

RAPORT O STANIE SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W POLSCE

W LATACH 2016-2022

LEWICA

Warszawa, kwiecień 2023 r.

Szanowni Państwo

Samorząd terytorialny w Polsce, to jedna z najważniejszych tkanek organizmu państwa. Dobrze zarządzany i mądrze finansowany, daje szansę na to, że lokalne społeczności mogą rozwijać się w zrównoważony sposób.

W ostatnich latach Prawo i Sprawiedliwość zrobiło bardzo dużo, żeby samorząd terytorialny upolitycznić i ubezwłasnowolnić. Dlatego wielu samorządowców mówi wprost, że trwająca próba zawłaszczenia samorządów, to droga do centralizacji całego państwa. PiS w latach 2016-2022 obciążał samorządy kolejnymi zadaniami i nakładał na nie nowe obowiązki bez przyznawania na te cele dodatkowych środków, czym doprowadził do sytuacji, że samorządy muszą wydawać więcej niż pozwalają im na to własne dochody. W efekcie wiele samorządów stoi dziś na progu bankructwa, bądź rezygnuje z potrzebnych inwestycji.

Ilość błędów i zaniedbań jaką zafundował samorządom rząd PiS jest porażająca i dlatego Lewica przygotowała kompleksowy "Raport o stanie samorządu terytorialnego w Polsce". W dokumencie przedstawiamy zebrane z całej Polski dane, które dotyczą między innymi takich zagadnień jak budownictwo mieszkaniowe, gospodarka komunalna, ochrona zdrowia czy stan oświaty. Zajmujemy się również poziomem inwestycji w transport publiczny oraz stanem demografii.

Dokument, który trzymają Państwo w rękach, pokazuje, jakie należy podjąć działania, by po zakończeniu rządów PiS przywrócić samorządom ich należną rolę i pozycję. Mam nadzieję, że przedstawiony materiał będzie początkiem ogólnopolskiej dyskusji o stanie samorządu terytorialnego w Polsce.

Lewicy zależy na tym w szczególny sposób. Zawsze uważaliśmy, że samorząd jest bijącym sercem lokalnej Polski. Dlatego w trakcie obecnej kadencji Sejmu złożyliśmy wiele konkretnych projektów ustaw, których wdrożenie pozwoli uzdrowić polskie samorządy.

Krzysztof Gawkowski
Przewodniczący Klubu Parlamentarnego Lewicy

1. Stan demokracji lokalnej w latach 2016-2022	9
1.1. Diagnoza i uwarunkowania.....	10
1.2. Aktywność tego obszaru samorządu terytorialnego w latach 2016-2022.....	16
1.3. Działania i propozycje lewicy parlamentarnej (wybrane).....	20
1.4. Wnioski i rekomendacje.....	31
2. Ochrona środowiska i zmiany klimatyczne w latach 2016-2022	33
2.1. Diagnoza i uwarunkowania.....	34
2.2. Aktywność tego obszaru samorządu terytorialnego w latach 2016-2022.....	44
2.3. Działania i propozycje lewicy parlamentarnej (wybrane).....	48
2.4. Wnioski i rekomendacje.....	72
3. Polityka mieszkaniowa w latach 2016-2022	74
3.1. Diagnoza i uwarunkowania.....	75
3.2. Aktywność tego obszaru samorządu terytorialnego w latach 2016-2022.....	82
3.3. Działania i propozycje lewicy parlamentarnej (wybrane).....	85
3.4. Wnioski i rekomendacje.....	98
4. Oświata w latach 2016-2022	100
4.1. Diagnoza i uwarunkowania.....	101
4.2. Aktywność tego obszaru samorządu terytorialnego w latach 2016-2022.....	108
4.3. Działania i propozycje lewicy parlamentarnej.....	113
4.4. Wnioski i rekomendacje.....	139
5. Infrastruktura i transport publiczny w latach 2016-2022	141
5.1. Diagnoza i uwarunkowania.....	142
5.2. Aktywność tego obszaru samorządu terytorialnego w latach 2016-2022.....	150
WSTĘP.....	7
5.3. Działania i propozycje lewicy parlamentarnej w tej sferze samorządu	

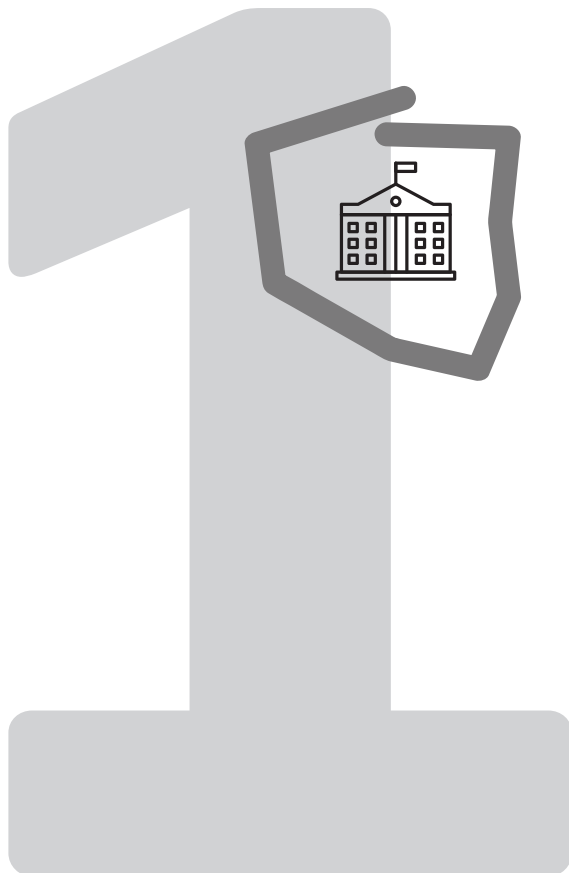
terytorialnego.....	155
5.4. Wnioski i rekomendacje.....	170
6. Demografia i seniorzy w latach 2016-2022.....	172
6.1. Diagnoza i uwarunkowania.....	173
6.2. Aktywność tego obszaru samorządu terytorialnego w latach 2016-2022.....	181
6.3. Działania i propozycje lewicy parlamentarnej.....	185
6.4. Wnioski i rekomendacje.....	189
7. Finanse i fundusze europejskie w latach 2016-2022.....	191
7.1. Diagnoza i uwarunkowania.....	192
7.2. Aktywność tego obszaru samorządu terytorialnego w latach 2016-2022.....	198
7.3. Działania i propozycje lewicy parlamentarnej.....	203
7.4. Wnioski i rekomendacje.....	214
PODSUMOWANIE.....	216
Spis tabel.....	218

WSTĘP

Reaktywacja samodzielnego samorządu terytorialnego w Polsce po 1989 r. jest uważana powszechnie za jedno z największych osiągnięć zmian ustrojowych prowadzących do stworzenia i rozwoju III Rzeczypospolitej jako państwa demokratycznego. Samorząd terytorialny spełnia swoje funkcje poprzez posiadanie samodzielności o charakterze zadaniowym oraz kompetencyjnym. Jej zakres wyznacza stopień, w jakim wspólnota samorządowa - rozumiana jako ogół mieszkańców zamieszkująca dany obszar w ramach podziału terytorialnego kraju - może korzystać z samodzielności finansowej w celu ustalania kierunków swojego rozwoju. Po wyborach parlamentarnych z 2015 r., które przyniosły zmianę ideologicznego kierunku zarządzania sprawami publicznymi na poziomie władzy wykonawczej, samorząd terytorialny stanął przed nowymi wyzwaniami związanymi z koniecznością realizacji pomysłów programowych obozu politycznego Zjednoczonej Prawicy. Ten raport jest próbą nakreślenia opisu wybranych skutków zmian forsowanych przez prawicowe rządy w latach 2016-2022. Nie stanowi on całościowej analizy uwarunkowań oraz działań JST w tym okresie. Należy go raczej traktować jako formę kompendium, selektywnego spojrzenia na czynniki oraz fakty wpływające na samorząd terytorialny rozumianego jako określona forma organizacji społeczności lokalnej oraz społeczności regionalnej.

Ten raport obejmuje następujące bloki tematyczne: 1. Stan demokracji lokalnej w latach 2016-2022, 2. Ochrona środowiska i zmiany klimatyczne w latach 2016-2022, 3. Polityka mieszkaniowa w latach 2016-2022, 4. Oświata w latach 2016-2022, 5. Infrastruktura i transport publiczny w latach 2016-2022, 6. Demografia i seniorzy w latach 2016-2022, 7. Finanse i fundusze europejskie w latach 2016-2022. Każdy z tych bloków zawiera cztery części: a) Diagnoza i uwarunkowania - opis wybranych danych statystycznych i wskaźników (na poziomie województw); b) Aktywność tego obszaru samorządu terytorialnego w latach 2016-2022 - prezentacja wybranych czynników instytucjonalnych, faktów politycznych, dokumentów dotyczących funkcjonowania danego aspektu JST; c) Działania i propozycje lewicy parlamentarnej (wybrane) - projekty ustaw, działania programowe oraz publiczne działania lewicy parlamentarnej dotyczące obrony oraz wzmocnienia pozycji instytucjonalnej samorządu terytorialnego, przykłady interpelacji poselskich dotyczących różnych aspektów funkcjonowania JST w latach 2019-2022; d) Wnioski i rekomendacje - podsumowanie kierunków zmian oraz uwarunkowań funkcjonowania JST w analizowanym obszarze tematycznym oraz propozycje poprawy sytuacji JST w tym zakresie.

Trzeba zaznaczyć, iż samorząd terytorialny w Polsce w latach 2020-2022 musiał zmierzyć się z wyzwaniami, których skala oddziaływania na życie społeczności lokalnych w wymiarze egzystencjalnym może być jedynie porównana ze skutkami przystąpienia Polski do Unii Europejskiej w 2004 r. W 2020 r. było to pojawienie się koronawirusa i rozwój pandemii COVID-19, co skutkowało epidemicznym lockdownem i koniecznością radykalnej interwencji państwa w procesy ekonomiczne. Rok 2021 to czas adaptacji lokalnych społeczności do życia w warunkach podwyższonego ryzyka zdrowotnego oraz wielu zgonów spowodowanych przez koronawirusa. W 2022 r. samorząd terytorialny, zwłaszcza w dużych miastach, musiał poradzić sobie ze skutkami masowego napływu ukraińskich uchodźców wojennych do naszego kraju na skutek inwazji Rosji na Ukrainę, która rozpoczęła się 24 lutego 2022 r. Od końca 2021 r. samorząd terytorialny w Polsce musi także zmagać się ze skutkami rosnącej inflacji, która bezpośrednio uderza w stabilność samorządowych finansów oraz utrudnia gminom zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty lokalnej. To wszystko odbywa się w warunkach rosnącej presji ideologicznej prawicy na samorząd terytorialny, tendencji recentralizacyjnych widocznych w działaniach władzy wykonawczej, coraz bardziej odczuwalnych oznak starzenia się ludności Polski, konieczności przeprowadzenia transformacji energetycznej całej naszej gospodarki. Skala wyzwań, przed którymi stoi samorząd terytorialny, nie zmniejszy się w nadchodzących latach. Tylko regularna współpraca administracji państwowej z samorządem terytorialnym, oparta na zasadach partnerstwa oraz samodzielności instytucjonalnej obu stron, umożliwi poradzenie sobie z wyzwaniami cywilizacyjnymi, przed którymi obecnie stoi nasze państwo oraz społeczeństwo.

1. **Stan demokracji lokalnej w latach 2016-2022**

1.1. Diagnoza i uwarunkowania

Wbrew tezom głośzonym przez część środowisk opiniotwórczym zatrudnienie w administracji samorządu terytorialnego w ostatnich kilku latach nie uległo znaczącej zmianie. Wskazują na to dane Głównego Urzędu Statystycznego (dalej: GUS)¹. W 2015 r. zatrudnienie w administracji samorządu terytorialnego wyniosło (mierzone jako przeciętne zatrudnienie w etatach) 251380 etatów, natomiast w 2021 r. było to 254841 etatów. W rozbiciu na poszczególne szczeble samorządu terytorialnego te liczby przedstawiały się w 2021 r. następująco: 173293 etatów w gminach oraz miast na prawach powiatu (w tym: 47063 etatów w urzędach miast na prawach powiatu), 57147 etatów w powiatach, 24401 w województwach (w tym: 15951 etatów w urzędach marszałkowskich). Natomiast struktura wiekowa radnych organów JST w dniu wyborów 21.10.2018 r. była następująca: a) w radach gmin ogółem 37813 osób - 1853 osób w wieku 18-29 lat, 7363 osób w wieku 30-39 lat, 10430 osób w wieku 40-49 lat, 10430 osób w wieku 50-59 lat, 7737 osób w wieku 60 lat i więcej; b) w radach miast na prawach powiatu ogółem 2136 osób - 158 osób w wieku 18-29 lat, 524 osób w wieku 30-39 lat, 556 osób w wieku 40-49 lat, 434 osób w wieku 50-59 lat, 464 osób w wieku 60 lat i więcej; c) w radach powiatu ogółem 6244 osób - 147 osób w wieku 18-29 lat, 762 osób w wieku 30-39 lat, 1444 osób w wieku 40-49 lat, 2052 osób w wieku 50-59 lat, 1839 osób w wieku 60 lat i więcej; d) w sejmikach województw 552 osób - 18 osób w wieku 18-29 lat, 81 osób w wieku 30-39 lat, 127 osób w wieku 40-49 lat, 168 osób w wieku 50-59 lat, 158 osób w wieku 60 lat i więcej². Natomiast struktura wiekowa całej populacji wójtów, burmistrzów i prezydentów miast w 2021 r. obejmowała łącznie 2495 osób (w tym: 309 kobiet): 7 osób w wieku 25-29 lat, 221 osób w wieku 30-39 lat, 758 osób w wieku 40-49 lat, 790 osób w wieku 50-59 lat, 719 osób w wieku 60 lat i więcej³.

Analiza struktury radnych wg kryterium płci w organach uchwałodawczych wszystkich JST (tabela nr 1) ujawnia, że najwięcej kobiet w 2021 r. w tych instytucjach samorządu terytorialnego znajdowało się w województwach: zachodniopomorskim, dolnośląskim, warmińsko-mazurskim, lubuskim, mazowieckim, pomorskim, opolskim, kujawsko-pomorskim, śląskim (powyżej poziomu ogólnopolskiego 30,4 %). Natomiast w 2015 r. udział kobiet był najniższy w woj. podkarpackim (18,9 %).

1. GUS, *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2022*, Warszawa 2022, s. 134, https://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5515/2/22/1/rocznik_statystyczny_rzeczypospolitej_polskiej_2022.pdf [03.01.2023].

2. *Tamże*, s. 158.

3. *Tamże*, s. 128.

Tabela 1. Struktura radnych w organach uchwałodawczych JST wg płci (kobiety)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
POLSKA	26,6	26,8	26,9	29,8	30,0	30,2	30,4
DOLNOŚLĄSKIE	31,0	31,2	31,3	32,4	32,4	32,8	33,0
KUJAWSKO-POMORSKIE	27,7	27,7	28,0	30,5	30,7	30,9	31,0
LUBELSKIE	23,2	23,4	23,5	28,2	28,2	28,3	28,4
LUBUSKIE	30,3	30,5	30,7	32,4	32,4	32,6	32,3
ŁÓDZKIE	26,6	27,2	27,2	31,0	31,3	31,6	31,7
MAŁOPOLSKIE	23,5	23,7	23,9	26,2	26,4	26,4	26,8
MAZOWIECKIE	28,9	29,2	29,4	31,2	31,5	31,8	32,1
OPOLSKIE	27,9	28,3	28,4	29,6	29,8	30,2	30,8
PODKARPACKIE	18,9	18,9	18,9	21,4	21,7	21,9	21,8
PODLASKIE	23,2	23,0	22,9	26,4	26,4	26,5	26,5
POMORSKIE	28,1	28,4	28,6	30,0	30,4	30,7	30,9
ŚLĄSKIE	27,3	27,7	27,7	30,4	30,6	30,8	31,1
ŚWIĘTOKRZYSKIE	24,4	24,4	24,4	28,7	28,6	28,9	29,3
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	31,0	31,1	31,4	34,0	34,5	34,6	34,8
WIELKOPOLSKIE	25,0	25,1	25,2	29,7	29,9	30,0	30,3
ZACHODNIOPOMORSKIE	31,5	31,8	31,7	36,8	37,1	36,8	37,1

Źródło: GUS, Rocznik Statystyczny Województw 2022. Tablice w formacie XLSX w pliku ZIP, Data publikacji: 29.12.2022, https://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pldefaultaktualnosci/5515/4/17/1/rsw_2022_wersja_polska.zip

[03.01.2023]

Analizy teoretyczne, dotyczące aktywności obywatelskiej jako rodzaju aktywności społecznej, wskazują, że można wyróżnić cztery rodzaje aktywności obywatelskiej, uwzględniając dwa rodzaje kryteriów: 1. obszar zaangażowania (zaangażowanie polityczne zmierzające do sprawowania władzy oraz zaangażowanie społeczne skoncentrowane na służeniu lokalnej społeczności), 2. stosunek jednostki do grupy (perspektywa jednostki niezależna od grupy oraz perspektywa grupowa zależna od jednostki). Skrzyżowanie tych dwóch kryteriów ukazuje cztery rodzaje aktywności obywatelskiej: 1. społecznikostwo będące aktywnością nakierowaną na innych oraz reagowaniem na łamanie zasad, 2. partycypacja społeczna realizowana poprzez aktywność w organizacjach społecznych i udział w demokratycznym

trybie podejmowania decyzji, 3. indywidualna aktywność polityczna skierowana na dążenie do sprawowania władzy oraz uczestnictwo w wyborach, 4. partycypacja w rządzeniu – członkostwo w partiach politycznych/związkach zawodowych oraz sprawowanie władzy publicznej w wymiarze państwowym oraz samorządowym⁴. Aby zwiększyć poziom kapitału społecznego, z którego deficytami III Rzeczpospolita boryka się od lat należy systematycznie wzmacniać postawy społecznikowskie oraz partycypację społeczną – JST powinny wzmacniać partnerskie relacje w tym obszarze z podmiotami społeczeństwa obywatelskiego. Przeszkodami ze strony JST w tym procesie mogą być mechanizmy klientelistyczne, wybiórcze finansowanie organizacji pozarządowych (NGO), zbiurokratyzowane procedury, natomiast w działaniach NGO-sów mogą pojawić się problemy z profesjonalizacją działań, zbyt niski poziom zaufania do otoczenia zewnętrznego, nakierowanie na działania projektowe bez uwzględniania kontekstu aksjologicznego. Rozwój lokalny jest traktowany przez NGO-y jako drugorzędne pole działania w naszym kraju już od wielu lat: „Niezmienne od 20 lat trzy główne pola działań organizacji stanowią sport, edukacja oraz kultura – tymi trzema obszarami zajmuje się łącznie około 2/3 sektora społecznego w Polsce.”⁵ Są to te obszary aktywności społecznej, które nie kojarzą się bezpośrednio z ideologicznymi i światopoglądowymi sporami ostatnich lat, które obecnie dominują w polityce krajowej. Warto także zauważyć specyfikę form aktywności społeczeństwa obywatelskiego na obszarach wiejskich, gdzie dużą rolę w rozwoju więzi formalnych i nieformalnych we wspólnotach lokalnych odgrywają takie organizacje jak: Ochotnicza Straż Pożarna, koła gospodyń wiejskich, lokalne grupy działania, rady rodziców w szkole. Rolę autorytetów w społecznościach wiejskich pełnią sołtysi, którzy są rzecznikami lokalnych interesów i potrzeb na poziomie kontaktów mieszkańców z organami JST. Badania sondażowe wskazują, że w latach 1998-2022 zwiększył się zakres uczestnictwa Polaków w działalności na rzecz samorządów dzielnicowych/osiedlowych z 1,0 proc. w do 5,1 proc., dla porównania w organizacjach charytatywnych z 1,2 proc. do 13,6 proc.⁶

Ujmując całościowo charakterystykę tych relacji między mieszkańcami JST i organami władzy lokalnej, należy wskazać na ich stopniowalny charakter, zaczynając od form współpracy opartych na asymetrii wpływu takich jak informowanie poprzez formy pośrednie - konsultacje społeczne, skończywszy na partnerskim współdecydowaniu w zakresie wyzwań stojących przed wspólnotami lokalnymi. Zwiększeniu stopnia podmiotowości mieszkańców poszczególnych szczebli JST służy rosnący zakres

4. R. Klamut, *Aktywność obywatelska jako rodzaj aktywności społecznej – perspektywa psychologiczna*, „*Studia Socjologiczne*” 1/2013, s. 194.

5. B. Charycka, M. Gumkowska, J. Bednarek, *Kondycja organizacji pozarządowych. Trendy 2002-2022*, Stowarzyszenie Klon/Jawor, Warszawa, październik 2022, s. 27.

6. CBOS, *Komunikat z badań Nr 41/2022: Aktywność w organizacjach obywatelskich*, Marzec 2022, s. 2, https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2022/K_041_22.PDF [03.01.2022].

stosowania budżetu obywatelskiego (BO). W 2021 r. najwyższy odsetek stosowania BO odnotowano w miastach następujących województw (powyżej 50 proc.): podlaskim (63,2 proc.), pomorskim (58,8 proc.), śląskim (57,6 proc.), zachodniopomorskim (51,5 proc.), w skali kraju takich miast było 244 (41,9 proc.)⁷. W realizowanych projektach BO najczęściej pojawiają się działania dotyczące: zwiększenia liczby mebli miejskich w przestrzeni publicznej, rozwijanie infrastruktury służącej aktywności fizycznej, budowanie różnych form ciągów komunikacyjnych, organizacja różnego rodzaju wydarzeń dla mieszkańców, rozwój ilościowy i jakościowy zieleni miejskiej, zakupy środków trwałych. Należy rozważyć, czy w zakresie kryteriów dzielenia BO nie należy rozszerzyć katalogu kryteriów podziału środków z BO (obok kryteriów odnoszących się do podziału terytorialnego).

Doświadczenie samorządowe jest cennym zasobem w rozwijaniu aktywności politycznej na szczeblu krajowym w ramach sprawowaniu mandatu poselskiego, bowiem w Sejmie IX kadencji doświadczenie samorządowe posiada aż 329 posłanek i posłów, a całej grupie liczącej 460 osób ten rozkład wygląda następująco: 11% osób było prezydentami miast/wiceprezydentami/burmistrzami/wójtami, 42% radnymi szczebla gminnego, 20% radnymi szczebla powiatowego, 30% radnymi szczebla wojewódzkiego, 4% sołtysami/radnymi dzielnicy, natomiast 28% nie ma doświadczenia samorządowego⁸. Zatem dla większości obecnego składu osobowego Sejmu problematyka zarządzania publicznego na poziomie JST nie jest obca, powinna stanowić istotną przesłankę w podejmowaniu racjonalnych decyzji legislacyjnych. Rodzaj doświadczenia samorządowego posłanek i posłów Klubu Parlamentarnego Lewicy przedstawia się następująco: 25% ma za sobą doświadczenie dotyczące sprawowania funkcji prezydenta miasta, 63% radnego szczebla gminnego, 13% radnego szczebla powiatowego, 54% radnego szczebla wojewódzkiego⁹. To zróżnicowane doświadczenie pozwala im na trafne rozpoznanie potrzeb wspólnot lokalnych, obronę ich interesów na posiedzeniach sejmowych komisji i w ramach interpelacji/kontroli poselskich, zgłaszanie istotnych propozycji ustaw oraz występowanie w debacie publicznej z postulatami pro-samorządowymi podczas wystąpień medialnych. Efekty tych działań są zaprezentowane w poszczególnych częściach raportu w sekcji „Działania i propozycje lewicy parlamentarnej”.

Do form wzmocnienia współpracy na poziomie instytucjonalnym między młodzieżą oraz seniorzy i JST na wszystkich szczeblach samorządu terytorialnego należy zaliczyć wprowadzenie ustawą z dnia 20 kwietnia

7. B. Martela, L. Janik, G. Bubak, *Barometr budżetu obywatelskiego. Edycja 2021, 2022. Instytut Rozwoju Miast i Regionów, Warszawa - Kraków*, s. 17, <https://irmir.pl/wp-content/uploads/2022/06/Martela-B.-Janik-L.-Bubak-G.-2022-Barometr-BO.-Edycja-2021.pdf> [10.02.2023].

8. Unia Metropolii Polskich, *Samorząd w Sejmie. Posłowie na Sejm IX kadencji z doświadczeniem samorządowym: RAPORT, 2022, s. 8*, https://metropolie.pl/fileadmin/news/2022/11/Samorzadw_Sejmie_raport.pdf [22.02.2023].

9. *Tamże*, s. 13.

2021 r. o zmianie ustawy o samorządzie gminnym, ustawy o samorządzie powiatowym, ustawy o samorządzie województwa oraz ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, Dz.U. 2021 poz. 1038 instytucji młodzieżowej rady gminy, młodzieżowej rady powiatu, młodzieżowego sejmiku województwa¹⁰. Do zadań młodzieżowej rady gminy należy w szczególności: 1) opiniowanie projektów uchwał dotyczących młodzieży; 2) udział w opracowaniu dokumentów strategicznych gminy na rzecz młodzieży; 3) monitorowanie realizacji dokumentów strategicznych gminy na rzecz młodzieży; 4) podejmowanie działań na rzecz młodzieży, w szczególności w zakresie edukacji obywatelskiej, na zasadach określonych przez radę gminy. W przypadku młodzieżowej rady powiatu ten katalog zadań jest następujący: 1) opiniowanie projektów uchwał dotyczących młodzieży; 2) udział w opracowaniu działań strategicznych powiatu na rzecz młodzieży; 3) monitorowanie realizacji dokumentów strategicznych powiatu na rzecz młodzieży; 4) podejmowanie działań na rzecz młodzieży, w szczególności w zakresie edukacji obywatelskiej, na zasadach określonych przez radę powiatu. Natomiast ustawodawca w odniesieniu do młodzieżowego sejmiku województwa zdecydował, że będzie on zajmował się: 1) opiniowaniem projektów uchwał dotyczących młodzieży; 2) udziałem w opracowaniu dokumentów strategicznych województwa na rzecz młodzieży; 3) monitorowaniem realizacji działań strategicznych województwa na rzecz młodzieży; 4) podejmowaniem innych działań na rzecz młodzieży, w szczególności w zakresie edukacji obywatelskiej, na zasadach określonych przez sejmik województwa. Wg stanu na dzień 1.06.2022 powstało już 533 młodzieżowych rad gminy oraz 71 młodzieżowych rad powiatu, natomiast 16 młodzieżowych sejmików województw miały zostać utworzone do końca 2022 r.¹¹ Jeśli te trzy szereble nowych organów, wyrażających interesy młodzieży poprzez działania o charakterze konsultacyjnym, doradczym i inicjatywnym, będą traktowane przez organy uchwałodawcze

JST jako rzeczywisty partner w procesie dialogu i współdecydowania o mechanizmach zaspokojenia potrzeb oczekiwaniach młodych mieszkańców i mieszkanek wspólnot lokalnych, to w kolejnych latach ta współpraca może skutkować wzrostem aktywności społeczeństwa obywatelskiego oraz podniesieniem poziomu aktywności wyborczej i kapitału społecznego młodych dorosłych.

Kolejnym ważnym elementem aktywizującym mieszkańców wspólnot lokalnych mogą być działania zmierzające do zapewnienia faktycznej równości kobiet i mężczyzn w sferze życia lokalnego poprzez upowszechnienie

10. Data wejścia w życie: 2021-06-23, Tekst ogłoszony: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20210001038/O/D20211038.pdf> [16.02.2023].

11. M. Dec-Kielb, *Przepisy pomogły młodzieżowym radom, ale potrzeba wsparcia merytorycznego*, Data dodania: 01.06.2022, <https://www.prawo.pl/samorzad/młodzieżowe-rady-gmin-jak-funkcjonują-w-praktyce,515299.html>

Europejskiej Karty Równości Kobiet i Mężczyzn w Życiu Lokalnym. Pierwszy krok w tym kierunku został poczyniony w październiku 2021 r. w Poznaniu, gdzie przedstawiciele kilkunastu JST (m.in. Poznania, Sopotu, Lublina, Ostrowa Wielkopolskiego, Bydgoszczy, Krosna) podpisali *Europejską Kartę Równości Kobiet i Mężczyzn w Życiu Lokalnym*, dołączając tym samym do grona prawie 2 tys. sygnatariuszy w całej Europie. Poprzez złożenie podpisu pod tym dokumentem JST-sygnatariusze zobowiązali się do: „do opracowania Równościowego Planu Działania, który określa priorytety, działania i środki na to przeznaczone. Ponadto każdy sygnatariusz podejmuje się zaangażować wszystkie instytucje i organizacje na swoim terenie, aby w praktyce promować prawdziwą równość.”¹² Karta została opracowana w ramach projektu prowadzonego przez Radę Gmin i Regionów Europy w latach 2005-2006, a sam Projekt był współfinansowany przez Komisję Europejską w ramach 5 Wspólnotowego Programu Działania na Rzecz Równości Kobiet i Mężczyzn. Celem wprowadzenia Równościowego Planu Działania jest działanie na rzecz eliminacji wszystkich form dyskryminacji zarówno bezpośredniej jak i pośredniej opartych na płci, rasie, kolorze skóry, pochodzeniu etnicznym i społecznym, cechach genetycznych, języku, religii czy wierze, przekonaniach politycznych lub innych.

12. Europejska Karta Równości Kobiet i Mężczyzn w Życiu Lokalnym, https://www.ccre.org/img/uploads/piecesjointe/filename/charte_egalite_pl.pdf

1.2. Aktywność tego obszaru samorządu terytorialnego w latach 2016-2022

W ramach analizy tego obszaru aktywności samorządu terytorialnego w naszym kraju należy przywołać i omówić cztery kwestie. Każda z nich ukazuje specyfikę funkcjonowania i zmianę uwarunkowań istnienia oraz oddziaływania na wspólnoty lokalne wybranych działań podejmowanych przez władzę centralną oraz jej zaplecze polityczne w ramach prób określenia ram aktywności instytucji demokracji lokalnej w ich wymiarze wolnościowym oraz instytucjonalnym. Pierwszą kwestią, która zostanie omówiona jest tworzenie i istnienie *tzw. stref wolnych od LGBT*. Druga kwestia dotyczy kwestii przyjęcia przez Radę Ministrów w dniu 14 czerwca 2022 r. uchwały w sprawie przyjęcia *Krajowej Polityki Miejskiej 2030* (jej założenia oraz podstawowe cele). Trzecia kwestia, która zostanie zaprezentowana, dotyczy efektów wprowadzenia w 2018 r. instrumentu prawnego mającego zwiększyć społeczną kontrolę nad działaniami władzy lokalnej w postaci składania przez wójta/burmistrza/prezydenta miasta sprawozdania w formie raportu o stanie gminy, które obejmuje zakres jego działań wdrażających lokalne programy i uchwały w danym roku kalendarzowym. Natomiast kwestią czwartą jest omówienie efektów działania instytucji nadzoru wojewodów nad stanowieniem prawa przez organy jednostek samorządu terytorialnego w okresie 2017–2019 (I kw.).

Sprawa deklaracji wybranych JST dotyczących „stref wolnych od LGBT” jak w soczewce ukazuje strategię polaryzacji polskiego społeczeństwa przez rządzący obóz Zjednoczonej Prawicy na dwa wrogie sobie obozy światopoglądowe między którymi nie powinny być żadnych łączących ich celów i wartości. Za genezę tego konfliktu należy uznać niechęć prawicowych polityków do marszów równości, które pozwalają ich uczestnikom pokazywanie w przestrzeni miejskiej mniejszości LGBT jako pełnoprawnych uczestników sfery publicznej. Za symbol walki ruchu LGBT o swoje prawa należy uznać lubelskiego aktywistę i reżysera Barta Staszewskiego, który w 2018 r. był organizatorem I Marszu Równości w Lublinie, a w 2019 r. organizatorem II Marszu Równości w Lublinie. Działania, które podejmował w sprawie odblokowania organizacji tego marszu, wywołały kontrreakcję środowiska PiS. Natomiast w lipcu 2019 r. jeden z konserwatywnych tygodników dołączył do jednego ze swoich wydań naklejkę o treści „Strefa wolna od LGBT”. W okresie od marca 2019 r. do lutego 2020 r. 49 gmin, 40 powiatów i 5 samorządów wojewódzkich¹³ przyjęło stanowisko/deklarację w sprawie obrony wartości konserwatywnych, chrześcijańskich,

13. D. Uhlig, B. Chyż, *Samorzędy „wolne od LGBT”. Już prawie 100 miejsc w Polsce, 26 lutego 2020*, <https://biqdata.wyborcza.pl/biqdata/ta/7,159116,25733153,samorzady-wolne-od-lgbt-juz-prawie-100-miejsc-w-polsce-mapy.html>

patriotycznych. Na skutek działań Parlamentu Europejskiego w postaci Rezolucji z dnia 11 marca 2021 r. w sprawie ogłoszenia UE strefą wolności osób LGBTIQ¹⁴ oraz działań Rzecznika Praw Obywatelskich (zwrócił się do organów 24 gmin i 12 powiatów, w których w 2019 i 2020 r. przyjęto uchwały „anty-LGBT” oraz zaskarżył do wojewódzkich sądów administracyjnych dziewięć wybranych uchwał JST o charakterze dyskryminującym mniejszość LGBT)¹⁵ te JST zaczęły wycofywać się z pierwotnych deklaracji. Należy podkreślić, że te zaskarżone uchwały zostały uznane przez wojewódzkie sądy administracyjne za podjęte bez podstawy prawnej i nieważne.

Dla wyznaczania strategicznych kierunków rozwoju miast w Polsce istotne znaczenie mają nie tylko indywidualne dokumenty strategiczne przyjmowane przez rady gminy, ale także projekt krajowej polityki miejskiej, który Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego opracowuje, we współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego, a następnie jest przyjmowany przez Radę Ministrów w drodze uchwały i jest aktualizowana nie rzadziej niż raz na 7 lat¹⁶. Obecnie obowiązujący dokument to *Krajowa Polityka Miejska 2030*, której wyróżnia 11 kluczowych wyzwań dotyczących rozwoju miast w zależności od ich wielkości (podział na następujące kategorie wielkościowe miast: duże, średnie, małe): Wyzwanie I: Dbałość o ład przestrzenny i estetyczny, Wyzwanie II: Niwelowanie procesów chaotycznej suburbanizacji, Wyzwanie III: Wzmocnienie współpracy samorządowej w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych, Wyzwanie IV: Niwelowanie negatywnych skutków zmian klimatu w miastach, Wyzwanie V: Poprawa jakości środowiska przyrodniczego w miastach, Wyzwanie VI: Zapewnienie zrównoważonego i zintegrowanego systemu mobilności, miejskiej w miejskich obszarach funkcjonalnych, Wyzwanie VII: Poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym, Wyzwanie VIII: Poprawa dostępności mieszkaniowej, Wyzwanie IX: Poprawa zdolności inwestycyjnych miast, Wyzwanie X: Zwiększenie wykorzystania potencjału społecznego, Wyzwanie XI: Przyspieszenie tempa transformacji cyfrowej miast¹⁷. Trzeba zauważyć, iż cele i kierunki wskazywane w *Krajowej Polityce Miejskiej 2030* mają pełnić rolę kryteriów wspierających proces oceny wniosków o dofinansowanie, które składane będą do następujących źródeł: Fundusz Dopłat, Rządowy Fundusz

Rozwoju Dróg, Fundusze na rzecz niskoemisyjnego transportu NFOŚiGW, Fundusz Kolejowy, Program Inwestycji Strategicznych, Fundusz Rozwoju Przewozów Autobusowych, Programy rozwoju mieszkalnictwa współfinansowane z budżetu państwa oraz fundusze unijne.

14. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0089_PL.html

15. Biuletyn Informacji Publicznej RPO, RPO: uchylili uchwały „anty-LGBT” tam, gdzie jeszcze obowiązują. 9 samorządów tak zrobiło, 2023-02-13. <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-uchwaly-anty-lgbt-samorzady-odpowiedzi-kolejne>.

16. Zob. art. 21c ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, Dz.U. 2006 nr 227 poz. 1658, Tekst ujednolicony: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20062271658/U/D20061658Lj.pdf>

17. Uchwała nr 136 Rady Ministrów z dnia 14 czerwca 2022 r. w sprawie przyjęcia Krajowej Polityki Miejskiej 2030, M.P. 2022 poz. 746, Data wejścia w życie: 2022-08-05, Tekst ogłoszony: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20220000746/O/M2022020746.pdf>

Ustawa z dnia 11 stycznia 2018 r. o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych¹⁸ nałożyła na wójtów, burmistrzów i prezydentów miast obowiązek przedstawienia do dnia 31 maja radzie gminy raportu o stanie gminy. Przeprowadzone przez ekspertów analizy treści raportów za lata 2018 oraz 2020 wskazują, iż najczęściej uwzględnianymi w tych raportach obszarami tematycznymi są: kultura (biblioteki, instytucje kultury, zabytki), edukacja publiczna, pomoc społeczna, w tym ośrodki i zakłady opiekuńcze, porządek publiczny i bezpieczeństwo obywateli oraz ochrona przeciwpożarowa, ochrona środowiska i przyrody oraz gospodarka wodna, gospodarka nieruchomościami, ład przestrzenny, wodociągi, kanalizacja, utrzymanie czystości, odpady komunalne, zaopatrzenie w energię, współpraca i działalność na rzecz organizacji pozarządowych i innych podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego¹⁹. Za niepokojący sygnał dla stanu relacji między organami JST i mieszkańcami tworzącymi wspólnotę lokalną należy uznać fakt, iż w debatach nad treścią tych raportów aktywny udział radnych oraz samych mieszkańców był minimalny, nie wzbudzając ich większego zainteresowania. Niewątpliwie jednak sporządzanie raportu o stanie gminy przez JST – jeśli utrwali się w formie określonej praktyki działania obywatelskiego i politycznego – może zwiększyć gotowość radnych i lokalnych autorytetów do aktywnego współuczestnictwa w programowaniu strategicznych kierunków rozwoju gminy.

W debacie publicznej w ostatnich latach pojawiają się zarzuty dotyczące rosnącej skłonności organów administracji rządowej zespolonej (województw odpowiedzialnych za zapewnienie współdziałania organów administracji rządowej i samorządowej w województwie) do ingerowania w swobodę działania JST, co może stać w sprzeczności z realizacją zasady pomocniczości oraz zasady samodzielności działania JST. Raport Naczelnej Izby Kontroli (dalej jako: NIK) z 2020 r. na temat uprawnień nadzorczych wojewody w zakresie oceny działalności samorządu terytorialnego z punktu widzenia legalności. Wnioski sformułowane przez NIK na podstawie analizy wybranych Urzędów Wojewódzkich (Kujawsko-Pomorski, Lubelski, Łódzki, Śląski, Świętokrzyski, Zachodniopomorski) za okres

2017–2019 (I kw.) ujawniły następujące praktyki działania wojewodów w tym obszarze: niejednorodność ocen aktów prawa miejscowego, odstępowanie od wydawania rozstrzygnięć nadzorczych w stosunku do aktów prawa miejscowego niezgodnych z prawem, wojewodowie nie zidentyfikowali

18. Dz.U. 2018 poz. 130, Data wejścia w życie: 2018-01-31, Tekst ogłoszony: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20180000130/O/D20180130.pdf>

19. D. Sześciło, B. Wilk, *Czego (nie) dowiedzieliśmy się z raportów o stanie gminy?*, Data publikacji: 1.02.2022, s. 6, https://www.batory.org.pl/wp-content/uploads/2022/04/Raport_2021.pdf [03.03.2023].

wszystkich sprzecznych z przepisami prawa aktów prawa miejscowego wydanych przez JST, niejednolity tryb prowadzenia postępowań nadzorczych przez wojewodów, niedostosowanie liczby pracowników zajmujących się oceną aktów prawa miejscowego do ilości realizowanych zadań, brak szczegółowych uregulowań wewnętrznych oraz nieprzeprowadzanie kontroli i audytów wewnętrznych, zwlekanie z publikacją aktów prawa miejscowego, brak działań wojewodów w przypadku niewywiązywania się organów JST z obowiązku przesyłania aktów prawa miejscowego do ogłoszenia, niewywiązywanie się z obowiązku ogłoszenia rozstrzygnięć nadzorczych lub ogłaszanie ich z nieuzasadnioną zwłoką²⁰. Wymienione problemy i nieprawidłowości wynikają ze zbyt małych zasobów ludzkich i zasobów organizacyjnych, a także braku odpowiedniego stosowania instytucji nadzoru wojewody nad tym aspektem działań JST ze względu na rozbieżności interpretacyjne. Kluczowym wyzwaniem w tym obszarze jest zapewnienie jednolitości dokonywanych ocen aktów prawa miejscowego.

20. Najwyższa Izba Kontroli, *Informacja o wynikach kontroli: NADZÓR WOJEWODÓW NAD STANOWIENIEM PRAWA PRZEZ ORGANY JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO*, Warszawa 2020, s. 9 - 12, <https://www.nik.gov.pl/plik/id,21893,vp,24559.pdf> [04.01.2023].

1.3. Działania i propozycje lewicy parlamentarnej (wybrane)

PAKT DLA MAŁYCH I ŚREDNICH MIAST²¹

Dziś na konferencji w Gliwicach - z udziałem Wandy Nowickiej, Anity Ziegler- Chamielec oraz Roberta Biedronia - zaprezentowaliśmy „Pakt dla Małych i Średnich Miast”.

- Mniejsze miasta muszą mieć szansę na rozwój, a młodzi ludzie powinni mieć możliwość znalezienia pracy w miastach takich jak Gliwice czy Bytom - mówiła Wanda Nowicka.

Podczas konferencji prasowej głos zabrał również Robert Biedroń, który wskazał deglomerację, jako jedno z ważniejszych narzędzi zrównoważonego rozwoju. - Mniejsze miasta muszą mieć swoje godne miejsce na mapie Polski. Obecnie - ze względu na rządzących w Warszawie - nie do końca wykorzystują one swoje szanse. Potrzebny jest system pozwalający sprawiedliwie traktować szybko rozwijające się duże miasta, ale też mniejsze, jakich wiele na Górnym Śląsku i w Zagłębiu. Takie rozwiązanie zapewnia Pakt dla małych i średnich miast. Jedno z kluczowych założeń naszego Paktu to odzyskiwanie godności przez średnie miasta, poprzez umieszczenie w nich ważnych urzędów. W Niemczech w mniejszych ośrodkach funkcjonuje wiele ministerstw i urzędów. Tam się dba o zrównoważony rozwój: to nie tylko duma dla mieszkańców, ale także miejsca pracy, więcej połączeń komunikacyjnych. Dlaczego w Gliwicach nie miałby mieć swojej siedziby Trybunał Konstytucyjny? Tak jest w Karlsruhe w Niemczech. Gliwice zasługują na taką instytucję - mówił szef sztabu Lewicy.

Pakt dla małych i średnich miast

Ważne urzędy państwowe w Twoim mieście

50 mld zł rocznie inwestycji w samorządach

Kolej w każdym powiecie, autobus w każdej gminie

Tanie mieszkania na raty w Twoim mieście

Podniesienie prawne statusu małych i średnich miast

21. Dodano: 04.10.2019 14:08, <https://klub-lewica.org.pl/aktualnosci/1059-pakt-dla-malych-i-srednich-miast>

Gwarancja miejsca w żłobku w Twoim mieście

Program Kopernik w Twoim mieście

1 mld zł rocznie dla uczelni regionalnych

Dostęp do lekarza specjalisty w Twoim mieście

Kino w każdej gminie

WIELKI PLAN RÓWNYCH SZANS – MIASTA PRZYSZŁOŚCI²²

Polsce potrzebny jest plan równych szans, który wyrówna życiowe szanse mieszkańców miast i małych miejscowości - Wielki plan równych szans.

Milion tanich mieszkań na wynajem

200 tysięcy nowych miejsc w żłobkach i przedszkolach

Zazielenienie i odsmogowanie miast

Ustawa reprivatyzacyjna

Swobodny dostęp do usług na nowo budowanych osiedlach

Sprawny transport zbiorowy

Walka z wykluczeniem cyfrowym

Robert Biedroń podczas konferencji prasowej powiedział:

Warszawa jak w soczewce pokazuje zaniechania wszystkich ekip rządzących od 1989 roku, a przede wszystkim prawicy. Nierówności między dzielnicami są kolosalne. Średnia długość życia na Pradze Północ jest krótsza o 18 lat niż w Wilanowie. Polsce potrzebny jest plan równych szans, który wyrówna życiowe szanse mieszkańców miast i małych miejscowości.

Te nierówności warszawskie odzwierciedlają nierówności w skali całego kraju. Polsce potrzebny jest wielki plan równych szans, żeby dzieci ze Świdnicy, czy też Biskupca miały takie same szanse jak dzieci z Warszawy, Wrocławia czy Poznania. Pierwszym elementem planu równych szans jest program budowy tanich mieszkań na wynajem. Drugim jest ustawa reprivatyzacyjna rozwiązująca patologie powiązane ze zwrotem

22. Dodano: 01.06.2020 08:13, <https://klub-lewica.org.pl/aktualnosci/1335-wielki-plan-rownych-szans-miasta-przyszlosci>

kamienic. Po trzecie, po epoce budowania przez państwo kościołów i świątyn przyszedł czas na budowanie przedszkoli i żłobków.

W Polsce brakuje około 3 mln takich mieszkań, trzy miliony rodzin czeka na swój dach nad głową, a 41 proc. ludzi do 35 roku życia zmuszonych jest do mieszkania z rodzicami.

Ustawa reprivatyzacyjna uporządkuje wszystkie rzeczy, które przez 30 lat Polski niepodległej nie udało się uporządkować. Nie będziemy więcej świadkami tych gorszących scen z czyścicielami kamienic, z układami, które obejmują urzędy w Warszawie i innych miastach, gdzie urzędnicy i politycy są wmieszani w afery, które szkodzą mieszkańcom.

Warszawa dzisiaj nie skorzystała z tej szansy. Stolica przez ostatnie lata straciła szansę na to, żeby nadawać rytm rozwoju naszego kraju w kwestii mądrego gospodarowania miastem. Warszawa mogła pokazać jak zarządzać przestrzenią publiczną, żeby była bardziej przyjazna, jak zarządzać transportem publicznym, by był on bardziej przyjazny, jak zarządzać kwestiami mieszkaniowymi, by każdy miał dach nad głową, zamiast tego Warszawa stała się symbolem tego typu zaniechań i to trzeba zmienić.

Musi powstać plan zazieleniania, odsmogowania i odejścia od zatrutych miast w Polsce. Pokazałem, że potrafię takie rzeczy robić w Słupsku, gdzie był prezydentem. Dziś jest to miasto z najczystszym powietrzem w Polsce. Niech tego typu rzeczy dzieją się w całej Polsce, a rządzący i prezydent pomagają w realizacji tego typu działań. Jako prezydent, chcę być rzecznikiem i koordynatorem takiego wielkiego planu równych szans dla całej Polski.

NIE ZGADZAMY SIĘ NA „STREFY WOLNE OD LGBT”. CAŁA POLSKA POWINNA BYĆ STREFĄ WOLNĄ OD NIENAWIŚCI!²³

Komisarz UE ds. równości Helena Dalli poinformowała, że sześć polskich gmin, w których przyjęto uchwały o „strefach wolnych od LGBT”, nie dostanie europejskich funduszy w ramach programu „Partnerstwo Miast”.

Kilka miesięcy temu ostrzegaliśmy rząd oraz samorzady, że wszelka dyskryminacja w jednostkach samorządu terytorialnego oznacza niezgodność z wytycznymi równego traktowania i pieniądze, które można byłoby pozyskać z UE przepadną. Kłopot będzie również z rozliczeniem środków, które takie gminy już pobrały.

23. Dodano: 29.07.2020 14:34, <https://klub-lewica.org.pl/aktualnosci/1387-nie-zgadzamy-sie-na-strefy-wolne-od-lgbt-cala-polska-powinna-byc-strefa-wolna-od-nienawisci>

Obecnie prawie 30% powierzchni naszego kraju jest pokryta uchwałami różnych szczebli samorządu o „strefach wolnych o LGBT”, które wprost dyskryminują część swoich mieszkańców. Dzisiaj politycy, którzy głównie wywodzą się z prawicy i tańczą jak im fundamentalistyczna organizacja jaką jest Ordo Iursi zagra, ponoszą pełną odpowiedzialność za to, iż ich lokalne społeczności utraciły fundusze unijne.

Wybór jest prosty albo zgodność z wartościami UE, albo homofobia i brak środków unijnych.

Lewica nie pozostanie również bierna, wobec tego co dzieje się w coraz większej liczbie samorządów w Polsce i roześlemy do wszystkich jednostek samorządu terytorialnego projekty uchwał, będących w kontrze do uchwał o „strefach wolnych od LGBT”. Nasze projekty będą zawierały afirmację takich wartości, jak poszanowanie praw człowieka, poszanowania praw mniejszości, czy też poszanowania zasady niedyskryminacji.

Pod koniec września do Polski przyjedzie delegacja Rady Europy, Parlamentu Europejskiego oraz Agencji Praw Podstawowych UE i na terenie Sejmu odbędzie się debata o rosnącej fali homofobii w Polsce.

Krzysztof Śmiszek podczas konferencji prasowej powiedział:

Jest akcja, jest też silna reakcja Komisji Europejskiej. Prawie 30% powierzchni naszego kraju jest pokryta uchwałami różnych szczebli samorządu o „strefach wolnych o LGBT”, które wprost dyskryminują część swoich mieszkańców.

Obecność Polski w Unii Europejskiej to jest nie tylko otrzymywanie środków finansowych, ale też konieczność przestrzegania podstawowych wartości UE, którymi są: prawa człowieka, zasada niedyskryminacji, czy też ochrona mniejszości.

Lewica już na początku tego roku alarmowała: Radę Europy, komisarzy UE, Parlament Europejski, a także instytucje zajmujące się samorządnością, że istnieje ryzyko, że tego typu uchwały są zagrożeniem dla lokalnych społeczności.

Dzisiaj politycy, którzy głównie wywodzą się z prawicy i tańczą jak im fundamentalistyczna organizacja jaką jest Ordo Iuris zagra, ponoszą pełną odpowiedzialność za to, iż ich lokalne społeczności utraciły fundusze unijne.

W związku z rozprzestrzeniającą się w Polsce chorobą homofobii, pod koniec września do Polski przyjedzie delegacja Rady Europy, Parlamen-

tu Europejskiego oraz Agencji Praw Podstawowych UE i na terenie Sejmu odbędzie się debata o tej sytuacji.

Lewica nie pozostanie również bierna, wobec tego co dzieje się w coraz większej liczbie samorządów w Polsce i roześlemy do wszystkich jednostek samorządu terytorialnego projekty uchwał, będących w kontrze do uchwał o „strefach wolnych od LGBT”. Nasze projekty będą zawierały afirmację takich wartości, jak poszanowanie praw człowieka, poszanowania praw mniejszości, czy też poszanowania zasady niedyskryminacji.

Nie może być tak, że za decyzje fundamentalistycznych polityków, koszty będą ponosić zwykli obywatele. Komisja Europejska dopiero zaznaczyła swoje mocne stanowisko w tej sprawie i wszystkie samorządy powinny jak najszybciej wycofać się ze szkodliwych uchwał o „strefach wolnych od LGBT”. Wybór jest prosty albo zgodność z wartościami UE albo homofobia i brak środków unijnych.

Przypominam, iż osobiście zaskarżyłem wszystkiego tego typu uchwały do wojewodów i czekam na ich reakcję, następnie sprawa będzie rozstrzygana przez polskie sądy administracyjne.

SPOTKANIE Z SAMORZĄDOWCAMI. NIE MOŻNA CIĘŻARU KRYZYSU I WALKI Z COVID-19 PRZERZUCAĆ NA NASZE MAŁE OJCZYZNY²⁴

Lewica wspiera i zawsze będzie wspierać samorządy. Już w maju ubiegłego roku złożyliśmy projekt ustawy o 50 % rekompensacie strat samorządów wynikających z powodu pandemii. Dofinansowanie samorządów, to ważne wsparcie lokalnych społeczności, bo sytuacja finansowa jednostek samorządu terytorialnego z roku na rok jest coraz trudniejsza.

Nie można ciężaru kryzysu i walki z Covid-19 przerzucać na nasze małe ojczyzny. Wczorajsze spotkanie z prezydentami miast i wójtami, to kontynuacja naszej drogi. Nie ma wolności bez samorządności!

Wspieramy starania samorządowców w wyrównaniu strat w budżetach jednostek samorządu terytorialnego po zmianach w podatku PIT oraz w sprawie utworzenia Funduszu Rozwoju Polskiej Wsi.

W spotkaniu udział wzięli: Włodzimierz Czarzasty (wicemarszałek Sejmu), Marcin Kulasek (poseł), Arkadiusz Iwaniak (poseł), Anna-Maria Żukowska (posłanka), Dariusz Wieczorek (poseł), Karolina Pawliczak (posłanka),

24. Dodano: 11.02.2021 15:59, <https://klub-lewica.org.pl/aktualnosci/1607-spotkanie-z-samorzadowcami-nie-mozna-ciezaru-kryzysu-i-walki-z-covid-19-przerzucac-na-nasze-male-ojczyzny>

Tadeusz Truskolaski (prezydent Białegostoku), Jacek Karnowski (prezydent Sopotu), Dorota Zmarzłak (wójt gminy Izabelin), Mirosław Lech (wójt gminy Korycin).

W OBRONIE SPOŁECZNOŚCI LOKALNYCH. „NIE MA DEMOKRACJI BEZ SAMORZĄDNOŚCI”²⁵

Dziś z samorządowcami z całej Polski protestujemy w Warszawie przeciw odbieraniu przez rząd mieszkankom i mieszkańcom naszych miast i gmin prawa do decydowania o swoich małych ojczyznach, przeciw odbieraniu lokalnym społecznościom pieniędzy i szansy na rozwój.

„Polski Ład” promowany przez PiS to pełzająca centralizacja, łączne straty małych ojczyzn to ponad 11 mld rocznie! Prawo i Sprawiedliwość od lat przerzuca koszty swoich reform na samorządy, które z roku na rok mają coraz więcej obowiązków, a coraz mniej pieniędzy. PiS co prawda zapisał w projekcie jednorazową rekompensatę w wysokości 8 mld zł, ale w rzeczywistości jest to tylko plaster na otwartą ranę, jaką PiS zada samorządom, Planowana rekompensata ma być jednorazowa i i dotyczyć wyłącznie 2022 r. Czyli od 2023 r. małe ojczyzny rząd pozostawi już osamotnione.

Proponowane przez PiS zmiany w podatkach to mniej pieniędzy na szkoły, żłobki, mieszkania komunalne, ośrodki pomocy społecznej, to wyższe ceny biletów i cięcia w inwestycjach infrastrukturalnych. Dlatego Lewica proponuje bezpieczne rozwiązanie. Gwarancja, że samorządy nie stracą ani złotych.

To ustawa złożona w maju 2021 r., która zakłada przekazanie 70% dochodów z podatku PIT do samorządów.

Zgodnie z pomysłem Lewicy zwiększenie udziału jednostek samorządu terytorialnego w podatku dochodowym od osób fizycznych wyglądałoby następująco:

- 1) z 39,34% do 53,80% dla gmin;
- 2) z 10,25% do 14,02% dla powiatów;
- 3) z 1,60% do 2,19% dla województw.

Małe ojczyzny powinny również otrzymać rekompensaty za utracone dochody w wyniku zmian w przepisach wchodzących w życie w roku poprzednim. Ich wysokość powinien określać minister właściwy do spraw

²⁵ Dodano: 13.10.2021 14:46, <https://klub-lewica.org.pl/aktualnosci/1909-w-obronie-spolecznosci-lokalnych-nie-ma-demokracji-bez-samorzadnosci>

finansów publicznych, po zasięgnięciu opinii Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego. Kwota części rekompensującej subwencji ogólnej każdorazowo określi ustawa budżetowa.

SAMORZĄDOWCY LEWICY: JESTEŚMY ZAWSZE BLISKO LUDZI

Na zaproszenie klubu parlamentarnego Lewicy do Warszawy przyjechało ponad 200 samorządowców z całej Polski. Prezydenci, burmistrzowie, radni oraz działacze społeczni z całego kraju rozmawiali z posłami o nowych zadaniach dla samorządu terytorialnego wynikających z ciągle zmieniających się uwarunkowań polityczno-gospodarczych.

Wnioski z dyskusji są jasne, nasze małe ojczyzny pozostają instytucją najbliższą naszych codziennych spraw. Złotówka dla Sosnowca lepiej widać z Sosnowca, niż z gmachu odległego ministerstwa. Samorządowcy są najbliższej obywateli, to oni najlepiej znają ich problemy i najlepiej im pomogą. A samorządowcy Lewicy są zawsze blisko ludzi i ich problemów!

Na zakończenie spotkania uczestnicy przyjęli Deklarację samorządowców i samorządowczyń. „Jednostkom samorządu terytorialnego zapewnia się udział w dochodach publicznych do przypadających im zadań” – ta zasada wyrażona w art. 167 Konstytucji RP, nadal oczekuje na pełną realizację. My, samorządowcy i samorządowczynie z całej Polski oczekujemy wzmocnienia samodzielności jednostek samorządu terytorialnego - w szczególności poprzez stabilne źródło finansowania” – czytamy w deklaracji.

BIEDROŃ: PIS SAMORZĄDU NIE LUBI I NIE SZANUJE

- Mówię to jako były samorządowiec. Nasze małe ojczyzny potrzebują dwóch rzeczy, a których PiS im nie da. Dlaczego? PiS samorządu nie lubi i nie szanuje. Pierwsza z nich to demokracja, której PiS się brzydzi, ponieważ Kaczyński chciałby wszystko kontrolować z Nowogrodzkiej. A samorząd, jak nazwa wskazuje, chciałby się rządzić sam.

Druga sprawa to finansowanie. Prawo i Sprawiedliwość doprowadziło do tego, że samorządowcy ledwo wiążą koniec z końcem, mając do tego cały ogrom zadań.

Naszą odpowiedzią Lewicy jest nasza gotowość do wyborów samorządowych. Dziś na sali widać było naszych radnych, wójtów, burmistrzów, prezydentów, marszałków - to nasi ludzie w terenie, którzy zaświadczać o tym, że samorząd bez Lewicy się nie obędzie.

Samorząd to jest bijące serce Polski. Kto w Polsce wprowadza ważne zmiany? Kto wdraża in vitro, edukację seksualną, odnawialne źródła energii? Kto dziś broni Konstytucji? Dzięki komu Strajki Kobiet rosły w siłę, a Młodzieżowe Strajki Klimatyczne? Właśnie dzięki samorządowcom.

Samorząd to dzisiaj ostoja demokracji i stabilności naszego kraju. Po raz kolejny dał temu dowód podczas pandemii, czy też podczas napływu uchodźców - to kryzysy, które samorządowcy wzięli na swoje barki.

Dziś ogłosiliśmy powstanie Uniwersytetu Samorządowego, będziemy szkolili kadry i przygotowywali kolejne pokolenia samorządowców, którzy wezmą odpowiedzialność za Polskę w terenie.

Działamy lokalnie, ale myślimy globalnie. Problemów, które stoją przed światem i Polską, nie da się rozwiązać bez samorządów. Nie da się utworzyć przyszłego rządu, a także przyszłości Polski bez Lewicy – mówił współprzewodniczący Nowej Lewicy i eurodeputowany Robert Biedroń.

DEKLARACJA SAMORZĄDOWCÓW I SAMORZĄDOWCZYŃ

Jednostkom samorządu terytorialnego zapewnia się udział w dochodach publicznych do przypadających im zadań” – ta zasada wyrażona w art. 167 Konstytucji RP, nadal oczekuje na pełną realizację. My, samorządowcy i samorządowczynie z całej Polski oczekujemy wzmocnienia samodzielności jednostek samorządu terytorialnego - w szczególności poprzez stabilne źródło finansowania.

Pandemia COVID-19 i następstwa napaści Rosji na Ukrainę stanowiły wyzwania dla gmin, powiatów i województw. Wspólnoty lokalne po raz kolejny stanęły na wysokości zadania. Kolejne działania rządu utrudniają jednak prace samorządów - za nowymi zadaniami nie podążają fundusze, a źródła dochodów samorządowych są sukcesywnie zmniejszane przez władze centralne.

Fundamentem właściwej współpracy rządu i samorządu terytorialnego powinien być nie tylko właściwy podział zadań, ale i środków. Dlatego deklarujemy współpracę z Klubem Poselskim Lewicy w procesie konsultacji ustaw:

- o zwiększeniu udziału jednostek samorządu terytorialnego w dochodach z podatku od osób fizycznych;
- o ustaleniu ścisłego powiązania zadań samorządu terytorialnego z finansowaniem z budżetu państwa;

- o finansowaniu wynagrodzeń nauczycieli wprost z budżetu państwa.

Deklaracja samorządowców i samorządowczyń

Warszawa, 13.06.2022 r.

INTERPELACJA NR 2298 W SPRAWIE DZIAŁAŃ MSWIA W ODNIESIENIU DO DYSKRYMINUJĄCYCH OSOBY LGBT UCHWAŁ SAMORZĄDÓW

Adresat: minister spraw wewnętrznych i administracji

Data wpływu: 13-02-2020

Szanowny Panie Ministrze!

W ostatnich miesiącach coraz więcej samorządów zarówno tych na poziomie gminnym, jak i powiatowym i wojewódzkim przyjmuje uchwały, które w sposób bezpośredni lub pośredni godzą w prawa osób LGBT. Uchwały te tytułowane są różnie. Do chwili obecnej takich uchwał w obrocie prawnym funkcjonuje już kilkadziesiąt, część z nich to uchwały zatytułowane „o przeciwdziałaniu ideologii LGBT”.

Uchwały te wydają się być w sposób oczywisty sprzeczne z konstytucyjną zasadą legalizmu, zgodnie z którą organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa. Stanowią bowiem władczą dyspozycję dla organów wykonawczych gminy i innych organów podległych, do której formułowania rady gmin nie miały prawa. Mogą prowadzić do niedopuszczalnej przez polską ustawę zasadniczą dyskryminacji osób LGBT (lesbijek, gejów, osób bi- i transpłciowych).

Uchwały były także przedmiotem krytyki ze strony rzecznika praw obywatelskich, organizacji pozarządowych działających na rzecz praw człowieka. Krytykę i zaniepokojenie wyraził także Parlament Europejski.

W związku z powyższym zwracam się z prośbą o odpowiedź na następujące pytania:

Czy Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji monitoruje na bieżąco aktywność samorządów w odniesieniu do ww. uchwał?

Jeśli tak, czy Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji posiada informacje ile takich uchwał zostało przyjętych przez polskie samorządy do dnia złożenia niniejszej interpelacji?

Jakie działania podjęli wojewodowie w kontekście uchylenia ww. uchwał? Ile rozstrzygnięć nadzorczych wydali z uwagi na niezgodność z polskim

prawem takich uchwał?

Jakie działania podjęło kierowane przez Pana ministerstwo celem uniknięcia na przyszłość przyjmowania tego typu uchwał?

Z wyrazami szacunku

Interpelacja nr 24187 w sprawie zabierania ofiarom przestępstw pieniędzy z Funduszu Sprawiedliwości na kampanię wyborczą wiceministra sprawiedliwości w Rzeszowie

Adresat: prezes Rady Ministrów

Data wpływu 21-05-2021

Szanowny Panie Premierze,

w dniu 16 maja 2020 roku, w czasie spotkania wyborczego w Rzeszowie, wiceminister sprawiedliwości w rządzie Pana Premiera, Marcin Warchoł, rozdawał rzeszowskim strażakom pieniądze z Funduszu Sprawiedliwości, należące ustawowo, faktycznie i moralnie do ofiar przemocy domowej oraz ofiar innych przestępstw.

Jeżeli Pan Premier nie podejmie żadnej interwencji i nie powstrzyma nielegalnych działań ww. wiceministra w jego kampanii wyborczej, to ofiary przestępstw oraz byli skazani, którzy potrzebują wsparcia w readaptacji społecznej, zostaną de facto „okradzeni” przez polityków rządu z należnych im pieniędzy, pod pretekstem wspierania ochotniczych straży pożarnych. Jak wynika z publicznych wypowiedzi wiceministra jest to ogromna kwota, bo wynosząca aż 1,2 miliona złotych.

Przedstawiciel Pańskiego rządu pokazał także w Rzeszowie porażający tupeć, publiczną kpinę z polskiego prawa i całkowity brak szacunku dla ofiar przestępstw, bowiem nie tylko nie przeprosił ich za zabranie im pieniędzy na swoją kampanię wyborczą, ale także rozdawał pieniądze strażakom bez żadnej podstawy prawnej, bez formalnych decyzji, bez konkursów, bez zawarcia jakichkolwiek umów i określenia zasad wydatkowania.

Czy to co się stało w czasie kampanii wyborczej w Rzeszowie wiceministra sprawiedliwości, to właśnie nowy ład Prawa i Sprawiedliwości, o którym tyle mówił Pan Premier Jarosław Kaczyński?

W związku z powyższym zwracamy się do Pana Premiera z interpelacją, by 1,2 miliona złotych, które rozdawał wiceminister sprawiedliwości w ramach swojej kampanii wyborczej w dniu 16 maja 2021 roku w Rzeszowie,

wróciło do właścicieli, czyli ofiar przestępstw, ich rodzin oraz do innych osób, dla których są ustawowo gromadzone środki Funduszu Sprawiedliwości.

Uprzejmie prosimy Pana Premiera także o udzielenie odpowiedzi na następujące pytania:

1. Skoro ochotnicze straże pożarne są tak ważne dla Polski, to dlaczego do dziś rząd PiS nie wypracował takiego systemu finansowania OSP, by nie było konieczne zabieranie pieniędzy ofiarom przestępstw na rozdawanie mundurów w czasie kampanii wyborczych polityków prawicy?

2. Jeżeli rząd Pana Premiera postanowił o przeznaczeniu w 2021 roku łącznie 1,2 miliona złotych dla OSP w województwie podkarpackim, to czy taką samą kwotę otrzymają w bieżącym roku ochotnicze straże pożarne w pozostałych województwach?

Z poważaniem

1.4. Wnioski i rekomendacje

Wnioski

1. Ogólna ocena samorządu terytorialnego jako instytucji życia publicznego, wyrażana w sondażach opinii publicznej, jest lepsza niż ocena rządu czy parlamentu. JST nadal są, mimo prób uwikłania ich w bieżącą politykę partyjną, postrzegane jako lepiej diagnozujące oraz reagujące na problemy społeczne na poziomie lokalnym niż władza centralna.

2. W coraz większym stopniu JST muszą uwzględniać, na skutek zmieniających się trendów demograficznych, seniorów (osoby w wieku poprodukcyjnym) jako istotnych adresatów działań strategicznych JST. Te uwarunkowania demograficzne będą ulegały pogłębieniu w kolejnych latach, co oznacza konieczność odpowiedniego modelowania instrumentów służących wzmocnieniu i pogłębieniu partycypacji obywatelskiej w wymiarze lokalnym w starszych grupach wiekowych.

3. Obecnie trudno jednoznacznie wskazać, czy zmiany dotyczące zasad kadencyjności organów jednostek samorządu terytorialnego przyczyni się do cyrkulacji elit na poziomie lokalnym, czy też jedynie doprowadzi do rekonfiguracji (kooptacja nowych liderów do już istniejących lokalnych elit lub jedynie zastąpienie dotychczasowego lidera kimś ze strony dotychczasowego kręgu władzy lokalnej). Widać, że im mniejsza gmina, tym bardziej stabilnie układają się te konfiguracje personalne w obrębie elit lokalnych.

4. Obowiązek opracowania raportu o stanie jednostki samorządowej przez jej organ wykonawczy nie do końca spełnił pokładane w nim nadzieje. Radni w ograniczonym stopniu są skłonni do traktowania go jako realnego instrumentu kontroli nad organem wykonawczym JST. Także mieszkańcy danej wspólnoty lokalnej nie traktują tego raportu jako szansy na wzrost ich podmiotowości i sprawczości w debacie lokalnej na temat kierunków i celów rozwoju lokalnego. Te dwa zjawiska wiążą się z ograniczonym wpływem raportu na pozycję polityczną wójtów, burmistrzów, prezydentów miast.

5. Także mechanizmy koordynacji celów rozwojowych lokalnych społeczności z celami JST warunkowanymi przez ich aktualne możliwości finansowe wymagają większego zakresu korzystania z mechanizmów partycypacji obywatelskiej opartych na konsultowaniu i współdecydowaniu. Dzięki temu konsultacje wokół projektu budżetu danej JST będą w większym stopniu realnym narzędziem wywierania wpływu na urzędników samorządowych niż fasadowym rytuałem o małej skali społecznego oddziaływania.

Rekomendacje

1. Rozważenie zmiany aktualnej pozycji ustrojowej Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego w kierunku wzmocnienia jej pozycji w ramach procesu legislacyjnego poprzez przyznanie jej prawa do wyrażenia wstępnej zgody na uruchomienie kolejnych etapów procesu legislacyjnego. Temu celowi powinno także służyć rozważenie zmiany składu tej Komisji poprzez rozszerzenie jej składu o przedstawicieli parlamentarzystów.

2. Rozpoczęcie ponadpartyjnej debaty nad modyfikacją obecnej lokalizacji części urzędów centralnych. Obecnie kluczową rolę w tym zakresie odgrywa Warszawa, co powiększa jej dominację na płaszczyźnie administracji centralnej nad innymi metropoliami oraz dużymi miastami. W efekcie może to skutkować korzystnymi zmianami w zakresie regionalnych rynków pracy, zmianami kierunku migracji specjalistów z sektora publicznego oraz wzrostem efektywności aparatu urzędniczego na szczeblu centralnym.

3. Rozważenie podjęcia zmiany legislacyjnej w celu wzmocnienia instytucjonalnego budżetu obywatelskiego poprzez takie zmiany kierunkowe jak: przyjęcie reguły realizacji większości budżetów obywatelskich w cyklu dłuższym niż jednoroczny, odniesienie jego strony podmiotowej zarówno do wydatków jak i dochodów całości budżetu danej JST, stworzenie mechanizmu prawnego obowiązkowej realizacji projektu zaproponowanego przez młodzieżową radę gminy oraz gminną radę seniorów.

4. Rozpoczęcie ponadpartyjnej debaty nad wprowadzeniem zakazu zatrudniania radnych w jednostkach organizacyjnych samorządu i w spółkach komunalnych. Dzięki temu zmniejszy się skala konfliktu interesów w ramach zapewnienia prawidłowości procesu zarządzania spółkami komunalnymi. Zwiększy to także podmiotowość polityczną radnych oraz zwiększy szanse na efektywną kontrolę rady gminy nad kierunkami realizacji budżetu JST.

5. Uruchomienie gminnych szkół liderów dla kobiet we współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz szkołami wyższymi w celu udroźnienia kanałów rekrutacji dla kobiet w ramach procesu wyborczego na poziomie organu wykonawczego oraz organu stanowiącego gminy. Badania wskazują, że samorząd terytorialny w naszym kraju stanowi istotne źródło kandydatów/kandydatek w wyborach parlamentarnych. Większa liczba kobiet będących radnymi wpłynie zatem pozytywnie na skład osobowy Sejmu i Senatu w zakresie zmniejszania nierówności na tle płciowym wśród parlamentarzystów.

2.

Ochrona środowiska i zmiany klimatyczne w latach 2016-2022

2.1. Diagnoza i uwarunkowania

Świadomość zmian klimatycznych jest niemal powszechna wśród głównych aktorów polskiej polityki na szczeblu centralnym. Rosnący zakres tych zmian, obecnie już odczuwany przez nas wszystkich, stał się wyzwaniem dla decydentów nie tylko na szczeblu administracji rządowej, ale również dla decydentów na szczeblu JST. Presja antropogeniczna na środowisko naturalne wymaga wielopoziomowych działań prewencyjnych, zmniejszających ryzyko klimatyczne oraz prowadzących do stopniowej dekarbonizacji gospodarki. Wszystkie te działania mają służyć zapewnieniu społecznej adaptacji do zmieniających się warunków klimatycznych, które obserwujemy zarówno w skali globalnej, krajowej, regionalnej, lokalnej. Polscy eksperci wskazują na szereg czynników, które należy uwzględnić w procesie analizy oddziaływania różnego rodzaju przedsięwzięć inwestycyjnych na środowisko naturalne. Wskazują oni na istnienie trzech kategorii oddziaływań czynników związanych z aktywnością ludzką w interakcji ze środowiskiem naturalnym: 1. eksploatacje zasobów (m.in. zużycie wody, zużycie zasobów mineralnych, wykorzystanie gleby), 2. emisje zanieczyszczeń (obejmujące m.in.: gazy cieplarniane, zanieczyszczenia do powietrza, wytwarzanie ścieków oraz odpadów, wytwarzanie pola elektromagnetycznego), 3. zmiany struktur przyrodniczych i osadniczych (m.in. zmiany stanu wód, zmiany warunków siedliskowych, zmiany sposobów zagospodarowania terenu, przekształcenia krajobrazu)²⁶. Te trzy kategorie czynników powinny być przedmiotem analiz w procesie tworzenia dokumentów strategicznych dotyczących ochrony środowiska naturalnego oraz projektowania polityki klimatycznej na szczeblu lokalnym. Dzięki temu będzie możliwe stworzenie trwałych podstaw do poprawy jakości życia mieszkańców wspólnot lokalnych oraz stosowanie zasady zrównoważonego rozwoju. Należy zauważyć, iż polski system prawny obecnie nie tworzy bezpośrednich przesłanek do realizacji skonkretyzowanych na poziomie strategicznym działań w zakresie ochrony klimatu w wymiarze lokalnym, bowiem wynikają one z ogólnych kompetencji JST w zakresie podejmowania działań na rzecz ochrony środowiska naturalnego oraz zdrowia mieszkańców, które powinny uwzględniać cele polityki ekologicznej państwa.²⁷ Konkretyzacja działań JST w tym obszarze powinna zatem każdorazowo obejmować uwzględnienie zarówno lokalnego i regionalnego kontekstu środowiskowego oraz bieżące cele polityki ekologicznej państwa, która określa zakres dostępności środków finansowych dla JST w tym obszarze.

26. Instytut Ochrony Środowiska - Państwowy Instytut Badawczy, *PODRECZNIK: Zmiany klimatu i adaptacja do zmian klimatu w ocenach oddziaływania na środowisko*, Warszawa 2021, s. 12-13, https://klimada2.ios.gov.pl/wp-content/uploads/2022/12/IOS-PIB_Zmiany-klimatu-i-adaptacja-do-zmian-klimatu-w-ocenach-oddziaływania-na-rodowisko.-PODRECZNIK-1-skompresowany.pdf [16.02.2023].

27. Z. Roguska, *Samorząd terytorialny w Polsce w świetle wyzwań polityki klimatycznej*, (w:) „*Studia Iuridica* tom 85: 30 LAT REAKTYWOWANEGO SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ”, Warszawa 2020, s. 217, https://www.pl/data/include/cms//SI_2020_85.pdf

Analiza ogólnodostępnych danych statystycznych ujawnia następujący zakres uwarunkowań w zakresie prowadzenia polityki ekologicznej na szczeblu krajowym, które określają priorytetowe kierunki interwencji państwa w ochronę środowiska naturalnego na szczeblu regionalnym oraz lokalnym:²⁸

1. w 2021 r. odprowadzono do wód lub ziemi 7769,3 hm³ ścieków przemysłowych i komunalnych (w 2015 r. 8827,8 hm³);
2. w 2021 r. odprowadzono siecią kanalizacyjną 1367,1 hm³ ścieków (w 2015 r. 1258,4 hm³);
3. całkowita emisja dwutlenku węgla wyniosła w 2020 r. 303523 tys. ton (w 2015 r. 313456 tys. ton) oraz 432 tys. ton dwutlenku siarki (w 2015 r. 672 tys. ton);
4. tereny zieleni ogólnodostępnej i osiedlowej przypadające na jednego mieszkańca w m² wyniosły w 2021 r. 16,5 m² (w 2015 r. było to 15,0 m²);
5. w 2021 r. zebrano 13674 tys. ton odpadów komunalnych, w tym selektywnie 5440 tys. ton (w 2015 r. 10863 tys. ton, w tym selektywnie 2537 tys. ton).

Przedstawione powyżej dane wskazują, iż w latach 2015-2021 presja antropogeniczna na środowisko naturalne w Polsce nie uległa znaczącemu obniżeniu, co wskazuje na konieczność kontynuacji dotychczas prowadzonych działań z zakresu polityki ekologicznej państwa oraz systemowego wzmocnienia tych działań mechanizmami finansowo-instytucjonalnymi, które będą zapewniać JST odpowiednie środki do wdrażania działań z zakresu lokalnej polityki ekologicznej służącej ochronie klimatu w gminach, powiatach, województwach.

Na poziomie poszczególnych województw sytuacja w zakresie wybranych aspektów ochrony środowiska naturalnego jest zróżnicowana, tak samo jest w przypadku miast wojewódzkich. Wybrane dane na temat są zawarte w tabelach nr 2-7. Analiza danych, które one zawierają ujawnia, że sytuacja w zakresie analizowanych wskaźników jest bardziej zróżnicowana w przypadku miast wojewódzkich niż na poziomie całych województw:

1. masa zebranych odpadów komunalnych w tonach przeznaczonych do recyklingu mierzona średnią z lat 2017-2021 była największa (powyżej 200000,00 ton) była największa w woj. śląskim (631324,62 ton), mazowieckim (449383,08 ton), dolnośląskim (391496,28 ton), wielkopolskim (288143,26), małopolskim (273809,02 ton);

28. GUS, *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2022...*, s.103, s.105, s.112, s. 114.

2. średnia ilość ścieków komunalnych oczyszczanych na 100 km² w latach 2016-2021 była największa w województwach mierzona w dekametrach sześciennych, gdzie 1 dam³ = 1000 m³ (poziom powyżej 500,00 dam³): śląskim 1255,66 dam³, małopolskim 748,95 dam³, mazowieckim 611,15 dam³, dolnośląskim 578,03 dam³;

3. zużycie energii elektrycznej na 1 mieszkańca ogółem (w kWh) w latach 2016-2021 mierzone średnią z lat 2016-2021 (polska 798,6 kWh) odnotowano w woj. mazowieckim (927,4 kWh), opolskim (845,9 kWh), małopolskim (837,9 kWh), łódzkim (825,3 kWh), śląskim (822,1 kWh), dolnośląskim (821,9 kWh), wielkopolskim (811,6 kWh), podlaskim (800,9 kWh);

4. ilość zmieszanych odpadów komunalnych zebranych w ciągu roku przypadająca na 1 mieszkańca (kg) w latach 2016-2021, mierzona średnią, była największa (powyżej 300,0 kg) we Wrocławiu (346,7 kg), Katowicach (327,6 kg), Zielonej Górze (310,6 kg), Olsztynie (306,3 kg), Warszawie (304,7 kg), Szczecinie (302,7 kg);

5. średnia ilość ścieków przemysłowych i komunalnych, wymagających oczyszczania odprowadzonych do wód lub do ziemi w ciągu roku na 1 mieszkańca (m³) w latach 2016-2021, była największa (powyżej 60 m³) w: Opolu (108,6 m³), Katowicach (103,8 m³), Kielcach (65,1 m³), Krakowie (64,1 m³), Szczecinie (62,4 m³), Warszawie (60,5 m³), Poznaniu (60,5 m³);

6. emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych na 1 km² powierzchni JST w ciągu roku (t/km², dane powiatowe, powyżej 1 t/km²) liczona jako średnia z lat 2016-2021 była największa w Opolu (2,33 t/km²), Krakowie (1,74 t/km²), Kielcach (1,71 t/km²), Katowicach (1,16 t/km²), Rzeszowie (1,10 t/km²), Olsztynie (1,03 t/km²).

W latach 2016-2021 na 1. miejscu pod względem ilość zmieszanych odpadów komunalnych zebranych w ciągu roku przypadająca na 1 mieszkańca był Wrocław, najwięcej ścieków przemysłowych i komunalnych wymagających oczyszczania odprowadzonych do wód lub do ziemi wytworzono w Opolu, największa skala emisji zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych na 1 km² powierzchni JST w ciągu roku została odnotowana również w przypadku Opola. Widać zatem, że nie istnieje prosta zależność liniowa między wielkością populacji zamieszkującej dane miasto wojewódzkie a jej oddziaływaniem na stan środowiska naturalnego. Dużą rolę w zakresie skali minimalizowania tego wpływu odgrywają działania JST polegające na minimalizowania skali wytwarzania/przetwarzania odpadów i zanieczyszczeń oraz struktura lokalnej gospodarki.

Tabela 2. Gospodarka odpadami komunalnymi w latach 2017-2021
(masa zebranych odpadów komunalnych przeznaczonych do recyklingu,
w tonach)

	2017	2018	2019	2020	2021
DOLNOŚLĄSKIE	361 937,7	390 843,7	367 094,6	395 409,9	442 195,5
KUJAWSKO-POMORSKIE	143 664,1	166 575,1	141 573,3	158 919,0	157 078,7
LUBELSKIE	79 467,3	95 913,5	112 804,3	135 523,6	137 780,6
LUBUSKIE	78 221,2	71 687,3	72 794,2	99 249,8	102 588,3
ŁÓDZKIE	203 036,0	185 166,7	133 916,5	222 152,3	217 453,9
MAŁOPOLSKIE	254 107,6	256 839,6	238 935,9	312 549,7	306 612,3
MAZOWIECKIE	411 241,1	380 553,4	438 589,0	527 105,5	489 426,4
OPOLSKIE	82 077,2	79 282,5	94 360,0	72 185,8	87 444,0
PODKARPACKIE	90 085,7	89 320,7	95 476,6	115 407,5	125 600,2
PODLASKIE	55 050,3	65 883,2	74 873,2	94 665,0	97 737,3
POMORSKIE	163 780,8	159 610,0	172 346,3	191 311,4	230 804,1
ŚLĄSKIE	682 046,2	697 656,5	659 501,4	538 978,7	578 440,3
ŚWIĘTOKRZYSKIE	57 620,3	64 232,2	70 444,3	68 576,5	80 798,4
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	82 305,3	83 781,3	87 392,3	131 553,5	141 236,6
WIELKOPOLSKIE	265 070,7	310 069,9	259 205,7	287 117,5	319 252,5
ZACHODNIOPOMORSKIE	188 968,8	171 634,9	172 744,9	147 923,4	166 230,2

Źródło: Bank Lokalnych GUS

Tabela 3. Ścieki komunalne oczyszczone na 100 km² w latach 2016-2021 (w dekametrach sześciennych, 1 dam³ = 1000 m³)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
POLSKA	412,14	420,74	424,90	427,44	426,55	433,62
DOLNOŚLĄSKIE	556,73	564,12	570,21	583,90	589,86	603,37
KUJAWSKO-POMORSKIE	372,83	384,83	384,95	382,30	365,14	380,83
LUBELSKIE	200,21	199,81	202,08	202,27	204,52	211,34
LUBUSKIE	228,76	235,62	228,94	229,20	232,72	256,51
ŁÓDZKIE	450,54	453,17	463,81	469,23	464,27	466,53
MAŁOPOLSKIE	715,92	747,13	759,77	757,14	750,80	762,94
MAZOWIECKIE	583,59	606,21	615,57	620,47	617,53	623,55
OPOLSKIE	337,30	337,37	339,56	341,06	343,81	346,24
PODKARPACKIE	334,53	340,55	346,44	353,01	361,00	368,17
PODLASKIE	164,17	166,38	167,35	166,83	165,79	170,84
POMORSKIE	457,60	473,00	485,40	489,99	487,90	489,33
ŚLĄSKIE	1 232,91	1 241,36	1 249,35	1 268,64	1 264,56	1 277,11
ŚWIĘTOKRZYSKIE	309,03	303,05	295,72	299,28	288,73	299,36
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	193,31	198,80	194,89	194,46	192,95	195,28
WIELKOPOLSKIE	384,67	393,79	398,11	408,76	408,89	414,66
ZACHODNIOPOMORSKIE	314,27	316,07	319,39	299,10	307,63	304,48

Źródło: Bank Lokalnych GUS

Tabela 4. Zużycie energii elektrycznej na 1 mieszkańca ogółem (w kWh) w latach 2016-2021

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
POLSKA	751,1	789,5	794,2	797,5	826,0	833,0
DOLNOŚLĄSKIE	758,1	799,8	806,0	818,4	857,9	891,1
KUJAWSKO-POMORSKIE	714,5	756,5	755,4	748,1	801,9	789,2
LUBELSKIE	665,7	692,4	691,6	685,9	709,9	722,1
LUBUSKIE	730,0	763,2	773,9	784,5	806,9	834,8
ŁÓDZKIE	783,9	818,1	826,5	829,8	849,0	844,7
MAŁOPOLSKIE	790,0	835,1	833,3	839,4	855,1	874,7
MAZOWIECKIE	859,7	930,1	932,9	932,5	944,1	965,3
OPOLSKIE	796,3	834,1	835,4	836,7	879,8	892,9
PODKARPACKIE	571,4	593,3	596,5	593,5	607,9	604,1
PODLASKIE	754,3	782,6	796,1	795,1	832,1	845,2
POMORSKIE	744,9	772,5	780,2	781,3	820,3	789,3
ŚLĄSKIE	778,2	805,6	807,6	815,2	853,6	872,3
ŚWIĘTOKRZYSKIE	606,7	632,4	640,1	641,9	673,3	684,6
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	701,1	720,1	722,9	722,0	759,8	771,5
WIELKOPOLSKIE	764,3	803,0	815,9	823,9	842,5	820,2
ZACHODNIOPOMORSKIE	691,2	723,4	730,0	739,5	776,0	767,6

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Tabela 5. Ilość zmieszanych odpadów komunalnych zebranych w ciągu roku przypadająca na 1 mieszkańca (kg) w latach 2016-2021

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
BIAŁYSTOK	252,6	161,9	169,6	184	187,3	199
BYDGOSZCZ	244,7	238,9	217,3	225,1	206,9	182,1
GDAŃSK	295,6	295,2	279	268,7	157,5	229,7
GORZÓW WIELKOPOLSKI	280,6	324,9	299,2	285,9	273,3	246,2
KATOWICE	327	345,8	349,3	317,6	319,7	306,3
KIELCE	266,9	261,5	261	259,9	249,4	262
KRAKÓW	326,1	283,3	291,2	284,3	240,7	239,8
LUBLIN	239,5	247,4	245,9	227,9	219,9	226,6
ŁÓDŹ	244,4	260,6	292,7	286,9	243,6	241,6
OLSZTYN	371,8	315	336,3	298,8	266,3	249,8
OPOLE	263,1	244,2	269,7	260,8	254	248,3
POZNAŃ	328	299,1	292	269,3	245,5	243,8
RZESZÓW	260,6	270,6	299,2	314	219,4	220,6
SZCZECIN	305	317,1	321,7	313,3	277,2	282,1
TORUŃ	312,6	309,4	307,1	297,1	283	261,7
WARSZAWA	343,1	335,2	334	302,5	247	266,5
WROCLAW	358,7	349,8	370	372,7	283,7	345,3
ZIELONA GÓRA	309,5	308,5	311,9	306,4	304,5	322,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://analizy.monitorrozwoju.pl/>

Tabela 6. Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi w ciągu roku na 1 mieszkańca (m³) w latach 2016-2021

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
BIAŁYSTOK	44,1	43,4	44,2	44,4	43,7	44,6
BYDGOSZCZ	56,5	57,8	58,2	57,8	49,2	56,5
GDAŃSK	57	61	60,7	61,3	57,8	58
GORZÓW WIELKOPOLSKI	44,9	48,1	50,3	49,3	47,3	50,9
KATOWICE	97,4	100,3	105,7	105,6	105,3	108,2
KIELCE	69,9	66,8	64,9	66	59,6	63,2
KRAKÓW	66,3	68,3	68,5	64,7	59,1	57,5
LUBLIN	50,4	50,6	51,2	51,7	50,3	50,9
ŁÓDŹ	54,5	54,5	56,3	56,5	54,9	54,6
OLSZTYN	57	57,3	62,1	67,9	64	49,5
OPOLE	56,8	110,3	118,3	123,5	118,4	124,2
POZNAŃ	59,7	59,9	59,4	62,5	60,3	61
RZESZÓW	59,6	59,2	58,8	58,8	56,8	56,9
SZCZECIN	65,6	67,7	67,3	58,1	59,5	56
TORUŃ	46,7	46,3	46,9	46,7	44,8	46
WARSZAWA	58,7	58,6	60,1	62,3	62,5	61
WROCLAW	55,4	59,2	58,8	59,5	58,7	61,7
ZIELONA GÓRA	41,5	42,2	43,4	44,8	44,2	66,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://analizy.monitorrozwoju.pl/>

Tabela 7. Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych na 1 km² powierzchni JST w ciągu roku (t/km²) (dane powiatowe) w latach 2016-2021

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
BIAŁYSTOK	1,27	0,76	0,45	0,57	0,51	0,55
BYDGOSZCZ	0,72	0,76	1,02	0,78	0,66	0,92
GDAŃSK	0,99	0,67	0,68	0,43	0,42	0,45
GORZÓW WIELKOPOLSKI	0,36	0,47	0,33	0,33	0,22	0,17
KATOWICE	1,19	1,33	1,47	1,25	0,92	0,8
KIELCE	2,12	1,79	1,88	1,96	1,34	1,19
KRAKÓW	2,28	2,43	2,47	1,81	0,72	0,7
LUBLIN	0,46	0,48	0,63	0,58	1,11	1,02
ŁÓDŹ	0,41	0,27	0,26	0,19	0,2	0,27
OLSZTYN	0,89	1,16	1,06	1,02	0,94	1,09
OPOLE	1,29	1,93	2,52	3,04	2,38	2,79
POZNAŃ	0,78	0,56	0,64	0,44	0,36	0,5
RZESZÓW	0,9	1,01	1,19	1,13	0,98	1,36
SZCZECIN	0,94	0,91	0,99	0,85	0,66	0,47
TORUŃ	0,9	0,42	0,35	0,25	0,24	0,25
WARSZAWA	1,25	1,01	0,88	0,76	0,64	0,44
WROCLAW	0,85	0,59	0,49	0,47	0,52	0,47
ZIELONA GÓRA	0,1	0,12	0,13	0,13	0,12	0,09

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://analizy.monitorrozwoju.pl/>

Wyniki badań opinii publicznej odnoszące się do kwestii postrzegania zanieczyszczenia powietrza (zwłaszcza smogu) jako problemu społecznego wskazują, że Polacy uważają, iż jest to istotne wyzwanie, które wymaga odpowiednich rozwiązań systemowych o zróżnicowanym charakterze. Skala poparcia dla poszczególnych rozwiązań ograniczających zanieczyszczenie powietrza, spowodowane przez spaliny pochodzące z pieców gospodarstw domowych, była następująca (uwzględniono wskazania powyżej 25%, badanie zrealizowano w marcu 2021 r.): 55% - dofinansowanie do wymiany starych kotłów/termomodernizacji, 32% - kary dla palących śmieciami lub innymi paliwami złej jakości, 28% - promowanie i wsparcie finansowe dla wykorzystania odnawialnych źródeł energii, 26% - ulga podatkowa dla osób inwestujących w termomodernizację²⁹. Wdrożenie wszystkich tych rozwiązań wymaga współpracy administracji publicznej na szczeblu

29. CBOS, Komunikat z badań Nr 41/2021: Smog i jak sobie z nim radzić, Kwiecień 2021, s. 11, https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2021/K_041_21.PDF [03.01.2023]

centralnym z samorządem terytorialnym – zwłaszcza gminami jako tym poziomem JST, który potencjalnie ma dostęp do najbardziej wiarygodnych danych o skali potrzeb mieszkańców w zakresie wdrożenia przez gospodarstwa domowe rozwiązań technicznych redukujących skalę emisji smogu³⁰.

30. Więcej na ten temat w zakresie dynamiki zmiany poziomu zanieczyszczenia powietrza w naszym kraju w latach 2016-2020 zob. *European Environment Agency, Poland – air pollution country fact sheet, 12 Dec 2022, <https://www.eea.europa.eu/themes/air/country-fact-sheets/2022-country-fact-sheets/poland-air-pollution-country>*

2.2. Aktywność tego obszaru samorządu terytorialnego w latach 2016-2022

W tej części raportu zostaną omówione wybrane aspekty ochrony środowiska bezpośrednio związane z terenami miejskimi jako tymi obszarami naszego kraju, które są centrami kumulacji problemów wywołanych przez zmiany klimatyczne oraz presję antropogeniczną człowieka, a skala wpływu obu rodzajów tych czynników na polskie społeczeństwo jest o wiele większa niż w przypadku obszarów wiejskich ze względu na wysoką wartość wskaźnika zagęszczenia ludności. Zostaną przedstawione te propozycje działań w ramach *Krajowej Polityki Miejskiej 2030*, które dotyczą „Wyzwania IV: Niwelowanie negatywnych skutków zmian klimatu w miastach”. Następnie zostaną zaprezentowane ramy koncepcji Miejskiego Planu Adaptacji do zmian klimatu, która została wdrożona przez 44 największe polskie miasta, w których koncentruje się ok.1/3 ludności naszego kraju. Trzecia kwestia, która zostanie omówiona, są wyniki kontroli NIK dotyczącej wdrażania *Programu Priorytetowego „Czyste Powietrze”*.

W dokumencie *Krajowa Polityka Miejska 2030* w części „Wyzwanie IV: Niwelowanie negatywnych skutków zmian klimatu w miastach” podkreślono fakty obrazujące skalę znaczenia zwiększenia retencji wody w miastach: „W 2019 r. w ponad 250 polskich miastach wprowadzono ograniczenia w korzystaniu z wody. Na koniec czerwca 2021 r. 254 gminy wystosowały apele do mieszkańców dotyczące ograniczenia zużycia wody wodociągowej. Niedobór zieleni, wynikający w wielu przypadkach z nieuzasadnionego uszczelniania powierzchni betonem, asfaltem i brukiem, sprawia, że temperatura powietrza w mieście znacząco wzrasta.”³¹. To oznacza, że już obecnie JST, szczególnie gminy miejskie oraz miasta powiatowe i metropolie, muszą tworzyć mechanizmy minimalizowania negatywnych skutków malejącej dostępności zasobów wody w sytuacji rosnącej systematycznie średniej temperatury powietrza. To zjawisko w sytuacji obecnego chaosu urbanistycznego występującego w części polskich miast (m.in. zjawisko „betonozy”), niedoboru terenów zielonych i niewielkiej skali występowania w polskich miastach zielono-niebieskiej infrastruktury będzie prawdopodobnie zmuszało JST do tworzenia mechanizmów prawnych oraz organizacyjnych służących racjonalizacji zarządzania zasobami wód powierzchniowych/podziemnych znajdujących się na terenie tych JST.

Katalog proponowanych rozwiązań, które mają służyć niwelowaniu negatywnych skutków zmian klimatu w miastach, obejmuje następujące

31. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, *Krajowa Polityka Miejska 2030*, 2022, s. 61, <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/polityka-miejska>

propozycje: wprowadzanie standardu ochrony i kształtowania zieleni w procesach inwestycyjnych (zieleni ma być traktowana jako atut, a nie przeszkoda w inwestycjach budowlanych); upodmiotowienie prawne „błękitno-zielonej infrastruktury” (traktowanie jej z prawnego punktu widzenia jako infrastruktury krytycznej o kluczowym znaczeniu dla ludności); gospodarowanie zasobami wodnymi w układzie zlewniowym (m.in. tworzenie systemu rozproszonej retencji); mechanizmy finansowe, legislacyjne i organizacyjne na rzecz zwiększenia naturalnej retencji (m.in. wprowadzenie mechanizmu finansowego dla wód opadowych); przeciwdziałanie powodziom miejskim oraz suszom i ich skutkom poprzez zmiany legislacyjne (m.in. wprowadzenie systemu odpowiedniego monitoringu); wprowadzenie planu zarządzania błękitno-zieloną infrastrukturą miasta (powinien być uwzględniony w dokumentach planistycznych)³². Realizacja tych wszystkich propozycji będzie procesem o dużym stopniu złożoności oraz kilkuletnim okresie wdrożenia na poziomie legislacyjnym ze względu na to, iż dotyczą one różnych poziomów zarządzania przestrzenią miejską i wymagają konsultacji ze środowiskami lokalnymi oraz grupami zawodowymi, które będą bezpośrednio poddane oddziaływaniu tych zmian. W ramach koncepcji Miejskiego Planu Adaptacji do zmian klimatu 44 miasta-wykonawcy tego projektu (najwięcej z nich zlokalizowanych jest na Śląsku), przy współpracy wykonawców dysponujących odpowiednim potencjałem eksperckim, zidentyfikowali kluczowe rodzaje zagrożeń oraz zaplanowali priorytetowe działania adaptacyjne będące mechanizmami minimalizowania skutków występowania tych zagrożeń. Wyszczególnione trzy rodzaje działań adaptacyjnych: edukacyjno-promocyjne, organizacyjne, techniczne. Każde z nich mogło obejmować wybrane działania dopasowane do rodzaju zagrożeń, które mogą pojawić się na terenie danego miasta. Ten katalog był szeroki i zawierał m.in.: budowę systemów monitorowania i gromadzenia danych o zagrożeniach związanych ze zmianami klimatu i ich skutkach, przegląd i aktualizacja planów, programów i strategii pod kątem potrzeb adaptacji do zmian klimatu, zabezpieczenie budynków i obiektów infrastruktury krytycznej znajdujących się w strefie zagrożenia, dostosowanie miejskiego systemu organizacji ruchu do potrzeb adaptacji do zmian klimatu, budowę miejskiego systemu optymalizacji zaopatrzenia i zużycia wody w mieście, dostosowanie systemu komunikacji publicznej do skutków zmian klimatu, wzmocnienie służb ratowniczych, prowadzenie działań edukacyjnych i promocyjnych o zmianach klimatu, modernizacja lub rozbudowa systemu przeciwpowodziowego³³. Mechanizm instytucjonalny przygotowania Miejskiego Planu Adaptacji do zmian klimatu prawdopodobnie zostanie rozszerzony na szerszy zbiór miast,

32. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, *Krajowa Polityka Miejska 2030, 2022*, s. 65 - 69, <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/polityka-miejska>

33. www.44mpa.pl, *Plany adaptacji do zmian klimatu 44 miast Polski. Publikacja podsumowująca*, WARSZAWA, 2018, s. 15, http://44mpa.pl/wp-content/uploads/2018/12/MPA_NET-PL-20-12.pdf [16.02.2023]

co znajduje swoje odzwierciedlenie w przygotowanym *Projekcie ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu wzmocnienia klimatycznego wymiaru polityki miejskiej*, który ma zostać przyjęty przez Radę Ministrów w I kwartale 2023 r.. Zgodnie z nim: „Miasta powyżej 20 000 mieszkańców zostaną zobowiązane do opracowania miejskich planów adaptacji do zmian klimatu (MPA). Dodatkowo wnioski i rekomendacje z opracowanych MPA będzie należało uwzględniać w sporządzanych strategiach rozwoju gmin, studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.”³⁴ Przykłady działań adaptacyjnych o najwyższych kosztach w wybranych miastach: poprawa stanu bezpieczeństwa przeciwpowodziowego (Poznań), dostosowanie systemu komunikacji publicznej do skutków zmian klimatu (Kraków), budowa i rozwój systemu błękitnej i zielonej infrastruktury (Kraków), kompleksowa termomodernizacja budynków użyteczności publicznej (Lublin), transport niskoemisyjny (Lublin), zrównoważony rozwój infrastruktury transportowej (Bielsko Biala), budowa systemu ograniczania niskiej emisji komunalnej w miastach (Katowice), modernizacja linii kolejowej/budowa przystanków/dynamiczna informacja pasażerska (Kraków), rozwój i modernizacja urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych (Ruda Śląska), rozwój i modernizacja urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych (Ruda Śląska), techniczne i nietechniczne zabezpieczenie zagrożonych budynków i infrastruktury krytycznej w strefie zagrożenia (Gdańsk)³⁵.

Wyzwanie dotyczące konieczności systematycznej poprawy parametrów powietrza w Polsce stanowi jedno z głównych wyzwań polityki ekologicznej państwa, ale dużą rolę w osiągnięciu jej celów mają działania prowadzone na szczeblu gmin. Do jednego z głównych narzędzi realizacji tego celu w okresie po wyborach parlamentarnych z 2015 r. stanowi Program Priorytetowy „Czyste Powietrze” (PPCP), którego budżet został ustalony uchwałą Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) w czerwcu 2018 r. Planowana data zakończenia wypłaty środków beneficjentom w ramach PPCP to 30 września 2029 r. Podstawowym celem tego programu jest poprawa jakości powietrza oraz zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych poprzez wymianę źródeł ciepła i poprawę efektywności energetycznej budynków mieszkalnych jednorodzinnych³⁶. NIK z własnej inicjatywy podjął kontrolę PPCP, aby sprawdzić, czy warunki udzielania dofinansowania w ramach Programu

34. <https://www.gov.pl/web/premier/projekt-ustawy-o-zmianie-niektorych-ustaw-w-celu-wzmocnienia-klimatycznego-wymiaru-polityki-miejskiej2>

35. M. Cygler, A. Dubel, *Analiza kosztów i korzyści działań adaptacyjnych jako wsparcie w procesie podejmowania decyzji*, Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa 2022, s. 75 <https://klimada2.ios.gov.pl/analiza-kosztow-i-korzysci-dzialan-adaptacyjnych-jako-wsparcie-w-procesie-podejmowania-decyzji/> [16.02.2023]

36. <https://www.gov.pl/web/gov/skorzystaj-z-programu-czyste-powietrze>

Priorytetowego „Czyste Powietrze” oraz sposób jego obsługi i realizacji przez właściwe podmioty, umożliwiając osiągnięcie zakładanych rezultatów tego Programu. Jednostkami kontrolowanymi były: KPRM/Pełnomocnik Prezesa Rady Ministrów ds. programu „Czyste Powietrze”, MKiŚ, NFOŚi-GW, 8 wfośigw (wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej), 24 urzędy gmin. Okres objęty kontrolą: od 16 marca 2018 r. do dnia zakończenia kontroli, tj. do 10 listopada 2021 r. Ocena ogólna NIK po przeprowadzonej kontroli była następująca: „Sposób wdrażania PPCP, w tym warunki udzielania dofinansowania w ramach Programu, oraz sposób jego obsługi i realizacji przez właściwe podmioty nie zapewniają osiągnięcia zakładanych rezultatów do 2029 r.”³⁷ Do głównych czynników będącymi przeszkodami w osiągnięciu założonych celów szczegółowych PPCP NIK zaliczył: brak odpowiedniej struktury PPCP umożliwiającej efektywne wdrażanie Programu, zabrakło odpowiedniej pod względem zasięgu i częstotliwości kampanii informacyjno-edukacyjnej, ograniczone możliwości uczestnictwa w PPCP wszystkich właścicieli budynków. Program „Czyste Powietrze” – stan jego realizacji (obejmujące dane za okres od 19.09.2018 r. do 17.03.2023 r.): 1. złożone wnioski - 574.442 szt. (dofinansowanie z wniosków - 11.727.865.030 zł), 2. podpisane umowy - 492.181 szt. (dofinansowanie z umów - 9.209.396.358 zł)³⁸. Stan realizacji tego programu już w 2019 r. był przedmiotem zainteresowania posłów Koalicyjnego Klubu Parlamentarnego Lewicy - Interpelacja nr 930 w sprawie realizacji programu „Czyste powietrze”.

37. Najwyższa Izba Kontroli, *Informacja o wynikach kontroli: WDRAŻANIE PROGRAMU PRIORYTETOWEGO „CZYSZTE POWIETRZE”*, Warszawa 2022, s. 11, <https://www.nik.gov.pl/plik/id,26690,vp,29488.pdf> [04.01.2023].

38. <https://czystepowietrze.gov.pl/>

2.3. Działania i propozycje lewicy parlamentarnej (wybrane)

Poselski projekt uchwały w sprawie ogłoszenia alarmu klimatycznego NR DRUKU 57³⁹

Sejm RP ogłasza alarm klimatyczny oraz wzywa Radę Ministrów do natychmiastowych działań antykrzysowych w zakresie zmian klimatycznych, zanieczyszczenia powietrza i ubóstwa energetycznego. Katastrofa klimatyczna jest faktem. Kolejne lata są najcieplejsze w historii pomiarów, a zjawiska pogodowe są coraz bardziej ekstremalne. W Polsce odczuliśmy to m.in. podczas wichury w Borach Tucholskich w 2017 roku, suszy w 2018 i 2019 roku, powodzi w roku 2018. Rok 2018 był najcieplejszym w historii polskich pomiarów. Należy pilnie wprowadzić strategię ograniczania emisji gazów cieplarnianych w najbardziej emisyjnych sektorach gospodarki.

Równoległe z katastrofą klimatyczną musimy skutecznie zmierzyć się z problemem zanieczyszczenia powietrza. Na schorzenia powstałe w wyniku smogu co roku umiera 45 tys. mieszkańców Polski, a gospodarka traci 150 mld zł.

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej zobowiązuje Radę Ministrów do:

1. wprowadzenia zakazu importu węgla;
2. ustanowienia rządowego programu likwidacji ubóstwa energetycznego do roku 2030 na kwotę 20 miliardów zł;
3. podjęcia działań w celu osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2050 roku, w tym przeznaczenia 8 mld zł na inwestycje i wsparcie elektromobilności;
4. ustanowienia programu inwestycji w odnawialne źródła energii do roku 2030, zakładającego dodatkowe wydatki inwestycyjne w wysokości 6-8 mld zł rocznie w sieci przesyłowej, termomodernizację budynków, panele słoneczne, elektrownie wiatrowe, pompy ciepła i domową produkcję energii;
5. przyspieszenia prac nad realizacją programu „Czyste Powietrze” poprzez większe wsparcie finansowe i organizacyjne gmin;
6. wprowadzenia rzetelnej edukacji klimatycznej do programów nauczania od 1 klasy szkoły podstawowej.

39. Koalicyjny Klub Parlamentarny LEWICY, Projekty ustaw Koalicyjnego Klubu Parlamentarnego Lewicy: LISTOPAD 2019 - SIERPIEŃ 2020, s. 12, https://klub-lewica.org.pl/images/dokumenty/lewica_ustawy_net.pdf [05.01.2023]

Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo wodne oraz niektórych innych ustaw NR PISMA EW-020-186/20⁴⁰

Zmiany klimatu są niezaprzeczalnym faktem. Negatywne konsekwencje podnoszenia się temperatury na świecie nie są już tylko zagrożeniem na horyzoncie, ale naszą codzienną rzeczywistością. W okresie 1951-1981 było w Polsce 6 susz – średnio jedna co 5 lat; w okresie 1982–2011 susz było aż 18 – średnio co 2 lata. Obecnie, od 2013 r. mamy suszę co roku. Sytuacja dramatycznie pogarsza się, mimo iż roczna suma opadów na przestrzeni ostatnich dekad wykazuje lekko rośnię. Przyczyny coraz częstszych i dotkliwszych susz należy upatrywać w zmianie charakteru opadów oraz wzroście temperatury. Coraz częściej występują opady intensywne, mniej jest zaś umiarkowanego deszczu, a okresy bez opadów wydłużają się. Wyższe temperatury powodują zaś brak lub krótkie utrzymywanie się pokrywy śnieżnej, niższą wilgotność powietrza i szybsze odparowywanie wody. W obecnych warunkach klimatycznych jedynie zrównoważona gospodarka wodna może ograniczać negatywny wpływ suszy na społeczeństwo, środowisko i gospodarkę.

Oferujemy po pierwsze wprowadzenie nowych obowiązków w procesach planistycznych, inwestycyjnych i utrzymaniowych, po drugie usunięcie dotychczas obowiązujących przepisów, których praktyka stosowania powodowała pogłębianie problemu suszy.

Znaczną część proponowanych rozwiązań oparto na Opinii Komisji Państwowej Rady Ochrony Przyrody ds. Wód i Mokradeł w sprawie projektu ustawy –Prawo wodne nr WiM-15-1-1 i przygotowanej w 2019 roku ekspertyzy Fundacji WWF Polska dotyczącej przyrodniczych i ekonomicznych aspektów gospodarowania wodami płynącymi.

ZIELONY PAKT DLA POLSKI⁴¹

Trójmiasto, Gdynia - tu zaprezentowaliśmy „Zielony Pakt dla Polski”, rozwiązanie, dzięki którym zatroszczymy się o klimat, ochronimy polską przyrodę i zadbamy o zwierzęta. Deklarujemy, że w sprawie klimatu nie będziemy patrzyli jak dana partia się nazywa i proponujemy współpracę na zasadach bezpartyjnego bloku. Zrobimy wszystko co w naszej mocy dla ochrony klimatu.

40. Koalicyjny Klub Parlamentarny LEWICY, *Projekty ustaw Koalicyjnego Klubu Parlamentarnego Lewicy: LISTOPAD 2019 - SIERPIEŃ 2020*, s. 32.

https://klub-lewica.org.pl/images/dokumenty/lewica_ustawy_net.pdf [05.01.2023]

41. Dodano: 21.09.2019 12:48, <https://klub-lewica.org.pl/aktualnosci/1034-zielony-pakt-dla-polski>

„ZIELONY PAKT DLA POLSKI”

1. Czysta energia w każdym domu

Do 2035 roku większość produkowanej w Polsce energii będzie pochodziło z odnawialnych źródeł. Już w przyszłym roku przeznaczymy dodatkowe 6 mld złotych na inwestycje w OZE i efektywność energetyczną. Wprowadzimy ułatwienia w domowej produkcji energii.

2. Zakaz importu węgla

W 2018 roku import węgla kamiennego do Polski wyniósł 19,7 mln ton. Aż 13,5 mln ton pochodziło z Rosji. Czas z tym skończyć – Polska przestanie sprowadzać węgiel z zagranicy!

3. Nowy zielony przemysł i zielone miejsca pracy

Dzisiejsze regiony górnicze, takie jak np. Górny Śląsk czy Zagłębie Konińskie, staną się centrami nowych, przyjaznych środowisku technologii. Transformacja energetyczna nie może oznaczać biedy i bezrobocia. Czas na gospodarkę przyszłości – postawimy na m.in. robotykę, odnawialne źródła energii, sztuczną inteligencję, inżynierię materiałową, ogniwa wodorowe czy pojazdy elektryczne. Powstaną setki tysięcy nowych miejsc pracy wysokiej jakości.

4. Polska wolna od smogu

W ciągu 15 lat dofinansujemy wymianę 2 milionów domowych pieców węglowych na nowoczesne, bezemisyjne instalacje grzewcze. Będziemy rozwijać sieci ciepłownicze, bo ciepło systemowe jest najbardziej ekologiczne. Chcemy, by poziomy informowania i alarmowania o stężeniu pyłów zawieszonych były corocznie stopniowo obniżane, tak by najpóźniej w 2023 roku osiągnęły poziom przyjęte we Francji (poziom alarmowy dla PM10 80 µg/m³ średniodobowo). Rozwój sieci transportu zbiorowego pozwoli znacznie ograniczyć zanieczyszczenia pochodzące z ruchu samochodowego. Naszym celem jest stworzenie w ciągu 6 lat pełnej siatki połączeń lokalnych

h we wszystkich gminach w Polsce – do każdego powiatu powinien dojeżdżać pociąg, a do każdej gminy autobus. Połączenia mają być wygodne, tanie i dostosowane do potrzeb mieszkańców, bo zyski społeczne i ekologiczne mają znacznie większe znaczenie niż zyski rozumiane czysto finansowo

5. Koniec suszy – Ogólnopolski Program Retencji

Znacznie zwiększymy środki na program wspierania małej retencji (zbiorniki o pojemności poniżej 5 mln m³, w tym stawy hodowlane) oraz mikroretencji (zbiorniki o pojemności poniżej 0,1 mln m³ i o powierzchni do 1

ha, w tym oczka wodne oraz podpiętrzone cieki – także w wyniku działalności bobrów). Zadbamy o dzikie brzegi rzek, które posłużą jako naturalne tereny zalewowe. Odejdziemy od realizowanej obecnie przez rząd strategii rozwoju wodnego transportu śródlądowego, poważnie zagrażającej polskim rzekom i okolicznym ekosystemom.

6. Pakiet dla Lasów – więcej parków narodowych

Dopilnujemy, aby co najmniej 10% lasów w Polsce było wolnych od ingerencji człowieka. Powołamy Agencję Ochrony Przyrody odpowiedzialną za kontrolę podmiotów niszczących środowisko. Odblokujemy możliwości poszerzania i tworzenia nowych parków narodowych. Jednocześnie zagwarantujemy odpowiednie subwencje ekologiczne oraz stworzenie planów rozwoju dla gmin leżących na terenie obszarów Natura 2000 (w tym parków narodowych). Decyzje o tworzeniu nowych parków narodowych będziemy podejmować w porozumieniu z samorządami.

7. Fundusz Dzikiej Przyrody

Powołamy Fundusz Dzikiej Przyrody, na którego działalność ustawowo będzie przekazywane 20% przychodów z gospodarki leśnej. Fundusz Dzikiej Przyrody zajmie się przywracaniem naturze części jej pierwotnych terenów: zalesianiem nieużytków, odtwarzaniem mokradeł czy przywracaniem – tam, gdzie to możliwe i nie wywoła negatywnych skutków dla ludzi – dzikich brzegów rzek.

8. Koniec z betonozą – czas na zieleń miejską

Skończymy z obsesją na punkcie betonowania naszych miast. Będziemy wspierać sadzenie w miastach drzew. Ustawowo ustalimy minimalny udział przestrzeni biologicznie czynnej w każdym kwartale miasta.

9. Polska przyjazna zwierzętom

Zlikwidujemy fermy futrzarskie, zakazemy wykorzystywania zwierząt w cyrkach i skończymy z chowem klatkowym. Aby walczyć z bezdomnością zwierząt, wprowadzimy możliwość sterylizacji zwierząt domowych za zgodą właściciela na koszt państwa.

10. Rzecznik Praw Zwierząt

Utworzymy urząd Rzecznika Praw Zwierząt, który będzie dbać o dobrostan zwierząt domowych, hodowlanych i dzikich. Rzecznik będzie m.in. opiniować poselskie i rządowe projekty ustaw i rozporządzeń, prowadzić akcje edukacyjne, nadzorować działania służb i podejmować interwencje w przypadku działań na szkodę dobrostanu zwierząt.

13 października głos na Lewicę zmieni Polskę! Deklarujemy, iż o to wszystko będziemy walczyć w Sejmie! Bez realizacji tego Paktu nie uda nam się zbudować nowoczesnego państwa dobrobytu!

SKŁADAMY PROJEKT UCHWAŁY O OGŁOSZENIU ALARMU KLIMATYCZNEGO⁴²

Proponujemy, aby Sejm przyjął uchwałę w sprawie Alarmu Klimatycznego i zobowiązał Radę Ministrów do:

Zakazu importu węgla kamiennego

Osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2050 r.

Przyjęcia program likwidacji ubóstwa energetycznego do 2030 r.

8 mld zł rocznie na inwestycje w zieloną energię

Przyspieszenia realizacji programu "Czyste Powietrze"

Wprowadzenia rzetelnej edukacji klimatycznej

28 listopada 2019 r. Parlament Europejski wezwał Unię Europejską do przedstawienia - podczas grudniowej konferencji ONZ w Madrycie - strategii osiągnięcia neutralności klimatycznej najpóźniej do 2050 roku. Wezwanie skierowane zostało również do nowej przewodniczącej Komisji Europejskiej Ursulę von der Leyen do włączenia celu ograniczenia emisji o 55 proc. do 2030 roku do Europejskiego Zielonego Ładu. Klub Parlamentarny Lewicy popiera rezolucję przyjętą przez Parlament Europejski, a która dotyczy neutralności klimatycznej.

projekt

Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia ... 2019 r. w sprawie ogłoszenia alarmu klimatycznego

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej ogłasza alarm klimatyczny oraz wzywa Radę Ministrów do natychmiastowych działań antykryzysowych w zakresie zmian klimatycznych, zanieczyszczenia powietrza i ubóstwa energetycznego.

Katastrofa klimatyczna jest faktem. Kolejne lata są najcieplejsze w historii pomiarów, a zjawiska pogodowe są coraz bardziej ekstremalne. W Polsce odczuliśmy to m.in. podczas wichury w Borach Tucholskich w 2017 roku, klęsk suszy w 2018 i 2019 roku, powodzi w roku 2018. Rok 2018 był do tej

⁴². Dodano: 29.11.2019 18:32, <https://klub-lewica.org.pl/aktualnosci/1104-skladamy-projekt-uchwaly-o-ogloszeniu-alarmu-klimatycznego>

pory najcieplejszym w historii polskich pomiarów. Program Rozwoju Rentencji musi być rozszerzony i uzupełniony przez program ochrony mieszkańców przed zagrożeniami meteorologicznymi. Należy pilnie wprowadzić strategię ograniczania emisji gazów cieplarnianych w najbardziej emisyjnych sektorach gospodarki.

Równolegle z katastrofą klimatyczną musimy skutecznie zmierzyć się z problemem zanieczyszczenia powietrza. Na schorzenia powstałe w wyniku smogu co roku umiera 45 tysięcy mieszkańców Polski, a gospodarka traci 150 miliardów złotych. Problemy te muszą być rozwiązane całościowo.

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej zobowiązuje Radę Ministrów do:

- 1) wprowadzenia zakazu importu węgla kamiennego;
- 2) ustanowienia rządowego programu wieloletniego likwidacji ubóstwa energetycznego do roku 2030 na kwotę 20 miliardów złotych;
- 3) podjęcia działań w celu osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2050 roku, w tym przeznaczenia 8 mld złotych na inwestycje i wsparcie elektromobilności;
- 4) ustanowienia programu wieloletniego inwestycji w odnawialne źródła energii do roku 2030, zakładającego dodatkowe wydatki inwestycyjne w wysokości 6-8 mld złotych rocznie w sieci przesyłowe, termomodernizację budynków, panele słoneczne, elektrownie wiatrowe, pompy ciepła i domową produkcję energii;
- 5) przyspieszenia prac nad realizacją programu "Czyste Powietrze" poprzez większe wsparcie finansowe i organizacyjne gmin biorących udział w programie;
- 6) wprowadzenia rzetelnej edukacji klimatycznej do programów nauczania od klasy pierwszej szkoły podstawowej.

Katastrofa klimatyczna jest jednym z najpoważniejszych i najbardziej odczuwalnych problemów, z którymi musimy zmierzyć się w następnych latach. Podobnego zdania według ostatnich badań jest prawie 60% Polek i Polaków. Dlatego Sejm RP wzywa do ponadpartyjnej współpracy w zakresie ochrony środowiska, zielonej transformacji energetycznej oraz przeciwdziałania skutkom zmian klimatycznych. Decyzje podjęte dzisiaj będą warunkiem bezpiecznego życia naszych dzieci.

WALCZMY Z SUSZĄ. ZIELONY ŁĄD DLA POLSKI, Dodano: 13.06.2020 09:57, <https://klub-lewica.org.pl/aktualnosci/1354-walczmy-z-susza-zielony-lad-dla-polski>

Susza to realny problem na całym świecie. Katastrofa klimatyczna ma swoje realne skutki. Pustynnienie naszego kraju dziś już nie jest pustym sloganem.

Na jednego mieszkańca Polski przypada średnio 3 razy mniej wody słodkiej niż na mieszkańca Europy. Mamy takie wyniki jak Egipt! PiS z Polski zrobi nam drugą Saharę, potrzebujemy radykalnej zmiany.

Dlatego proponuję:

Powszechny system ubezpieczeń. Dodatkowe składki na ubezpieczenia na wypadek suszy, powodzi, wichury i innych podobnych zdarzeń atmosferycznych będą opłacane przez państwo.

Utworzenie nowych zbiorników małej retencji, a także przegląd przydomowych oczyszczalni ścieków. Wprowadzenie realnego wsparcia dla 300 tysięcy gospodarstw rolnych!

Stworzenie Funduszu Dzikiej Przyrody, który zajmie się m.in. zalesianiem nieużytków i odtwarzaniem mokradeł – oba te rozwiązania stanowią dobre zabezpieczenie przed suszą i pustynnieniem terenów, ponieważ zwiększają retencję wody, a ponadto mokradła mają zbawienny wpływ dla klimatu.

Zabezpieczenie dzikich brzegów 11 głównych rzek. Rozwój polskiej gospodarki wodnej to racja stanu obecnych i przyszłych pokoleń - liczne susze, dlatego rozporządzanie naszymi i tak niewielkimi zasobami wody to klucz do bezpieczeństwa Polski.

Przeznaczyć co najmniej 10% lasów, na obszary wolne od ingerencji człowieka.

Powołać Agencję Ochrony Przyrody odpowiedzialną za kontrolę podmiotów zatruwających środowisko.

Robert Biedroń, kandydat Lewicy na prezydenta RP

KATASTROFALNY STAN JAKOŚCI WÓD W CAŁEJ POLSCE. RZĄD PRÓBUJE WPROWADZIĆ OPINIĘ PUBLICZNĄ W BŁĄD!⁴³

W dniu 8 października 2020 r. odbyło się wspólne posiedzenie dwóch komisji parlamentarnych: Komisji Gospodarki Wodnej i Żeglugi Śródlądowej oraz Komisji Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa. Tematem tego spotkania był stan jakości wód w Polsce.

Skandalem jest, że posłanki i posłowie otrzymali nieaktualny raport Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska za lata 2011-2016, podczas gdy jest dostępny nowy raport, z tej samej instytucji, z września 2020 r. za lata 2014-2019 r. Kuriozalne jest również to, że przedstawiony raport zawierał tylko wycinkowe informacje, nie przedstawiające faktycznego stanu wód w Polsce.

Różnice między raportami są dramatyczne. W raporcie przedstawionym posłom i posłankom stan jakości wód jako zły pod względem ekologicznym dotyczył 4% wszystkich wód, podczas gdy w raporcie najnowszym dane mówią o 91,5% wód o złym stanie jakości (ekologicznym i chemicznym). Na posiedzeniu komisji Dyrektor Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska nie potrafiła w sposób jednoznaczny wyjaśnić, skąd biorą się tak duże różnice – czy z przyjętej metodologii obliczeń, czy też z różnicy czasowej i dlatego parlamentarzyści otrzymali niepełne dane. Odbieramy to jako próbę manipulacji i wprowadzania opinii publicznej w błąd.

Musimy sobie jasno powiedzieć, że katastrofę ekologiczną mamy w całej Polsce. Jako przykład podajemy normy zawartości rtęci, które są przekroczone w ponad 53% wód w Polsce! Przypomnijmy, że rtęć jest metalem ciężkim, silną trucizną, która jest przyczyną wielu chorób i ma właściwości nowotworowe (wywołujące raka).

Przyczyną złej jakości wód w Polsce są wieloletnie zaniedbania – zarówno za rządów PiS jak i PO. Niestety, na dzisiejszym posiedzeniu komisji nie usłyszeliśmy żadnych konkretnych, żadnego pomysłu jak poprawić ten stan rzeczy. Jeśli tak dalej pójdzie, to grożą nam bardzo duże kary za nieprzestrzeganie dyrektywy unijnej, nawet 350 milionów EUR (są to szacunkowe dane na podstawie innych krajów). Obecnie toczy się postępowanie w Komisji Europejskiej w tej sprawie.

43. Dodano: 08.10.2020 17:14, <https://klub-lewica.org.pl/aktualnosci/1457-katastrofalny-stan-jakosci-wod-w-calaj-polsce-rzad-probuje-wprowadzic-opinie-publiczna-w-blad>

Lewica proponuje konkretne rozwiązania jak naprawić tę sytuację:

Renaturyzacja rzek. Środowisko naukowe od lat mówi o tym, że skuteczną i bezkosztową metodą oczyszczania wód jest ich renaturyzacja, gdyż rzeki, jeziora, stawy i bagna mają zdolności do samooczyszczania, jeśli tylko da się im szansę. Raz na zawsze powinniśmy zapomnieć o chorych pomysłach rodem z XIX wieku o regulacji rzek! W czerwcu 2020 r. Lewica złożyła projekt ustawy o zmianie Ustawy Prawo wodne, która umożliwi renaturyzację rzek. Apelujemy do PiS o zajęcie się tą ustawą, ponieważ jest ona nam pilnie potrzebna nie tylko ze względu na minimalizację skutków powodzi i suszy, ale również czystości wód.

Ogólnopolski program modernizacji oczyszczalni ścieków. Znaczna część oczyszczalni, zwłaszcza małych, wymaga modernizacji. Samorządy nie mogą same udźwignąć ciężaru finansowego modernizacji oczyszczalni, dlatego potrzebny jest ogólnopolski program, tak aby zapewnić odpowiednie finansowanie projektu i zagwarantować szybkie postępy prac w całej Polsce.

Zmiany w prawie regulujące spływ z pól. Rzeki powinny mieć bufor ochronny – pas zieleni, który oddzielałby je od pól. Do tego są potrzebne rozwiązania prawne, a także zmiany w systemie dopłat dla rolników. Rolnicy powinni mieć dopłaty za pasy zieleni znajdujące się blisko cieków wodnych znajdujące się na ich terenie.

CHCEMY ODDYCHAĆ POWIETRZEM, KTÓRE NIE ZABIJA⁴⁴

Na 50 najbardziej zanieczyszczonych miast w Europie, aż 36 znajduje się w Polsce, większość z nich jest na Śląsku. Opublikowano właśnie raport za miesiąc październik, z którego wynika, że z powodu smogu w ubiegłym miesiącu zmarło 50 tysięcy naszych rodaków, to o 15 tysięcy więcej niż w analogicznym okresie ubiegłego roku. Miesiące listopad, grudzień, styczeń, luty i marzec to czas, w którym mamy do czynienia w Polsce z wszechobecnym smogiem.

Mija właśnie 3 rok wdrażania programu „Czyste Powietrze”. Jeszcze rząd Beaty Szydło zapowiadał wydanie 100 mld złotych w ciągu dziesięciu lat, dzięki czemu miało zostać wymienionych 3 mln pieców tradycyjnych tzw. kocpiuchów. Niestety, po 3 latach możemy powiedzieć, że ten program praktycznie nie zdał egzaminu.

Cieszy nas fakt, że Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej wprowadził program „Czyste Powietrze 2.0”, ponieważ ruszyliśmy

44. Dodano: 14.11.2020 14:45, <https://klub-lewica.org.pl/aktualnosci/1513-chcemy-oddychac-powietrzem-ktore-nie-zabia>

z miejsca, ale my nie chcemy iść, lecz biec. A jedynie sprint pozwoli zrealizować cele wyznaczone przez rząd 3 lata temu.

Chcemy oddychać powietrzem, które nie zabija i to jest cel naszych działań. W celu przyspieszenia walki ze smogiem Lewica proponuje:

Przekazanie do samorządów środków przeznaczonych na likwidację niskich emisji i wymianę pieców. Kwota transferu do danej jednostki samorządu terytorialnego powinna być zależna od liczby jego mieszkańców. Samorządy najlepiej znają problemy swoich mieszkańców, dlatego to one będą najbardziej efektywne w walce ze smogiem.

Zmianę definicji budynków, które mogą brać udział w programie „Czyste Powietrze”, tak aby budynki wielorodzinne, w których znajdują się przynajmniej 3 lokale mieszkalne, również mogły z tych środków korzystać. Zakładamy, iż budynki, w których znajdują się 4 lokale lub więcej będą mogły korzystać z funduszy termomodernizacyjnych.

Wymianę tradycyjnych pieców w schroniskach górskich na odnawialne źródła energii. Środki na ten cel byłyby przekazywane z NFOŚiGW w postaci 100% pożyczki, z opcją umorzenia w przypadku wykorzystania OZE w schroniskach górskich przez następne 10 lat.

768 BOMB EKOLOGICZNYCH W POLSCE!⁴⁵

Na terenie naszego kraju znajduje się 231 bomb ekologicznych, które zagrażają życiu i zdrowiu lokalnych społeczności, ponieważ są to składowiska odpadów niebezpiecznych. Problem dotyczy Gorlic, Zielonej Góry, Częstochowy, Bydgoszczy, Jaworzna, Zgierza, Złotopola oraz wielu innych miejscowości. Ministerstwo Klimatu i Środowiska przyznało, że tych niezabezpieczonych niczym i nielegalnych składowisk zalega prawie 800 000 ton odpadów niebezpiecznych, koszt pozbycia się i ich neutralizacji to co najmniej 2 mld złotych, co zgodnie z deklaracją sekretarza stanu Jacka Ozdoby, przekracza obecne możliwości ministerstwa. Dane te zostały ujawnione podczas posiedzenia sejmowej Komisji Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa, która zajęła się tym tematem na wniosek posłanki Darii Gosek-Popiołek.

Doskonale wiemy, jak doszło do tej sytuacji, to wina państwa z tektury, brak odpowiednich regulacji oraz uprawnień inspektorów środowiska. Wspomniane składowiska od kilkunastu lat funkcjonują praktycznie poza kontrolą państwa i samorządów. Bardzo często bywało tak, że samorządy wydawały zgodny na tego typu składowiska, ale potem ich nie kontrolowały

45. Dodano: 15.12.2020 16:10, <https://klub-lewica.org.pl/aktualnosci/1546-768-bomb-ekologicznych-w-polsce>

albo kontrolujący je inspektorzy nie mieli odpowiednich uprawnień i tak ten problem narastał. Obecnie, kiedy okazało się jak wieli jest to problem, samorządów na uporanie się z nim po prostu nie stać. Na tym chaosie wyrosła mafia śmieciowa.

Lewica będzie zabiegać o zwiększenie uprawnień inspektorów zajmujących się ochroną środowiska oraz o pozyskanie konkretnych funduszy, które posłużą likwidacji poszczególnych nielegalnych składowisk, tak aby mieszkańcy zagrożonych obszarów mogli poczuć się bezpiecznie.

DOŚĆ SMRODU! PROJEKT USTAWY ODOROWEJ⁴⁶

Celem wydania ustawy o zmianie ustawy Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw jest określenie zasad postępowania w przypadku występowania uciążliwości zapachowej spowodowanej prowadzoną działalnością gospodarczą, w tym działalnością wytwórczą w rolnictwie w zakresie upraw rolnych, chowu lub hodowli zwierząt, ogrodnictwa, warzywnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego.

Projekt nowej regulacji w tej materii zakłada odstępianie od rygorystycznych sposobów ograniczania uciążliwości zapachowej, a wprowadza przepisy mobilizujące podmioty prowadzące działalność gospodarczą związaną z uciążliwością zapachową do podejmowania działań zmierzających do jej ograniczenia bądź wyeliminowania.

Dlatego jeśli grupa mieszkańców danej gminy czuje smród, to nie powinna pisać apeli i protestować nieskutecznie, lecz powinna mieć ścieżkę najbardziej oczywistą. I wpływ na działanie lokalnego samorządu, który tą ustawą otrzymuje narzędzia interwencji, od podjęcia stosownej uchwały, przez sugerowanie przyjęcia dobrych praktyk przez przedsiębiorcę, nakazanie mu przyjęcia określonych rozwiązań ograniczających emisję odorów aż po zatrzymanie produkcji i emisji.

Ta ustawa daje szereg instrumentów samorządom gminnym, a więc wójt i burmistrz będzie decydował co na jego terenie może powstać. To oni znają dokładnie zagęszczenia terenu, lokalizację budynków, drogi wyjazdowe i objazdowe ze swojej gminy. To oni zdecydują na początek w studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego gminy, a później w miejscowych planach co na ich terenie może powstać i nikt nie będzie mógł

ł tego podważyć, bo będzie to gwarantowała właśnie ta ustawa. Ale również ta ustawa wprowadza zmiany w prawie o zagospodarowaniu

⁴⁶. Dodano: 08.06.2021 14:15, <https://klub-lewica.org.pl/aktualnosci/1774-dosc-smrodu-projekt-ustawy-odorowej>

przestrzennym, dając te instrumenty samorządom. Wszyscy ci, którzy nie zastosują się do zaniechania prowadzenia uciążliwości zapachowych, będą proszeni o dobre praktyki. Następnie w ramach uprawnień, które daje ta ustawa, samorząd będzie mógł nałożyć obowiązek zaprzestania tej uciążliwości, a więc zaprzestania produkcji czy też chowu zwierząt. W tej ustawie przede wszystkim chodzi o to, żeby była współpraca na linii: mieszkańców, samorząd i przedsiębiorca, rolnik lub hodowca.

Oddajemy władzę w ręce samorządów. To władze lokalne będące najbliżej ludzi i ich problemów powinny decydować o ładzie panującym na ich terenie. Również w dziedzinie hodowli zwierzęcej. Chcemy, aby samorząd był gospodarzem na swoim terenie. Anita Kucharska-Dziecic podczas konferencji prasowej powiedziała:

Nawet rzeczy trudne robi się szybko, dopiero niemożliwe wymagają trochę czasu. I taką niemożliwą sprawą jest zapewnienie ludziom w Polsce wolności od smrodu. Ustawa, którą składa Lewica, nazwana przez nas odorową, to ratunek dla tych wszystkich Polek i Polaków, którzy toczą nierówny i samotny bój o prawo do otworzenia okna, wyjścia na balkon czy taras, życia wolnego od much, karaluchów i szczurów.

Żadne dobre praktyki czy rozporządzenia ministerialne nie pomogły ludziom, w kilkuset miejscach w Polsce, gdzie przegrywali lub rzadko wygrywali walkę o godne życie wolne od smrodu. Od 2007 r. mamy ciąg niemożności legislacyjnych, chcemy go wreszcie zakończyć i stanąć po stronie ludzi, wspierając ich w dążeniu do życia wolnym od smrodu. Nie mamy prostej unijnej ścieżki do skopiowania, ale mamy kilka sposobów wykorzystanych w Europie, by polepszyć komfort życia. Po pierwsze, wprowadzamy pojęcie uciążliwości zapachowej i opieramy się na subiektywnym odczuciu mieszkańców i ich prawie do komfortu bytowania.

Nieważne, co śmierdzi, ważne, że śmierdzi i ludzie to czują. To, co ludzie czują jest ważne i nie można z nich kpić i odrzucać argumenty subiektywnego odczuwania odoru, bo jest katalog trucizn, których w powietrzu być nie może, a swojski smród jest ok. Nie jest ok.

Dlatego jeśli grupa mieszkańców danej gminy czuje smród, to nie powinna pisać apeli i protestować nieskutecznie, lecz powinna mieć ścieżkę najbardziej oczywistą. I wpływ na działanie lokalnego samorządu, który tą ustawą otrzymuje narzędzia interwencji, od podjęcia stosownej uchwały, przez sugerowanie przyjęcia dobrych praktyk przez przedsiębiorcę, nakazanie mu przyjęcia określonych rozwiązań ograniczających emisję odorów aż po zatrzymanie produkcji i emisji.

USTAWA RECYKLINGOWA TO GNIOT!⁴⁷

Polska ma niski - rzędu 20 procent - poziom recyklingu. Z roku na rok zwiększa się liczba produkowanych śmieci, obecnie to już jest 347 kilogramów na jednego mieszkańca naszego kraju. Większość tych odpadów łąduje na wysypiskach. Polskie lasy, miasta i wsie toną w śmieciach. Około 80 procent odpadów, które zalegają wśród nas to opakowania po napojach: butelki szklane czy plastikowe oraz aluminiowe puszki. Prawdziwą zimą polskich lasów są wszechobecne „małpki”, małe butelki po wódce o pojemności 100-200 ml. Rozwiązaniem tego problemu miała być ustawa o systemie kaucyjnym, jednakże w ocenie Lewicy rządowy projekt to gniot, który nie rozwiązuje żadnego z powyższych zagadnień.

- Przede wszystkim jest to projekt bardzo skomplikowany, który sprawi, iż konsumenci nie będzie wiedzieli, do którego systemu zbiórki kaucyjnej można oddać daną butelkę, będą też obowiązywać różne kaucje – mówiła podczas konferencji prasowej posłanka Anita Sowińska. - Będą różne systemy logistyczne będą różne oznakowania. To wszystko sprawi, że ten system będzie nieczytelny i przez to nieskuteczny – kontynuowała. Jak dodała posłanka Lewicy kolejnym problemem jest to, że projektowany przez ministra Jacka Ozdobę system nie gwarantuje zbiórki wszystkich opakowań po napojach, „przede wszystkim pominięte są butelki szklane jednorazowego użytku”.

RECYKLING

- Właściwie ta ustawa nie zmienia kompletnie nic, ponieważ obecnie również producenci mogą dobrowolnie wdrażać różne systemy, a jak widzimy to po prostu nie działa – podkreśliła Sowińska. - Państwo nie może abdykować w tak ważnych kwestiach środowiskowych, ale musi przejmować inicjatywę legislacyjną i tak tworzyć system, aby był skuteczny – dodała.

Zdaniem Lewicy przy projektowaniu systemu kaucyjnego Polska powinna wykorzystać doświadczenia innych krajów europejskich, zarówno te pozytywne jak i negatywne. - Takim przykładem dobrych praktyk jest Litwa, która wdrożyła ten system niedawno, ale już w pierwszym roku funkcjonowania osiągnęła aż 74 procent zbiórki wszystkich odpadów z opakowań od napojów, a w kolejnym roku to już jest ponad 90 procent – poinformowała polityczka.

KAUCJA NA PUSZKI

Anita Sowińska zapowiedziała, iż na jutrzejszym posiedzeniu Komisji Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa zostaną

⁴⁷. Dodano: 07.02.2022 14:57, <https://klub-lewica.org.pl/aktualnosci/2083-ustawa-recyklingowa-to-gniot>

zaprezentowane propozycje Lewicy w zakresie systemu kaucyjnego. Jego głównym celem ma być doprowadzenie do sytuacji, w której recyklingowi poddane zostaje 90 procent odpadów, co z jednej strony przysporzy się środowisku naturalnemu, a z drugiej strony wzmocni polską gospodarkę. Proponowany przez Lewicę system rozszerzonej odpowiedzialności producentów przyczyni się również do obniżenia opłat za wywóz śmieci.

- Nasze propozycje podzieliliśmy na cztery grupy interesariuszy: konsumentów, biznes, samorząd i środowisko. Jeżeli chodzi o konsumentów to zdajemy sobie sprawę, że najważniejszą rzeczą jest prostota tego systemu, ale także jego dostępność. Postulujemy, żeby objąć tym systemem wszystkie butelki, zarówno te szklane, jak i plastikowe oraz aluminiowe puszki – stwierdziła posłanka. - Aby ten system faktycznie zaczął działać musi być szeroko dostępny, a także powinien obowiązywać jeden wzór oznakowania opakowań zwrotnych – oceniła.

KAUCJA NA BUTELKI PET

- Wszystko wskazuje na to, że najlepiej by było, żeby w Polsce tym systemem zarządzał jeden operator, który będzie go prowadził i kontrolował. Po drugie, bardzo ważne jest, żeby system kaucyjny był obowiązkowy a nie dowolny. Po trzecie, żeby obejmował - tak jak na Litwie - prawie wszystkie opakowania, bo tylko w ten sposób tak naprawdę możemy odzyskiwać w wystarczającym stopniu odpady i jeszcze na nich zarobić – mówiła posłanka Wanda Nowicka. - Trudno zrozumieć, dlaczego minister Ozdoba uznał, że np. można w tym systemie pominąć puszki aluminiowe. Ktoś to rozumie? Ja tego nie rozumiem.

W ocenie polityczki projektowany system musi uwzględniać specyfikę różnych podmiotów handlowych. - Wielkie sieci handlowe mają inne możliwości, o wiele większe niż małe sklepiki, ale system powinien tak funkcjonować, żeby właśnie te małe podmioty mogły również go w sposób prosty i konsekwentny wprowadzić – oświadczyła. Jak podkreśliła posłanka, aby utrzymać prostotę systemu należy znieść VAT na opakowania, co zmniejszy wszelką biurokrację oraz kłopoty księgowo.

WYMIANA KOPCIUCHÓW TO FIKCJA⁴⁸

- Rządowy program „Czyste powietrze” to fikcja, jeśli wymiana kopciuchów będzie przebiegać w takim tempie jak obecnie, to na czyste powietrze będziemy czekać 100 lat – alarmowali posłowie Lewicy podczas konferencji prasowej w Sejmie. Od uruchomienia rządowego programu do końca

48. Dodano: 08.04.2022 10:51, <https://klub-lewica.org.pl/aktualnosci/2160-wymiana-kopciuchow-to-fikcja>

2021r. zrealizowano jedynie 1.35% jego budżetu, który zakładał przeznaczenie 103 mld złotych na wymianę pieców.

Jak podkreślili posłowie fikcja „Czystego powietrza” polega również na jego błędnych założeniach, ponieważ program koncentruje się głównie na przyspieszeniu wycofania najbardziej emisyjnych instalacji, a nie na promowaniu zeroemisyjnych rozwiązań. - Rząd z publicznej kasy dopłaca do wymiany pieców z jednych kopciuchów, na inne piece węglowe, piece gazowe lub piece na pellet drzewny. Wszystkie te piece zanieczyszczają środowisko i przyczyniają się do ocieplenia klimatu – mówiła posłanka Anita Sowińska.

- Dlatego chcemy, żeby dopłaty do odnawialnych źródeł energii w końcu nie były tylko i wyłącznie fikcją i nie tylko były dostępne na papierze, ale były realne i żeby wynosiły co najmniej 99 procent kosztów zamontowania czy to OZE w postaci pompy ciepła, czy fotowoltaiki – mówił poseł Przemysław Koperski.

Politycy Lewicy przestrzegają, iż osoby, które w ramach programu „Czyste powietrze” wymieniły jeden piec na inny są narażone na płacenie wyższych kosztów uzyskania ciepła. - Zadaniem państwa jest takie skonstruowanie mechanizmów finansowych, aby uchronić obywatelki i obywateli przed podwyżkami cen energii w przyszłości. Nie oszukujmy się ceny węglowodorów będą w przyszłości rosły i to niezależnie od tego czy to będzie węgiel, ropa, gaz czy drewno – oceniła posłanka Lewicy.

- Ostatnio dużo się również mówi o bezpieczeństwie energetycznym. Wczoraj przyjęliśmy ustawę, która zabrania importu węgla z Rosji i z Białorusi. To jest dobry krok, ale to co proponuje rząd w zamian, to nie jest rozwiązanie, ponieważ rząd proponuje, aby węgiel z Rosji zastąpić innym importowanym węglem. To nie jest rozwiązanie. To na co rzeczywiście powinniśmy wydawać publiczne pieniądze, to przede wszystkim inwestycje w termomodernizację, pompy ciepła oraz ciepło systemowe w miastach – podkreśliła. - To wszystko powinno być połączone z inwestycjami w odnawialne źródła energii, przede wszystkim w energetykę wiatrową na lądzie i na morzu – dodała.

DRZEWA. SADZIĆ, NIE WYCINAĆ, CIESZYĆ SIĘ CZYSTYM POWIETRZEM⁴⁹

To się nazywa uczcić święto Dnia Ziemi. Trzej tenorzy Lewicy łopata w łopatę sadzili dziś drzewa na warszawskich Bielanach. Naukowcy są zgodni

49. Dodano: 22.04.2022 15:32, <https://klub-lewica.org.pl/aktualnosci/2169-drzewa-sadzic-nie-wycinac-cieszyc-sie-czystym-powietrzem>

i najprostszym i najskuteczniejszym narzędziem przeciwko zmianom klimatycznym są nowe nasadzenia. Aby spowolnić skutki nadmiernej emisji CO2 Unia Europejska planuje do 2030 roku posadzić 3 mld drzew. Włodzimierz Czarzasty, Robert Biedroń i Adrian Zandberg dzisiejszą akcją chcieli przypomnieć rządzącym, że czas wziąć się do pracy, ponieważ drzewa nie sadzą się same.

Podobnie jak nie wycinają się same. Obecny rząd traktuje Lasy Państwowe jako zasób ekonomiczny, a nie zasób ekologiczny. To ogromny błąd, który krytykuje Lewica, ponieważ lasy to naturalne pochłaniacze dwutlenku węgla. W miastach drzewostan zwiększa komfort mieszkańców, poprzez chłodzenie ulic, a także przewidziała wysuszeniu się terenu.

LEWICA ZAPREZENTOWAŁA WIZJĘ POLSKI BEZ WĘGLA, Z CZYSTYM POWIETRZEM, NIEZALEŻNĄ ENERGETYCZNIE I ZE SPRAWIEDLIWĄ TRANSFORMACJĘ⁵⁰

Na tle farmy wiatrowej w Cisowie i Morza Bałtyckiego Lewica przedstawiła swoje rozwiązania na walkę z kryzysem klimatycznym i sprawiedliwą transformacją energetyczną: „Zieleń dla Ciebie, Zielone miasta, Zielona Polska!”.

- Daliśmy Polsce Konstytucję, Unię Europejską, członkostwo w NATO. To były wielkie cele transformacji ustrojowej. Teraz czas na wielki cel transformacji energetycznej. Cywilizacyjnej. Zrobmy to razem. – nawoływał współprzewodniczący Nowej Lewicy Włodzimierz Czarzasty.

- Paliwa kopalne muszą być przeszłością. Korzystanie dziś z ropy i gazu, dotowanie Putina jest dziś przyzwoleniem na zabijanie niewinnych ludzi. Nadszedł czas zmian. W tym momencie nie możemy bawić się w półśrodki. - mówili na rozpoczęcie konwencji przedstawiciele młodego pokolenia Michalina Szwed i Jakub Korczyński, podkreślając „Chcemy wolności od strachu i lęku przed brakiem wody w naszym kraju. Potrzebujemy też wolności od złości i gniewu, które niestety często nam towarzyszą, gdy widzimy jak rządy państw, politycy, korporacje czy przemysłowcy, goniąc za zyskami z premedytacją niszczą planetę, narażając nasze życie i zdrowie”.

- Polska nie musi być uzależniona od putinowskiego węgla. Tak być nie musi, bo możemy przeprowadzić sprawiedliwą transformację energetyczną. Do 2035 roku musimy odejść od węgla. – stwierdził Robert Biedroń. Współprzewodniczący Nowej Lewicy zapowiedział w imieniu Lewicy

50. Dodano: 14.05.2022 14:16, <https://klub-lewica.org.pl/aktualnosci/2192-lewica-zaprezentowala-wizje-polski-bez-wegla-z-czystym-powietrzem-niezalezna-energetycznie-i-ze-sprawiedliwa-transformacja>

„Doprowadzimy do tego, że do 2030 roku takich turbin wiatrowych powstanie na polskim morzu aż 700”.

Włodzimierz Czarzasty mówiąc o przyszłości jaką chce dla swojej wnuczki stwierdził w imieniu Lewicy „Chcemy, aby energia pochodziła z czystych źródeł, co na przykład umożliwi nam fotowoltaika” - Rząd często mówi, że nie można rozwijać fotowoltaiki bo jest problem z liniami przesyłowymi. Rachunek jest dosyć prosty, nie nękać ludzi brakiem własnych umiejętności. Budujcie linie przesyłowe, aby można było rozwijać fotowoltaikę – mówił współprzewodniczący Nowej Lewicy.

- Trzeba modernizować stare i budować nowe linie przesyłowe. W najbliższych 10 latach konieczne jest przeznaczenie 40 mld zł na budowę 4 tysięcy kilometrów linii o napięciu 400 kilowoltów. – mówił Czarzasty, który też zwrócił uwagę, że trzeba postawić na biogazownie i biometanownie na obszarach wiejskich. Są rolnicy i przedsiębiorcy, którzy chcą w to inwestować. Państwo musi zapalić im zielone światło. – mówił współprzewodniczący Nowej Lewicy.

- Odejść od węgla trzeba z głową. Trzeba zadbać o ludzi, którzy dziś pracują w górnictwie i energetyce. To jest odpowiedzialność państwa. – mówił natomiast Adrian Zandberg. Jak zauważył niektórzy straszą, że odejście od paliw kopalnych odznacza biedę i wyrzeczenia. Jest dokładnie odwrotnie. To kurczowe trzymanie się przestarzałych rozwiązań będzie dla nas coraz kosztowniejsze. Nie stać nas na to, żeby odjechał nam peleton. Dlatego, stojąc na tle Bałtyku zapewnił „Tam, za moimi plecami, jest polska strefa przybrzeżna. Tam Lewica postawi farmy wiatraków na morzu. Staną na sztucznych wyspach, na platformach. Bo wiatraki na morzu są stabilniejsze niż wiatraki na lądzie”.

Lewica mówiła też podczas swojej konwencji o bezpiecznej transformacji. - Nie unikniemy tego, że kopalnie i elektrownie węglowe będą musiały zostać zamknięte. Ludziom, którzy przez to stracą pracę trzeba zapewnić podstawowy dochód i zagwarantować zatrudnienie! – zwróciła uwagę Anna Górska z Razem. - Gospodarka oparta na węglu, gazie i ropie odchodzi w przeszłość. Ktoś na tych zmianach zyska, ktoś straci. Nasza w tym głowa, żeby Polacy zyskali. Żeby zyskali pracownicy. – mówił w odpowiedzi do tych obaw poseł Maciej Konieczny, który zapewniał „Rozumiemy zagrożenia, jakie stoją dzisiaj przed Polską i światem - w przeciwieństwie do polityków prawicy nie opowiadamy głupot o tym, że klimat się nie ociepla, bo mieliśmy chłodną wiosnę”.

Postulaty Lewicy:

- Odejście od węgla do 2035 r.
- Budowa 30 farm wiatrowych na Bałtyku do 2030 r. (700 turbin)
- 5000 nowych turbin wiatrowych na lądzie do 2030 roku
- Zwiększenie powierzchni, na której stoją wiatraki z niecałych 0,3 proc. Polski do ponad 7 procent
- Cofnięcie szkodliwego prawa ograniczającego rozwój polskiej fotowoltaiki (teraz przeciętna rodzina, która postawi panele w nowym systemie rozliczeń jest 1000 zł do tyłu w porównaniu z poprzednio obowiązującymi rozwiązaniami)
- Przeznaczenie 100% środków ze sprzedaży certyfikatów CO2 na rozwój sieci elektroenergetycznych i transformację energetyczną
- Wdrożenie Państwowego Programu Budowy Sieci Elektroenergetycznych
- Modernizacja sieci przesyłowej. W najbliższych 10 latach przeznaczenie 40 mld zł na budowę 4 tysięcy kilometrów linii o napięciu 400 kilowoltów
- Przyjęcie ustawy korytarzowej, która umożliwi szybką realizację inwestycji, upraszczając procedury i skracając czas uzyskania pozwolenia na budowę sieci elektroenergetycznych
- Budowa biogazowni i biometanowni na obszarach wiejskich
- Zeroemisyjna administracja publiczna do 2032 roku Dofinansowanie jednostek administracji publicznej w tym preferencyjnie tych całodobowych: szpitali, domów pomocy społecznej, sanatoriów, dworców kolejowych
- Gwarancja zatrudnienia dla osób pracujących obecnie w górnictwie i energetyce
- Program grantów na zielone innowacje: na zielony wodór, magazyny energii. Miliard rocznie na granty i dofinansowania
- U powszechnienie automatów do oddawania plastikowych butelek
- Wprowadzenie jednej standardowej butelki zwrotnej w całej Unii Europejskiej.

ZAWIADOMIENIE DO PROKURATURY O MOŻLIWOŚCI POPEŁNIENIA PRZESTĘPSTWA PRZEZ KIEROWNICTWO WÓD POLSKICH W ZWIĄZKU ZE SKAŻENIEM ODRY⁵¹

- Składamy doniesienie o możliwości popełnienia przestępstwa przez prezesa, wiceprezesa oraz dyrektora Departamentu Rybactwa Państwowego Gospodarstwa Wody Polskie, którzy w związku ze skażeniem Odry złamali art. 231 Kodeksu karnego, który mówi o niedopełnieniu obowiązków przez funkcjonariusza publicznego – poinformowała w imieniu Parlamentarny Zespołu ds. Renaturyzacji Odry posłanka Anita Kucharska-Dziedzic. Jak podkreśliła materiał dowodowy dostarczyły państwowe służby, które w trakcie walki ze skażeniem rzeki starały się ukryć zaniedbania i zaniechania. - Nasze doniesienie dotyczy okresu pomiędzy 3 a 7 września – dodała.

Pod doniesieniem do Prokuratury Okręgowej poza wymienionymi posłankami podpisali się: dr Tomasz Aniśko - współprzewodniczący Zespołu, członkowie: Maciej Kopiec, Katarzyna Kotuła, Robert Obaz, dr Krzysztof Śmiszek oraz Małgorzata Tracz, a także posłanki Daria Gosek-Popiołek i Gabriela Lenartowicz.

Zdaniem członków Parlamentarnego Zespołu ds. Renaturyzacji Odry 19 sierpnia Wody Polskie wiedziały, że za śmierć ryb odpowiadają złote algi, a za ich zakwit jest wynikiem skrajnego zasolenia wody. Nie zrobiono jednak nic, by powstrzymać kolejne zrzuty zasolonej wody - prawdopodobnie kopalnianej, co doprowadziło między 3 a 7 września do katastrofy na rzece.

LEWICA POPIERA POSTULATY STRAJKU KRYZYSOWEGO⁵²

- Popieramy postulaty Strajku Kryzysowego, weźmiemy w nim udział – oświadczyła posłanka Anita Sowińska podczas konferencji prasowej w Sejmie. W piątek 28 października 2022 r. przed Pałacem Kultury odbędzie się protest przeciwko zrzucaaniu kosztów kryzysu energetycznego na obywateli. Trzy główne postulaty strajkujących to: odblokowanie rozwoju odnawialnych źródeł energii, opodatkowanie spółek energetycznych i embargo na paliwa kopalne z Rosji. Lewica we wszystkich tych sprawach złożyła konkretne propozycje rozwiązań prawnych.

51. Dodano: 21.10.2022 12:54, <https://klub-lewica.org.pl/aktualnosci/2344-zawiadomienie-do-prokuratury-o-mozliwosci-popolnienia-przestepstwa-przez-kierownictwo-wod-polskich-w-zwiazku-ze-skazeniem-odry>

52. Dodano: 28.10.2022 10:55, <https://klub-lewica.org.pl/aktualnosci/2348-lewica-popiera-postulaty-strajku-kryzysowego>

BON NA ZAKUP ENERGOSZCZĘDNEJ LODÓWKI CZY PRALKI - CZYTAJ WIĘCEJ!

Polityczka zwróciła się do przedstawicieli opozycji, którzy deklarują poparcie dla Strajku Kryzysowego, aby potraktowali go poważnie. - Zwracam się, zwracam się do wszystkich liderów politycznych Donalda Tuska, do pana Szymona Hołowni, do pana Władysława Kosiniaka-Kamysza o deklarację, czy faktycznie, a nie tylko w deklaracjach jesteście za tym, aby zawalczyć o naszą planetę dla naszych dzieci. Czy naprawdę popieracie energetykę społeczną, która będzie oznaczała zdetronizowanie spółek energetycznych? To może oznaczać, że na przykład 30-40 procent rynku zostanie oddana w ręce społeczne, w ręce spółdzielni energetycznych. Czy faktycznie jesteśmy za ochroną lasów? Czy faktycznie jesteście za tym i czy to zrobimy po wygranych wyborach? Czy za tym pójdą zmiany systemowe, na przykład reforma Lasów Państwowych, zarówno ta finansowa, jak i odpolitycznienie stanowisk? Czy faktycznie jesteście za renaturyzacją rzek – mówiła posłanka. - To będzie nas kosztowało, to będzie wymagało od nas zmian w legislacji, np. w prawie o zagospodarowaniu przestrzennym – dodała.

- Mamy tylko jedną planetę, wszyscy na niej żyjemy, wszyscy na niej też umrzemy. Wszyscy martwimy się o los naszych dzieci, dlatego musimy znaleźć konsensus i musimy wspólnie walczyć o naszą planetę – podkreśliła.

Interpelacja nr 930 do ministra klimatu w sprawie realizacji programu „Czyste powietrze”

Data wpływu: 16-12-2019

Szanowny Panie Ministrze!

Działając na podstawie art. 14 ust. 1 pkt 7 ustawy z dnia 9 maja 1996 r. o wykonywaniu mandatu posła i senatora (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1799), niniejszym kieruję do Pana interpelację poselską w sprawie realizacji programu „Czyste powietrze”.

Zgodnie z informacjami przedstawianymi przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej celem programu „Czyste powietrze” jest ograniczenie emisji szkodliwych substancji do atmosfery, które powstają na skutek ogrzewania domów jednorodzinnych z wykorzystaniem przestarzałych źródeł ciepła oraz niskiej jakości paliwa. Dodatkowo wg zapewnień funduszu program ma oferować dofinansowanie wymiany starych i nieefektywnych źródeł ciepła na paliwo stałe na nowoczesne źródła ciepła spełniające najwyższe normy, jak i przeprowadzenie towarzyszących temu prac termomodernizacyjnych budynku.

Pomimo wielokrotnych zapewnień przedstawicieli ministerstwa oraz narodowego funduszu, że program jest przygotowany rewelacyjnie, wyniki jego realizacji na koniec br. są na poziomie zdecydowanie niezadowalającym. Przedstawiciele Polskiego Alarmu Smogowego wielokrotnie wskazywali na problemy biurokratyczne, które sprawiają, że na rozpatrzenie wniosku czeka się w wielomiesięcznych kolejkach. Problemem jest również skala dofinansowań, gdzie pomimo że zgłasza się ok. 7 tysięcy osób miesięcznie, tylko połowa z tej liczby ma pozytywnie rozpatrzony wniosek. W wielu województwach fundusze są zdecydowanie niewystarczające, a bez ich zapewnienia skala problemów związanych ze smogiem nie będzie się zmniejszała, a powiększała.

W związku z powyższym kieruję do Pana Ministra następujące pytania:

Czy ministerstwo planuje powiększenie wydatków na walkę ze smogiem w roku 2020?

Na jakie środki z wojewódzkiego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej może liczyć woj. kujawsko-pomorskie?

Czy ministerstwo planuje przeprowadzenie zmian w programie „Czyste powietrze” w celu uproszczenia procedur?

Z wyrazami szacunku

Interpelacja nr 8924 do ministra klimatu w sprawie wysychania rzek i jezior w regionie Kujaw

Data wpływu: 20-07-2020

Szanowny Panie Ministrze!

Institut Meteorologii i Gospodarki Wodnej od dłuższego czasu informuje, że sytuacja związana z suszą w Polsce może powodować problemy z zaopatrzeniem ludzi w wodę do celów gospodarczych.

Lokalni i krajowi hydrolodzy zwracają uwagę, że opady na Kujawach należą do najmniejszych w Polsce i są mniejsze niż wielkość parowania. Systemy rowów melioracyjnych, zastawek zatrzymujących wodę zostały zaniedbane i nie spełniają swojej funkcji. Susza dotyczy również zasobów wód podziemnych. Państwowa Służba Hydrogeologiczna wydała ostrzeżenie dla dziewięciu województw. Wskazane obszary zagrożone są opadaniem wód gruntowych, tzw. niżówką hydrogeologiczną, a do najbardziej zagrożonych należy woj. kujawsko-pomorskie.

W województwie kujawsko-pomorskim od dłuższego czasu obserwujemy również postępujący proces wysychania jezior i znikania kąpielisk. Naj-

bardziej wyrazistym przykładem jest zamknięcie popularnego wśród bydgoszczan letniska Chmielniki nad Jeziorem Jezuickim. W całym regionie problem dotyczy wielu jezior, a rzeka Noteć wysycha już nawet na odcinku kilkudziesięciu kilometrów. Katastrofalnie niski poziom wody w jeziorach zauważalny jest również w Jeziorach: Wilczyńskim, Suszewskim, Budziślawskim, Kownackim, Mrówieckim czy Wójcińskim. Szczególnie zagrożone jest Jezioro Ostrowskie, nad którym położone jest znane w regionie kąpielisko w Przyjezierzu.

W związku z powyższym proszę o udzielanie odpowiedzi na następujące pytanie:

Jakie działania podejmuje ministerstwo w celu przeciwdziałania skutkom suszy?

Czy temat degradacji jezior w województwie kujawsko-pomorskim poprzez działalność człowieka jest przez ministerstwo monitorowany?

Jakie działania są podejmowane w celu przeciwdziałania wysychaniu jezior i rzek w regionie Kujaw i Pomorza?

Z wyrazami szacunku

Interpelacja nr 14316 do prezesa Rady Ministrów w sprawie zanieczyszczenia powietrza w polskich miastach

Data wpływu: 11-11-2020

Szanowny Panie Premierze!

Zanieczyszczenie powietrza jest stałym problemem wszystkich europejskich miast. Potwierdza to nowe badanie międzynarodowej organizacji EPHA (European Public Health Alliance) „Koszty zdrowotne zanieczyszczenia powietrza w miastach europejskich i ich powiązania z transportem”, który udowadnia, że zanieczyszczenie powietrza nie tylko wpływa na nasze zdrowie, jest czynnikiem powodującym bezpośrednie konsekwencje i wysokie koszty zdrowotne dla ich mieszkańców, ale dodatkowo ogromnymi kosztami obciąża całe społeczeństwo.

Z badania wynika, że w 2018 roku łączne koszty społeczne dla wszystkich 432 analizowanych miast z 30 krajów wyniosły ponad 166 mld euro, a średnie całkowite koszty szkód spowodowanych zanieczyszczeniem powietrza w miastach wynosiły 3,9% utraconego PKB. Upraszczając, oznacza to, że każdy obywatel traci rocznie ponad 1000 euro z tytułu niższego poziomu życia wynikającego ze złej jakości powietrza. Niestety w przypadku

polskich miast ta liczba jest znacząco wyższa od średniej - dla Warszawy wynosi 2433 euro, a dla Krakowa czy Wrocławia ponad 1900 euro rocznie. W kwotach nominalnych wartości te przedstawiają się następująco: Warszawa – 4,2 mld euro, Aglomeracja Śląska - 5,6 mld euro, Kraków – 1,5 mld euro.

Z ustaleń raportu wynika, że prowadzenie odpowiedniej polityki transportowej w miastach odgrywa kluczową rolę w ograniczaniu poziomu zanieczyszczenia powietrza. Im większa liczba pojazdów na drogach, tym większe korki powodujące zanieczyszczenie. Dodatkowymi czynnikami powodującymi wzrost zanieczyszczenia są brak dostatecznie rozbudowanych ścieżek rowerowych, brak autostrad rowerowych, mało zachęt do podróży komunikacją publiczną, brak niskoemisyjnych alternatyw dla samochodów, brak polityki ograniczania ruchu samochodów w centrach miast.

W związku z przedstawionymi wynikami badań zwracam się z prośbą o odpowiedź na poniższe pytania:

1. Czy rząd rozważy przygotowanie narodowej polityki ograniczenia zanieczyszczenia polskich miast?
2. Czy planowane są narzędzia wspierające samorządy w walce z zanieczyszczeniem?
3. Czy planowane są przepisy związane z ograniczeniem wjazdu do centrów miast samochodów o określonym poziomie emisji zanieczyszczeń?

Z poważaniem,

Interpelacja nr 16379 do ministra klimatu i środowiska w sprawie braku efektywnych działań w gospodarowaniu odpadami komunalnymi

Data wpływu: 09-12-2020

Szanowny Panie Ministrze!

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2019 roku wyprodukowaliśmy 12,8 miliona ton odpadów komunalnych w Polsce, co daje 333 kg rocznie na osobę. Co niepokojące, ilość odpadów systematycznie rośnie i np. w porównaniu do roku 2017 był to wzrost o 6,6%. Jeśli przyjrzemy się zagospodarowaniu odpadów (patrz załącznik), sytuacja wygląda również bardzo źle. Aż 43% odpadów komunalnych jest przeznaczane na składowiska, 25% oddawane do recyklingu, 22% przekształcane termicznie (spalane, w większości z odzyskiem energii) i 9% kompostowane lub

fermentowane. Trend w poszczególnych kategoriach jest również niepokojący, ponieważ udział odpadów oddanych do recyklingu spada, natomiast ilość odpadów oddawanych na składowiska wzrasta (wzrost o prawie 10% w przeciągu 2 lat).

W związku z tymi danymi, zwracam się do Pana Ministra z następującymi pytaniami:

Jakie systemowe działania podjęło ministerstwo, aby zmniejszyć strumień odpadów?

Jakie systemowe działania podjęło ministerstwo, aby zwiększyć udział recyklingu w przetwarzaniu odpadów komunalnych?

Jakie zmiany legislacyjne dokonało ministerstwo w przeciągu ostatnich dwóch lat w celu zmniejszenia strumienia odpadów i zwiększenia poziomu recyklingu?

Co jest, według Pana Ministra, powodem nieskuteczności działań, o czym świadczą przedstawione liczby?

Jaki jest według Pana Ministra wpływ ilości odpadów i sposobu ich zagospodarowania na ceny odbioru odpadów dla mieszkańców i mieszkańek Polski?

Z poważaniem

2.4. Wnioski i rekomendacje

Wnioski

1. Kontrole NIK wskazują, że tereny zielone w miastach nie są wystarczająco chronione, bowiem zbyt rzadko JST wykorzystują plany zagospodarowania przestrzennego jako instrumenty umożliwiające ochronę terenów zielonych w miastach. Problematyczną kwestią jest także ograniczona skala wykorzystania przez miasta mechanizmu zielonych korytarzy w celu zapewnieniu powietrzu odpowiedniej jakości.

2. W coraz większym zakresie gminy mają problemy z zapewnieniem właściwego funkcjonowania systemu gospodarki odpadami komunalnymi ze względu na rosnące koszty funkcjonowania tego systemu oraz większą skalę zaległości z tytułu opłat za śmieci. Powiększa się luka między kosztami odbioru/zagospodarowania odpadów komunalnych a wielkością dochodów z tytułu opłat za śmieci. Dużym wyzwaniem pozostaje także zapewnienie właściwie działającego mechanizmu weryfikacji danych dotyczących liczby osób, które zamieszkują daną nieruchomość.

3. Polskie metropolie coraz częściej rozważają przygotowanie i implementację planu wdrażania stref czystego transportu. Sztandarowym przykładem w tym obszarze jest Warszawa, która chce do końca 2025 r. wdrożyć strefy czystego transportu w celu zmniejszenia poziomu emisji spalin z aut. Taki plan powinien być przedmiotem społecznych konsultacji w celu zwiększenia stopnia świadomości mieszkańców miast, że zysk zdrowotny dla całej lokalnej społeczności przewyższa koszty związane z mniejszą mobilnością przestrzenną w centrach miast. Istotną rolę we wdrażaniu takiego planu odgrywa także zeroemisyjny tabor autobusowy działający w ramach publicznego transportu zbiorowego.

4. Miejskie Plany Adaptacji do zmian klimatu, wdrożone przez kilkadziesiąt miast w naszym kraju, stanowią dobry punkt odniesienia dla przyjęcia podobnych rozwiązań proekologicznych także w miastach średniej wielkości oraz w małych miastach. Celem realizacji takich planów jest m.in. rozszerzenie skali funkcjonowania w przestrzeni publicznej rozwiązań z zakresu zielonej infrastruktury, które mają służyć minimalizowaniu negatywnych skutków zmian klimatu.

5. Obecne tempo realizacji krajowego „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” wskazuje, że nie osiągnie on zakładanych celów do 2032 r. Główne przeszkody w tym zakresie to: koszty związane z wykonaniem nowego dachu ponoszone przez mieszkańców danej nieruchomości, braki w zakresie kontroli oraz monitorowania stanu realizacji

działań związanych z usuwaniem azbestu na poziomie gminy, luki w zakresie kontroli i obowiązków sprawozdawczych.

Rekomendacje

1. Zwiększenie poziomu świadomości decydentów samorządowych oraz mieszkańców gmin borykających ze zjawiskiem niedoboru wody poprzez informowanie oraz promowanie technologii odnoszących się do bardziej efektywnego wykorzystania wody w miastach dzięki wdrożeniu całościowego planu gospodarki wodnej opartego na rozwiązaniach prawnych oraz technicznych, które promują oszczędność wody.

2. Dążenie do jak najszybszego wprowadzenia we wszystkich polskich metropoliach oraz jak największej liczbie dużych miast w naszym kraju autobusów bezemisyjnych. To będzie miało zauważalne prozdrowotne korzyści dla mieszkańców miast oraz zmniejszy popyt na paliwa kopalne na rzecz paliw alternatywnych.

3. Stworzenie powszechnego mechanizmu monitorowania ścieków w miastach w zakresie wczesnego wykrywania różnych zagrożeń o charakterze bakteryjnym lub wirusowym. To zapewni pełniejszy obraz aktualnego stanu zdrowotności populacji zamieszkującej dane miasto oraz umożliwi odpowiednio szybkie wdrożenie mechanizmów w zakresie lokalnej polityki zdrowotnej w celu minimalizacji ryzyka występowania chorób zakaźnych wśród mieszkańców miast.

4. Przygotowanie ogólnodostępnej bazy danych na temat skali strat ekonomicznych związanych z występowaniem ekstremalnych zjawisk klimatycznych na poziomie lokalnym oraz regionalnym, aby decydenci samorządowi oraz przedsiębiorcy mogli uwzględnić ten czynnik w planowaniu inwestycyjnym, a później także w ramach realizacji zadań z obszaru adaptacji infrastruktury do zmian klimatu.

5. Rzeczywiste wdrożenie oraz monitorowanie stanu realizacji uchwał antysmogowych na poziomie poszczególnych województw - to wymaga intensyfikacji działań edukacyjnych w odniesieniu do mieszkańców tych gmin danego województwa, w których problem zanieczyszczeń powietrza ma charakter endemiczny.

3.

Polityka mieszkaniowa w latach 2016-2022

3.1. Diagnoza i uwarunkowania

Polska polityka mieszkaniowa w III RP na przestrzeni lat zmierzała w kierunku prymatu wolnego rynku nad działaniami interwencyjnymi państwa i ustawowymi obowiązkami JST w zakresie zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych grup społecznych znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Zdolność kredytowa stała się przedmiotem marzeń wielu młodych obywateli i obywaterek, którzy musieli poprzez indywidualne strategie życiowe uzyskiwać samodzielność w wymiarze mieszkaniowym. W opracowaniach dotyczących społecznego postrzegania obecnego kształtu polityki mieszkaniowej widać wyraźnie, że ten model dominacji logiki zysku nad zasadą społecznej solidarności jest postrzegany negatywnie. W badaniu przeprowadzonym na zlecenie Fundacji Eberta w październiku 2022 r. zadano dorosłym mieszkańcom naszego kraju m.in. następujące pytanie – „*Jak ogólnie ocenia Pan/i działania władz publicznych (rządowych i samorządowych) w zakresie polityki mieszkaniowej, czyli zaspokajania potrzeb mieszkaniowych obywateli w Pan/i miejscowości?*” Odpowiedzi badanych wskazywały, wyraźna większość z nich ocenia te działania źle – 36,5% oceniało je raczej źle, natomiast aż 25,9% zdecydowanie źle⁵³. To wskazuje, że dotychczas realizowany przez JST model polityki mieszkaniowej wymaga zmian o charakterze systemowym. Realizacja takich zmian powinna jednak być poprzedzona trafnym rozpoznaniem szans i zagrożeń tego procesu korekty polityki publicznej prowadzonej w tym obszarze zarówno przez władze publiczne szczebla centralnego jak i władze samorządowe. Należy jednocześnie wskazać, że pandemia koronawirusa przyspieszyła pewne negatywne zjawiska na rynku mieszkaniowym, zwłaszcza te dotyczące cen lokali mieszkaniowych, które w 2021 r. w stosunku do 2020 r. wyraźnie wzrosły: „Ceny lokali mieszkalnych w 2021 r. w stosunku do roku poprzedniego wzrosły o 9,2% (w tym na rynku pierwotnym – o 9,1% i na rynku wtórnym – o 9,3%).”⁵⁴ Analiza danych GUS z lat 2011-2021 ujawnia następujące zjawiska dotyczące rynku mieszkaniowego w Polsce:⁵⁵

1. w dniu 31.03.2011 było 13495 tys. mieszkań, natomiast w dniu 31.03.2021 15228 tys. mieszkań;
2. w latach 1989-2021 pojawiło się łącznie 5157 tys. nowych mieszkań;
3. wg stanu na dzień 31.03.2021 r. 11542 tys. mieszkań należało do osób fizycznych, 2285 tys. do spółdzielni mieszkaniowych, 674 tys. do gmin

53. *Polityka mieszkaniowa w Polsce: Eksperyment bez happy endu / B. Machalica, P. Nowak, P. Potocki.* - Warszawa: Friedrich-Ebert-Stiftung Przedstawicielstwo w Polsce, luty 2023, s. 7, <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/warschau/20139.pdf>

54. GUS, *Informacje sygnałne: Obrót nieruchomościami w 2021 r.*, 28.07.2022 r., s. 3, https://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5492/8/5/1/obrot_nieruchomosciami_w_2021_roku.pdf [10.08.2022].

55. GUS, *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2022...*, s. 328, s. 329, s. 330, s. 331, s. 332.

(komunalnych), 126 tys. do towarzystw budownictwa społecznego, 62 tys. do zakładów pracy, 42 tys. do Skarbu Państwa, a 219 tys. do innych podmiotów;

4. w 2020 r. powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m² wyniosła 64,8 m² w miastach oraz 94,8 m² na wsi;

5. w 2021 r. rozpoczęto budowę aż 166,3 tys. mieszkań przeznaczonych na sprzedaż lub wynajem i zaledwie 1,1 tys. mieszkań komunalnych (gminnych);

6. w 2021 r. oddano do użytku aż 141,9 tys. mieszkań przeznaczonych na sprzedaż lub wynajem oraz zaledwie 1,3 tys. mieszkań komunalnych (gminnych).

Na poziomie poszczególnych województw sytuacja w zakresie wybranych aspektów rynku mieszkaniowego została przedstawiona w tabelach nr 8-11. Na podstawie analizy danych zawartych w tych tabelach należy wskazać, że:

1. przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w 2021 r. była większa niż w skali całej Polski (29,2 m²) w woj. mazowieckim 32,0 m², dolnośląskim 30,9 m², podlaskim 30,7 m², opolskim 30,2 m², łódzkim 29,9 m², wielkopolskim 29,8 m², lubelskim 29,4 m²;

2. najwięcej mieszkań na 1000 mieszkańców w 2021 r. było (POLSKA - 392,4 mieszkań) w woj. mazowieckim (440,2 mieszkań), łódzkim (427,8 mieszkań), dolnośląskim (424,8 mieszkań), śląskim (401,5 mieszkań), zachodniopomorskim (401,1 mieszkań), podlaskim (397,5 mieszkań), natomiast największy wzrost tego wskaźnika w latach 2016-2020 (powyżej poziomu ogólnopolskiego) nastąpił w woj. dolnośląskim, mazowieckim, zachodniopomorskim, pomorskim, podlaskim, łódzkim;

3. największy spadek liczby mieszkań (powyżej 5 tys.) będących zasobami mieszkaniowymi gmin (komunalnymi) w latach 2016-2020 miał miejsce w woj. dolnośląskim (-13 031 mieszkań), śląskim (-8 890 mieszkań), zachodniopomorskim (-8 137 mieszkań), łódzkim (-6 626 mieszkań), natomiast w 2020 r. największe zasoby mieszkaniowe gmin (powyżej 50 tys. mieszkań) znajdowały się w woj. śląskim (156 077 mieszkań), mazowieckim (122 674 mieszkań), dolnośląskim (104 226 mieszkań), łódzkim (76 567 mieszkań);

4. zaległości w opłatach za mieszkania w zasobach gminnych w 2020 r. były największe (powyżej 100 000,00 tys. zł) w woj. śląskim (921 192,00 tys. zł), mazowieckim (755 918,70 tys. zł), łódzkim (514 195,90 tys. zł), małopolskim (469 909,30 tys. zł), dolnośląskim (271 068,90 tys. zł), kujawsko-

-pomorskim (157 569,70 tys. zł), lubuskim (128 125,90 tys. zł), lubelskim (125 181,60 tys. zł), warmińsko-mazurskim (103 676,70 tys. zł).

Na podstawie przedstawionych powyżej wybranych danych GUS z poziomu poszczególnych województw można wnioskować, że sytuacja ogólna wojewódzkich rynków mieszkaniowych w latach 2016-2020 ulega poprawie, natomiast lokalna polityka mieszkaniowa jest w stagnacji. Sytuacja zasobów komunalnych w gminach poszczególnych województwach jest zróżnicowana i wynika głównie z poziomu zamożności oraz wskaźnika gęstości zaludnienia (ośrodki miejskie jako główne – pod względem ilościowym – lokalizacje zasobów mieszkaniowych gmin). Badania opinii publicznej wskazują, że stosunek Polaków do zakresu wsparcia państwa dla różnych form finansowania wsparcia budownictwa mieszkaniowego jest warunkowany przez ich obecną sytuację mieszkaniową – w 2022 r. aż 46% osób mieszkających w mieszkaniach komunalnych/służbowych deklarowało swoje wsparcie dla budownictwa komunalnego dla osób mniej zamożnych, natomiast poparcie dla tej forma działań państwa w obszarze polityki mieszkaniowej deklarowało zaledwie 21% osób posiadającymi mieszkanie lub dom⁵⁶.

56. CBOS, Komunikat z badań Nr 93/2022: Polacy o polityce mieszkaniowej, Lipiec 2022, s. 3, https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2022/K_093_22.PDF [03.01.2023].

Tabela 8. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w latach 2016-2021

	2016	2017	2018	2019	2020
POLSKA	27,4	27,8	28,2	28,7	29,2
DOLNOŚLĄSKIE	28,7	29,2	29,7	30,3	30,9
KUJAWSKO-PO-MORSKIE	24,8	25,1	25,5	25,9	26,4
LUBELSKIE	27,7	28,1	28,5	29,0	29,4
LUBUSKIE	26,7	27,0	27,4	27,8	28,4
ŁÓDZKIE	28,0	28,4	28,8	29,3	29,9
MAŁOPOLSKIE	26,9	27,3	27,7	28,2	28,7
MAZOWIECKIE	29,9	30,3	30,8	31,3	32,0
OPOLSKIE	28,7	29,0	29,4	29,8	30,2
PODKARPACKIE	25,1	25,4	25,8	26,2	26,7
PODLASKIE	28,7	29,1	29,6	30,1	30,7
POMORSKIE	26,4	26,8	27,2	27,7	28,2
ŚLĄSKIE	27,2	27,5	27,9	28,3	28,8
ŚWIĘTOKRZYSKIE	26,2	26,6	27,0	27,4	27,9
WARMIŃSKO-MA-ZURSKIE	24,2	24,6	25,0	25,4	25,9
WIELKOPOLSKIE	27,8	28,2	28,7	29,2	29,8
ZACHODNIOPOLSKIE	26,7	27,1	27,5	27,9	28,4

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Tabela 9. Mieszkania na 1000 mieszkańców w latach 2016-2021

	2016	2017	2018	2019	2020
POLSKA	371,3	375,7	380,5	385,9	392,4
DOLNOŚLĄSKIE	396,9	402,7	409,0	416,6	424,8
KUJAWSKO-PO-MORSKIE	354,4	358,1	362,1	366,6	372,6
LUBELSKIE	359,9	364,2	368,9	373,6	378,9
LUBUSKIE	362,8	366,7	371,6	376,6	383,2
ŁÓDZKIE	406,3	410,4	414,9	420,5	427,8
MAŁOPOLSKIE	343,8	348,5	352,8	357,9	363,3
MAZOWIECKIE	415,2	420,4	426,2	432,3	440,2
OPOLSKIE	355,9	358,8	362,4	366,3	370,9
PODKARPACKIE	308,2	311,5	314,8	319,1	324,1
PODLASKIE	375,2	379,9	384,8	390,8	397,5
POMORSKIE	366,5	371,5	376,8	382,6	389,5
ŚLĄSKIE	384,0	387,4	391,2	395,5	401,5
ŚWIĘTOKRZYSKIE	352,4	356,1	360,2	365,3	370,8
WARMIŃSKO-MA-ZURSKIE	354,8	358,6	363,4	369,0	375,1
WIELKOPOLSKIE	342,8	347,2	352,2	357,8	363,9
ZACHODNIOPOMORSKIE	377,9	382,6	388,0	394,3	401,1

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Tabela 10. Zasoby mieszkaniowe gmin (komunalne) - zmiana liczby mieszkań (różnica między rokiem 2020 i 2016)

	2016	2020	Różnica między rokiem 2020 i 2016
POLSKA	868 517	806 666	-61 851
DOLNOŚLĄSKIE	117 257	104 226	-13 031
KUJAWSKO-POMORSKIE	43 389	40 236	-3 153
LUBELSKIE	20 982	19 942	-1 040
LUBUSKIE	27 446	24 833	-2 613
ŁÓDZKIE	83 193	76 567	-6 626
MAŁOPOLSKIE	32 307	31 013	-1 294
MAZOWIECKIE	125 194	122 674	-2 520
OPOLSKIE	21 981	21 142	-839
PODKARPACKIE	16 150	14 768	-1 382
PODLASKIE	15 160	13 685	-1 475
POMORSKIE	53 538	49 958	-3 580
ŚLĄSKIE	164 967	156 077	-8 890
ŚWIĘTOKRZYSKIE	11 870	10 935	-935
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	30 778	26 990	-3 788
WIELKOPOLSKIE	52 100	49 552	-2 548
ZACHODNIOPOMORSKIE	52 205	44 068	-8 137

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Tabela 11. Zaległości w opłatach za mieszkania w zasobach gminnych – (porównanie roku 2020 z rokiem 2016), dane w tys. zł

	2016	2020	Różnica między rokiem 2020 i 2016
POLSKA	2 255 014,7	3 851 844,3	1 596 829,6
DOLNOŚLĄSKIE	89 046,3	271 068,9	182 022,6
KUJAWSKO-POMORSKIE	162 422,9	157 569,7	-4 853,2
LUBELSKIE	39 387,4	125 181,6	85 794,2
LUBUSKIE	115 314,7	128 125,9	12 811,2
ŁÓDZKIE	70 657,9	514 195,9	443 538,0
MAŁOPOLSKIE	81 674,8	469 909,3	388 234,5
MAZOWIECKIE	777 377,3	755 918,7	-21 458,6
OPOLSKIE	22 826,9	90 073,7	67 246,8
PODKARPACKIE	33 476,0	52 264,1	18 788,1
PODLASKIE	13 806,4	12 523,4	-1 283,0
POMORSKIE	80 071,0	81 020,3	949,3
ŚLĄSKIE	527 696,9	921 192,0	393 495,1
ŚWIĘTOKRZYSKIE	39 961,6	52 529,9	12 568,3
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	34 182,3	103 676,7	69 494,4
WIELKOPOLSKIE	25 381,7	48 226,9	22 845,2
ZACHODNIOPOMORSKIE	141 730,6	68 367,3	-73 363,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Banku Danych Lokalnych*

3.2. Aktywność tego obszaru samorządu terytorialnego w latach 2016-2022

W ramach analizy aktywność tego obszaru samorządu terytorialnego w latach 2016-2022 zostaną omówione te działania realizowane przez prawicowy rząd po 2015 r., które można potraktować jako ofertę programową obozu Zjednoczonej Prawicy skierowaną do polskich obywateli w celu podjęcia próby określenia nowego modelu prowadzenia polityki mieszkaniowej w kontekście funkcjonowania JST jako podmiotów lokalnej polityki mieszkaniowej. Efekty transformacji tej propozycji programowej prawicy będą ukazane poprzez analizę wyników wybranych kontroli NIK w tej części polityki społecznej. Zostaną przedstawione główne założenia Narodowego Programu Mieszkaniowego. Drugim dokumentem programowym rządu, które zostanie poddany analizie, jest Krajowa Polityka Miejska 2030 w zakresie obejmującym „Wyzwanie VIII: Poprawa dostępności mieszkaniowej”. Trzecim zagadnieniem, które będzie omówione w tej części raportu będzie zaprezentowanie wybranych wyników kontroli NIK dotyczących efektów polityki mieszkaniowej w ostatnich latach: FUNKCJONOWANIE PROGRAMU MIESZKANIE PLUS oraz DZIAŁANIA ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ NA RZECZ ZASPOKAJANIA POTRZEB MIESZKANIOWYCH GOSPODARSTW DOMOWYCH O NISKICH DOCHODACH.

Narodowy Program Mieszkaniowy został przyjęty 27 września 2016 r. uchwałą nr 115/2016 Rady Ministrów⁵⁷. Trzy główne cele Programu to: Cel 1. Zwiększenie dostępu do mieszkań dla osób o dochodach uniemożliwiających nabycie lub wynajęcie mieszkania na zasadach komercyjnych; Cel 2. Zwiększenie możliwości zaspokojenia podstawowych potrzeb mieszkaniowych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym ze względu na niskie dochody lub szczególnie trudną sytuację życiową; Cel 3. Poprawa warunków mieszkaniowych społeczeństwa, stanu technicznego zasobów mieszkaniowych oraz zwiększenie efektywności energetycznej. Główne narzędzia Programu obejmują dziewięć działań: usprawnienie procesu inwestycyjno-budowlanego, racjonalizację zasad funkcjonowania rynku najmu, rozwój spółdzielczości mieszkaniowej, Mieszkanie+ (dostępne mieszkania na wynajem), Mieszkanie+ (społeczne budownictwo czynszowe), Mieszkanie+ (oszczędzanie na cele mieszkaniowe), pomoc w ponoszeniu wydatków mieszkaniowych, poprawę warunków zamieszkiwania, mieszkanie dla seniora. Kluczową rolę w tym katalogu działań pełni pakiet „Mieszkanie+”, który składa się z: programu budowy na zasadach rynkowych mieszkań na wynajem z opcją dojścia do własności (dla osób o posiadających

57. Ministerstwo Rozwoju i Technologii, Narodowy Program Mieszkaniowy, 21.02.2020, <https://www.gov.pl/web/rozwoj-technologie/narodowy-program-mieszkaniowy>

tw. zdolność czynszową), zintegrowany program wsparcia społecznego budownictwa czynszowego, program wsparcia inwestorów społecznego budownictwa czynszowego, program wsparcia gmin w celu budowy mieszkań na wynajem o umiarkowanym czynszu, program wsparcia samorządów lokalnych i organizacji pożytku publicznego dotyczący budownictwa komunalnego i wspomagane. Monitoring realizacji Narodowego Programu Mieszkaniowego w 2021 roku wskazuje, że największym zagrożeniem dla wzrost cen transakcyjnych mieszkań wywołany przez rekordowe obniżenie stóp procentowych. co zwiększyło znaczenie inwestycyjnego motywu nabywania mieszkań w celu ich wynajmowania, jednocześnie deficyt mieszkaniowy (różnica między liczbą gospodarstw domowych oraz liczbą mieszkań) wyniósł 453 tys. mieszkań w 2021 r.⁵⁸

Dokument *Krajowa Polityka Miejska 2030* w części obejmującej „Wyzwanie VIII: Poprawa dostępności mieszkaniowej” zawiera następujące rozwiązania dotyczące wzrostu dostępności mieszkań w ramach lokalnej polityki mieszkaniowej na terenach miejskich. Katalog tych propozycji obejmuje: 1. zwiększenie tempa rozwoju mieszkalnictwa społecznego w miastach (kontynuacja wsparcia budownictwa komunalnego i społecznego budownictwa czynszowego), intensyfikacja procesów odnowy substancji mieszkaniowej (m.in. poprawa mieszkalnictwa w obszarach rewitalizacji, ograniczenie zużycia energii i emisji zanieczyszczeń w zasobach mieszkaniowych), regulacja i wsparcie mieszkalnictwa wspomagane (ustawowe zagwarantowanie wsparcia dla gmin), współpraca gmin i sektora prywatnego na rzecz zwiększania dostępności mieszkań (wprowadzenie prowizji społecznych, czyli zobowiązanie inwestora rynkowego do przekazania określonej części mieszkań do zasobów społecznych), zintegrowane programowanie rozwoju mieszkalnictwa w miastach (wprowadzenie dokumentu strategicznego pod tytułem *Polityka mieszkaniowa miasta*)⁵⁹.

Czy dotychczas efekty uzyskane programu rządowego Mieszkanie Plus są zgodne z założonymi celami? Uzyskaniu informacji na ten temat miała służyć kontrola NIK dotycząca jednego z elementów Narodowego Programu Mieszkaniowego. Pytanie definiujące cel główny kontroli miało następującą treść: «Czy realizacja programu rządowego Mieszkanie Plus przyczynia się do poprawy warunków/rozwiązywania problemów mieszkaniowych lokalnych społeczności?» Zbiór jednostek kontrolowanych obejmował: Ministerstwo Rozwoju i Technologii, Krajowy Zasób Nieruchomości, gminy biorące udział w programie Mieszkanie Plus oraz gminne TBS lub inne

58. *Sprawozdanie z realizacji działań w ramach Narodowego Programu Mieszkaniowego w 2021 roku*, Warszawa, marzec 2022 r., Warszawa, marzec 2022 r. s. 165, <https://www.gov.pl/attachment/79bdf629-905d-49ec-8845-df507f370c66>

59. *Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, Krajowa Polityka Miejska 2030*, 2022, s.113-117, <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/polityka-miejska>

spółki tych gmin, biorące udział w realizacji inwestycji. Okres objęty kontrolą: od 1 stycznia 2016 r. do 31 marca 2021 r. Wnioski NIK po przeprowadzonej kontroli były następujące (wybrane)⁶⁰: 1. podejmowane w latach 2016–2021 (I kwartał)⁴⁵ przez kolejnych Ministrów działania w ramach programu Mieszkanie Plus nie doprowadziły do wzrostu dostępności mieszkań; 2. efekty wdrażanych rozwiązań dotyczących budowy mieszkań na wynajem o umiarkowanym czynszu oraz budowy mieszkań przy udziale preferencyjnego kredytu z BGK odbiegały od zakładanych celów; 3. wprowadzone rozwiązania dotyczące zwiększenia wysokości finansowego wsparcia z Funduszu Dopłat na realizację inwestycji mieszkaniowych zaspokajających potrzeby mieszkaniowe osób najniższej zarabiającej nie przyczyniły się do znacznego wzrostu liczby tych mieszkań; 4. realizacja zadań w ramach programu Mieszkanie Plus nie przyniosła znacznego ożywienia w zakresie budownictwa spółdzielczego, komunalnego czy społecznego czynszowego; 5. głównymi barierami zmniejszającymi efektywność NPM, jak i programu Mieszkanie Plus były: brak skutecznych i spójnych ze sobą rozwiązań prawnych, a także opieszałość we wdrażaniu aktów wykonawczych; 6. nie został zmieniony sposób opracowania sprawozdań z realizacji Narodowego Programu Mieszkaniowego (jest to załącznik do przyjętej przez Radę Ministrów w dniu 27 września 2016 r. uchwały Nr 115/2016 w sprawie przyjęcia Narodowego Programu Mieszkaniowego); 7. sprawowany, w latach 2017–2019, przez kolejnych Ministrów nadzór nad KZN (Krajowy Zasób Nieruchomości jest to państwowa osoba prawna, która została powołana na podstawie ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. o Krajowym Zasobie Nieruchomości) był nierzetelny; 8. brak przez ponad dwa lata, wydania przez Ministra aktu wykonawczego do ustawy o KZN, uniemożliwił zbywanie w drodze przetargu nieruchomości wchodzących w skład Zasobu; 9. gminy skutecznie korzystały z rynkowych narzędzi dostępnych w ramach programu Mieszkanie Plus na budowę mieszkań, a także prawidłowo określiły kryteria korzystania z mieszkań powstałych w ramach tego programu; 10. gminy, uczestnicząc w programie Mieszkanie Plus, w większości nie prowadziły wcześniejszego rozpoznania rzeczywistych potrzeb mieszkaniowych gospodarstw domowych, do których skierowany był ten program.

Podsumowując, Narodowy Program Mieszkaniowy, a zwłaszcza jego część Mieszkanie Plus charakteryzował się ograniczoną skutecznością ze względu na zaistnienie barier organizacyjno-administracyjnych w zakresie wdrażania NPM, niską świadomość znaczenia budownictwa społecznego w świadomości decydentów w części gmin, rosnące znaczenie mechanizmu kredytowego jako podstawowego instrumentu uzyskiwania źródeł finansowania realizacji potrzeb mieszkaniowych przez gospodarstwa domowe w Polsce, traktowanie przez część gmin zasobu komunalnego jako przeszkody w rozwoju lokalnym (a nie jako szansy na podniesienie jakości życia całej lokalnej wspólnoty).

60. Najwyższa Izba Kontroli, *Informacja o wynikach kontroli: FUNKCJONOWANIE PROGRAMU MIESZKANIE PLUS*, Warszawa 2022, s. 15-25, <https://www.nik.gov.pl/plik/id,25564,vp,28330.pdf> [04.01.2023].

3.3. Działania i propozycje lewicy parlamentarnej (wybrane)

Druk nr 1322, Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o dodatkach mieszkaniowych⁶¹

Ciężar w zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych obywateli spoczywa przede wszystkim na gminach. Zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy z 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1234, 1496, dalej: ustawa o ochronie praw lokatorów) tworzenie warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej należy do zadań własnych gminy. Podstawowym instrumentem, którym mogą posługiwać się w tym zakresie gminy, jest dzisiaj tworzenie i posiadanie zasobu mieszkaniowego (art. 20 ust. 1 ustawy o ochronie praw lokatorów). Tymczasem, jak można sądzić, instrument ten, biorąc pod uwagę ekonomiczne uwarunkowania posługiwania się nim, w wielu gminach nie jest stosowany albo jego stosowanie w niewielkim stopniu przyczynia się do zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych mieszkańców. Z tego powodu w ocenie projektodawców należy poszerzyć katalog rozwiązań z tego zakresu, którymi mogą posługiwać się organy gminy, uwzględniając przy tym uwarunkowania lokalne, które mają wpływ na stopień zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych na danym terenie, oraz możliwości wydatkowe danej gminy. Celowi temu odpowiada projektowana ustawa. Wprowadza ona bowiem nowe, nieprzewidziane w dotychczasowym stanie prawnym formy wsparcia przez zainteresowane tym gminy swoich mieszkańców w zaspokajaniu ich potrzeb mieszkaniowych. Są to dodatki mieszkaniowe przyznawane bez względu na kryterium dochodowe, a na podstawie wieku i sytuacji osobistej. W ocenie projektodawców umożliwią one uzyskanie samodzielnego mieszkania grupie, która mierzy się z największymi problemami w tym zakresie: ludziom młodym, do 30. roku życia.

2. Różnice między dotychczasowym a projektowanym stanem prawnym

W obowiązującym stanie prawnym zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy o dodatkach mieszkaniowych przysługują one, jeśli miesięczny dochód przypadający na jednego członka gospodarstwa domowego strony nie przekroczył w gospodarstwie jednoosobowym – 40%, a w gospodarstwie wieloosobowym – 30% przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej.

61. Uzasadnienie, s. 3-5, Data pisma: 2021-06-08, <https://orka.sejm.gov.pl/Druki9ka.nsf/0/01ED13EC8DC96D87C12586FD00318C7E%-24File/1322.pdf>

Projekt przewiduje dwa rozwiązania uzupełniające tę regulację. Po pierwsze, rada gminy może podwyższyć maksymalny średni miesięczny dochód przypadający na jednego członka gospodarstwa domowego, którego nieprzekroczenie stanowi przesłankę przyznania dodatku mieszkaniowego. Umożliwia to dostosowanie kręgu uprawnionych do dodatku mieszkaniowego do sytuacji ekonomicznej w danej gminie, w tym w szczególności wysokości zarobków i kosztów utrzymania, które w poszczególnych częściach kraju są zróżnicowane.

Po drugie, rada gminy może ustalić, że dodatek mieszkaniowy będzie przysługiwał bez względu na kryterium dochodowe, ale wyłącznie na podstawie przesłanki wieku oraz sytuacji osobistej. W świetle projektu dodatek mieszkaniowy będzie mógł zostać przyznany osobom, które nie ukończyły 30 lat oraz prowadzą jednoosobowe gospodarstwo domowe, gospodarstwo domowe wspólnie z małżonkiem bądź z osobą, z którą pozostają we wspólnym pożyciu lub mieszkają z dzieckiem, nad którym sprawują opiekę. Rada gminy będzie mogła ustalić, że dodatek mieszkaniowy przysługuje wszystkim tym grupom albo jedynie niektórym z nich. Skorzystanie przez radę gminy z tej kompetencji przyczyni się do rozwiązania szeregu problemów społecznych bezpośrednio lub pośrednio związanych z niezaspokojeniem potrzeb mieszkaniowych młodych dorosłych. Mowa tu w szczególności o późnym wieku opuszczania domu rodzinnego, niskiej dzietności, późnym podejmowaniu decyzji o rodzicielstwie czy depopulacji małych i średnich miast na rzecz dużych. Projekt uwzględnia, że liczba osób zainteresowanych takim wsparciem może być znaczna, a jego udzielenie wszystkim z nich – przekraczać możliwości finansowe danej gminy. Z tego powodu projekt przewiduje po stronie rady gminy kompetencję do określenia liczby osób, którym może być w danym roku przyznany dodatek mieszkaniowy bez względu na kryterium dochodowe, oraz do wskazania w takim przypadku kryteriów pierwszeństwa w jego przyznaniu.

Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania administracyjnego oraz ustawy o gospodarce nieruchomościami NR DRUKU 513⁶²

Reprywatyzacja to trwający już 30 lat proces polegający na zwracaniu nieruchomości, często wraz z lokatorami. Skutkuje to licznymi konfliktami społecznymi i sięganiem po pozaprawne metody odzyskiwania nieruchomości. Celem projektu ustawy jest uregulowanie spraw zwrotów związanych z roszczeniami przedwojennych właścicieli, którzy utracili własność na rzecz państwa w wyniku wywłaszczenia. Projekt ograniczy

62. Koalicyjny Klub Parlamentarny LEWICY, Projekty ustaw Koalicyjnego Klubu Parlamentarnego Lewicy: LISTOPAD 2019 - SIERPIEŃ 2020, s. 31, https://klub-lewica.org.pl/images/dokumenty/lewica_ustawy_net.pdf [05.01.2023].

zjawisko zwrotów kamienic z lokatorami, zabezpieczając prawa lokatorskie osób zamieszkujących nieruchomości. Planujemy uregulować sprawę zwrotów związanych z roszczeniami przedwojennych właścicieli, którzy utracili własność na rzecz państwa

w wyniku wywłaszczenia na mocy dekretu z dnia 26 października 1945 roku o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m. st. Warszawy. Ograniczymy zjawisko zwrotów kamienic z lokatorami, zabezpieczając prawa lokatorskie osób zamieszkujących nieruchomości i zmniejszymy nakłady, jakie ponoszą samorządy oraz Skarb Państwa w związku z wypłaceniem odszkodowań.

Chcemy określenia standardów odpowiedniej wyceny nieruchomości, uwzględniającej ówczesną wartość rynkową nieruchomości. Rozporządzenie wydane na podstawie proponowanej ustawy będzie mogło uwzględniać w szczególności stan zachowania nieruchomości po 1945 roku, nakłady poniesione na budowę, obciążenia hipoteczne, koszt materiałów budowlanych, koszt wykonanej pracy i koszt projektu architektonicznego. Taki sposób wyceny, mający na względzie poziom zachowania nieruchomości po 1945 roku, pozwoli na wypłatę odszkodowań w wysokości odpowiadającej realnej stracie. Projekt ustawy nie wymaga wygospodarowania dodatkowych środków z budżetu państwa ani budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

Druk nr 2264, Poselski projekt ustawy o tymczasowym sposobie ustalania stopy oprocentowania w umowach o kredyt hipoteczny ze zmienną stopą oprocentowania⁶³

Szacuje się, że obecnie w Polsce są ponad 2 mln kredytów hipotecznych. Większość z nich to kredyty hipoteczne o zmiennym oprocentowaniu, w związku z czym wysokość rat uzależniona jest od stawki referencyjnej WIBOR (Warsaw Interbank Offered Rate). W wydanej w grudniu 2019 r. Rekomendacji S Komisja Nadzoru Finansowego nałożyła na banki obowiązek oferowania klientom kredytów o stałej lub okresowo stałej stopie procentowej. Rekomendacja miała być wprowadzona przez banki do końca 2020 r. Do tego czasu wiele banków nawet nie oferowały klientom innych kredytów hipotecznych niż te o zmiennym oprocentowaniu, a po tym okresie kredyty o stałym oprocentowaniu były mało konkurencyjne względem kredytów o zmiennym oprocentowaniu. Wielu kredytobiorców nie zostało także należycie poinformowanych, że zmienna stopa oprocentowania ich kredytu może w przyszłości skutkować drastycznymi podwyżkami rat.

63. Uzasadnienie, s.5-6, Data pisma: 2022-04-07, <https://orka.sejm.gov.pl/Druki9ka.nsf/0/E0C3484E9E19E6A5C12588450056761B/%24File/2264.pdf>

WIBOR ustalany jest na podstawie deklarowanego kosztu, po jakim największe banki gotowe są pożyczać pieniądze między sobą. W związku z tym wysokość wskaźnika silnie zależy od stóp procentowych określanych przez RPP. Stawka WIBOR 3M jeszcze we wrześniu 2021 r. – przed pierwszą z podwyżek stóp procentowych – wynosiła niecałe 0,25 proc. 6 kwietnia 2022 r. było to już 4,92 proc., czyli najwięcej od 2013 r. W związku z wciąż rosnącą inflacją można się spodziewać dalszych podwyżek stóp procentowych, a za nimi – wzrostu WIBOR.

2. Proponowane zmiany

W projektowanej ustawie o tymczasowym sposobie ustalania stopy oprocentowania w umowach o kredyt hipoteczny ze zmienną stopą oprocentowania proponuje się wprowadzenie przepisów chroniących indywidualnych kredytobiorców przed wzrostem rat. Projekt dotyczy jedynie kredytów hipotecznych na pierwsze mieszkanie, wykorzystywane do zaspokojenia indywidualnych potrzeb mieszkaniowych kredytobiorcy. Projektodawca chce w ten sposób uniknąć działania w interesie podmiotów nabywających mieszkania w celach inwestycyjnych.

W art. 1 wskazano zakres przedmiotowy regulacji. Zaproponowany tymczasowy sposób ustalania stopy oprocentowania dotyczy wyłącznie umów o kredyt hipoteczny dotyczących kredytu hipotecznego oprocentowanego w całości lub w części zmienną stopą oprocentowania, udzielonego w złocie do dnia 31 grudnia 2021 r. w celu nabycia pierwszej nieruchomości przeznaczonej na własne potrzeby mieszkaniowe. Zgodnie z art. 2 ustalenie zmiennej stopy oprocentowania następowałoby na wniosek kredytobiorcy, do którego załączone byłoby oświadczenie o wykorzystaniu kredytu hipotecznego na pierwszą nieruchomość przeznaczoną na własne potrzeby mieszkaniowe. Wzór oświadczenia określony został w załączniku nr 1 do projektu ustawy.

Art. 3 określa, że ustalenie zmiennej stopy oprocentowania następowałoby na podstawie stawek WIBOR z dnia 1 grudnia 2019 r. Zmienna stopa oprocentowania przyjmowałaby wartość stałą na okres 12 miesięcy, nie dłużej jednak niż do dnia utraty mocy przez ustawę. W art. 4 określono, że bank miałby obowiązek ustalić zmienną stopę oprocentowania w terminie do 30 dni od dnia otrzymania wniosku.

ROCZNICA ŚMIERCI JOLANTY BRZESKIEJ⁶⁴

Dodano: 01.03.2021 15:22, <https://klub-lewica.org.pl/aktualnosci/1634-rocznica-smierci-jolanty-brzeskiej>

W 10. rocznicę śmierci Jolanty Brzeskiej wspólnie z Warszawskim Stowarzyszeniem Lokatorów oraz młodzieżówkami Lewicy apelujemy o nadanie jej pośmiertnie tytułu Honorowej Obywatelki Warszawy. Wspólnie żądamy powołania komisji śledczej do zbadania nieprawidłowości działań podejmowanych przez prokuraturę i policję oraz inne organy administracji rządowej i podległe im formacje powołane do ścigania przestępstw w związku ze śmiercią Jolanty Brzeskiej.

Z inicjatywy Lewicy Sejm przez aklamację przyjął uchwałę upamiętniającą 10. rocznicę morderstwa Jolanty Brzeskiej i wszystkich ofiar reprywatyzacji.

„1 marca 2011 roku Jolanta Brzeska, działaczka ruchu lokatorskiego, została zamordowana w Lesie Kabackim. Zbrodni dokonano ze szczególnym okrucieństwem – w momencie podpalenia Jolanta Brzeska wciąż żyła. Do dziś przebieg morderstwa nie został wyjaśniony, a jego bezpośredni sprawcy oraz ich mocodawcy nie zostali ukarani.

Jolanta Brzeska organizowała Warszawskie Stowarzyszenie Lokatorów – ruch oporu lokatorów przeciw bezprawiu. Pomagała poszkodowanym w postępowaniach sądowych i znajdowała pomoc w sytuacjach beznadziejnych. Zabiegała u władz Warszawy o zatrzymanie reprywatyzacji i zorganizowanie pomocy poszkodowanym. Dzięki jej wysiłkom oraz ruchu, który zapoczątkowała, o reprywatyzacji usłyszała cała Polska.

Jolanta Brzeska została zamordowana za głośny sprzeciw wobec reprywatyzacji, której sama padła ofiarą. Po przejęciu kamienicy, w której mieszkała, nowy właściciel drastycznie podwyższył opłaty, w związku z czym Jolancie Brzeskiej groziła eksmisja. Nie walczyła jednak wyłącznie w swojej sprawie. Proces reprywatyzacji przyniósł olbrzymie straty Rzeczypospolitej Polskiej, stał się źródłem krzywd lokatorów i lokatorek mieszkań komunalnych, naruszał konstytucyjną zasadę prowadzenia polityki sprzyjającej zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych.

W wyniku systematycznego procesu przywłaszczania i bezwzględnego opróżniania mieszkań poszkodowanych zostało niezliczone tysiące osób w polskich miastach.

64. Dodano: 01.03.2021 15:22, <https://klub-lewica.org.pl/aktualnosci/1634-rocznica-smierci-jolanty-brzeskiej>

W 10. rocznicę zabójstwa Jolanty Brzeskiej Sejm Rzeczypospolitej Polskiej wyraża szacunek i podziw dla jej odwagi i determinacji w walce o los poszkodowanych w wyniku reprzywatyzacji.

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej domaga się przeprowadzenia rzetelnego śledztwa w sprawie zabójstwa Jolanty Brzeskiej, zakończonego skazaniem sprawców zbrodni oraz ich mocodawców.”

Sejm, 25 lutego 2021 r.

LEWICA SKŁADA PROJEKT USTAWY O DOFINANSOWANIU DO OPROCENTOWANIA KREDYTÓW MIESZKANIOWYCH⁶⁵

W lutym 2022 r. RPP po raz piąty podniosła stopy procentowe. Raty kredytów wzrosły więc po raz kolejny. W efekcie osoby posiadające złotowy kredyt mieszkaniowy już mierzą się z o ¼ wyższą ratą niż jeszcze kilka miesięcy temu. Decyzje Rady Polityki Pieniężnej uderzają w ciężko pracujące rodziny, które musiały wziąć kredyt hipoteczny na zakup mieszkania, aby im pomóc Lewica składa projekt o dofinansowaniu do oprocentowania kredytów mieszkaniowych.

Dlaczego konsumenci brali kredyty? Ponieważ uwierzyli prezesowi NPB Adamowi Glapińskiemu, który mówił jeszcze rok temu: bierzcie kredyty, inflacja jest opanowana, nic złego nam nie grozi. - Należy przynajmniej częściowo zrekompensować niezapowiedziane podwyżki stóp procentowych i wielomiesięczne bajki opowiadane przez prezesa Glapińskiego, że stopy nie będą rosnąć i można spokojnie brać kredyty bez zmiany w budżetach gospodarstw domowych – mówił na konferencji prasowej Dariusz Standerski, dyrektor ds. legislacyjnych KP Lewica.

ILE RATY KREDYTÓW?

- Dziś w niektórych województwach rata kredytu sięga 60-70 procent przeciętnego wynagrodzenia. Jeżeli stopy procentowe zostaną podniesione do poziomu 4 - 4 i pół procenta to koszt kredytów mieszkaniowych wzrośnie o 60 procent. Jednocześnie obecna zdolność kredytowa trzyosobowego gospodarstwa domowego jest mniejsza o około 150 tysięcy złotych, w stosunku do roku 2021. A jeżeli stopy procentowe dalej będą rosnąć, to ta zdolność kredytowa zmniejszy się o 200 – 250 tysięcy – mówił poseł Wiesław Szczepański.

7 października 2021 roku Rada Polityki Pieniężnej podjęła pierwszą z serii decyzji o podwyżce stóp procentowych. Przewodniczącą Rady Polityki

65. Dodano: 09.02.2022 11:55, <https://klub-lewica.org.pl/aktualnosci/2089-lewica-sklada-projekt-ustawy-o-dofinansowaniu-do-oprocentowania-kredytow-mieszkaniowych>

Pieniężnej jeszcze 9 września 2021 roku zapewniał jednak, że nie ma warunków do ich podwyżki. Komunikat ten był jednym z kilkunastu zapewnień o braku konieczności podwyższania stóp procentowych, a nawet o warunkach do ich obniżki. Przewodniczący RPP mówił również, że podwyżka stóp procentowych byłaby „szkolnym błędem”. W styczniu 2021 roku mówił: „Dopuszczam dalsze obniżenie stóp procentowych, dopuszczam także stopy ujemne”.

NBP OPROCENTOWANIE KREDYTÓW

Konsumenci podpisujący umowy nie mogli przygotować się do wyższych rat kredytów. Przeciętny kredytobiorca nie musi posiadać wiedzy specjalistycznej pozwalającej zweryfikować wypowiedzi Przewodniczącego Rady Polityki Pieniężnej. - Miliony Polek i Polaków zawierzyły instytucjom, które powinny dbać o wartość polskiego pieniądza oraz o sytuację finansową gospodarstw domowych, to teraz państwo powinno wziąć na siebie odpowiedzialność – podkreślił Standerski.

Kogo miałyby obejmować dopłata? Według projektu Lewicy dopłata do kredytu przysługiwałaby konsumentowi, jeżeli jego rata kredytu na dzień 1 lutego 2022 r. jest wyższa niż 30% przeciętnego miesięcznego dochodu przypadającego na jednego członka gospodarstwa domowego i stanowi część odsetek należnych bankowi równych 2 punktom procentowym. A konsument spłaca w miesięcznej racie odsetkowej część odsetek stanowiących różnicę między odsetkami naliczonymi według umowy kredytu i kwotą dopłaty. Dopłata do kredytu jest udzielana przez okres nie dłuższy niż 12 miesięcy.

- W ubiegłym roku portfel kredytów mieszkaniowych przekroczył pół biliona złotych, ale rok 2021 był rokiem rekordowym, ponieważ zaciągnięto 90 mld złotych kredytów. A brano je, ponieważ NBP mówił, iż kredyty są bezpieczne. Jeszcze w październiku 2021 r. stopa procentowa wynosiła 0,1 procent – informowała poseł Szczepański. - 2 500 000 umów kredytowych dotyczy 4 000 000 Polek i Polaków, a 100 000 osób ma czasem 2 lub 5 kredytów jednocześnie.

Polityk Lewicy przypomniał, iż prezes Głapiński kłamał zapowiadając, że kredyty będą nisko oprocentowane, a potem okazało się, że nastąpiło podniesienie stóp procentowych. Proponowana ustawa zwiększy również poziom zaufania do państwa i instytucji publicznych. Podwyżki stóp procentowych wbrew zapowiedziom przewodniczącego Rady Polityki Pieniężnej zostaną w ten sposób zrekomensowane.

ZYSKI BANKÓW W POLSCE

- Każde podniesienie stopy procentowej oraz wzrost stawek WIBOR to są miliardy dla banków. Nie ma dzisiaj powodów, aby państwo chroniło te miliardowe zyski, zamiast prowadzić politykę dzięki której obywatelki i obywatele są pewni swojego jutra – mówiła posłanka Daria Gosek-Popiołek. Wtórował jej poseł Wiesław Szczepański, który podkreślił, iż „bankom też powinno zależeć na przyjęciu tej ustawy, ponieważ zaraz się okaże, że w wielu przypadkach wartość udzielonego kredytu przekracza wartość zakupionego z niego mieszkania”.

Dariusz Standerski podczas spotkania z dziennikarzami poinformował, iż prezentowana ustawa wykorzystuje już istniejącą instytucję Funduszu Dopłat do Oprocentowania, który funkcjonuje od ponad roku, ale dotychczas dopłacał wyłącznie do kredytów przedsiębiorców. - Obecna sytuacja wymaga, aby dopłaty były stosowane również w stosunku do konsumentów. Chcemy, aby przeciętne dopłata wynosiła tyle samo, ile otrzymują dzisiaj przedsiębiorcy - 2 punkty procentowe, czyli przeciętnie 300 zł miesięcznie. Taki mechanizm pozwoli też elastycznie reagować na kolejne podwyżki stóp procentowych – mówił ekspert Lewicy.

Przewidywany koszt realizacji ustawy to ok. 8 mld złotych: 3 mld zł w 2022 roku i 5 mld zł w roku 2023, w całości ma zostać pokryty z budżetu państwa z części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw finansów publicznych.

ZAMROZIĆ WIBOR

Projekt o dofinansowaniu do oprocentowania kredytów mieszkaniowych to nie jedyna propozycja Lewicy. - Wsłuchując się w głosy ekonomistek i ekonomistów chcemy dyskutować nad czasowym i pod pewnymi warunkami zamrożeniem stawki WIBOR. Mowa tu o wsparciu tych rodzi, które zakupiły swoje pierwsze mieszkanie na własne potrzeby, a teraz nie wiedzą jak będą funkcjonować – oświadczyła Daria Gosek-Popiołek.

MIESZKANIE PRAWEM NIE TOWAREM. LEWICA PRZEDSTAWIŁA PLAN NA ROZWIĄZANIE PROBLEMU MIESZKALNICTWA W POLSCE⁶⁶

Budowa 300 tysięcy mieszkań w latach 2025-2029, powołanie Państwowej Agencji Mieszkaniowej, czy przywrócenie ulgi remontowej, to tylko niektóre postulaty przedstawione przez Lewicę podczas konwencji, która zainaugurowała cykl spotkań debat i konwencji, które mają pozwolić na wypracowanie kompleksowego programu na rzecz mieszkalnictwa.

66. Dodano: 28.05.2022 13:13, <https://klub-lewica.org.pl/aktualnosci/2212-mieszkanie-prawem-nie-towarem-lewica-przedstawila-plan-na-rozwiazanie-problemu-mieszkalnictwa-w-polsce>

MIESZKANIE PRAWEM A NIE TOWAREM

- Państwowy program mieszkaniowy to będzie cywilizacyjna zmiana. Zmiana, której Polska od dawna bardzo potrzebuje. - tłumaczył Adrian Zandberg. “Lewica skończy z różnymi dziwnymi funduszami, które niewiele robią. Zastąpi je jedna, Państwowa Agencja Mieszkaniowa. Agencja weźmie pełną odpowiedzialność za rynek mieszkaniowy i pomoc dla gmin w budowie nowych mieszkań. Przejmie też państwowy bank ziemi i będzie kupować nowe działki pod budowę” - dodał Zandberg.

Jak obiecuje współprzewodniczący Nowej Lewicy za sprawą Narodowego Programu Mieszkaniowego zostanie stworzony system budownictwa społecznego na wzór krajów Europy Zachodniej. Włodzimierz Czarzasty mówił: “W latach 2025-2029 zbudujemy w ramach Narodowego Programu Mieszkaniowego 300 tysięcy tanich mieszkań na wynajem przez 5 lat. Cały program będzie kosztować 20 miliardów rocznie, z czego 3 mld zł pokryją fundusze europejskie. Kluczową rolę odegra państwowy Bank Gospodarstwa Krajowego, który będzie pełnił funkcję instytucji kredytującej samorządy, dzięki emitowanym przez siebie obligacjom mieszkaniowym”.

Kolejny postulat, który zaprezentowała Lewica dotyczył chaosu przestrzennego - Wygodne i nowoczesne budownictwo czynszowe na europejskim poziomie to przemyślana urbanistyka, projektowanie przyjaznego otoczenia, ekologiczne rozwiązania, planowanie infrastruktury i terenów zielonych, to dostęp do komunikacji miejskiej, szkół i ochrony zdrowia. - mówiła posłanka Joanna Scheuring - Wielgus. “Deweloperzy, żeby wycisnąć ze swoich inwestycji jeszcze więcej budowali i budują gęsto, ciasno, bez wspólnej przestrzeni, bez zieleni, okno w okno byle tylko sprzedać jak więcej metrów kwadratowych. Nie dbają o infrastrukturę, ład, nie myślą o komforcie mieszkańców” - tłumaczyła i dodała, że “Blżej do szkoły to więcej czasu z dziećmi. Blżej do przychodni to zdrowsze życie. To się nam wszystkim po prostu opłaca”.

O zamrożeniu rat kredytów hipotecznych mówiła natomiast posłanka Daria Gosek Popiołek. Jak zwróciła uwagę Polska nie może być Rzeczpospolitą banksterów i deweloperów. Bo w takim kraju nie da się żyć – zwłaszcza, gdy ma się 30 lat, pracuje się zawodowo i trzeba wynajmować mieszkanie na spółkę ze znajomymi - tłumaczyła posłanka i zapowiedziała, że Lewica ucywilizuje rynek kredytów hipotecznych, ale jak dodała, to nie wystarczy. Musi być alternatywa wobec mieszkań na kredyt. – to mieszkania na wynajem, z wieloletnimi umowami, stabilnym czynszem, zbudowane porządnie, na osiedlach z odpowiednią infrastrukturą.

MIESZKANIA NA WYNAJEM

Lewica po raz kolejny zaapelowała też o jak najszybsze przyjęcie projektu ustawy reprivatyzacyjnej, który złożyła do łaski marszałkowskiej w 2020 roku. Najwyższy czas, by wreszcie zamknąć tę sprawę - mówiła posłanka Anna Maria Żukowska. "Mieszkanie prawem, nie towarem! To proste potwierdzenie prawa człowieka zagwarantowanego w Międzynarodowym Pakcie Praw Gospodarczych, Socjalnych i Kulturalnych ONZ z 1966 r." - mówiła posłanka, która zapewniła też w imieniu Lewicy, że w celu zapewnienia prawa do mieszkania, "nie tylko będziemy je budować, ale zagwarantujemy przestrzeganie praw tych, którzy już gdzieś mieszkają, praw lokatorów. Stworzymy ustawową możliwość powołania przez radę gminy Rzecznika Praw Lokatorów i Spółdzielców. Do jego zadań należałoby m. in. monitorowanie przestrzegania praw lokatorów i spółdzielców na terenie gminy czy podejmowanie interwencji wobec podejrzenia ich naruszania" - tłumaczyła Anna Maria Żukowska.

Drożyzna, inflacja, rosnące raty kredytów to rzeczywistość Polaków, którym trzeba pomóc. W ciężkich czasach państwo musi być wsparciem dla obywateli - stwierdził przewodniczący Klubu Lewicy Krzysztof Gawkowski i zapewnił, że Lewica przywróci ulgę remontową, dla osób, które posiadają własne M, która będzie zapobiegać degradacji mieszkań. "Wszyscy wiemy, że mieszkań brakuje. Niestety wiele istniejących lokali nie spełnia podstawowych standardów. W naszym kraju wciąż istnieją powiaty, na terenie których około 30% - 35% mieszkań nie jest wyposażonych w łazienkę. Państwo musi stworzyć takie mechanizmy, które pozwolą przywrócić do użytkowania, na rynek jak najwięcej mieszkań w normalnym europejskim standardzie. W kryzysie ekonomicznym musimy wspierać rodziny. Bezpieczeństwo mieszkaniowe to priorytet dla Lewicy" - tłumaczył Gawkowski.

Podczas konwencji padło też zapewnienie wprowadzenia regulacji najmu krótkoterminowego, w szczególności za pośrednictwem platform internetowych, który dziś odpowiada za wzrost cen mieszkań i najmu w wielu miastach i przyczynia się do upadku lokalnych, tradycyjnych biznesów odpowiadających na potrzeby mieszkańców. Jak tłumaczyła Anna Maria Żukowska wzorem Paryża, Berlina i Wiednia, nasze miasta muszą być przyjazne przede wszystkim dla swoich mieszkańców!

Konwencja Lewicy odbyła się na terenie budowy osiedla we Włocławku przy ul. Celulozowej - To 288 mieszkań wykończonych pod klucz od 27 do 74 metrów kwadratowych. To mieszkania dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, z komórkami lokatorskimi, miejscami postojowymi, placem zabaw i siłownią zewnętrzną. - mówił Krzysztof Kukucki - zastępca prezydenta Włocławka i lider Lewicy, który zapewnił, że Włocławek dba o osoby, które nie mogą założyć na sobie pętli w postaci kredytu.

„Cena miesięcznego najmu w naszych mieszkaniach za metr kwadratowy to 15 złotych. Jest w tym zaliczka na ogrzewanie” - opowiadał wiceprezydent Włocławka i dodał, że kolejne 144 mieszkania powstają na sąsiedniej działce.- 288 rodzin znajdzie swoje miejsce na ziemi i spełni swoje marzenia. Spełni się również moje marzenie z 2017 roku, gdy prezentowałem program „Włocławskie mieszkania”. Stał się on również jednym z 6 filarów programu „Lepszy Włocławek”.

Przedstawiciele Lewicy podczas konwencji „Mieszkanie prawem, nie towarem” wskazali przykład Włocławka, jako ten, który Lewica chce wprowadzić w całej Polsce.

Interpelacja nr 290 do ministra rozwoju w sprawie realizacji Narodowego Programu Mieszkaniowego

Data wpływu: 03-12-2019

Szanowna Pani Minister!

Narodowy Program Mieszkaniowy przyjęty uchwałą Rady Ministrów z dnia 27 września 2016 roku prezentuje diagnozę sytuacji mieszkaniowej w Polsce oraz wytycza główne cele i priorytety rządowej polityki mieszkaniowej, wskazując pakiet narzędzi, które zgodnie z rządowymi planami mają wpłynąć na poprawę dostępności mieszkań. Krajowa polityka mieszkaniowa zgodnie z założeniami programu miała opierać się na trzech filarach – publicznym, komercyjnym i oszczędnościowym.

W związku z koniecznością ewaluacji sposobu realizowania przyjętego ponad trzy lata temu Narodowego Programu Mieszkaniowego proszę o odpowiedź na następujące pytania:

1. Czy rząd zrealizuje, a jeśli tak, to do kiedy, plan wprowadzenia w życie ustawy o wsparciu systematycznego oszczędzania na cele mieszkaniowe, która umożliwi oszczędzanie na indywidualnych kontach mieszkaniowych?
2. Jakie są efekty i skala funkcjonowania programu „Mieszkanie na start”? Ile gospodarstw domowych skorzystało w 2019 roku z dopłat do najmu? Jakiej wysokości środki zostaną przeznaczone na funkcjonowanie programu w 2020 roku?
3. Jakie są efekty funkcjonowania publicznej gałęzi Programu Mieszkaniowego – ile mieszkań w formule społecznego budownictwa czynszowego oddano w latach 2017-2019?
4. Czy Ministerstwo Rozwoju będzie kontynuowało prace nad ustawą o kooperatywach mieszkaniowych?

5. Czy Ministerstwo Rozwoju planuje wprowadzić do polskiego prawa legalną definicję budynku mieszkalnego wielorodzinnego, brak której powoduje problemy interpretacyjne i w stosowaniu prawa?

Z wyrazami szacunku

Interpelacja nr 2679 do ministra rozwoju w sprawie dostępności mieszkań i realizacji programu Mieszkanie Plus

Data wpływu: 25-02-2020

Szanowna Pani Minister!

Zgodnie z przyjętym przez rząd w 2016 roku Narodowym Programem Mieszkaniowym w 2030 r. Polska ma osiągnąć średnią unijną pod względem dostępności mieszkań dla obywateli. Zgodnie z programem Mieszkanie Plus liczba mieszkań przypadająca na tysiąc mieszkańców ma do tego czasu wzrosnąć do 435.

W związku z powyższym proszę o udzielanie odpowiedzi na następujące pytania:

Jaka jest liczba mieszkań przypadająca na tysiąc mieszkańców z podziałem na województwa, powiaty i gminy na koniec stycznia 2020 r.?

Ile wybudowano mieszkań w ramach programu Mieszkanie Plus z podziałem na województwa, powiaty i gminy od początku trwania programu do końca stycznia 2020 r.?

Ile mieszkań jest w trakcie budowy w ramach programu Mieszkanie Plus z podziałem na województwa, powiaty i gminy?

Z wyrazami szacunku

Interpelacja nr 37868 do ministra edukacji i nauki w sprawie kryzysu mieszkaniowego studentów i doktorantów

Data wpływu: 19-12-2022

Szanowny Panie Ministrze,

coraz więcej studentów i doktorantów stoi przed koniecznością przerwania nauki – i nie wynika to z braku ich zaangażowania – tylko z tego, że podczas studiowania nie mają gdzie, ani za co mieszkać, a państwo robi niewiele, by zapewnić im wsparcie.

Z jednej strony, mieszkania na rynku niedostępne są dziś nawet dla wielu

osób pracujących na etacie, z drugiej dramatycznie brakuje akademików, które publiczne uczelnie w ostatnich latach masowo wyprzedawały.

Jak mówią rektorzy i pracownicy trójmiejskich uczelni, brak miejsc w akademikach wynika między innymi z tego, że o dom studencki zawnio-skowały osoby, które w normalnej sytuacji mieszkałyby na stacji lub w wynajętym mieszkaniu. Popyt na akademik wzrósł nawet dwu-trzykrotnie mimo daleko idących podwyżek opłat. Co więcej, uczelnie zapowiadają dalsze podwyżki, które w wielu przypadkach będą już nie do udźwignięcia dla studentów i doktorantów.

Warto przy tym zauważyć, że stypendium doktoranckie wzrośnie raptem o około 70 złotych, a akademiki już wkrótce kosztować będą 150-200 zł więcej. Doktoranci przy tym płacą nawet o połowę wyższą stawkę niż studenci i nie mają żadnego dofinansowania. Opłata za zakwaterowanie po podwyżkach będzie sięgać nawet połowy stypendium doktoranckiego. A obowiązki w szkołach doktorskich można śmiało przyrównać do pracy na pełen etat i dla doktorantów dorobienie do stypendium jest często po prostu niemożliwe.

Konstytucja RP nakłada na władze publiczne obowiązek zapewnienia obywatelom powszechnego i równego dostępu do wykształcenia. W tym celu mają tworzyć i wspierać systemy indywidualnej pomocy finansowej i organizacyjnej dla uczniów i studentów.

Dziś jednak – w obliczu olbrzymiej inflacji i kryzysu mieszkaniowego – pomoc ta jest niewystarczająca, dostęp obywateli i obywaterek do nauki znacznie ograniczony. Nie jest ani równy, ani powszechny.

W związku z powyższym stanem faktycznym, działając na podstawie art. 14 ustawy o wykonywaniu mandatu posła i senatora z dn. 9 V 1996 r. (tekst jednolity Dz. U. Nr 221/2003 poz.2199) i realizując uprawnienie posłanki RP, proszę o odpowiedź na następujące pytania:

Czy ministerstwo dostrzega wagę przedstawionego problemu?

Czy ministerstwo posiada wiedzę na temat tego, ile dokładnie budynków sprzedały w ostatnich latach publiczne uczelnie?

Czy planowane jest wsparcie dla polskich uczelni, by mogły wykupić lub wdzierżawić budynki pod nowe domy studenckie i asystenckie?

Jakie inne rozwiązania ma do zaproponowania ministerstwo, aby umożliwić studentom, których nie stać na wynajem mieszkania na rynku, a dla których brakuje miejsc w akademikach, możliwość dalszego kontynuowania nauki?

3.4. Wnioski i rekomendacje

Wnioski

1. Sytuacja osobista obywateli nadal wyraźnie różnicuje zdolność kredytową osób, które są zainteresowane uzyskaniem mieszkania na własność poprzez zaciągnięcie kredytu hipotecznego. W najgorszej sytuacji są nadal osoby samotnie wychowujące dzieci, a w najlepszej małżeństwa bezdzietne. Ta luka w ramach zdolności kredytowej powinna być przedmiotem analiz i stałego monitorowania zarówno na szczeblu centralnym, regionalnym oraz lokalnym.

2. Rewitalizacja miast w zbyt małym stopniu obejmuje kwestię mechanizmu regulacji cen nieruchomości w miastach. Nadal mechanizm wolnego rynku dominuje nad dbałością o integralność lokalnych społeczności w obszarze zaspokojenia ich potrzeb mieszkaniowych. Osoby starające się o mieszkania komunalne oraz osoby korzystające z nich nadal są nierzadko stygmatyzowane.

3. Społeczne Inicjatywy Mieszkaniowe (SIM) nadal cieszą się zbyt małym zainteresowaniem JST i społeczną rozpoznawalnością. Są traktowane jako zagrożenie dla aktywności biznesowej deweloperów. Skala finansowania SIM-ów w zbyt małym stopniu uwzględnia trendy demograficzne oraz specyfikę lokalnych rynków mieszkaniowych.

4. Zarządzanie Krajowym Zasobem Nieruchomości pozostaje pod wpływem partyjnej logiki budowania wpływów. Ta instytucja funkcjonuje w większym stopniu w ramach realizacji kryterium cyklu wyborczego niż realizacji ogólnospołecznych celów o wymiarze wieloletnim.

5. Poprawa skali zaspokajania potrzeb mieszkaniowych mieszkańców gmin w zbyt małym stopniu jest przedmiotem strategicznego wieloletniego zarządzania na poziomie gmin w ramach tworzenia i realizacji gminnych programów polityki mieszkaniowej. Obecnie proces społecznych konsultacji podczas procesu jej tworzenia jest zbyt mały i nieskuteczny.

Rekomendacje⁶⁷

1. Stworzenie regulacji prawnych dla deweloperów, aby część mieszkań budowanych przez nich mogła być przeznaczona na cele socjalne. Deweloperzy powinni w większym stopniu uczestniczyć w tworzeniu infrastruktury użyteczności społecznej oraz zielonej infrastruktury.

67. Na podstawie: *Polityka mieszkaniowa w Polsce...*, s. 34.

2. Polityka podatkowa państwa powinna wspierać osiąganie przez gminy w większym stopniu zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych osób o niskich dochodach w zakresie korzystania z najmu długoterminowego względem najmu krótkoterminowego w ramach rynku komercyjnego.

3. Szybkie, oparte na ponadpartyjnym porozumieniu, stworzenie narodowego programu budowy mieszkań na wynajem poprzez wykorzystanie takiego instrumentu finansowego jak np. poprzez obligacje mieszkaniowe Banku Gospodarstwa Kredytowego). JST powinny pełnić rolę głównego wykonawcy tego programu.

4. Dalsze rozwijanie aktywności Towarzystw Budownictwa Społecznego (TBS) poprzez takie działania jak: wspieranie finansowe przez państwo JST w procesie przekazywania działek do TBS. dostęp do dotacji na modernizację obiektów zabytkowych, podniesienie wysokości kryterium dochodowego uprawniającego do skorzystania z budownictwa TBS, zachęcanie JST przez państwo - poprzez programy inwestycyjne – aby częściej wykorzystywały grunty miejskie do budowy mieszkań w ramach TBS niż sprzedawały je w celu zmniejszenia nierównowagi fiskalnej budżetu JST.

5. Zainicjowanie ogólnokrajowej debaty na temat ograniczenia skali występowania pustostanów i rozważenie wprowadzenia mechanizmu pierwszeństwa JST w ramach wykorzystania ich jako elementu wzmocnienia komunalnych zasobów mieszkaniowych. Stworzenie prawnych mechanizmów monitorowania tego stanu rzeczy przez gminy w porozumieniu z deweloperami w celu optymalizacji środków realizacji lokalnej polityki mieszkaniowej.

4. **Oświata** **w latach 2016-2022**

4.1. Diagnoza i uwarunkowania

System oświaty w Polsce obecnie składa się zarówno z publicznych jak niepublicznych szkół oraz placówek oświatowych. System oświaty obejmuje m.in. : 1) przedszkola, 2) szkoły podstawowe, ponadpodstawowe, artystyczne, 3) placówki oświatowo-wychowawcze, 4) placówki kształcenia ustawicznego oraz centra kształcenia zawodowego, 5) placówki artystyczne, 6) poradnie psychologiczno-pedagogiczne, 7) młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze oraz specjalne ośrodki wychowawcze dla dzieci i młodzieży. Szkoła i placówka oświatowa może być zakładana i prowadzona przez: 1) jednostkę samorządu terytorialnego; 2) inną osobę prawną; 3) osobę fizyczną. Zgodnie z Art. 8. ust. 3 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe jednostki samorządu terytorialnego mogą zakładać i prowadzić jedynie szkoły i placówki publiczne. Od dnia 1 września 2017 r. rozpoczęto reformę systemu edukacji, której celem było wprowadzenie 8-letnią szkoły podstawowej 4-letniego liceum ogólnokształcące, 5-letniego technikum, 3-letniej branżowej szkoły I stopnia, 2-letniej branżowej szkoły II stopnia oraz zlikwidowanie gimnazjów. /

Analiza wybranych danych statystycznych GUS dotyczących systemu światowego w naszym kraju na poziomie całego kraju oraz poszczególnych województw (dane z tabel nr 12-15) wskazuje, że:⁶⁸

1. w roku szkolnym 2021/22 w naszym kraju funkcjonowało 14144 szkół podstawowych, 557 szkół specjalnych przysposabiających do pracy, 1674 szkół branżowych I stopnia, 136 szkół branżowych II stopnia, 2331 liceów ogólnokształcących, 1854 technika, 126 szkół ogólnokształcących artystycznych, 1357 szkół policealnych, 896 szkół dla dorosłych;

2. w roku szkolnym 2021/22 pracowało w szkołach podstawowych 271,3 tys. nauczycieli, w szkołach branżowych I stopnia 18,9 tys. nauczycieli, w szkołach branżowych II stopnia 0,1 tys. nauczycieli, w liceach ogólnokształcących 50,2 tys. nauczycieli, w technikach 54,8 tys. nauczycieli, w szkołach policealnych 3,1 tys. nauczycieli;

3. w roku szkolnym 2021/22 wychowaniem przedszkolnym było objętych 1472,6 tys. dzieci, w szkołach podstawowych uczyło się 3121,6 tys. dzieci, w szkołach specjalnych przysposabiających do pracy 12,8 tys. dzieci, w szkołach branżowych I stopnia 207,1 tys. dzieci, w szkołach branżowych II stopnia 3,7 tys. dzieci, w liceach ogólnokształcących 652,7 tys. dzieci,

68. Dane ogólnopolskie: GUS, Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2022..., s. 343-346, s. 370-371.

w technikach 656,5 tys. dzieci, w szkołach ogólnokształcących artystycznych 14,7 tys. dzieci, w szkołach policealnych 232,7 tys. dzieci, w szkołach dla dorosłych 89,2 tys. dorosłych;

4. w roku szkolnym 2021/22 jednostki samorządowe były organami prowadzącymi dla 11915 szkół podstawowych (2892,2 tys. uczniów), 1827 szkół branżowych I stopnia (191,0 tys. uczniów), 92 szkół II stopnia (2,8 tys. uczniów), 1631 liceów ogólnokształcących (572,3 tys. uczniów), 1570 techników (599,5 tys. uczniów), 207 szkół policealnych (22,1 tys. uczniów), 267 szkół dla dorosłych (17,8 tys. uczących się);

5. w roku szkolnym 2021/22 wychowaniem przedszkolnym zajmowało się 9152 przedszkoli w miastach oraz 4311 przedszkoli na wsi, natomiast w przedszkolach pracowało 89,7 tys. nauczycieli, do przedszkoli w miastach uczęszczało 890,9 tys. dzieci oraz 305,4 tys. na wsi;

6. w 2021 r. uczniowie przypadających na 1 oddział w szkołach podstawowych było najwięcej w woj. dolnośląskim i pomorskim (18), a najmniej w woj. podkarpackim i świętokrzyskim (15);

7. liczba etatów nauczycielskich w szkołach podstawowych w latach 2016-2021 najbardziej zwiększyła się w woj. mazowieckim (o 12804 etatów), śląskim (o 9064 etatów), małopolskim (o 8366 etatów), wielkopolskim (o 7749 etatów), pomorskim (o 5455 etatów), dolnośląskim (o 5393 etatów), natomiast najwięcej etatów nauczycielskich w szkołach podstawowych w 2021 r. (powyżej 20 tys.) znajdowało się w woj. mazowieckim (38 925 etatów), śląskim (27 792 etatów), małopolskim (24 897 etatów), wielkopolskim (24 490 etatów);

8. zdawalność egzaminów maturalnych w latach 2016-2021 zmniejszyła się w największym stopniu w porównaniu ze spadkiem w skali ogólnopolskiej wynoszącym -0,8 p.p. w woj. lubuskim, podlaskim, łódzkim, kujawsko-pomorskim, pomorskim, opolskim, dolnośląskim, świętokrzyskim, lubelskim, podkarpackim, w 2021 r. zdawalność egzaminów maturalnych na poziomie wyższym od ogólnopolskiego (78,2%) odnotowano w woj. małopolskim, mazowieckim, podkarpackim;

9. liczba dzieci do lat 6 włącznie w przedszkolach (bez specjalnych) prowadzonych przez jednostki samorządu gminnego w latach 2016-2021 najbardziej zmniejszyła się (o więcej niż 10 tys. dzieci) w woj. śląskim (o 63229 dzieci mniej), mazowieckim (o 44948 dzieci mniej), łódzkie (o 18905 dzieci mniej), małopolskim (o 16274 dzieci mniej), wielkopolskim (o 15536 dzieci mniej), dolnośląskim (o 12531 dzieci mniej), lubelskim (o 11114 dzieci mniej).

Warto także wskazać dynamikę zmian dotyczącą wydatków rodziców na edukację szkolną w latach 2015-2023, który wzrost wynika m.in. z rosnących kosztów codziennego życia uwarunkowanych sytuacją makroekonomiczną (poziom inflacji) oraz zmianami poziomem uzyskiwanych przez rodziców dochodów. Porównując deklaracje rodziców w zakresie wydatków na dzieci w roku szkolnego 2015/2016 z deklaracjami na ten temat obejmującymi rok szkolny 2022/2023 można zauważyć, że ogół rodziców w związku z rozpoczęciem nowego roku szkolnego na szkolne potrzeby swoich dzieci w roku szkolnym 2022/2023 średnio 1536 zł (2015/2016: 1076 zł), w roku szkolnym 2022/2023 wydatki rodziców mających troje lub więcej dzieci wynosiły średnio 2383 zł (2015/2016: 2162 zł), deklarowane wydatki w roku 2022 w odniesieniu do wydatków w roku 2021 były większe najbardziej w przypadku rodziców mających dwoje dzieci (124%), brak opłacania dzieciom zajęć dodatkowych w roku 2022 deklarowało 35% badanych rodziców (w 2016 r. ten odsetek deklaracji wynosił 39%), średnie deklarowane miesięczne wydatki rodziców na dodatkowe płatne zajęcia pozalekcyjnych zajęcia na jedno dziecko w rodzinie w wieku szkolnym w 2022 r. wynosiły 571 zł (w 2016 r. 158 zł)⁶⁹.

69. CBOS, Komunikat z badań Nr 139/2022: Wydatki rodziców na edukację dzieci w roku szkolnym 2022/2023, Listopad 2022, s.2, s. 4, s. 5, s. 11, https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2022/K_139_22.PDF [03.01.2023].

Tabela 12. Uczniowie przypadający na 1 oddział w szkołach podstawowych w latach 2016-2021

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
POLSKA	18	17	17	17	17	17
DOLNOŚLĄSKIE	19	19	18	18	18	18
KUJAWSKO-POMORSKIE	18	18	18	17	17	17
LUBELSKIE	16	16	16	15	15	15
LUBUSKIE	18	18	18	17	17	17
ŁÓDZKIE	18	17	17	16	16	16
MAŁOPOLSKIE	17	17	17	16	16	16
MAZOWIECKIE	18	18	18	17	17	17
OPOLSKIE	16	16	16	15	16	16
PODKARPACKIE	16	16	15	15	15	15
PODLASKIE	17	17	17	16	16	16
POMORSKIE	19	18	18	18	18	18
ŚLĄSKIE	18	18	18	17	17	17
ŚWIĘTOKRZYSKIE	16	16	16	15	15	15
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	17	17	17	16	16	16
WIELKOPOLSKIE	18	18	18	17	17	17
ZACHODNIOPOMORSKIE	18	18	18	17	17	17

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Tabela 13. Nauczyciele pełnozatrudnieni i niepełnozatrudnieni w przeliczeniu na etaty (szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży bez specjalnych) w latach 2016-2021

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
POLSKA	175 517,16	210 962,56	242 742,40	255 259,80	257 300,69	255 478,80
DOLNOŚLĄSKIE	11 645,56	13 922,30	15 934,08	16 916,98	17 148,32	17 039,04
KUJAWSKO-POMORSKIE	9 568,26	11 379,86	12 959,05	13 630,04	13 535,44	13 363,80
LUBELSKIE	10 295,69	12 369,16	14 273,58	14 921,07	14 768,02	14 560,08
LUBUSKIE	4 390,68	5 318,56	6 058,48	6 415,66	6 359,98	6 299,73
ŁÓDZKIE	10 630,82	12 680,04	14 598,34	15 357,46	15 341,36	15 205,12
MAŁOPOLSKIE	16 531,13	19 972,50	23 256,36	24 468,31	24 855,46	24 897,90
MAZOWIECKIE	26 121,45	31 405,51	36 075,56	38 116,45	39 103,98	38 925,56
OPOLSKIE	4 350,43	5 108,12	5 832,07	6 086,69	6 103,45	6 053,92
PODKARPACKIE	10 604,60	12 729,70	14 813,53	15 530,03	15 473,24	15 398,18
PODLASKIE	5 226,39	6 376,16	7 365,69	7 626,05	7 621,79	7 557,94
POMORSKIE	11 263,60	13 543,53	15 650,36	16 560,59	16 739,86	16 718,76
ŚLĄSKIE	18 727,28	22 759,69	26 140,95	27 310,13	27 769,98	27 792,21
ŚWIĘTOKRZYSKIE	5 744,69	6 901,41	7 943,97	8 132,26	8 226,11	8 002,64
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	6 447,08	7 623,12	8 825,79	9 227,31	9 249,99	9 053,02
WIELKOPOLSKIE	16 740,94	20 183,66	23 128,70	24 654,98	24 756,44	24 490,24
ZACHODNIOPOMORSKIE	7 228,56	8 689,24	9 885,89	10 305,79	10 247,27	10 120,66

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Tabela 14. Zdawalność egzaminów maturalnych w latach 2016-2021 w % (ogółem)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
POLSKA	79	78,5	79,7	80,5	74,0	78,2
DOLNOŚLĄSKIE	77	76,1	77,1	78,7	72,3	74,8
KUJAWSKO-POMORSKIE	79	78,0	78,2	78,3	71,4	76,1
LUBELSKIE	79	77,8	79,3	80,1	71,6	77,1
LUBUSKIE	82	79,8	79,7	79,5	72,2	77,2
ŁÓDZKIE	80	79,5	79,3	79,9	72,5	77,0
MAŁOPOLSKIE	82	82,6	83,2	84,8	77,9	82,1
MAZOWIECKIE	82	80,3	81,2	81,9	76,7	81,8
OPOLSKIE	79	77,6	78,4	80,3	73,6	76,5
PODKARPACKIE	80	77,9	80,6	81,0	75,2	78,8
PODLASKIE	81	80,4	81,2	83,8	75,8	76,2
POMORSKIE	79	78,1	77,4	78,6	72,0	76,3
ŚLĄSKIE	78	77,3	79,2	79,8	73,7	77,7
ŚWIĘTOKRZYSKIE	80	78,3	80,0	79,9	73,4	77,9
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	76	74,1	77,4	77,3	69,1	75,6
WIELKOPOLSKIE	78	78,0	79,3	80,5	73,9	77,8
ZACHODNIOPOMORSKIE	76	74,2	76,8	77,0	70,8	75,7

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Tabela 15. Dzieci do lat 6 włącznie w przedszkolach (bez specjalnych) prowadzone przez jednostki samorządu gminnego w latach 2016-2021

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
POLSKA	750 363	777 221	788 560	487 719	497 483	511 206
DOLNOŚLĄSKIE	53 431	55 490	57 737	38 103	39 698	40 900
KUJAWSKO-POMORSKIE	29 629	30 820	31 647	20 706	20 891	21 823
LUBELSKIE	37 283	37 137	37 432	24 773	25 193	26 169
LUBUSKIE	22 563	23 723	24 033	15 745	15 806	16 128
ŁÓDZKIE	51 035	52 839	52 411	31 653	31 610	32 130
MAŁOPOLSKIE	66 041	66 942	67 465	47 112	48 321	49 767
MAZOWIECKIE	108 026	115 514	117 846	58 267	60 679	63 078
OPOLSKIE	25 477	25 993	26 199	22 379	22 472	22 748
PODKARPACKIE	38 034	38 760	39 205	30 006	30 605	32 244
PODLASKIE	20 836	21 458	21 932	10 990	11 822	12 114
POMORSKIE	30 100	32 615	33 951	19 553	20 527	21 562
ŚLĄSKIE	120 089	124 141	124 218	55 332	56 106	56 860
ŚWIĘTOKRZYSKIE	19 796	20 337	20 574	16 164	15 890	16 425
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	20 948	21 947	22 274	16 609	16 724	17 121
WIELKOPOLSKIE	78 360	79 682	81 445	62 037	62 335	62 824
ZACHODNIOPOMORSKIE	28 715	29 823	30 191	18 290	18 804	19 313

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

4.2. Aktywność tego obszaru samorządu terytorialnego w latach 2016-2022

W latach 2016-2022 polska oświata doświadczyła zmian strukturalnych, które można wręcz określić jako rewolucyjne - reforma struktury szkolnictwa, której realizacja w naszym kraju rozpoczęła się od dnia 1 września 2017, a jej inicjatorką była minister edukacji narodowej Anna Zalewska, stała się polem różnych konfliktów między stroną rządową a środowiskiem nauczycielskim oraz JST. Napięcia na linii rząd-nauczyciele doprowadził do masowych protestów tej grupy zawodowej w ramach akcji strajkowej w publicznych jednostkach systemu oświaty w 2019 r. Następcy Anna Zalewskiej na stanowisku szefa MEN – Dariusz Piontkowski oraz Przemysław Czarnek preferowali częściej styl konfrontacyjny niż realny dialog ze środowiskami samorządowymi oraz nauczycielskimi związkami zawodowymi. Dodatkowo, pojawienie się koronawirusa w Polsce w I kwartale 2020 r. oraz wybuch pandemii COVID-19 postawiły JST przed koniecznością szybkiego zorganizowania nauki zdalnej. Na ten kontekst sytuacyjny nakłada się także proces starzenia się nauczycieli jako grupy zawodowej, co tworzy nowe wyzwania organizacyjno-finansowe przed JST. Zasygnalizowane powyżej wydarzenia oraz zjawiska będą przedmiotem omówienia w tej części raportu. Dla polskiej oświaty w 2022 r. niewątpliwie, obok problemów związanych z rosnącymi kosztami funkcjonowania szkół, była kwestia dotycząca przyjęcia do szkół dzieci w wieku szkolnym z Ukrainy, które razem z rodzinami schroniły się w Polsce przed rosyjską agresją. Obecnie szacuje się, że ok. 150 tys. ukraińskich dzieci uczęszcza do placówek oświatowych w naszym kraju. To rodzi określone wyzwania natury językowej, finansowej, organizacyjnej dla JST. Dotychczasowe działania władzy lokalnej wskazują, że proces udzielania wsparcia tych dzieci przebiega pozytywnie.

Naczelną Izbą Kontroli poddała kontroli reformę systemu oświatowego autorstwa minister edukacji narodowej Anny Zalewskiej. W 2017 r. w systemie oświaty wprowadzono szereg zmian o charakterze strukturalnym, które obejmowały m.in.: podstawę programową, strukturę szkół, warunki pracy nauczycieli, warunki prowadzenia działalności oświatowej, sieć szkół. Każdy z tych zmian niosła ze sobą określone konsekwencje dla jakości kształcenia w szkołach oraz powodowała określone skutki finansowe. Aby to zbadać NIK postawiła trzy cele szczegółowe kontroli, które dotyczyły: rzetelności oraz skuteczności wdrożonych zmian w systemie oświaty, prawidłowości i skuteczności dokonania przez szkoły i organy prowadzące zmian o charakterze lokalowym i organizacyjnym, stopnia adekwatności współpracy instytucji zajmujących się wdrożeniem tej reformy. W związku tym poddano kontroli następujące podmioty: Ministerstwo Edukacji Naro-

dowej, 48 szkół, 48 jednostek samorządu terytorialnego. Okres objęty kontrolą obejmował lata 2016–2018. W zakresie działań MEN w obszarze tej reformy stwierdzono następujące nieprawidłowości: brak kompleksowych analiz finansowych i organizacyjnych reformy, brak informacji o losie 951 gimnazjów, niepełne ujęcie reformy oświaty w planach działalności MEN, nieprecyzyjne informacje o wydatkach JST w OSR, wadliwa konstrukcja umów z ekspertami, nieuwzględnienie szczególnej sytuacji uczniów klas VII i VIII oraz 6-latków, brak rzetelnych informacji o liczbie przedszkolnych nauczycieli. Dodatkowo należy także zauważyć, iż dokonano niedoszacowania skali wydatków organów prowadzących na zadania oświatowe, co pociągnęło za sobą zbyt małe finansowanie z budżetu centralnego (m.in. kwestia zbyt niskiego wzrostu subwencji oświatowej)⁷⁰. Natomiast

w przypadku gmin, które zostały poddane kontroli NIK, okazało się, że pojawiły się tam m.in. następujące nieprawidłowości: problemy w zakresie zapewnienia odpowiednich warunków lokalowych w ośmioletnich szkołach podstawowych, niezapewnienia dostatecznego ogrzewania w szkołach, niezgodne z przeznaczeniem wydatkowanie pieniędzy z rezerwy subwencji oświatowej, brak odpowiedniego monitorowania i raportowania kwestii dowozu dzieci w latach 2016–2018.⁷¹ NIK w swoich wnioskach skierowanych do MEN przede wszystkim położył nacisk na tworzenie mechanizmów korygujących niepożądane efekty reformy w aspekcie programowym, organizacji nauczania, sposobów oceniania wyników uczniów.

Wprowadzone zmiany w systemie oświaty zostały ocenione krytycznie przez część środowiska nauczycielskiego, w szczególności przez nauczycieli będących związkowcami. W dniu 18 grudnia 2018 roku Związek Nauczycielstwa Polskiego ogłosił Ogólnopolską Akcję Protestacyjną Pracowników Oświaty, której celem było doprowadzenie do wzrostu wynagrodzeń nauczycieli o 1000 zł. Postulaty płacowe ZNP oraz Forum Związków Zawodowych nie spotkały się z akceptacją MEN, co w efekcie doprowadziło do kolejnej fazy tego protestu: referendum w publicznych szkołach i placówkach oświatowych w marcu 2019 r., wyrażna większość uczestników referendum (obok nauczycieli wzięli w nim udział także pracownicy administracyjni). W dniu 7 kwietnia 2019 r. Centrum Partnerstwa Społecznego „Dialog” w Warszawie odbyły się rozmowy. W ich efekcie doszło do podpisania porozumienia jedynie z częścią związkowców reprezentujących środowisko nauczycielskiego - była to Krajowa Sekcja Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność”. Ostatecznie strajk odbył się w kwietniu 2019 r. (potem został zawieszony). Strategia negocjacyjna rządu była konfrontacyjna: „Rząd zamiast rozmawiać o postulatach nauczycieli, zagroził wprowadzeniem

70. Najwyższa Izba Kontroli, *Informacja o wynikach kontroli: ZMIANY W SYSTEMIE OŚWIATY*, Warszawa 2019, s.11, <https://www.nik.gov.pl/plik/id,20607,vp,23235.pdf> [04.01.2023].

71. Tamże, s. s. 22.

rozwiązań, które oznaczałyby zwolnienie nawet co trzeciego nauczyciela. Bo do tego prowadziłoby podwyższenie pensum o 4-6 godzin. Stanowisko rządu było o tyle oburzające, że ZNP i FZZ gotowe były podczas negocjacji na ustępstwa. Najpierw rezygnując z postulatu 1000 zł podwyżki na etat na rzecz podwyżki w wysokości 30 proc., a potem sygnalizując, że podwyżkę tę można by rozbić na raty⁷². Wsparcia postulatów strajkujących pracowników oświaty udzieliły różne środowiska społeczne, zawodowe, polityczne - m.in. lewica parlamentarna. Efekty strajku po negocjacjach z rządem: podwyżka wynagrodzenia zasadniczego o 9,6 proc. od września 2019 r.; zapewnienie zmiany systemu wynagradzania nauczycieli od stycznia 2020 r., skrócenie czasu trwania awansu zawodowego do 10 lat, wprowadzenie minimalnego dodatku w wysokości 300 zł za wychowawstwo, odstąpienie od nowego systemu oceny pracy nauczyciela⁷³.

Rok 2017 był czasem przygotowań do reformy systemu oświaty, rok 2018 przebiegł pod znakiem jej wdrażania oraz prób minimalizacji negatywnych skutków dla uczniów oraz JST, a w 2019 r. środowisko nauczycielskie wystawiło żółtą kartkę rządzącej ekipie podejmując akcję strajkową o skali niespotykanej od pierwszej połowy lat 90. ub. wieku. Natomiast rok 2020 oraz rok 2021 postawiły ten świeżo zreformowany system przed wyzwaniem dotychczas niespotykanym w historii polskiej oświaty, czyli koniecznością szybkiego i masowego wdrożenia modelu nauczania zdalnego w celu minimalizowania wystąpienia ryzyka zdrowotnego na skutek pojawienia się koronawirusa i spowodowanej nim pandemii COVID-19 o charakterze globalnym. Efekty tych działań MEN i JST w zakresie wdrożenia modelu nauczania zdalnego były przedmiotem kontroli NIK. Pytanie definiujące cel główny kontroli brzmiało następująco: Czy kształcenie dzieci i młodzieży w szkołach, w sytuacji zagrożenia COVID-19, zorganizowano i realizowano w prawidłowy sposób? Jednostki kontrolowane obejmowały: Ministerstwo Edukacji i Nauki, pięć kuratoriów oświaty, pięć jednostek samorządu terytorialnego, 15 szkół, w tym osiem szkół podstawowych oraz siedem szkół ponadpodstawowych. Natomiast okres objęty kontrolą to lata 2020–2021 (do 9 sierpnia). JST oraz szkoły musiały zmierzyć się z dużym zakresem zmienności prawnej w zakresie rozwiązań dotyczących stanu epidemii - wg NIK w MEN przygotowano aż 58 rozporządzeń. Przed nauczycielami stanęło trudne zadanie polegające na konieczności realizacji wszystkich treści nauczania wynikających z podstawy programowej, co nie zawsze było w pełni możliwe ze względu na ograniczenia natury zdrowotnej lub technicznej. MEN przygotowało zestaw poradników mających stanowić źródło wskazówek i rekomendacji dotyczących procesu nauczania zdalnego, co nie do końca udało osiągnąć ze względu na zróżnicowany

72. (PS, GN), *Rok temu wybuchł strajk. Pamiętamy!*, 8 KWIEŹNIA 2020, <https://glos.pl/rok-temu-wybuchl-strajk>

73. B. Bugdalski, *Przerwany strajk, czyli co tak naprawdę zyskali nauczyciele*, 25 kwietnia 2019, <https://www.portalsamorzadowy.pl/edukacja/przerwany-strajk-czyli-co-tak-naprawde-zyskali-nauczyciele,125088.html>

poziom kompetencji cyfrowych nauczycieli. Oprócz tego MEN uruchomił w kwietniu i maju 2020 r. dwa projekty - „Zdalna szkoła” oraz „Zdalna szkoła+”, aby zmniejszyć skalę cyfrowego wykluczenia wśród uczniów i wesprzeć szkoły w obszarze sprzętu informatycznego i dostęp do Internetu w celu realizacji nauczania w formie zdalnej⁷⁴. NIK wskazał na braki w zakresie systemowego podejścia do nauczania zdalnego, które przejawiały się poprzez: niedostosowaniu sposobu i zakresu realizacji podstawy programowej do szczególnych warunków stanu epidemii, nieokreśleniu standardów nauczania zdalnego lub hybrydowego (uwzględniając czynnik czasu i predyspozycji psychologicznych uczniów oraz nauczycieli), niewystarczającym wsparciu nauczycieli w zakresie podwyższania ich kompetencji cyfrowych potrzebnych do prowadzenia procesu dydaktycznego w ramach nauczania zdalnego, niedopasowanie wsparcia dla uczniów i nauczycieli ich potrzeb w obszarze udzielenia im pomocy

psychologiczno-pedagogicznej w ramach szkół⁷⁵. Pandemia COVID-19 przyczyniła się do wzrostu nierówności edukacyjnych, a skala tego zjawiska była większa w przypadku obszarów wiejskich i małych miast niż w na terenach dużych miast oraz metropolii. JST poradziły sobie z zapewnieniem większości uczniów cyfrowego dostępu do nauki oraz stworzyły mechanizmy do budowania lepszych warunków w zakresie edukacji cyfrowej w szkołach.

Narastającym wyzwaniem dla JST w obszarze zarządzania oświatą w ostatnich latach jest zjawisko malejącej siły nabywczej pensji nauczycielskich, które w roku 2022 przyspieszyło na skutek rosnącego poziomu inflacji. To powoduje spadek motywacji wśród kadry nauczycielskiej oraz zjawisko rosnącej luki pokoleniowej w tej grupie zawodowej, bowiem osoby potencjalnie mogące zostać nauczycielami wybierają zawody zapewniające im wyższy poziom stabilności finansowej. Wg symulacji progностycznej przygotowanej przez ekspertów edukacyjnych zmiana wynagrodzeń jedynie w wariantcie podwyżki o 20% zapewni nauczycielom wzrost (styczeń 2023 r. względem stycznia 2022 r.) ich pensji, choć wzrost ten nie będzie niwelował, a jedynie minimalizował wysoką inflację. Zmiana r/r byłaby następująca: dla nauczyciela stażysty wyniosłaby 7%, dla nauczyciela kontraktowego 8%, nauczyciela mianowanego 5%, dla nauczyciela dyplomowanego 5%⁷⁶. Przewidziane na 2023 r. podwyżki w wysokości 7,8% jedynie zmniejszą skalę spadku realnych wynagrodzeń. Na początku marca 2023 r. ZNP za pośrednictwem Koalicyjnego Klubu Parlamentarnego Lewicy

74. Zob. <https://www.gov.pl/web/cppc/zdalna-szkola> oraz <https://www.gov.pl/web/cppc/zdalna-szkola-plus>

75. Najwyższa Izba Kontroli, Informacja o wynikach kontroli: FUNKCJONOWANIE SZKÓŁ W SYTUACJI ZAGROŻENIA COVID-19, Warszawa 2021, s. 8, <https://www.nik.gov.pl/plik/id,25380,yp,28141.pdf> [04.01.2023].

76. W. Szymczak, M. Jakubowski, T. Gajderowicz, WYNAGRODZENIA POLSKICH NAUCZYCIELI: Porównanie z krajami UE i zarobkami pracowników o podobnych kwalifikacjach w Polsce, POLICY NOTE 3/2022, s. 4, <https://znp.edu.pl/assets/uploads/2022/10/POLICY-NOTE-3-2022-wynagrodzenia.pdf> [22.02.2023].

złożył projekt nowelizacji ustawy Karta Nauczyciela zawierający propozycję 20-procentowego wzrost wynagrodzeń nauczycieli od 1 lipca 2023 r. Należy także wskazać, że na te problemy płacowe nakłada się czynnik demograficzny powodujący, że: 1. z systemu oświaty odchodzą nauczyciele młodzi, nauczyciele uczący przedmiotów zawodowych, nauczyciele przedmiotów ścisłych, nauczyciele pracujący w szkołach specjalnych; 2. niskie zainteresowanie tym zawodem ze strony młodych dorosłych ze względów prestiżowych i dochodowych; 3. coraz większa liczba nauczycieli zbliżających się do wieku poprodukcyjnego; 4. zawód nauczycielski traktowany jak o tymczasowy etap kariery zawodowej⁷⁷. Aby to zmienić należy stworzyć system właściwego wspierania młodych nauczycieli wchodzących do zawodu, dyrektorzy szkół obok roli menedżera oświatowego powinni także być w większym stopniu realnymi liderami lokalnych środowisk oświatowych, zapewnienie nauczycielom utrzymanie ze szkołą więzi

finansowo-organizacyjnej w sytuacji czasowego braku zapotrzebowania na jego wiedzę i umiejętności. Te działania wymagają jednak rekonfiguracji instrumentów lokalnej polityki oświatowej w ramach strategii rozwoju gminy.

77. D. Piróg, Powstawanie niedoborów kadrowych w szkolnictwie. Przegląd stanu badań oraz rekomendacje dla lokalnej polityki w zakresie usług edukacyjnych, „Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna”2022. Vol. 61, <https://doi.org/10.14746/rpr.2022.61.10>

4.3. Działania i propozycje lewicy parlamentarnej

Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela NR DRUKU 245⁷⁸

W czerwcu 2019 roku Sejm znacząco zaostrzył przepisy dotyczące odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli oraz dyrektorów szkół. Obecnie obowiązujące prawo naraża nauczyciela i dyrektora szkoły na daleko idące i nieuzasadnione konsekwencje. Zgodnie z obowiązującym stanem prawnym dyrektor szkoły, nie badając zarzutów dyscyplinarnych, jest zobowiązany w ciągu 3 dni zawiadomić rzecznika dyscyplinarnego. Nowelizacja ta wyłącza więc możliwość ukarania nauczyciela karą porządkową w przypadku czynów o mniejszej wadze. Ponadto, nawet w przypadku bezzasadnych zarzutów, dochodzi do zawieszenia nauczyciela lub dyrektora szkoły w wykonywaniu obowiązków.

Obecny stan prawny prowadzi także do znacznego opóźnienia w rozpatrywaniu zasadnych postępowań wobec nauczycieli oraz dyrekcji szkół.

Jest więc on również niekorzystny dla samych uczniów. W konsekwencji stoi to w rażącej sprzeczności z dobrem dziecka.

Chcemy zapewnić ochronę nauczycielom oraz dyrektorom szkół, którzy nie naruszyli obowiązku godnego zachowania poprzez zaproponowanie zmiany tj.: zmianę terminu zawiadomienia rzecznika dyscyplinarnego o popełnieniu przez dyrektora szkoły bądź nauczyciela naruszającego prawa i dobro dziecka.

W przypadku stwierdzenia bezzasadności stawianych nauczycielowi lub dyrektorowi zarzutów nie będzie trzeba powiadamiać rzecznika dyscyplinarnego. Zmiana ta umożliwi dyrektorowi szkoły na zbadanie zarzutów i odpowiednie decyzje wobec bezzasadnych skarg.

Proponowany projekt ustawy powstał po konsultacjach ze Związkiem Nauczycielstwa Polskiego.

78. Koalicyjny Klub Parlamentarny LEWICY, Projekty ustaw Koalicyjnego Klubu Parlamentarnego Lewicy: LISTOPAD 2019 - SIERPIEŃ 2020, s. 19, https://klub-lewica.org.pl/images/dokumenty/lewica_ustawy_net.pdf [05.01.2023]

Druk nr 245, Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy - Karta Nauczyciela⁷⁹

2. Projektowane rozwiązania

W art. 1 proponuje się zmianę w Kartcie Nauczyciela. W art. 75 ust. 2a proponuje się zmianę terminu zawiadomienia rzecznika dyscyplinarnego o popełnieniu przez nauczyciela lub dyrektora szkoły czynu naruszającego prawa i dobro dziecka. Zgodnie z projektem niniejszej nowelizacji ww. zawiadomienie nastąpi niezwłocznie po powzięciu wiadomości o przewinieniu dyscyplinarnym. Art 75 ust. 2a da czas dyrektorowi szkoły lub organowi prowadzącemu na uprzednie zbadanie zarzutów dot. przewinienia dyscyplinarnego, chroniąc tym samym obwinionych przed konsekwencjami oczywiście bezzasadnych skarg. Wskazanie na konieczność niezwłocznego zawiadomienia rzecznika dyscyplinarnego nie spowoduje również zwłoki rozpatrywania sprawy w przypadku zarzutów uzasadnionych. Niniejsze doprowadzi również do przyspieszenia rozpatrywania postępowań dyscyplinarnych lepiej realizując zasadę ochrony dobra dziecka.

W art. 75 ust. 2b Karty Nauczyciela proponuje się wprowadzenie *lex specialis* względem art. 75 ust. 2a. Dodanie niniejszego ustępu pozwoli w przypadku stwierdzenia braku zasadności stawianych nauczycielowi bądź dyrektorowi szkoły zarzutów na nie powiadomienie rzecznika dyscyplinarnego.

Art. 2 przewiduje zwyczajowe termin 14 dni *vacatio legis*.

3. Źródła finansowania

Niniejszy projekt ustawy nie pociąga za sobą skutków dla budżetu państwa.

Druk nr 2373, Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia oraz niektórych innych ustaw⁸⁰

2. Różnice między dotychczasowym a projektowanym stanem prawnym

W art. 1 projektodawca proponuje zmiany w ustawie z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. z 2020 r. poz. 2021). W wyniku zmiany art. 72 ust. 6 minister właściwy do spraw zdrowia będzie zobowiązany do wydawania rozporządzenia w sprawie wymagań obowiązujących przy prowadzeniu żywienia zbiorowego typu zamkniętego.

79. Uzasadnienie, s. 4, Data pisma: 2020-01-29, <https://orka.sejm.gov.pl/Druki9ka.nsf/0/CA63C0D596E24465C125850C003C32B9/%24File/245.pdf>

80. Uzasadnienie, s. 4, Data pisma: 2022-06-02, <https://orka.sejm.gov.pl/Druki9ka.nsf/0/E80491EC2FE0EE6CC12588690031B9D2/%24File/2373.pdf>

Minister będzie mieć na względzie normy żywienia oraz wymagania zdrowotne, w tym minimalny dzienny koszt posiłków i napojów. W dodawanym ust. 7 minister otrzymuje dodatkową dyspozycję - określa się dolną granicę minimalnego dziennego kosztu posiłków i napojów na osobę w wysokości 120% minimalnej stawki godzinowej brutto ustalanej na podstawie art. 2 ust. 5 ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. z 2020 r. poz. 2207). Zgodnie z definicją ustawową, żywienie zbiorowe typu zamkniętego prowadzi zakład wykonujący działalność w zakresie zorganizowanego żywienia określonych grup konsumentów, w szczególności w szpitalach, zakładach opiekuńczo-wychowawczych, żłobkach, przedszkolach, szkołach, internatach, zakładach pracy, z wyłączeniem żywienia w samolotach i innych środkach transportu oraz wojskowych polowych punktów żywieniowych.

Dotychczas minister na podstawie art. 72 ust. 6 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia miał jedynie uprawnienie do wydawania odpowiedniego rozporządzenia, z którego jednak do tej pory nie skorzystał. Ze względu na ważny problem społeczny należy zobowiązać ministra do wydania odpowiedniego aktu wykonawczego. Dodatkowo, ustalono minimalny dzienny koszt posiłków i napojów na osobę na podstawie wzorca minimalnej stawki godzinowej brutto ustalanej na podstawie art. 2 ust. 5 ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. z 2020 r. poz. 2207).

RZĄD NIE MA RZETELNEGO PLANU OTWARCIA ŻŁOBKÓW I PRZEDSZKOLI. SAMORZĄDY WYMAGAJĄ RZĄDOWEGO WSPARCIA FINANSOWEGO W ZAKRESIE PRZYWRÓCENIA DZIENNEJ OPIEKI NAD DZIEĆMI⁸¹

Blisko 20 proc. rodziców z całej Polski zadeklarowało swoje zainteresowanie, wysłaniem swoich dzieci do przedszkoli i żłobków. W zeszłym tygodniu premier Mateusz Morawiecki i minister Łukasz Szumowski zapowiedzieli, że od 6 maja żłobki i przedszkola będą w Polsce otwarte. Nic bardziej mylnego, ponieważ członkowie rządu to zapowiedzieli, ale od wszelkich problemów oraz wątpliwości rodziców, elegancko umyli ręce, ponieważ wszystko przetrzucili na samorządy. Oczekujemy, że na ten cel zostaną przekazane pieniądze, tak żeby samorządy mogły uczciwie i zgodnie z zasadami zabezpieczyć placówki edukacyjne. Bez spełnienia tych warunków nie da się skutecznie otworzyć ani jednego żłobka i przedszkola w Polsce.

81. Dodano: 06.05.2020 14:39, <https://klub-lewica.org.pl/aktualnosci/1297-rzad-nie-ma-rzetelnego-planu-otwarcia-zlobkow-i-przedszkoli-samorzady-wymagaja-rzadowego-wsparcia-finansowego-w-zakresie-przywracenia-dziennej-opieki-nad-dziecmi>

Postulujemy w nim powołanie specjalnego zespołu ekspertów, złożonego z lekarzy, pedagogów, ale także metodyków opieki nad najmłodszymi dziećmi, aby opracować rzetelny plan powrotu do żłobków, przedszkoli i nowej organizacji dziennej opieki nad dziećmi. Domagamy się, aby przy Ministerstwie Edukacji powstał taki zespół, a my jako Lewica deklarujemy pełne wsparcie dla samorządów, pedagogów, rodziców, opiekunów w opracowywaniu takich założeń.

Z INICJATYWY POSŁA LEWICY, TOMASZA TRELI ŁÓDZKI KURATOR OŚWIATY GRZEGORZ WIERZCHOWSKI ZOSTAŁ ODWOŁANY!⁸²

Z inicjatywy posła Lewicy, Tomasza Treli Łódzki Kurator Oświaty Grzegorz Wierzchowski został odwołany!

W piątek Treła żądał od Ministra Edukacji Narodowej, Dariusza Piontkowskiego dymisji kuratora po wypowiedzi, której udzielił w czwartek, na antenie TV Trwam podczas której mówił o „wirusie LGBT” atakującym młodzież.

Ta skandaliczna, oburzająca i niedopuszczalna wypowiedź dyskwalifikuje Grzegorza Wierzchowskiego jako kuratora oświaty. Jak człowiek wygłaszający publicznie podobne brednie ma czuwać nad prawidłową realizacją programów nauczania?! - podnosił w liście do szefa MEN poseł Lewicy.

STOP REPRESJOM W EDUKACJI!⁸³

Minister Przemysław Czarnek w wywiadzie prasowym zapowiedział wyciągnięcie konsekwencji wobec uczniów, którzy brali udział w demonstracjach, które odbyły się w całej Polsce w ramach sprzeciwu wobec ograniczenia prawa do przerywania ciąży.

Nie zgadzamy się na taką politykę i związku z tymi zapowiedziami zwracamy się dzisiaj do ministra Przemysława Czarnka z interwencją poselską. Zadajemy w niej bardzo jasne pytania i żądamy również jasnych odpowiedzi.

Na jakiej podstawie prawnej MEN zapowiada szykanowanie, represje oraz wyciąganie konsekwencji wobec nauczycieli i uczniów?

82. Dodano: 23.08.2020 13:20, <https://klub-lewica.org.pl/aktualnosci/1406-z-inicjatywy-posla-lewicy-tomasza-treli-lodzki-kurator-oswiaty-grzegorz-wierzchowski-zostal-odwolany-2>

83. Dodano: 04.11.2020 14:30, <https://klub-lewica.org.pl/aktualnosci/1497-stop-represjom-w-edukacji>

Jakie konsekwencje zamierza wyciągnąć?

Co zamierza robić z danymi, które zamierza pozyskiwać od dyrektorów szkół, od rodziców i od uczniów?

W jakich ramach prawnych chce te działania podejmować?

Na interwencję poselską ministerstwo powinno odpowiedzieć niezwłocznie i takiej niezwłocznej odpowiedzi oczekujemy. Jeżeli jej nie otrzymamy, to będziemy podejmować dalsze kroki, w tym i kroki prawne.

Szkoła musi być przestrzenią bezpieczną. Tymczasem kolejni nauczyciele umierają na koronawirusa, a kolejni uczniowie nie mają zapewnionego dostępu do sprzętu. Brak jest merytorycznego wsparcia dla nauczycieli. System edukacji się trzyma wspólnym wysiłkiem nauczycieli, uczniów i rodziców, ale kompletnie wbrew destrukcyjnym działaniom MEN-u. Nadszedł czas, aby szef MEN-u wziął się do pracy i zajął się tym co jest potrzebne i konieczne. Uczniowie i nauczyciele nie dadzą się zastraszyć. Każdy ma prawo, aby głosić swoje poglądy i walczyć o swoje prawa.

W konferencji udział wzięli również przedstawiciele organizacji młodzieżowych: FMS, Młodej Lewicy oraz Młodych Razem. - Od 5 lat mamy najgorszych ministrów edukacji w historii polskiej oświaty. Dowiadujemy się, że uczennice i uczniowie, którzy wyszli strajkować przeciwko imperialistycznym zapędom władzy, która próbuje ograniczyć ich prawa, mają zostać ukarani - mówili. - To są represje. Jedynym lekarstwem na nie, to jest pozbawić takich ludzi stanowisk, stać solidarnie razem i organizować grypy wsparcia oraz jawny sprzeciw wobec osób, które szykują nam taki los - oświadczyli.

POPIERAMY INICJATYWĘ „PSYCHOLOG W KAŻDEJ SZKOLE”,

Dodano: 30.11.2020 13:26, <https://klub-lewica.org.pl/aktualnosci/1533-popieramy-inicjatywe-psycholog-w-kazdej-szkole>

Zarzuty o bierność młodzieży i ich brak dojrzałości obala właśnie inicjatywa „Psycholog w każdej szkole”. 15 września złożono pierwszych 1000 podpisów pod projektem nowelizacji ustawy Prawo oświatowe, autorstwa Fundacji na Rzecz Praw Ucznia. Teraz uczniowie mają 3 miesiące na zebranie 100 tysięcy podpisów, pod obywatelskim projektem ustawy, który ma doprowadzić do sytuacji, iż w każdej szkole dostępny będzie psycholog.

W tej chwili na ponad 20 tysięcy szkół w Polsce zatrudnionych jest tylko 10,8 tys. tego typu specjalista, w wyniku czego ponad 50% uczennic i uczniów nie ma dostępu do pomocy psychologicznej, ponieważ w ich

szkole taki specjalista nie jest zatrudniony.

Lewica popiera inicjatywę „Psycholog w każdej szkole”, to powinien być standard w naszych placówkach edukacyjnych. Zrobimy wszystko, aby ten projekt był procedowany i przyjęty przez polski parlament!

NAUCZYCIELE I PRACOWNICY OŚWIATY POWINNI OTRZYMAĆ PRIORYTET W PROCESIE SZCZEPIEŃ NA KORONAWIRUSA⁸⁴

Rządzący zdają się zapominać o nauczycielach, o personelu administracyjnym żłobków i przedszkoli, o pracownikach ośrodków wychowawczych i socjoterapeutycznych. Zwracamy się z apelem do Ministra Edukacji i Nauki, do ministra Michała Dworczyka, do Ministerstwa Zdrowia, a także do premiera Mateusza Morawieckiego, żeby w pierwszym etapie szczepień priorytetowo potraktować grupę nauczycieli i pracowników placówek oświatowych.

Chcemy, żeby nauczyciele powracając do szkół – a może się to wydarzyć już za kilka tygodni – czuli się w nich bezpiecznie. Od tego czy nauczyciele będą mogli wykonywać swoje obowiązki służbowe, zależy życie także innych grup. Przede wszystkim zależy dobro i bezpieczeństwo sześciu milionów uczniów i uczennic, ale także możliwość swobodnego realizowania obowiązków zawodowych przez opiekunów i rodziców tych osób.

Opieka nad dziećmi najmłodszymi jest kolejnym z kluczowych filarów funkcjonowania gospodarki. To dzięki temu, że przedszkola i żłobki funkcjonują rodzice dzieci najmłodszych mogą chodzić do pracy.

Skandalem jest, że Narodowy Program Szczepień jest to po prostu dokument w PDF-ie, umieszczonym na stronie Kancelarii Rady Ministrów i nie ma on żadnej rangi prawnej. W związku z tym jesteśmy w dosyć kuriozalnej sytuacji prawnej, którą należy wyjaśnić i nadać mu rangę np. rozporządzenia Ministra Zdrowia, ponieważ w tej chwili kolejność szczepień, która jest przedstawiona w tym dokumencie jest taką hipotezą, którą rządzący z Prawa i Sprawiedliwości sobie założyli. Najważniejszy w tej chwili program rządowy – Narodowy Program Szczepień – odbywa się w tej chwili na podstawie powieszonoego na stronie internetowej.

84. Dodano: 08.01.2021 13:09, <https://klub-lewica.org.pl/aktualnosci/1562-nauczyciele-i-pracownicy-oswiaty-powinni-otrzymac-priorytet-w-procesie-szczepien-na-koronawirusa>

„POWOŁUJEMY PARLAMENTARNY ZESPÓŁ DS. NAUCZYCIELEK I NAUCZYCIELI ORAZ PRACOWNIKÓW OŚWIATY”⁸⁵

Szkoła po 6 latach rządów PiS? To miejsce, z którego rodzice, bez względu na poglądy, bardzo chcieliby móc zabrać swoje dzieci. Miejsce, z którego masowo odchodzą nauczyciele.

Nie da się reformować mądrze szkoły bez konsultacji i dialogu ze środowiskiem nauczycieli. Minister Przemysław Czarnek jednostronnie zrezygnował z rozmów ze stroną społeczną.

Czy można inaczej? Można. Odpowiedzią na brak dialogu ze strony rządu jest powołanie Parlamentarnego Zespołu ds. nauczycieli i nauczycielek oraz pracowników oświaty. Lewica uważa, że parlament Rzeczypospolitej Polskiej jest najlepszym miejscem do prowadzenia debaty na temat sytuacji zawodowej nauczycieli. Zespół ma posłużyć jako platforma otwartej i merytorycznej dyskusji na temat sytuacji zawodu nauczyciela, dlatego też do udziału w nim zaproszeni są wszyscy parlamentarzyści zasiadający w parlamencie. Do uczestnictwa w spotkaniach zapraszani będą zarówno przedstawiciele strony społecznej, jak i resortu edukacji.

Bez rozmów nie uda się rozwiązywać problemów polskiej szkoły. Apelujemy do ministra Przemysława Czarneka o podjęcie dialogu ze środowiskiem nauczycieli, trzeba podjąć merytoryczną dyskusję na temat wynagrodzeń oraz warunków pracy tej grupy zawodowej. W innym wypadku liczba szkół, w których będzie brakować nauczycielek i nauczycieli będzie tylko rosła.

LIST OTWARTY W OBRONIE NAUCZYCIELEK, NAUCZYCIELI, OSÓB ZATRUDNIONYCH W OŚWIACIE I ZWIĄZKU NAUCZYCIELSTWA POLSKIEGO⁸⁶

Jako klub Lewicy, wszyscy posłowie i wszystkie posłanki, wyrażamy wsparcie dla tych z Państwa, których władza chciałaby “dobić i poniżyć falą hejtu”. Jesteśmy głęboko zaniepokojeni i oburzeni po przeczytaniu kolejnych doniesień medialnych, z których wynika, że współpracownicy premiera szukali „haków” na prezesa ZNP Sławomira Broniarza, by przypuścić frontalny atak medialny na nauczycieli i pracowników oświaty, którzy strajkowali w obronie swoich praw, domagając się godnych płac i lepszego traktowania przez rządzących, ale przede wszystkim w obronie polskiej szkoły i dostępu uczniów i uczennic do wysokiej jakości kształcenia.

85. Dodano: 18.11.2021 12:45, <https://klub-lewica.org.pl/aktualnosci/1949-powolujemy-parlamentarny-zespol-ds-nauczycielek-i-nauczycieli-oraz-pracownikow-oswiaty>

86. Dodano: 14.01.2022 17:11, <https://klub-lewica.org.pl/aktualnosci/2039-list-otwarty-w-obronie-nauczycielek-nauczycieli-osob-zatrudnionych-w-oswiacie-i-zwiazku-nauczycielstwa-polskiego>

Zadziwia nas to, że władza, która często odnosi się do dziedzictwa “Solidarności”, najwidoczniej zapomina, że wolne, niezależne związki zawodowe i prawo do strajków to jeden z założycielskich postulatów, na których została zbudowana wolna Polska. Nigdy nie zgodzimy się na to, by władza niewygodne dla siebie grupy społeczne i ich prawo do strajków “tłumiła propagandą”, o czym czytamy w mailach zatytułowanych “Co mamy na Broniarza”.

Szanowni Państwo, my w Lewicy rozumiemy doskonale, że szkoła to miejsce, w którym młodzi ludzie, dzieci i młodzież spędzają nawet jedną trzecią swojego życia. Dla nich szkoła to niemal drugi dom, w którym zostają pod Waszą opieką. Dlatego słuch Lewicy jest szczególnie czuły na Państwa głosy. Doceniamy Państwa zaangażowanie, czas i troskę z jaką poświęćcie się w trudzie wychowawczym, dydaktycznym i opiekuńczym.

Zawsze będziemy Państwa wspierać i stawać w Państwa obronie. Zwłaszcza teraz, gdy jesteśmy świadkami, jak Minister Edukacji i Nauki, Przemysław Czarnek chce ten szkolny dom urządzać po swojemu. Wbrew uczniom, rodzicom, nauczycielom i wszystkim, którym dobro dzieci leży na sercu. Lewica stoi i będzie stać po Państwa stronie, widząc, że minister Czarnek drzwi szkoły chce otwierać jedynie dla kuratora-prokuratora, który ma sprawdzać, czy na lekcjach trzymana jest partyjna linia.

Od dawna polityka obecnej władzy wobec nauczycieli i pracowników oświaty przejawia się w braku podwyżek, nakładaniu kolejnych obowiązków i ciągłym obrażaniu lub deprecjonowaniu pracy, którą Państwo wykonujecie. W efekcie od wielu lat trwa w Polsce pogłębiający się kryzys kadrowy w oświacie. Doświadczeni nauczyciele odchodzą z zawodu, a młodzi pedagodzy nie garną się do podejmowania pracy zawodowej w szkołach. To zrozumiałe, jeśli jedynym czego mogą się spodziewać podejmując tę pracę, to wynagrodzenia na poziomie niewiele różniącym się od płacy minimalnej. Jako Lewica wyrażamy pełne wsparcie dla postulatów ZNP i nauczycieli, którzy domagają się wzrostu wynagrodzeń. Wszyscy posłowie i wszystkie posłanki naszego klubu, włączyli się w zbiórkę podpisów pod obywatelskim projektem ustawy przygotowanym przez Związek Nauczycielstwa Polskiego dotyczącym systemowego powiązania wynagrodzeń ze średnimi płacami w gospodarce.

Jesteśmy przekonani do słuszności postulatu, zgłoszonego przez ZNP wprowadzenia do ustawy Karty Nauczyciela zasady, że wysokości kwot średniego i zasadniczego wynagrodzenia nauczycieli na poszczególnych stopniach awansu zawodowego, stanowić powinna określony procent kwoty przeciętnego wynagrodzenia obowiązującego w III kwartale poprzedzającego roku budżetowego.

Nie da się mądrze reformować szkoły bez konsultacji i dialogu ze środowiskiem nauczycieli. Minister Czarnek zrezygnował z takiego dialogu. Zawiesił go i podejmuje decyzje jednostronne, które później ogłasza. Tych, którzy na takie działanie się nie zgadzają, władza za pomocą swojej ogromnej maszyny propagandowej niszczy i przypuszcza na nich hejt.

Deklarujemy dla Państwa pełne wsparcie. Jako Lewica stajemy murem za nauczycielami i pracownikami oświaty.

Posłanki i posłowie Lewicy

PRZYJAZNA SZKOŁA - KONWENCJA PROGRAMOWA LEWICY⁸⁷

Według Lewicy przyjazna szkoła to bezpieczny dom, a szkoła to nie tylko ławki, tablica i paprotki. Szkoła to przede wszystkim budowanie relacji i wspólne poznawanie świata. Niestety polska szkolna rzeczywistość odbiega od tego jak chcielibyśmy widzieć świat wchodzenia w dorosłość.

Dziś w Ślesinie posłowie Agnieszka Dziemianowicz-Bąk, Anita Kucharska-Dziedzic, Marcin Kulasek, Małgorzata Prokop-Paczkowska, Adrian Zandberg, a także wiceprzewodnicząca Nowej Lewicy Paulina Piechna-Więckiewicz oraz uczniowie i studenci zaprezentowali pomysły na edukację na miarę XXI wieku. Prelegenci mówili o edukacji praktycznej, ekologicznej i klimatycznej, o edukacji o zdrowiu i seksualności; a także o godnej pracy nauczycieli i ich wynagrodzeniach oraz o szkole przyjaznej, wolnej i dbającej o ucznia, o edukacji przyszłości!

Gościem specjalnym konwencji „Przyjazna Szkoła” był Sławomir Broniarz, prezes Związku Nauczycielstwa Polskiego.

PRZYJAZNA SZKOŁA LEWICY

WOLNA SZKOŁA

- Wycofanie religii ze szkół
- Wycofanie HiT
- Zmniejszenie władzy kuratoriów

⁸⁷. Dodano: 29.08.2022 06:10, <https://klub-lewica.org.pl/aktualnosci/2284-przyjazna-szkola-konwencja-programowa-lewicy>

EDUKACJA PRZYSZŁOŚCI

- Edukacja ekologiczna i klimatyczna
- Edukacja cyfrowa i nauka programowania
- Edukacja ekonomiczna i pracownicza
- Czytnik e-booków dla każdego ucznia

NOWOCZESNA SZKOŁA

- Lekcje od 9 do 14
- Edukacja praktyczna
- Edukacja o zdrowiu i seksualności
- Ciepły posiłek dla każdego ucznia

PRZYJAZNA SZKOŁA

- Szkoła wolna od przemocy
- Psycholog w każdej szkole
- Szkoła bez barier
- Bezpieczna droga do szkoły

GODNA PRACA DLA NAUCZYCIELI

- Zwiększenie wynagrodzeń dla nauczycieli
- Powiązania pensji nauczycieli ze średnią krajową
- Wynagrodzenia z budżetu państwa
- Wolność pracy twórczej nauczycieli

Realizacja tych pomysłów raz na zawsze zmieni polską edukację. Uczący i uczący się do szkoły będą chodzić z przyjemnością i siedząc na lekcjach nie będą tracić czasu.

ŚWIECKA SZKOŁA. „15-LATKOWIE POWINNI DECYDOWAĆ O TYM CZY CHCĄ BRAĆ UDZIAŁ W LEKCJACH RELIGII”⁸⁸

- Składamy projekt, który daje możliwość podjęcia decyzji o uczestniczeniu bądź też nie w lekcjach religii przez osoby piętnastoletnie – oświadczyli posłowie Lewicy Anita Kucharska-Dziedzic, Wanda Nowicka oraz Krzysztof Śmiszek. Nowe rozwiązania prawne zostało przygotowane we współpracy z panią Bożeną Przyłuską i Kongresem Świeckości.

15-letni człowiek w Polsce zakończył już etap obowiązkowej edukacji podstawowej, ma własne poglądy i preferencje, prawo do podjęcia współżycia seksualnego, prawo do prywatności, marzenia i plany. Osoba w tym wieku wie, czy wierzy w Boga, czy też nie podziela tej wiary i ma wszelkie przygotowanie i kompetencje, by podjąć świadomą i odpowiedzialną decyzję o własnym uczestnictwie w religii oraz związanych z nią ceremoniach, czy obrzędach.

Zgodnie z projektem nowelizacji Ustawy o systemie oświaty w zakresie artykułu 12. Drugiej części ustępu 1 powinno zostać nadane następujące brzmienie: „po ukończeniu 15 roku życia o pobieraniu nauki religii decydują uczniowie”.

Tymczasem obowiązująca dziś w Polsce Ustawa o systemie oświaty (Dz.U. z 2021 r. poz. 1915) w artykule 12 ust. 1 stanowi, że o pobieraniu nauki religii uczniowie decydują dopiero po osiągnięciu pełnoletności. Prawo to nie tylko stoi w sprzeczności z przyjętymi przez Polskę międzynarodowymi regulacjami i z naszą własną Konstytucją, ale przede wszystkim całkowicie neguje podmiotowość osób małoletnich, nie przydzielając im nawet udziału w podejmowaniu tej, jakże osobistej, decyzji.

CZĘŚĆ UCZNIÓW UCZESTNICZY W LEKCJACH RELIGII Wbrew SWEJ WOLI

- Składamy projekt, który daje możliwość podjęcia decyzji o uczestniczeniu bądź też nie w lekcjach religii przez osoby piętnastoletnie. Tym samym obniżamy wiek, który upoważnia do podjęcia takiej decyzji. Zgodnie z dotychczasowym prawem to rodzice podejmują decyzję w tej sprawie, do czasu aż uczeń osiągnie pełnoletność. To jest bardzo anachroniczne podejście.

Art. 48. Konstytucji przyznaje prawo rodzicom do wychowania dzieci zgodnie ze swoimi przekonaniem oraz światopoglądem. Jednakże ten sam artykuł ustawy zasadniczej uznaje, iż wolność sumienia i wyznania dziecka

88. Dodano: 01.09.2022 13:45, <https://klub-lewica.org.pl/aktualnosci/2291-swiecka-szkola-15-latkowie-powinni-decydowac-o-tym-czy-chca-brac-udzial-w-lekcjach-religii-2>

muszą być brane pod uwagę w decyzjach, które odnoszą się do kwestii sumienia i wyznania. Z tych przepisów wynika, że jeżeli wbrew woli dziecka zmuszone jest ono do chodzenia na religię, to jest to pogwałcenie jego konstytucyjnych wolności.

Na ten temat wypowiadają się również dokumenty międzynarodowe, wspomnę tylko Konwencję Praw Dziecka, a która została przyjęta przez ONZ z inicjatywy Polski. Dokument ten stanowi, iż sygnatariusze tej konwencji będą respektowali prawa dzieci do swobody myśli, sumienia i wyznania.

Ważnym jest również to, iż ten projekt wychodzi naprzeciw oczekiwaniom młodzieży. W raporcie Młodej Lewicy dotyczącym edukacja w Polsce, wykazano, iż jedynie 50 procent uczniów chodzi na religię, ale wśród nich osoby, które są zmuszane do tego wbrew swej woli. W tym miejscu przypomnę słowa Janusza Korczaka, który mówił: „Szanujmy sumienia naszych dzieci” – mówiła posłanka Wanda Nowicka.

BEZPŁATNY POSIŁEK W SZKOLE DLA KAŻDEGO UCZNIĄ. „DZIECI NIE MOGĄ BYĆ TARCZĄ NA ANTYINFLACYJNEJ WOJNIE”⁸⁹

Żadne dziecko w Polsce nie powinno być głodne! Lewica składa projekt ustawy, który zagwarantuje bezpłatny posiłek dla każdego ucznia szkoły podstawowej. Propozycja jest częścią pakietu „Bezpieczna Rodzina”, który zakłada 20 procentową podwyżkę dla pracowników budżetówki, drugą waloryzację rent i emerytur, leki za 5 zł, rentę wdowią oraz zamrożenie WIBOR na poziomie z grudnia 2019 r.

BEZPIECZNA RODZINA

Dziś około 900 tysięcy dzieci żyje w ubóstwie i idąc do szkoły często przychodzą tam głodne. Posłanki i posłowie Lewicy chcą to zmieć i proponują inwestycję w zdrowy rozwój 3 mln uczniów szkół podstawowych. - Dla Lewicy ciepły posiłek to nie jest zasiłek, to nie jest pomoc wyłącznie dla najuboższych, ale troska o każde dziecko. Każdy uczeń zasługuje, aby być najedzonym w szkole – mówiła podczas konferencji prasowej w Sejmie posłanka Agnieszka Dziemianowicz-Bąk.

Koszt tego projektu szacowany jest na 6 mld złotych. - To w skali całej gospodarki niewiele, to zaledwie 0,2 procent polskiego PKB – szacuje

89. Dodano: 16.09.2022 13:10, <https://klub-lewica.org.pl/aktualnosci/2303-bezplatny-posilek-w-szkole-dla-kazdego-uczni-dzieci-nie-moga-byc-tarcza-na-antynflacyjnej-wojnie>

ekspert Lewicy Dariusz Standerski. Źródłem jego finansowania jest podatek od nadmiarowych zysków spółek energetycznych oraz ekstra dochody do budżetu państwa związane z tzw. podatkiem inflacyjnym, czyli wyższymi wpływami, przede wszystkim z podatku VAT, w związku ze stale rosnącymi cenami dóbr i usług.

PAŃSTWO, KTÓRE STAĆ NA PAŁAC SASKI, STAĆ NA TO, ABY NAKARMIĆ POLSKIE DZIECI

Lewica zwraca też uwagę, że państwo powinno inaczej ustawiać priorytety, jeżeli chodzi o wydatki z budżetu państwa. - Jest mi trochę wstyd, że państwo, które stać na Pałac Saski za prawie 3 mld złotych, nie stać na to, aby polskie dzieci nakarmić – ocenia posłanka Monika Falej.

Dla państwa, które jest sprawne to jest niewielki wysiłek, ale ogromna zmiana dla tysięcy polskich dzieci. Chcemy, aby każdy uczeń mógł czuć się w swojej szkole bezpiecznie, że to jest jego drugi dom. Miejsce, które nie tylko uczy i wychowuje, ale także się opiekuje.

Interpelacja nr 2949 do ministra edukacji narodowej w sprawie likwidacji szkół i innych publicznych placówek oświatowych na terenie woj. kujawsko-pomorskiego w latach 2010-2020

Data wpływu: 05-03-2020

Szanowny Panie Ministrze!

Na podstawie art. 89 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 roku Prawo oświatowe (Dz. U. 2017 r., poz. 59 z późn. zm.) gminy i powiaty mają możliwość likwidacji placówek oświatowych, którą, w związku z mającym miejsce od lat niedoszacowaniem subwencji oświatowej, wykorzystują np. w przypadkach zbyt małej liczby uczniów uczęszczających do danej szkoły lub w przypadkach racjonalizacji sieci gminnych i powiatowych placówek publicznych, związanych z podnoszeniem jakości edukacji, przy jednoczesnej optymalizacji kosztów i wydatków na cele oświatowe z budżetów jednostek samorządu.

Jednocześnie, art. 9 ust. 9 cyt. ustawy chroni nauczycieli likwidowanej placówki, którzy mogą być przeniesieni do innej szkoły publicznej prowadzonej przez daną jednostkę, o ile wyrażą na to zgodę.

Likwidacja szkoły i innej publicznej placówki oświatowej może nastąpić po uzyskaniu pozytywnej opinii właściwego kuratora oświaty. Przedstawicie-

le władz samorządowych gmin i powiatów z różnych województw sygnalizują, że kuratorzy oświaty często uznaniowo blokują działania tych jednostek samorządu terytorialnego związane z racjonalizacją sieci placówek publicznych, poprzez niewydawanie pozytywnych opinii w zakresie likwidacji szkół publicznych. Według ww. samorządowców, blokowanie przez kuratorów oświaty racjonalizacji sieci placówek publicznych, nie odbywa się w oparciu o dokonywaną przez nich rzetelną analizę demograficzną i ekonomiczną, ale może wynikać z wytycznych władz politycznych i rządowych, które ci kuratorzy reprezentują.

W związku z powyższym uprzejmie prosimy Pana Ministra o udzielenie odpowiedzi na następujące pytania dotyczące likwidacji szkół i innych oświatowych placówek publicznych prowadzonych przez gminy i powiaty na terenie województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2010-2020:

- ile wystąpień gmin i ile wystąpień powiatów o wydanie opinii w sprawie likwidacji szkół lub innych publicznych placówek oświatowych wpłynęło do właściwego kuratora oświaty w poszczególnych latach 2010–2019;
- ile wydano pozytywnych opinii kuratora oświaty w ww. latach, w rozbiciu na poszczególne lata oraz na poszczególne powiaty i gminy;
- ile zażaleń na niewydanie przez kuratora pozytywnej opinii zostało złożonych przez zainteresowane jednostki samorządu terytorialnego w latach 2010-2019.

Jaki był skutek wniesionych zażaleń?

- ile wystąpień gmin i ile wystąpień powiatów o wydanie opinii w sprawie likwidacji szkół lub innych publicznych placówek oświatowych w roku 2020 wpłynęło do właściwego kuratora oświaty w roku 2020? Ile pozytywnych opinii dotyczących ww. wystąpień wydał kurator oświaty? Jakich placówek dotyczą ww. wnioski? Jakie placówki nie otrzymały pozytywnej opinii kujawsko-pomorskiego kuratora oświaty?

Uprzejmie prosimy, by odpowiedzi na powyższe pytania miały charakter statystyczny i opisowy. W części opisowej prosimy o wymienienie gmin i powiatów, które w danym roku wystąpiły o wydanie opinii oraz nazw i lokalizacji placówek, których dotyczyły te wnioski. W przypadku wydania przez kuratora negatywnej opinii lub w przypadku uchylenia się od wydania opinii w sprawie danej likwidacji, proszę o przytoczenie argumentacji kuratora. W przypadku złożenia przez dany powiat lub gminę zażaleń na postanowienia kuratora, proszę o informację o skutkach prawnych tych zażaleń i dalszych losach wniosków i dalszych losach placówek.

Prosimy również o informację, które z małych szkół lub innych placówek

przeznaczonych przez ich organy prowadzące do likwidacji, zostały przekazane przez gminy i powiaty do prowadzenia osobom prawnym niebędącym jednostką samorządu terytorialnego lub osobom fizycznym, na podstawie właściwych przepisów oświatowych. Prosimy o informacje o nowych organach prowadzących tych placówek, datach rozpoczęcia i ewentualnego zakończenia przez nie działalności edukacyjnej.

Z wyrazami szacunku

Interpelacja nr 3660 do ministra edukacji narodowej w sprawie zdalnego nauczania i kształcenia na odległość

Data wpływu: 26-03-2020

Szanowny Panie Ministrze,

według kujawsko-pomorskiego kuratora oświaty pana Marka Gralika 98% dyrektorów szkół podstawowych i ponadpodstawowych w regionie zgłosiło gotowość do zdalnej pracy z uczniami. Niestety po wdrożeniu zdalnej edukacji pojawiło się wiele problemów. Wśród najczęściej powtarzających się kurator wymienił m.in. brak lub ograniczony zasięg Internetu, brak odpowiedniego sprzętu w domu ucznia, brak dziennika elektronicznego, braki w kompetencjach informatycznych nauczycieli, brak woli ze strony niektórych uczniów i rodziców podjęcia współpracy z nauczycielami w formie elektronicznej.

W związku z powyższym proszę o udzielenie odpowiedzi na następujące pytania:

1. Czy i jak ministerstwo zamierza rozwiązać powyższe problemy?
2. Czy po zakończeniu epidemii ministerstwo rozważa wdrożenie platformy e-learningowej, która ułatwiłaby zdalne nauczanie?

Z wyrazami szacunku

Interpelacja nr 5350 do prezesa Rady Ministrów w sprawie otwarcia od 6 maja żłobków i przedszkoli

Data wpływu: 29-04-2020

Szanowny Panie Premierze,

zgoda na otwarcie żłobków i przedszkoli jako element drugiego etapu od-mrażania gospodarki budzi mnóstwo pytań i obaw. Ostateczną decyzję: otwierać czy nie otwierać pozostawił Pan samorządom, co jest jednoznaczne ze zrzuceniem na samorzady odpowiedzialności za bezpieczeństwo dzieci, ich wychowawców i opiekunów. To oburzające, biorąc pod uwagę,

że rząd PiS od początku poprzedniej kadencji w dziedzinie edukacji tylko przeszkadza samorządom, obarcza je dodatkowymi zadaniami, nie dając ani pieniędzy na ich realizację, ani wsparcia w jakiegokolwiek innej formie.

Panie Premierze, nie rozumiem Pańskiej decyzji. Odmrażanie gospodarki nijak się ma do otwierania żłobków i przedszkoli. Doskonale Pan wie, że prywatne placówki, aby spełnić rygory sanitarne będą musiały znaleźć na to pieniądze, co oznacza podwyżkę czesnego, a więc obarczenie rodziców kosztami Pana decyzji. Samorządy także krezusami nie są. Łódź dokłada do edukacji średnio pół miliarda co roku, bo mimo szumnych zapewnień byłej szefowej resortu edukacji Anny Zalewskiej oraz obecnego Dariusza Piontkowskiego pieniędzy z budżetu centralnego jak nie było, tak nie ma. A teraz oczekuje Pan od władz samorządowych oraz prywatnych przedsiębiorców prowadzących przedszkola czy żłobki także wzięcia odpowiedzialności za zdrowie dzieci, co uważam za skandaliczne.

W związku z powyższym uprzejmie proszę Pana Premiera o odpowiedzi na następujące pytania:

Jaki związek z odmrażaniem gospodarki ma otwarcie żłobków i przedszkoli skoro zapewnia Pan, że są pieniądze na zasiłki opiekuńcze dla rodziców?

Na jakiej podstawie samorządy mają decydować o otwarciu placówek?

Dlaczego rząd chowa się za samorządami zamiast - jak w przypadku szkół - wskazać datę otwarcia żłobków i przedszkoli?

Kto zapewni opiekunom i wychowawcom dzieci środki ochrony osobistej?

Kto zapewni środki do dezynfekcji, które powinny być stale dostępne w otwartych placówkach?

Czy rząd przekaże samorządom pieniądze na ten cel?

A jeśli będą pieniądze - to ile oraz kiedy znajdą się na kontach poszczególnych gmin?

Jeśli dodatkowych środków dla gmin nie ma, to z jakich wydatków mają zrezygnować, aby sfinansować dostosowanie placówek do rygorów sanitarnych?

Czy uważa Pan takie postawienie sprawy, czyli zrzucanie decyzji i odpowiedzialności za zdrowie dzieci i ich opiekunów, za element polityki prorodzinnej państwa?

Z poważaniem

Interpelacja nr 5254 do ministra edukacji narodowej, ministra zdrowia w sprawie bezpieczeństwa zdrowotnego wychowanków burs i internatów szkolnych

Zgłaszający: Włodzimierz Czarzasty, Marcin Kulasek, Agnieszka Dziemianowicz-Bąk, Bogusław Wontor, Katarzyna Kretkowska

Data wpływu: 28-04-2020

Według raportu Najwyższej Izby Kontroli z 2016 roku w Polsce funkcjonowało 757 burs i internatów szkolnych. Zapewniały one wychowankom 73.879 miejsc zakwaterowania. Większość z nich to uczniowie szkół średnich.

Obecnie lekcje w polskich szkołach odbywają się w trybie zdalnym. Taki stan faktyczny ma trwać co najmniej do 24 maja 2020 roku. Ministerstwo musi jednak być przygotowane na scenariusz, w którym wznowienie zajęć lekcyjnych w szkołach nastąpi przed końcem stanu epidemii. Oznaczać to będzie powrót kilkudziesięciu tysięcy wychowanków burs i internatów do swoich placówek. Powinny one zostać przygotowane na przyjęcie młodzieży w sytuacji zagrożenia zarażaniem wirusem SARS-CoV-2. Obowiązkiem organów prowadzących powyższe placówki oświatowe jest zapewnienie bezpieczeństwa wychowankom. Tymczasem rzeczywistość lokalowa i sanitarna w polskich bursach i internatach może stanowić zagrożenie dla zdrowia wychowanków w sytuacji trwającej epidemii. Wieloosobowe sypialnie, wspólne łazienki, duże stołówki – to rzeczywistość większości burs i internatów.

W związku z powyższym kierujemy do Pana Ministra następujące pytanie:

Jakie środki zamierza podjąć Ministerstwo celem zapewnienia bezpieczeństwa zdrowotnego wychowanków i pracowników burs i internatów szkolnych w sytuacji trwającej epidemii i możliwego wznowienia realizacji zajęć lekcyjnych w szkołach?

Interpelacja nr 5734 do ministra edukacji narodowej w sprawie zagwarantowania odpowiedniej ochrony pracownikom przedszkoli w związku z decyzją rządu o otwarciu tych placówek w czasie epidemii COVID-19

Data wpływu: 08-05-2020

Szanowny Panie Ministrze,

zwracamy się do Pana jako do ministra odpowiedzialnego za prawidłowe wdrożenie i prawidłową realizację decyzji rządu o otwarciu przedszkoli w czasie pandemii koronawirusa COVID-19. Dyrektorzy i pracownicy przed-

szkoli oraz rodzice dzieci pokładają w Panu Ministrze, w rządzie i w państwowych służbach sanitarnych nadzieję, że realizacja zadań oświatowych w przedszkolach będzie przebiegała bezpiecznie, a przedszkola publiczne i niepubliczne nie staną się wskutek tej decyzji kolejnymi ogniskami epidemii.

Jesteśmy przekonani, że Pan Minister zdaje sobie sprawę, iż rządowe wytyczne przeciwepidemiczne z 30 kwietnia 2020 r. dla przedszkoli oraz dla innych form i dla innych instytucji opieki nad dziećmi do lat trzech, opracowane przez głównego inspektora sanitarnego, są w dużej części całkowicie nieprzystające do specyfiki zajęć, bazy lokalowej w przedszkolach oraz do poziomu rozwoju psychofizycznego trzyletnich dzieci. Nie wdając się w szczegóły, niemożliwe są na przykład w żadnym przedszkolu wyegzekwowanie dystansu dwóch metrów od nauczyciela czy innego dziecka albo rezygnacja z fizycznej bliskości nauczyciela z dzieckiem, podobnie jak niemożliwa jest realizacja polecenia zamykania potencjalnie chorego, trzyletniego dziecka, w izolatce. Liczne argumenty w tej sprawie przekazują na pewno Panu Ministrowi na bieżąco jednostki samorządu terytorialnego, pedagodzy czy specjalistyczne organizacje pozarządowe, np. Porozumienie Pracodawców Ochrony Zdrowia.

Odnosimy wrażenie, że rząd i jego agendy potraktowały pracowników przedszkoli wyłącznie podmiotowo, bez rzeczywistej troski o ich bezpieczeństwo oraz bezpieczeństwo ich rodzin. Wydaje się, że nikt z rządu nie martwi się tym, że pozornie zdrowe dziecko może przynieść do przedszkola wirusa z domu i bezobjawowo zarazić inne dzieci oraz nauczycieli, którzy z kolei zanoszą zarazki COVID-19 do swoich domów i rodzin. Świadczą o tym na przykład mało precyzyjne i mało dostosowane do specyfiki przedszkoli procedury stosowania środków ochrony indywidualnej oraz zasady dezynfekcji opracowane przez GIS. Dyrektorzy i nauczyciele placówek mają także obawy, że w przypadku zarażenia koronawirusem w przedszkolu to oni w pierwszej kolejności będą obarczani odpowiedzialnością przez rodziców, prokuraturę, służby epidemiologiczne oraz kuratoria oświaty, mimo że nie będą mieli oni na to żadnego wpływu.

Decyzja Rady Ministrów o otwarciu przedszkoli sprawiła, że pracownicy przedszkoli stali się tak samo narażeni na zarażenie COVID-19 jak lekarze przyjmujący pacjentów w szpitalach i przychodniach, ratownicy udzielający pomocy medycznej czy opiekunowie w domach pomocy społecznej.

W związku z powyższym uprzejmie prosimy Pana Ministra o udzielenie odpowiedzi na następujące pytania:

Dlaczego dyrektorom przedszkoli przekazano wytyczne przeciwepidemiczne niemożliwe do prawidłowego zrealizowania w przedszkolach? Kto

poniesie odpowiedzialność prawną za ich nieprzestrzeganie w przypadku zarażenia dziecka lub pracownika w przedszkolu?

Czy po licznych uwagach praktyków edukacji, w tym jednostek samorządu terytorialnego, dyrektorów przedszkoli, nauczycieli oraz organizacji pozarządowych, wytyczne przeciwepidemiczne dla przedszkoli oraz dla innych form i dla innych instytucji opieki nad dziećmi do lat trzech, opracowane przez głównego inspektora sanitarnego, zostaną dostosowane do specyfiki przedszkoli? Jeżeli tak, to kiedy?

Czy w przypadku gdy dostosowanie przedszkoli do wytycznych epidemicznych będzie wymagało działań inwestycyjnych, koszty tych inwestycji zostaną sfinansowane z dodatkowych środków przyznanych samorządom, np. z dotacji celowej?

Czy rząd faktycznie sfinansuje rzeczywiste koszty środków ochrony indywidualnej, środków dezynfekcyjnych oraz innych środków niezbędnych w profilaktyce antywirusowej? Jednostki samorządu sygnalizują, że rząd obecnie dofinansuje zaledwie parę procent tych kosztów.

Czy pracownicy przedszkoli mający kontakt z dziećmi i rodzicami otrzymają możliwość dostępu do szybkiej ścieżki testów na COVID-19 tak jak ratownicy medyczni czy pielęgniarki?

Czy dyrektorzy przedszkoli oraz ich pracownicy otrzymają od Ministerstwa Edukacji Narodowej lub bezpośrednio z kuratoriów oświaty pomoc prawną i psychologiczną w przypadku stwierdzenia zarażeń koronawirusem na terenie przedszkola?

Z wyrazami poważania

Interpelacja nr 11400 do ministra edukacji narodowej w sprawie funkcjonowania szkół podczas pandemii

Data wpływu: 21-09-2020

Szanowny Panie Ministrze,

z doniesień medialnych dowiadujemy się, że co najmniej tysiąc nauczycieli w samym województwie małopolskim nie wróciło po wakacjach do szkół, ponieważ warunki pracy w szkołach podczas pandemii wypychają pracowników z zawodu. Nauczyciele nie są zabezpieczeni w maski FFP3, a od ministerstwa dostali w przeliczeniu na pracownika 6 maseczek jednorazowych na rok szkolny – ochronę muszą zapewniać sobie sami. Możemy spodziewać się, że niedługo szkoły staną, bo nie będzie miał kto uczyć.

Dyrektorzy żyją w strachu, ponieważ uczniowie nie mają warunków do bezpiecznej nauki. Zaangażowanie rządu i ministerstwa jest żadne. Systemowe rozwiązania nie istnieją, a każda szkoła tworzy swoje zasady. Na dyrektorach spoczywa wielka odpowiedzialność, ale decyzyjności nie dano im żadnej.

Żeby umyć skutecznie ręce, na co wszyscy zwracają uwagę, trzeba je szorować przez 30 sekund. Ilu uczniów na 5-minutowej przerwie zdąży umyć choć raz w zalecany sposób ręce, skoro w szkole są trzy łazienki, po dwie umywalki i kilkuset uczniów? Nie ma szans, by w ciągu dnia choć połowa z nich umyła dłonie, a dezynfekcja silnymi płynami co każda lekcja niszczy delikatną skórę dzieci.

W związku z tym prosimy o odpowiedź na następujące pytania:

W ilu polskich szkołach od 1.09 do 18.09 wykryto przypadki zarażenia koronawirusem wśród uczniów lub nauczycieli?

Ile szkół od 1.09 do 18.09 zostało całkowicie zamkniętych, a w ilu wprowadzono naukę zdalną dla poszczególnych klas?

Czy ministerstwo posiada dane, ilu nauczycieli z początkiem roku szkolnego 2020/2021 nie wróciło po wakacjach do szkół? Czy znane są powody takiej sytuacji?

Czy powstaje czytelna platforma umożliwiająca zdalne nauczanie, zapewniająca bezproblemowe połączenie z nauczycielem, bazę materiałów dydaktycznych oraz zadań urozmaicających zajęcia?

Czy Ministerstwo Edukacji Narodowej planuje podjąć dodatkowe kroki, które zwiększą bezpieczeństwo uczniów i nauczycieli w szkołach prowadzących zajęcia w trybie stacjonarnym?

Czy ministerstwo posiada informacje o płynach do dezynfekcji stosowanych w szkołach? Czy ich częste stosowanie może wpływać negatywnie na zdrowie lub samopoczucie uczniów i personelu?

Jaka jest ogólna ocena ministerstwa co do funkcjonowania szkół w czasie pandemii?

Z wyrazami szacunku

Interpelacja nr 13178 do ministra edukacji narodowej w sprawie planowanej reformy edukacji i nauki

Data wpływu: 21-10-2020

Szanowny Panie Ministrze,

działając na podstawie art. 14 ust. 1 pkt 7 ustawy z dnia 9 maja 1996 r. o wykonywaniu mandatu posła i senatora (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1799), niniejszym zwracam się z interpelacją w sprawie zapowiadanej przez Pana Ministra reformy edukacji, w tym reformy programowej.

W dniu 9 lipca 2020 r. opublikował Pan na portalu Twitter wpis o następującej treści: „Zgadzam się z Panem, że reformy edukacji i nauki są pilnie potrzebne. Nie tylko te organizacyjne, też ważne, ale przede wszystkim te programowe” - wskazane słowa mogą budzić zaniepokojenie, biorąc pod uwagę wcześniejsze zapowiedzi pana marszałka Terleckiego, w których padła sugestia, że po zmianach programowych w systemie oświaty więcej osób będzie głosowało na Prawo i Sprawiedliwość. Słowa te mogą dowodzić, że ewentualna reforma programowa motywowana będzie interesem politycznym i partyjnym, a nie faktycznymi potrzebami poznawczymi dzieci i młodzieży.

Jednocześnie zwracam uwagę, że przy poprzedniej reformie podstawy programowej ukrywane były nazwiska jej autorów, co zostało podważone w wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 20 września 2017 r. (sygn. akt II SA/Wa 735/17). Apeluję do Pana, by tym razem wszelkie ewentualne zmiany w zakresie podstawy programowej były przeprowadzone w sposób pełni transparentny dla opinii publicznej, łącznie z informacją o autorach poszczególnych części podstawy.

Rekapitułując, opinia publiczna powinna znać szczegóły planowanych przez Pana ministerstwo reform. Oczekuję, podobnie jak środowiska nauczycielskie, rodzicielskie i uczniowskie, że zmiany w oświacie będą podyktowane dobrem dzieci i młodzieży, a nie władzy czy jakiegokolwiek partii politycznej.

Mając na uwadze powyższe, proszę o udzielenie odpowiedzi na następujące pytania:

Jakie reformy w systemie oświaty planuje Pan przedsięwziąć?

Jaki jest przewidywany zakres prac nad zmianą podstawy programowej?

Kto jest lub ma być autorem projektu zmiany podstawy programowej?

Jacy eksperci mają zostać zaproszeni do pomocy w opracowaniu nowej

podstawy programowej? W jakim trybie będzie odbywało się powoływanie grona takich ekspertów?

Jaki jest przewidywany termin wdrożenia nowej podstawy programowej?

Interpelacja nr 13180 do ministra edukacji narodowej w sprawie zmiany zasad przechodzenia jednostek oświatowych na zdalny tryb nauczania

Data wpływu: 21-10-2020

Szanowny Panie Ministrze,

w dniu 29 września br. Związek Nauczycielstwa Polskiego (dalej jako: „ZNP”) zwrócił się do Ministerstwa Edukacji Narodowej o zmianę przepisów dotyczących przechodzenia na nauczanie zdalne lub hybrydowe. De lege lata, zgodnie z § 1 rozporządzenia ministra edukacji narodowej z dnia 12 sierpnia 2020 r. (Dz. U. 2020 poz. 1386), dyrektorzy szkół mają możliwość zawieszenia zajęć na czas oznaczony jedynie za zgodą organu prowadzącego i po uzyskaniu pozytywnej opinii właściwego powiatowego inspektora sanitarnego.

Zasadna wydaje się zmiana ww. rozporządzenia, biorąc pod uwagę pogarszającą się sytuację epidemiczną na terenie Rzeczypospolitej Polskiej – 17 października br. padł rekord liczby wykrytych zakażeń wirusem SARS-CoV-2 – mowa tu o niemal 9622 nowych zakażonych w ciągu zaledwie jednej doby. Należy zatem przyjąć z aprobatą propozycję ZNP polegającą na zmianie przepisów w ten sposób, że to dyrektorzy szkół będą decydowali o przejściu na edukację hybrydową lub zdalną, bez konieczności uzyskiwania zgody ze strony powiatowego inspektora sanitarnego.

Rekapitułując, propozycja ZNP pozwoli na szybszą reakcję jednostek oświatowych i zmniejszenie ryzyka zakażeń w przepełnionych placówkach. Przez obecny kształt przepisów reakcja placówek oświatowych jest nierzadko spóźniona i ma miejsce dopiero, gdy w placówce pojawi się już ognisko zakażenia.

Mając na uwadze powyższe, proszę o udzielenie odpowiedzi na następujące pytania:

Czy Pan Minister planuje zmianę rozporządzenia, o którym mowa powyżej, zgodnie z opisanymi postulatami ZNP?

Jakie działania planuje podjąć Ministerstwo Edukacji Narodowej, aby lepiej zabezpieczyć dzieci i młodzież oraz pracowników szkół przed ryzykiem zarażenia się wirusem SARS-CoV-2?

Interpelacja nr 16089 do ministra edukacji narodowej w sprawie efektów rzeczowych finansowania przez Ministerstwo Edukacji Narodowej w 2020 r. zakupu komputerów stacjonarnych, laptopów i tabletów w celu wsparcia placówek oświatowych w przeciwdziałaniu skutkom pandemii COVID-19

Data wpływu: 04-12-2020

Szanowny Panie Ministrze,

w dniu 27 listopada 2020 roku przedstawiciel rządu – wiceminister finansów pan Paweł Skuza promował w rządowych mediach przekazanie przez rząd prawie 270 mln zł dla samorządów na zakup sprzętu i usług niezbędnych do prowadzenia zajęć online. Okazało się jednak, że nie było to żadne rządowe wsparcie jednostek samorządu terytorialnego ani placówek oświatowych w zakupie laptopów czy komputerów, a jedynie częściowa refundacja kosztów (do 500 zł) poniesionych przez nauczycieli w celu prowadzenia zajęć online w ramach edukacji zdalnej, związanej z koniecznością przeciwdziałania pandemii COVID-19.

Po rozpowszechnieniu powyższej informacji zwróciło się do nas wielu samorządowców i dyrektorów placówek oświatowych z informacjami, że zakup komputerów, laptopów, drukarek, kamer, skanerów, osprzętu i oprogramowania dla szkół jest nadal palącą potrzebą, bowiem sprzęt posiadany przez nauczycieli, uczniów i szkoły jest często przestarzały i niezdolny do prawidłowej realizacji zdalnego nauczania. Przedstawiciele władz jednostek samorządu terytorialnego, dyrektorzy placówek oświatowych i nauczyciele sygnalizują też, że różne projekty Ministerstwa Edukacji Narodowej w 2020 roku nie zaspokoiły faktycznych potrzeb ze względu na zbyt niskie faktyczne dofinansowanie. Podkreślają oni, że w działaniach rządu dość często więcej jest propagandy – jak w przypadku ww. aktywności wiceministra Pawła Skuzy – niż skuteczności w zaspokajaniu potrzeb. Samorządowcy zwracają tu uwagę na to, że ze względu na uporczywe działania legislacyjne rządu na rzecz obniżenia przychodów samorządów to na rządzie i instytucjach centralnych spoczywa obowiązek finansowania skutków takiej polityki.

W związku z powyższym uprzejmie prosimy Pana Ministra o udzielenie odpowiedzi na następujące pytania:

Czy Ministerstwo Edukacji Narodowej monitoruje problemy dot. wyposażenia placówek oświatowych, nauczycieli i uczniów w laptopy, komputery stacjonarne oraz inny sprzęt komputerowy niezbędny do realizacji zadań oświatowych w czasie pandemii COVID-19?

W przypadku pozytywnej odpowiedzi na pierwsze pytanie: Jakie problemy związane z wyposażeniem placówek oświatowych w laptopy, komputery stacjonarne oraz inny sprzęt komputerowy niezbędny do realizacji zadań oświatowych w czasie pandemii COVID-19 zostały zdiagnozowane w 2020 roku przez ministerstwo? Jakie są efekty rzeczowe działań ministerstwa w celu rozwiązania tych problemów? Czy zdaniem ministerstwa zdiagnozowane problemy zostały rozwiązane?

Ile pieniędzy przekazało w 2020 roku Ministerstwo Edukacji Narodowej na poszczególne województwa w celu dofinansowania zakupów komputerów (zestawów komputerowych), laptopów i tabletów dla placówek oświatowych prowadzonych przez te jednostki w związku z wprowadzeniem edukacji zdalnej? Prosimy o podanie łącznej kwoty przyznanej wszystkim jednostkom samorządu terytorialnego na terenie każdego województwa.

Jakie są efekty rzeczowe działań podjętych w 2020 roku przez Ministerstwo Edukacji Narodowej, związanych z doposażeniem ze środków państwowych, niezależnych od przyznanej na 2020 rok subwencji oświatowej, placówek oświatowych w laptopy, komputery stacjonarne oraz inny sprzęt komputerowy niezbędny do realizacji zadań edukacyjnych w czasie pandemii COVID-19? Ile sztuk komputerów (zestawów komputerowych), laptopów, tabletów oraz innego sprzętu komputerowego zakupiono łącznie w poszczególnych województwach z ww. środków MEN?

Jakie działania związane z dofinansowaniem zakupu sprzętu komputerowego i oprogramowania dla placówek oświatowych w celu przeciwdziałania skutkom pandemii COVID-19 zaplanowało Ministerstwo Edukacji Narodowej na 2021 rok?

Interpelacja nr 31282 do prezesa Rady Ministrów w sprawie programu „Maluch plus”

Data wpływu: 08-02-2022

Szanowny Panie Premierze!

Program “Maluch plus” to inicjatywa Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, który miał wspierać rozbudowę systemu opieki nad dziećmi w wieku do lat 3. Projekt miał ułatwiać powstawanie żłobków i klubów dziecięcych, a także zapewniać bardziej atrakcyjne warunki osobom samozatrudnionym pracującym jako dzienny opiekun.

W 2021 roku na ten cel przeznaczono niemal pół miliarda złotych. Program w tej formie funkcjonował nieprzerwanie od 2017 r.

Program podzielony był na moduły, w ramach których uprawnione podmioty ubiegały się o dofinansowanie tworzenia miejsc opieki i ich funkcjonowania, jak też samego tworzenia miejsc na terenie tych gmin, gdzie nie funkcjonowały żłobki lub kluby dziecięce utworzone przez jst. Możliwe było również dofinansowanie funkcjonujących już miejsc utworzonych przez jednostki samorządu terytorialnego w poprzednich edycjach programu oraz dofinansowanie tworzenia nowych miejsc przez podmioty inne niż jst.

Uprawnione podmioty składały wnioski o udział w programie w listopadzie roku poprzedzającego rok, w którym otrzymywały dofinansowanie.

W 2021 r. nie ogłoszono w listopadzie naboru do kolejnej edycji programu „Maluch plus”. Brak jakichkolwiek informacji o uruchomieniu dofinansowania.

Proszę o informację:

Czy i kiedy zostanie ogłoszony nabór do ww. programu? Czy możliwe jest, że Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej zrezygnowało z tak ważnego społecznie projektu?

Z poważaniem

Interpelacja nr 35773 do prezesa Rady Ministrów w sprawie podwyżek dla nauczycieli

Data wpływu: 05-09-2022

Szanowny Panie Premierze,

choć w piątek rozpoczął się nowy rok szkolny, to nauczyciele i dyrektorzy wracają do szkół ze starymi problemami. Mowa tutaj konkretnie o niskich wynagrodzeniach, które sprawiają, iż coraz mniej młodych ludzi decyduje się, aby wybrać ten zawód, a także coraz więcej nauczycieli rezygnuje z wykonywanego zawodu. W konsekwencji w polskiej oświacie brakuje coraz więcej nauczycieli. Przykładowo w Łodzi nie obsadzono łącznie około 300 etatów (w publicznych szkołach, przedszkolach czy poradniach i ośrodkach szkolno-wychowawczych).

Minister edukacji i nauki pan Czarnek w piątkowej (2.09 br.) rozmowie w radiu RMF FM oznajmił, iż „budżet, który został przyjęty wstępnie, zakłada zwiększenie subwencji oświatowej o 11 mld zł i podniesienie wynagrodzeń od kilkunastu do 35 procent”. Na obietnicę ministra odpowiedział burmistrz Ustrzyk Dolnych pan Bartosz Romanowicz, który również był gościem

Porannej rozmowy w RMF FM. „Jeżeli pan minister podnosi wynagrodzenia nauczycielom, to dlaczego subwencja, którą otrzymujemy, nie kompensuje tej podwyżki?” – pyta pan burmistrz. Choć pan minister Czarnek obiecuje, iż nowa subwencja „została wyliczona co do złotówki”, uzasadnione są obawy samorządowców. Przykładowo w Łodzi w 2022 r. (wg budżetu na dzień 30.06.2022 r.) pokrycie wydatków na zadania subwencionowane subwencją oświatową wynosi 69,3%, gdzie w roku 2011 wynosiło 77,9%.

W związku z powyższym zwracam się do Pana Premiera z następującymi pytaniami:

Jaką dokładnie podwyżkę dostaną nauczyciele posiadający poszczególne stopnie awansu zawodowego?

Kiedy konkretnie nauczyciele otrzymają podwyżki?

Czy przedstawią Państwo samorządowcom, politykom i opinii publicznej te dokładne wyliczenia, na których bazują, iż subwencja została wyliczona co do złotówki?

Z poważaniem

4.4. Wnioski i rekomendacje

Wnioski

1. Nauczyciele jako środowisko zawodowe są nadal silnie sfeminizowaną grupą. Tylko co piąta osoba pracująca w tym zawodzie to mężczyzna. Brakuje mechanizmów instytucjonalnych zmieniających ten stan rzeczy. Wiąże się to w dużym stopniu z poziomem płac, który nie skłania mężczyzn do wyboru tej ścieżki rozwoju kariery zawodowej. Inną barierą jest wielostopniowy mechanizm rozwoju kariery zawodowej w warunkach zmieniających się przepisów prawa oświatowego oraz nadmierny stres w szkole.

2. Proces wprowadzenia trybu zdalnego nauczania w 2020 r. jako mechanizmu zmniejszania ryzyka zdrowotnego na skutek pojawienia się koronawirusa w Polsce był realizowany przez JST zazwyczaj sprawnie, z uwzględnieniem zmieniających się szybko przepisów wykonawczych w tym obszarze.

3. System oświaty publicznej po 2015 r. funkcjonuje w warunkach narastającej presji ideologicznej ze strony obozu rządzącej, luki dotyczącej finansowania zadań oświatowych na skutek zmian w systemie finansów publicznych, negatywnych efektów reformy systemu oświaty z 2017 r. To powoduje narastające wśród nauczycieli przeświadczenie o niestabilności instytucjonalnej systemu oświaty. Jest ono wzmacnianie przez malejącą siłę nabywczą nauczycielskich wynagrodzeń na skutek wysokiej inflacji.

4. Ustawa z dnia 12 kwietnia 2019 r. o opiece zdrowotnej nad uczniami miała na celu wzmocnienie mechanizmów instytucjonalnych w zakresie profilaktycznej opieki zdrowotnej. Jednakże jej skuteczność odbiega od założonych celów, bowiem plaga otyłości, problemy stomatologiczne wśród dzieci i młodzieży oraz trudności adaptacyjne będące efektem izolacji pandemicznej nadal występują w stopniu, który stanowi wyzwanie systemowe dla polityki zdrowotnej państwa.

5. Rząd po 2015 r. częściej wybiera model konfrontacji w relacjach z nauczycielskimi związkami zawodowymi niż traktuje ich jako partnerów w procesie realizacji zmian w systemie edukacji. Ich postulaty płacowe są traktowane przez Ministerstwo Edukacji i Nauki jako wyraz postawy roszczeniowej, a nie objaw realnych problemów ekonomicznych dotyczących tego środowiska zawodowego.

Rekomendacje

1. Wprowadzenie w skali całego kraju programu, analogicznego do programu realizowanego w województwie mazowieckim, podnoszenia kompetencji

nauczycielskiej kadry zarządzającej oraz nauczycieli w ramach studiów podyplomowych, które będą sfinansowane przez samorząd województwa. To ułatwi oraz przyspieszy proces adaptacji liderów środowiska nauczycielskiego do zmian instytucjonalnych oraz umożliwi im optymalizację wykorzystania zasobów finansowych, organizacyjnych, technicznych, którymi dysponują publiczne placówki oświatowe.

2. Wzrost subwencji oświatowej powinien być procesem proaktywnym, który jest oparty na realistycznych prognozach uwzględniających zmieniające się dynamiczne parametry otoczenia zewnętrznego systemu oświaty. Należy rozważyć modyfikację systemu finansowania placówek wychowania przedszkolnego. Koniecznością prawną staje się uproszczenie systemu finansowania oświaty.

3. JST stoją przed koniecznością zmierzenia się z wyzwaniami finansowymi oraz organizacyjnymi dotyczącymi pracy zdalnej - rozwiązaniem w tym zakresie, zwłaszcza w odniesieniu do nauczycieli-przedmiotowców (narastające braki kadrowe) może być stworzenie instytucjonalno-prawnych mechanizmów „odwróconych” lekcji zdalnych, polegających na prowadzeniu przez nauczyciela lekcji w trybie online przy jednoczesnej obecności uczniów w klasie.

4. Rok szkolny 2023/2024 może być trudny ze względu na brak dopasowania infrastrukturalnego oraz kadrowego części placówek oświatowych do wielkości roczników w szkołach ponadpodstawowych. Za uzasadnione należy uznać oczekiwanie środowiska samorządowego odnoszące się do zwiększenia liczby godzin nadwymiarowych dla nauczycieli, a także stworzenie bardziej liberalnych przepisów odnoszących się do sieci publicznych szkół ponadpodstawowych.

5. Utworzenie w każdej szkole Funduszu Uczniowskiego, którego podstawowym celem działania będzie zapewnienie środków finansowych (ze zwiększonej subwencji oświatowej w stopniu proporcjonalnym do liczby uczniów w danej szkole) na realizację projektów uczniów wyłonionych w drodze głosowania. To mechanizm budowania poczucia sprawczości i podmiotowości w sferze publicznej uczniów - analogiczny do tego, jakim jest budżet obywatelski na poziomie gmin.

5.

**Infrastruktura i transport
publiczny
w latach 2016-2022**

5.1. Diagnoza i uwarunkowania

Utrzymanie we właściwym stanie infrastruktury komunalnej jest warunkiem koniecznym funkcjonowania wspólnot lokalnych na poziomie zapewniającym im zaspokojenie ich potrzeb życiowych w stopniu co najmniej wystarczającym. Bez odpowiedniej sieci wodociągowej w sytuacji rosnącej skali zmian klimatycznych zjawisko wystąpienia niedoborów wody zarówno do celów bytowych jak i gospodarczych staje się w ostatnich latach coraz bardziej prawdopodobne. Dużym wyzwaniem dla rozwoju infrastruktury komunalnej jest żywiolowy rozwój suburbanizacji w obszarach metropolitalnych - pojawiają się nowe wyzwania inwestycyjne dla JST związane z kanalizacją, siecią gazową, oczyszczaniem ścieków, rozwojem infrastruktury drogowej, budową ścieżek rowerowych. Systematyczny wzrost liczby samochodów osobowych w naszym kraju postawił przed JST nowe wyzwanie polegające na jednoczesnym podnoszeniu jakości usług publicznego transportu zbiorowego, modernizacji taboru komunikacji miejskiej, tworzeniem i rozwojem stref czystego transportu w dużych miastach w celu zmniejszania poziomu zanieczyszczeń powietrza w centrach tych ośrodków miejskich. Dodatkowo, pandemia COVID-19 spowodowała obniżenie mobilności przestrzennej mieszkańców obszarów miejskich, co miało swoje konsekwencje w postaci wzrostów kosztów funkcjonowania publicznego transportu zbiorowego⁹⁰. Należy także zauważyć, iż dużą rolę w programowaniu kierunków rozwoju infrastruktury drogowej oraz wpływania na wzorce korzystania z transportu publicznego odgrywa państwo poprzez określone kierunki wsparcia finansowego - Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg (dawniej Fundusz Dróg Samorządowych), Fundusz Rozwoju Przewozów Autobusowych.

Analiza danych GUS o charakterze ogólnopolskim⁹¹ i na poziomie województw (tabele nr 16-20) ujawnia istnienie następujących zjawisk oraz kierunków zmian w obszarze infrastruktury komunalnej oraz transportu publicznego:

1. w miastach w 2021 r. z wodociągu korzystało 96,7% ludności, z kanalizacji 90,7% ludności, z gazu 72,3%;
2. w 2021 r. było 760 oczyszczalni ścieków, natomiast w miastach z oczyszczalni ścieków korzystało 94,6% ludności;
3. w 2021 r. przydomowe systemy ścieków występowały kilka razy częściej

90. W 2019 r. najwyższe dopłaty do transportu publicznego w zł per capita (powyżej 500 zł) na poziomie miast wojewódzkich występowały w: Warszawie - 916,98 zł, Gdańsku - 591,15 zł, Poznaniu - 537,01 zł. Zob. P. Swianiewicz, J. Łukomska, *Dopłaty samorządów do transportu zbiorowego w 2019 roku*, „Pismo Samorządu Terytorialnego Wspólnota”, s. 16, https://wspolnota.org.pl/fileadmin/news/2021/Nr_25_2020_Doplaty_do_transportu_w_2019.pdf

91. GUS, *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2022...*, s. 335 - 337, s. 546, s. 548.

na wsi niż w miastach (1831 tys. zbiorników bezodpływowych na wsi i 292 tys. w miastach, 292 tys. przydomowych oczyszczalni ścieków na wsi i 25 tys. w miastach);

4. w 2021 r. w miastach znajdowało się 73,1 tys. km sieci wodociągowej rozdzielczej (na wsi 243,5 tys. km), długość sieci kanalizacyjnej w miasta wynosiła 69,7 tys. km (na wsi 103,8 tys. km);

5. całkowite zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych w ciągu roku w hm³ wynosiło w 2021 r. 1279,8 hm³ (w 2015 r. wartość zużycia to 1236,5 hm³);

6. w 2021 r. zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych na 1 odbiorcę w mieście wynosiło 1742 kWh (w 2015 r. 1760 kWh), a na wsi na 1 odbiorcę to zużycie znalazło się na poziomie 2453 kWh (w 2015 r. 2344 kWh);

7. w 2021 r. odbiorców gazu w miastach było 7166 tys. (w 2015 r. 6378 tys.), natomiast w miastach tych odbiorców było 1383 tys. (w 2015 r. 996 tys.);

8. w 2021 r. z komunikacji miejskiej skorzystało 2617926 tys. pasażerów (w 2015 r. 3843415 tys. pasażerów);

8. w 2021 r. tabor komunikacji miejskiej (własność JST) składał się z 10342 autobusów, 2612 tramwajów (w 2015 r.: 9783 autobusów oraz 2885 tramwajów);

9. w 2021 r. dróg publicznych ogółem na 10 tys. ludności było najwięcej (powyżej poziomu ogólnopolskiego) w woj. podlaskim, lubelskim, warmińsko-mazurskim, lubuskim, świętokrzyskim, kujawsko-pomorskim, wielkopolskim, zachodniopomorskim, natomiast jego wartość najbardziej wzrosła w latach 2016-2021 w woj. lubelskim, podlaskim, lubuskim;

10. w 2021 r. dróg gminnych i powiatowych o twardej nawierzchni na 10 tys. ludności było więcej niż na poziomie ogólnopolskim w woj. świętokrzyskim, podlaskim, lubelskim, kujawsko-pomorskim, warmińsko-mazurskim, łódzkim, wielkopolskim, opolskim, podkarpackim;

11. w 2021 r. dróg dla rowerów na 10 tys. ludności było więcej niż na poziomie ogólnopolskim w woj. lubuskim, kujawsko-pomorskim, podlaskim, wielkopolskim, zachodniopomorskim, pomorskim, opolskim, warmińsko-mazurskim, lubelskim, mazowieckim;

12. przewozy pasażerskie na 1 mieszkańca w latach 2016-2021 najbardziej zmalały w porównaniu do poziomu ogólnopolskiego w woj. mazowieckim, łódzkim, małopolskim, pomorskim, podlaskim, dolnośląskim, natomiast skala spadku przewozów pasażerskich wywołana spadkiem mobilności

przestrzennej będącej skutkiem ograniczeń pandemicznych była wyraźnie zauważalna we wszystkich województwach;

13. w 2021 r. w naszym kraju było 25869,8 tys. samochodów osobowych, natomiast na 1000 mieszkańców najczęściej przypadało aut osobowych (powyżej poziomu ogólnopolskiego wynoszącego 682,4) w woj. lubuskim, mazowieckim, wielkopolskim, opolskim, dolnośląskim, łódzkim, lubelskim, ponad 50% aut osobowych w Polsce znajdowało się w 5 województwach - woj. mazowieckim, śląskim, wielkopolskim, małopolskim, dolnośląskim.

Tabela 16. Drogi publiczne ogółem na 10 tys. ludności w latach 2016-2021 (w km)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
POLSKA	109,3	109,9	110,5	110,7	113,0	113,4
DOLNOŚLĄSKIE	82,2	82,0	83,9	84,6	87,1	87,7
KUJAWSKO-POMORSKIE	131,4	131,8	132,4	135,2	135,1	135,3
LUBELSKIE	171,1	174,0	180,0	176,4	187,1	190,3
LUBUSKIE	148,4	152,0	153,6	154,7	165,1	160,4
ŁÓDZKIE	105,1	105,2	105,6	106,1	108,9	110,2
MAŁOPOLSKIE	90,5	93,0	92,5	92,9	91,5	91,8
MAZOWIECKIE	101,4	101,6	101,8	101,3	100,5	101,2
OPOLSKIE	105,5	105,7	106,5	105,5	108,9	111,4
PODKARPACKIE	99,2	98,5	99,2	100,3	103,2	104,2
PODLASKIE	223,5	227,4	225,8	227,6	234,8	238,4
POMORSKIE	97,7	97,5	97,4	97,4	98,6	96,6
ŚLĄSKIE	55,7	54,8	54,6	55,7	57,8	56,8
ŚWIĘTOKRZYSKIE	141,4	140,4	140,9	143,0	145,9	147,1
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	153,5	154,9	156,5	155,9	160,5	160,7
WIELKOPOLSKIE	117,1	117,0	117,5	117,5	118,9	120,8
ZACHODNIOPOMORSKIE	114,6	116,2	116,7	114,4	120,8	118,8

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Tabela 17. Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 10 tys. ludności w latach 2016-2021

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
POLSKA	64,0	65,4	66,6	67,3	69,6	70,3
DOLNOŚLĄSKIE	54,2	54,7	57,3	57,4	60,4	60,9
KUJAWSKO-POMORSKIE	70,6	73,7	75,2	78,3	79,2	81,2
LUBELSKIE	87,2	89,2	95,3	92,4	99,6	102,7
LUBUSKIE	61,0	62,4	63,7	64,3	72,3	66,2
ŁÓDZKIE	70,8	72,2	72,8	74,0	76,4	77,7
MAŁOPOLSKIE	66,3	69,0	68,6	69,5	68,8	69,8
MAZOWIECKIE	59,0	60,5	61,5	62,2	62,5	63,8
OPOLSKIE	66,9	67,8	68,5	69,5	72,1	73,4
PODKARPACKIE	66,3	66,6	67,8	68,9	71,3	72,3
PODLASKIE	91,9	93,1	94,0	96,5	102,6	105,2
POMORSKIE	46,3	48,0	49,4	50,3	52,4	52,9
ŚLĄSKIE	41,7	42,0	42,0	42,6	44,5	43,8
ŚWIĘTOKRZYSKIE	99,2	101,1	103,1	104,3	107,6	109,0
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	70,6	72,4	74,1	75,6	80,0	80,8
WIELKOPOLSKIE	70,3	71,5	72,3	73,3	74,7	76,3
ZACHODNIOPOMORSKIE	62,5	63,0	63,2	62,9	67,2	66,2

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Tabela 18. Drogi dla rowerów na 10 tys. ludności w latach 2016-2021 (w km)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
POLSKA	2,93	3,16	3,62	4,05	4,53	4,88
DOLNOŚLĄSKIE	2,39	2,59	3,08	3,49	3,85	3,74
KUJAWSKO-POMORSKIE	4,48	4,59	5,06	5,42	6,00	6,85
LUBELSKIE	2,98	3,21	3,60	4,33	5,01	5,39
LUBUSKIE	5,12	5,67	5,91	6,36	7,18	7,55
ŁÓDZKIE	2,57	2,94	3,12	3,54	3,92	4,36
MAŁOPOLSKIE	1,21	1,46	1,59	1,87	2,25	2,44
MAZOWIECKIE	2,62	2,90	3,69	4,32	4,65	4,92
OPOLSKIE	3,12	3,34	4,24	5,20	5,83	6,14
PODKARPACKIE	2,51	2,78	2,89	3,03	3,22	3,45
PODLASKIE	3,92	4,37	4,88	5,34	6,33	6,85
POMORSKIE	4,77	5,00	5,33	5,75	6,27	6,57
ŚLĄSKIE	1,72	1,81	2,06	2,32	2,71	3,13
ŚWIĘTOKRZYSKIE	1,84	1,92	2,22	2,63	3,27	3,53
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	3,54	3,49	3,88	4,46	4,89	5,41
WIELKOPOLSKIE	3,88	4,20	5,22	5,61	6,17	6,68
ZACHODNIOPOMORSKIE	4,29	4,43	4,98	5,29	6,12	6,68

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Tabela 19. Przewozy pasażerskie na 1 mieszkańca w latach 2016-2021

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
POLSKA	98,01	97,32	98,25	100,68	59,48	65,83
DOLNOŚLĄSKIE	93,36	96,89	94,73	89,83	55,84	56,32
KUJAWSKO-POMORSKIE	87,74	82,58	82,89	83,97	55,81	58,89
LUBELSKIE	66,54	66,36	60,71	69,45	41,79	44,13
LUBUSKIE	42,16	42,79	42,74	42,94	32,42	33,66
ŁÓDZKIE	120,60	93,11	101,68	104,02	64,08	65,28
MAŁOPOLSKIE	123,86	131,39	132,73	133,69	71,10	72,45
MAZOWIECKIE	172,62	174,53	180,87	189,62	102,76	115,49
OPOLSKIE	25,64	26,03	26,21	27,12	16,77	15,64
PODKARPACKIE	26,10	28,01	29,74	34,22	15,18	16,93
PODLASKIE	91,36	89,69	86,08	81,90	35,69	53,34
POMORSKIE	126,20	125,66	125,46	128,11	81,63	87,92
ŚLĄSKIE	90,64	89,20	88,94	82,96	45,98	74,65
ŚWIĘTOKRZYSKIE	37,31	36,97	36,32	37,42	27,30	26,99
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	43,96	46,21	45,48	45,86	31,95	19,42
WIELKOPOLSKIE	86,21	87,86	89,78	88,46	57,02	60,82
ZACHODNIOPOMORSKIE	105,04	105,53	98,00	124,18	87,44	80,54

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Tabela 20. Pojazdy samochodowe zarejestrowane w 2021 r.

	Samochody osobowe	
	w tys.	na 1000 ludności
POLSKA	25869,8	682,4
DOLNOŚLĄSKIE	2026,7	699,4
KUJAWSKO-POMORSKIE	1372,9	680,4
LUBELSKIE	1393,3	683,6
LUBUSKIE	731,8	742,5
ŁÓDZKIE	1671,7	698,0
MAŁOPOLSKIE	2177,3	634,7
MAZOWIECKIE	4092,4	742,4
OPOLSKIE	697,5	735,3
PODKARPACKIE	1292,5	619,6
PODLASKIE	689,2	599,9
POMORSKIE	1556,7	660,0
ŚLĄSKIE	2863,2	654,3
ŚWIĘTOKRZYSKIE	778,1	655,2
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	867,2	630,8
WIELKOPOLSKIE	2575,1	735,7
ZACHODNIOPOMORSKIE	1084,1	657,0

Źródło: dane Centralnej Ewidencji Pojazdów i Kierowców, prowadzonej przez Kancelarię Prezesa Rady Ministrów.

Warto także odnieść się do sytuacji w zakresie dostępności transportowej powiatów, biorąc pod uwagę przewozy pasażerskie realizowane przy pomocy transportu kolejowego - wskaźnik wymiany pasażerskiej⁹² w tych JST. Z analiz Urzędu Transportu Kolejowego wynika, że udział mieszkańców powiatów, w których nie było wymiany pasażerskiej w transporcie kolejowym w poszczególnych województwach następujący: w dolnośląskim 2,68% mieszkańców, w kujawsko-pomorskim 8,54% mieszkańców, w lubelskim 2,80% mieszkańców, w łódzkim 10,36% mieszkańców, w małopolskim 6,74% mieszkańców, w mazowieckim 4,7% mieszkańców, w opolskim 4,61% mieszkańców, w podkarpackim 4,09% mieszkańców

, w podlaskim 18,25% mieszkańców, w pomorskim 1,51% mieszkańców,

92. Jest to iloraz wielkości wymiany pasażerskiej, czyli osób wsiadających i wysiadających na stacjach położonych na terenie danego powiatu oraz liczby mieszkańców danego powiatu.

w śląskim 4,65% mieszkańców, w świętokrzyskim 8,54% mieszkańców, w warmińsko-mazurskim 12,07% mieszkańców, w wielkopolskim 5,20% mieszkańców, zachodniopomorskim 7,16% mieszkańców, w przypadku woj. lubuskiego ten problem nie występuje⁹³. To oznacza, iż istnieją wyraźne różnice między województwami na poziomie poszczególnych powiatów, które są efektem gęstości zaludnienia, różnic historycznych, powiązań funkcjonalnych pomiędzy obszarami metropolitarnymi. Generalnie, im wyższy wskaźnik wymiany pasażerskiej na mieszkańca powiatu, tym większymi szansami rozwojowymi dysponują jego mieszkańcy w zakresie dostępu do lokalnych rynków pracy i usług publicznych wyższej jakości.

93. *Urząd Transportu Kolejowego, Wskaźnik wymiany pasażerskiej w powiatach w Polsce 2021, Warszawa 2023, s. 6 - 45, <https://utk.gov.pl/download/1/80067/AnalizaWymianaPaszerskawPowiatach2021.pdf> [02.03.2023].*

5.2. Aktywność tego obszaru samorządu terytorialnego w latach 2016-2022

W tej części raportu przedmiotem prezentacji oraz analizy będą: wybrane fragmenty „Strategii Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku”, wybrane fragmenty dokumentu *Krajowa Polityka Miejska 2030* dotyczące zapewnienia zrównoważonego i zintegrowanego systemu mobilności miejskiej w miejskich obszarach funkcjonalnych, wskazanie skutków rozwoju motoryzacji w miastach z punktu widzenia zapewnienia zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich, natomiast ostatni element tej części raportu to omówienie wyników kontroli NIK z 2018 r. zatytułowanej *Utrzymanie i eksploatacja sieci wodociągowych w miastach*.

„Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku” (dalej jako SZRT) to jedna z 9 strategii zintegrowanych, które składają się na mechanizm programujący realizację celów zdefiniowanych w „Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju” z 2017 r. SZRT została przyjęta uchwałą nr 105 Rady Ministrów z dnia 24 września 2019 r., a jej podstawowym celem jest utworzenie zintegrowanego systemu transportowego w skali kraju. Aby to osiągnąć, zidentyfikowano sześć kierunków interwencji - każdy z nich odpowiada jednej gałęzi transportu. W przypadku rozwoju transportu publicznego na poszczególnych szczeblach JST za kluczowy należy uznać „Kierunek interwencji 3: zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności”. Strategicznym celem tej interwencji dotyczącej polityki transportowej na obszarach miejskich powinno być: „dążenie do osiągnięcia zrównoważonej mobilności poprzez stworzenie warunków do sprawnego, efektywnego i bezpiecznego przemieszczania się osób i przewozu towarów, przy ograniczeniu szkodliwego wpływu na środowisko naturalne i warunki życia mieszkańców oraz do poprawy dostępności komunikacyjnej w obrębie miasta i obszaru funkcjonalnego”⁹⁴. Katalog działań, które mają być podjęte obejmuje dwie grupy działań, uwzględniając ich horyzont czasowy realizacji, obejmuje: 1. do 2020 r. - m.in. promocja mechanizmów zarządzania i poprawy transportu publicznego w miastach, wprowadzaniu niskoemisyjnych pojazdów samochodowych w ramach taboru komunikacji publicznej, stworzenie koncepcji rozwoju transportu rowerowego w Polsce, rozwijanie koncepcji „Wspólny Bilet” w obszarze pasażerskiego transportu kolejowego, zorganizowanie systemu finansowania transportu na obszarach pozamiejskich, zachęcenie do korzystania z transportu publicznego, działania promocyjne dotyczące ruchu pieszego i rowerowego, rozbudowa łańcuchów ekomobilności na obszarach miejskich; 2. do 2030 r. - m.in.

94. Uchwała nr 105 Rady Ministrów z dnia 24 września 2019 r. w sprawie przyjęcia, M.P. 2019 poz. 1054, s. 128, Tekst ogłoszony: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20190001054/O/M20191054.pdf>

stopniowa wymiana taboru służącego do świadczenia usług publicznego transportu, budowa systemów ładowania/tankowania pojazdów niskoemisyjnych, integracja biletowa pasażerskiego transportu kolejowego z innymi środkami publicznego transportu zbiorowego, działania na rzecz zwiększenia dostępności transportowej obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, zmiany w systemie podatkowym ukierunkowane na niskoemisyjny charakter eksploatacji posiadania pojazdów, w transporcie miejskim dążenie do rozwoju systemów autonomicznych⁹⁵. Zainicjowaniu i rozwijaniu tych działań na poziomie samorządu terytorialnego powinna służyć zinstytucjonalizowana współpraca JST w aglomeracjach miejskich w obszarze zarządzania i koordynacji transportu publicznego.

Za konkretyzację tych propozycji działań z SZRT w ramach miejskiej polityki transportowej należy uznać te elementy dokumentu „Krajowa Polityka Miejska 2030”, które odnoszą się do Wyzwania VI: Zapewnienie zrównoważonego i zintegrowanego systemu mobilności miejskiej w miejskich obszarach funkcjonalnych. W tym dokumencie wskazuje się, że: „Funkcjonowanie transportu publicznego na obszarach miejskich jest zadaniem władz samorządowych, głównie gmin. Znaczenie ma jednak koordynująca rola starostów powiatów i marszałków województw, a w przypadku transportu regionalnego jest to często rola wiodąca.”⁹⁶ Uświadomienie sobie faktu współzależności funkcjonalnej różnych systemów transportu publicznego przez decydentów samorządowych na szczeblu gminy/powiatu/województwa (co wymaga nierzadko wyjścia poza logikę konfliktu politycznego toczącego się między samorządem a władzą centralną) jest warunkiem koniecznym realizacji rozwiązań proponowanych w celu zbudowania, a następnie rozwijania zrównoważonego i zintegrowanego systemu mobilności miejskiej w miejskich obszarach funkcjonalnych. Katalog tych rozwiązań obejmuje: 1. działania w zakresie zniesienia istniejących barier prawnych utrudniających integrację systemu transportu publicznego (m.in. mechanizmy prawne tworzenia związków gminno-powiatowo-wojewódzkich i gminno-wojewódzkich dotyczących publicznego transportu zbiorowego, lepsza współpraca miasta-rdzienia z gminami ościennymi, rozwijanie koncepcji tramwaju regionalnego); 2. działania wynikające z rozwoju technologicznego i organizacyjnego transportu publicznego (m.in. Plany Zrównoważonej Mobilności Miejskiej, zwiększenie liczbę węzłów przesiadkowych); 3. działania związane z digitalizacją usług mobilnościowych (m.in. standaryzacja w zakresie wymiany danych pomiędzy poszczególnymi inteligentnymi systemami transportowymi, systemy biletowe służące usprawnieniu podróży intermodalnych); 4. wspieranie najlepszej praktyki (m.in. rozważenie szerszego wykorzystania transportu wodnego przez

95. Uchwała nr 105 Rady Ministrów z dnia 24 września 2019 r. w sprawie przyjęcia, M.P. 2019 poz. 1054, s. 129 - 130, Tekst ogłoszony: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20190001054/O/M20191054.pdf>

96. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, Krajowa Polityka Miejska 2030, 2022, s. 85, <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/polityka-miejska>

miasta i gmin o położeniu nadrzecznym); 5. działania dotyczące rozwijania ruchu pieszego i rowerowego (m.in. zmiany w przepisach o znakach i sygnałach drogowych, wsparcia finansowe dla JST w obszarze inwestycji obejmujących infrastrukturę pieszą i rowerową); 6. wspieranie aktywnych form mikromobilności (prawna regulacja współużytkowania przestrzeni urządzeń transportu osobistego wraz z ruchem pieszym); 7. ograniczanie uciążliwości środowiskowej transportu drogowego (m.in. promocja ustanawiania stref czystego transportu); 8. ograniczanie ruchu samochodowego w miastach (m.in. wyprowadzenie ruchu tranzytowego z miast - budowa obwodnic, zasady ograniczeń wagowych dla pojazdów w miastach)⁹⁷. Znaczenie proponowanych rozwiązań jest zróżnicowane w zależności od tego, w jakiej kategorii wielkościowej miast ma ono być zastosowane - np. w odniesieniu do kategorii miast małych bardzo duże znaczenie mogą uzyskać działania dotyczące integracji systemu transportu publicznego.

W 2021 r. w naszym kraju było łącznie aż 25869,8 tys. samochodów osobowych. Rozwój ilościowy i jakościowy transportu indywidualnego w III RP stał się w debacie publicznej dla części ekspertów synonimem wzrostu zamożności gospodarstw domowych, dla innych natomiast oznacza on obniżenie rangi publicznego transportu zbiorowego oraz rosnącego problemu wykorzystania przestrzeni miejskiej przez auta osobowe oraz wzrostu emisji zanieczyszczeń powietrza/hałasu. Znalezieniu zasady złotego środka w rozwiązaniu tej kwestii może służyć wykorzystanie zasady zrównoważonego rozwoju (wprost jest o niej mowa w art. 5 Konstytucji RP z dnia 2 kwietnia 1997 r.: Rzeczpospolita Polska (...) zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju.). Przy projektowaniu rozwiązań prawnych i infrastrukturalnych z zakresu miejskiej polityki transportowej należy pamiętać o negatywnych skutkach rozwoju motoryzacji w polskich miastach, które obejmują następujące rodzaje tych skutków: 1. ekonomiczne - koszty związane z wypadkami drogowymi dotyczące leczenia, koszty związane z rozwojem i utrzymaniem infrastruktury drogowej; 2. społeczne - pogorszenie jakości życia ofiar wypadków drogowych, dłuższy czas przymusowego przebywania na drogach na skutek spowolnienia lub zatrzymania ruchu drogowego; 3. ekologiczne - emisja zanieczyszczeń, utylizacja aut, zużycie zasobów naturalnych, zmniejszenie wartości przyrodniczej obszarów położonych przy drogach, 4. przestrzenne - budowa kolejnych parkingów, napięcia społeczne związane z lokalizacją i budową dróg, degradacja dziedzictwa kulturowego⁹⁸. Jednym z coraz częściej stosowanych sposobów zmniejszania prawdopodobieństwa wystąpienia lub minimalizacji zasięgu oddziaływania już istniejących negatywnych

97. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, *Krajowa Polityka Miejska 2030, 2022*, s. 90 - 96, <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/polityka-miejska>.

98. L. Mierzejewska, *Motoryzacja w zrównoważonym rozwoju miasta. „Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna” 2018*, vol. 38, s. 72, <https://presto.amu.edu.pl/index.php/rrpr/article/view/12441>

skutków motoryzacji jest tworzenie strefy czystego transportu na obszarach miejskich o wysokiej gęstości zaludnienia, co wymaga działań o charakterze analitycznym, promocyjnym, uchwałodawczym, ewaluacyjnym⁹⁹.

Ostatnim elementem części raportu jest omówienie wybranych wyników kontroli NIK z 2018 r., która dotyczyła sprawdzenia trzech zagadnień odnoszących się do jednego z rodzajów komunalnej infrastruktury, czyli sieci wodociągowej. W ramach działań kontrolnych NIK sprawdził trzy aspekty funkcjonowania tej sieci badając 12 urzędów miast oraz 12 przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych. Celem zebrania danych było ustalenie stanu faktycznego w trzech aspektach aktywności badanych JST: zakres powszechności dostępu do sieci wodociągowej, techniczna strona procesu dostarczenia wody mieszkańcom badanych gmin przez przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne, prawidłowość wyznaczenia ceny za wodę wodociągową. Okres objęty kontrolą obejmował przedział czasowy od 1 stycznia 2015 r. do 31 marca 2017 r. Należy zaznaczyć, że sam proces dostarczania wody wodociągowej mieszkańcom gmin jest uwarunkowany szeregiem czynników o charakterze prawno-proceduralnym: zezwolenie na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę, regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków, wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych, kryteria wewnętrznej kontroli jakości wody, nadzór nad jakością wody sprawowany przez Państwową Inspekcję Sanitarną, pisemne umowy o zaopatrzenie w wodę, taryfy za zbiorowe zaopatrzenie w wodę. Każdy z tych czynników może bezpośrednio lub w pośredni sposób na jakość świadczonej usługi oraz parametry fizykochemiczne wody dostarczanej mieszkańcom gminy. Wnioski NIK z przeprowadzonej kontroli były następujące: brakowało rzetelnego planowania rozwoju i modernizacji infrastruktury wodociągowej, pojawiały się nieprawidłowości w umowach przedsiębiorstw z odbiorcami usług zbiorowego zaopatrzenia w wodę, zdarzały się przypadki niepełnego wykonywania przez przedsiębiorstwa kontroli stanu technicznego i przydatności do użytkowania wodociągowych obiektów budowlanych, występowały wysokie straty wody, dochodziło do częstych awarii sieci wodociągowej, odbiorcy nie byli powiadamiani o awariach i brak badań jakości wody po usunięciu awarii, badanie jakości wody nie zawsze było przeprowadzone w rzetelny sposób, późne sprawozdania laboratoriów, zdarzały się braki ocen jakości wody, materiały i wyroby używane do uzdatniania wody nie zawsze miały cen higieniczne, konsumenci dysponowali niepełną informacją o jakości wody wodociągowej, pojawiały się wątpliwości co do jakości wody w instalacjach wewnętrznych, zdarzały się nieprawidłowości w kalkulacji cen wody, występowały przypadki niedostatecznego nadzoru nad

99. Zob. Polskie Stowarzyszenie Paliw Alternatywnych (PSPA), *Kompendium tworzenia Stref Czystego Transportu*, Warszawa 2022, https://metropolie.pl/fileadmin/news/2022/09/PSPA_Strefy_Czystego_Transportu_Kompendium_Raport.pdf [22.02.2023].

przedsiębiorstwami wodociągowo-kanalizacyjnymi¹⁰⁰. Wydaje się, że kluczowym elementem zapewniającym odpowiednią jakość tej usługi w gminach powinien być regularny i całościowy monitoring przepływu informacji w grupie trzech podmiotów: 1. przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne, 2. urząd miasta (odpowiednia komórka organizacyjna), 3. konsumenci. W sytuacji rosnącej skali zmian klimatycznych, które mogą skutkować występowaniem problemów w zakresie dopasowania możliwości sieci wodociągowej do potrzeb mieszkańców nieuniknionym wydaje się być występowanie na tym tle lokalnych napięć i konfliktów między mieszkańcami a władzami lokalnymi w najbliższych latach.

100. Najwyższa Izba Kontroli, *Informacja o wynikach kontroli: UTRZYMANIE I EKSPLOATACJA SIECI WODOCIĄGOWYCH W MIASTACH*, Warszawa 2018, s. 13 - 22, <https://www.nik.gov.pl/plik/id,17663,vp,20244.pdf> [04.01.2023].

5.3. Działania i propozycje lewicy parlamentarnej w tej sferze samorządu terytorialnego

Druk nr 2481, Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego¹⁰¹

1. Potrzeba i cel wydania ustawy

Inflacja w maju 2022 roku osiągnęła 13,9%. Gospodarstwa domowe nie zdążyły przygotować się na wzrost cen, a przedstawiciele władz jeszcze kilkanaście miesięcy temu zaprzeczali, że istnieje ryzyko inflacji. Mówili nawet o ryzyku deflacji. Wypoczynek wakacyjny dla dzieci i młodzieży w tym roku będzie najdroższy od lat. Koszty noclegu, a nawet wyżywienia stają się coraz większym obciążeniem budżetu domowego, zwłaszcza osób mniej zarabiających. Dlatego należy wesprzeć rodziny w podjęciu tego wysiłku finansowego poprzez zwiększenie i rozszerzenie ulgi na przejazdy transportem zbiorowym w okresie wakacji dla dzieci i młodzieży. Celem proponowanej ustawy jest ustanowienie bezpłatnych przejazdów kolejowych i autobusowych dla dzieci i młodzieży od 1 lipca do 31 sierpnia każdego roku. 2. Różnica pomiędzy dotychczasowym a projektowanym stanem prawnym

Projektodawca proponuje zmiany w ustawie z dnia 20 czerwca 1992 r. o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego (Dz.U. z 2018 r. poz. 295). W art. 2 rozszerza się katalog osób objętych 100-procentową zniżką na przejazdy komunikacją kolejową o (1) dzieci powyżej 4 lat do rozpoczęcia odbywania obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego, (2) dzieci i młodzież w okresie od rozpoczęcia odbywania obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego do ukończenia szkoły podstawowej lub ponadpodstawowej – publicznej lub niepublicznej o uprawnieniach szkoły publicznej, nie dłużej niż do ukończenia 24 roku życia (3) studentów do ukończenia 26 roku życia oraz (4) dzieci z niepełnosprawnościami. Proponuje się, aby rozszerzenie katalogu osób uprawnionych było czasowe i powtarzalne, każdego roku od 1 lipca do 31 sierpnia. Poza tym okresem wskazane grupy osób będą uprawnione do pozostałych zniżek określonych w ustawie.

Analogiczny katalog dodano w przepisach dotyczących zniżek przy przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego autobusowego w komunikacji zwykłej, pospiesznej, przyspieszonej i ekspresowej, w okresie

101. Uzasadnienie, s. 3 - 4, Data pisma: 2022-06-20, <https://orka.sejm.gov.pl/Druki9ka.nsf/0/5F289B5E6451F94AC1258885003327FA/%24File/2481.pdf>

od 1 lipca do 31 sierpnia każdego roku, na podstawie biletów jednorazowych.

3. Przewidywane skutki społeczne, gospodarcze, finansowe i prawne Proponowana ustawa wywoła pozytywne skutki społeczne. Odciążone zostaną budżety gospodarstw domowych, co może ułatwić wysłanie dzieci na wypoczynek wakacyjny oraz inne przejazdy w okresie letnim. Projektodawcy szacują, że ustawa nie wywoła znaczących skutków dla sektora mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw. Z punktu widzenia prawnego uzupełniany jest obecnie obowiązujący katalog ulg. W związku z tym nie są konieczne zmiany innych ustaw w tym obszarze, a cały system pozostaje niezmieniony. Proponowana ustawa w podobny sposób wywiera skutki finansowe - utracone przychody szacowane w pkt 4 zostaną wyrównane na podstawie obecnie obowiązujących przepisach o ulgach na przejazdy.

4. Źródła finansowania

Utracone przychody w wysokości nie większej niż 1 miliard złotych zostaną zrekompensowane z budżetu państwa na podstawie obecnie obowiązujących przepisów ustawy z dnia 6 września 2001 r. o transporcie drogowym (Dz. U. z 2022 r. poz. 180, 209).

Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ruchu drogowym oraz ustawy o kierujących pojazdami NR DRUKU EW-020-242/20¹⁰²

Celem proponowanej przez nas ustawy jest poprawa bezpieczeństwa pieszych znajdujących się na przejściu dla pieszych, wchodzących na to przejście bądź oczekujących na wejście na przejście oraz ogólna poprawa stanu bezpieczeństwa na drogach. W 2018 roku doszło do większej liczby wypadków na przejściach dla pieszych (3738 wypadków) niż w roku 2010 roku (3307 wypadków), co świadczy o klęsce polskiego państwa w zakresie polityki bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz o braku skuteczności obecnych rozwiązań. Według statystyk Unii Europejskiej Polska jest jednym z najbezpieczniejszych dla pieszych państw unijnych. Potwierdzają to raporty Komendy Głównej Policji, Naczelnej Izby Kontroli oraz Krajowej Rady Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego.

Proponujemy wprowadzenie dozwolonej prędkości 50 km/h na obszarze zabudowanym, niezależnie od pory dnia. Jak pokazują badania wzrost prędkości pojazdu z 50 do 60 km/h skutkuje trzykrotnym wzrostem ryzyka śmierci pieszego w przypadku zdarzenia drogowego. Ponadto postulujemy wprowadzenie możliwości zatrzymania prawa jazdy w sytuacji przekro-

102. Koalicyjny Klub Parlamentarny LEWICY, Projekty ustaw Koalicyjnego Klubu Parlamentarnego Lewicy: LISTOPAD 2019 - SIERPIEŃ 2020, s. 39, https://klub-lewica.org.pl/images/dokumenty/lewica_ustawy_net.pdf [05.01.2023]

czenia dopuszczalnej prędkości o 50 km/h poza obszarem zabudowanym. chcemy również wprowadzenia bezwzględnego pierwszeństwa pieszego na przejściu dla pieszych.

Nasze propozycje przyczynią się do zwiększenia bezpieczeństwa pieszych w ruchu drogowym, na co wskazują statystyki zdarzeń drogowych prowadzone w państwach Unii Europejskiej, gdzie obowiązują rozwiązania przez nas proponowane. Obecna polityka państwa w zakresie bezpieczeństwa ruchu drogowego okazała się nieskuteczna, co obrazują raporty Komendy Głównej Policji. Proponowany projekt ustawy powstał po konsultacjach z Federacją „Piesza Polska”.

Poselski projekt uchwały w sprawie ograniczenia importu węgla NR DRUKU 144¹⁰³

W 2018 roku do Polski sprowadzono 19,68 milionów ton węgla kamiennego, w tym 13,47 mln ton z Federacji Rosyjskiej, co równało się 1/5 polskiego wydobycia. Wartość importu z tego kierunku wyniosła 3,4 miliarda zł – najwięcej w historii. Od lat obserwuje się rosnący trend w imporcie rosyjskiego węgla. Polski sektor energetyczny coraz bardziej uzależnia się od dostaw zza wschodniej granicy. Prezydent Federacji Rosyjskiej zapowiedział zwiększenie wartości kontraktów na węgiel o 50%, co może również wpłynąć na wymianę z Polską.

Polski Skarb Państwa w ten sposób pośrednio finansuje władze Federacji Rosyjskiej. Państwowe (to jest należące do Skarbu Państwa lub samorządów różnych szczebli) przedsiębiorstwa kupują węgiel od przedsiębiorstw rosyjskich. Jednocześnie Rzeczpospolita Polska coraz częściej jest celem słownej agresji ze strony władz Federacji Rosyjskiej.

Rada Ministrów powinna swoim działaniem zagwarantować dywersyfikację źródeł surowców energetycznych importowanych do Polski. Należy wspierać w tym zakresie polskie spółki i polskich pracowników. Jest to niezwykle istotne ze względu na wydajność polskiego sektora energetycznego oraz ciepłowniczego. Nie można też dopuścić do sytuacji, w której polska gospodarka i energetyka będą uzależnione od rosyjskich surowców.

Stoi to bowiem w oczywistej sprzeczności z interesem geopolitycznym Rzeczypospolitej Polskiej.

Sejm RP oczekuje, że Minister Aktywów Państwowych zwróci szczególną uwagę na źródła zaopatrzenia w surowce energetyczne w ramach

103. Koalicyjny Klub Parlamentarny LEWICY, Projekty ustaw Koalicyjnego Klubu Parlamentarnego Lewicy: LISTOPAD 2019 - SIERPIEŃ 2020, s. 15, https://klub-lewica.org.pl/images/dokumenty/lewica_ustawy_net.pdf [05.01.2023]

sprawowania nadzoru właścicielskiego nad elektrowniami i elektrociepłowniami będącymi spółkami z udziałem Skarbu Państwa.

Sejm RP wzywa Radę Ministrów do zwiększenia inwestycji w odnawialne źródła energii, dzięki którym polski sektor energetyczny będzie mógł szybko uniezależnić się od dostaw węgla z innych krajów.

DOMAGAMY SIĘ OD RZĄDU, ABY WŁĄCZYŁ OPOZYCJĘ W PRACĘ NAD POLITYKĄ TRANSFORMACJI ENERGETYCZNEJ¹⁰⁴

W ubiegłym tygodniu rząd podpisał porozumienie z szefami związków związkowych, dotyczące dalszego finansowania z budżetu państwa nierentownych kopalń do 2049 r., czyli przez kolejne 29 lat. Porozumienie to nigdy nie wejdzie w życie, ponieważ do tego potrzebna jest notyfikacja i zarazem zgoda Komisji Europejskiej na subsydiowanie górnictwa do 2049 r.

W 2016 r. wynegocjowano zgodę Komisji Europejskiej na pomoc publiczną dla górnictwa do 2023 r. Tegoroczne porozumienie oraz wnioski do KE zostaną wysłane w grudniu, ale nie ma szans na otrzymanie zgody, ale nastąpi to dopiero za kilka miesięcy i na ten czas obecny rząd kupił sobie spokój społeczny. Za to porozumienie zapłacimy wszyscy - w cenach prądu.

Domagamy się od rządu, aby włączył opozycję w prace nad polityką transformacji energetycznej, w celu stworzenia projektu, który będzie realizowany przez kolejne rządy przez najbliższe 20 lat. Za 3 lata nie PiS nie będzie rządził, ale nie chcemy za 3 lata wyrzucać do kosza polityki transformacji energetycznej.

Polki i Polacy potrzebują prądu i będą go potrzebować za 10-20 lat, ale wszyscy chcielibyśmy, aby ta energia była czysta i tania.

Lewica występuje też do szefów Komisji Energii, Klimatu i Aktywów Państwowych w Sejmie oraz do przewodniczącego senackiej Komisji ds. Klimatu z inicjatywą zorganizowania wspólnego posiedzenia. Spotkajmy się, aby podyskutować nad planem restrukturyzacji polskich kopalń oraz porozmawiać o tym, jak ma wyglądać polska energetyka za 20-30 lat.

104. Dodano: 29.09.2020 15:08, <https://klub-lewica.org.pl/aktualnosci/1445-domagamy-sie-od-rzadu-aby-wlaczyc-opozycje-w-prace-nad-polityka-transformacji-energetycznej>

PRĄD BĘDZIE DROŻSZY! CENY ROSNĄ, PONIEWAŻ PIS ŹLE REFORMUJE POLSKĄ ENERGETYKĘ¹⁰⁵

W Polsce rachunki za prąd były już wysokie, ale w tym roku na naszych rachunkach za energię pojawiła się po raz pierwszy tzw. opłata mocowa wprowadzona przez rząd PiS-u. Wprowadzenie nowej daniny spowodowało, iż otrzymaliśmy w skali roku dodatkowy rachunek za prąd. Gdyby energia elektryczna w Polsce była rozliczana w systemie miesięcznym, można byłoby powiedzieć, że Polki i Polacy otrzymują 13 rachunek za prąd.

Średnio płacimy o 9 zł więcej za każdy rachunek za prąd. Wraz z podwyżkami cen energii elektrycznej zdrożały również wszystkie inne produkty, przede wszystkim żywność i produkty pierwszej potrzeby.

Niestety to dopiero początek kolejnych podwyżek. Zła polityka energetyczna, a raczej jej brak spowoduje, iż w najbliższym czasie możemy spodziewać się kolejnych podwyżek o 30-50 procent.

Skąd podwyżki cen prądu? Jest to efekt zaniedbań w budowaniu energetycznego miksu w produkcji energii elektrycznej. W przeciągu roku stawka za emisję tony CO₂ wzrosła z 5 euro do 25 euro. Unijny mechanizm opłat - EU ETS - funkcjonuje od dawna i jego celem jest zmotywowanie rządów oraz firm energetycznych do większych inwestycji w odnawialne źródła energii.

Pieniądze z opłat ze sprzedaży uprawnień do emisji zasilają budżety krajowe, dyrektywa EU ETS zaleca wykorzystanie co najmniej połowy wpływów z aukcji uprawnień na modernizację energetyki i cele związane z klimatem. Ani rząd Beaty Szydło, ani rząd Mateusza Morawieckiego nie wykorzystywał tych środków na zieloną zmianę w polskiej energetyce i stosował sztuczki księgowe, aby wykorzystać te pieniądze na inne cele. Ta polityka dzisiaj się mści, a ceną płacą konsumenci w coraz wyższych rachunkach za prąd.

Rządy PiS miały świadomość istnienia tego mechanizmu, przecież działa on od 2005 r., jednakże przez lata nie brały pod uwagę scenariusza, w którym stawka ze emisję CO₂ rośnie powyżej 20 euro za tonę.

PiS w kontekście polityki energetycznej mówi o „okupancie brukselskim” oraz o „ekototalitaryzmie”. Zapominając, że liderzy PiS-u zgodzili się na taką politykę. Przypominamy, iż w grudniu 2020 r. premier Mateusz Morawiecki zaakceptował założenia polityki klimatycznej i redukcji emisji CO₂ do 55% w 2030 r.

105. Dodano: 10.09.2021 15:13, <https://klub-lewica.org.pl/aktualnosci/1873-prad-bedzie-drozszy-nawet-o-50-w-2021-r-ceny-rosna-poniewaz-pis-ze-reformuje-polska-energetyke>

Co prawda jeszcze w lipcu 2020 r. premier Morawiecki zapowiadał brak zgody na przyjęcie przez UE celu neutralności klimatycznej. Wszystko działo się w takt narzucony mu wtedy przez hasło Solidarnej Polski: „Weto albo śmierć”. Morawiecki oceniał wtedy, iż ten cel redukcji jest sprzeczny z polską racją stanu. Kilka miesięcy później zmienił zdanie, ale politycy PiS udają, że nic takiego nie miało miejsca. Tak więc to nie biurokraci w Brukseli podjęli te decyzje, ale szefowie rządów państw członkowskich w tym premier Mateusz Morawiecki.

Jak zatrzymać drożący prąd? Lewica proponuje przyjąć program likwidacji ubóstwa energetycznego oraz inwestować co roku minimum 8 mld złotych w zieloną energię. Ogromne środki na ten cel czekają na Polskę w unijnym programie „Fit for 55”, trzeba zakasać rękawy i przygotować mądre projekty, które nie tylko zatrzymają podwyżki, ale i przyczynią się do uzyskania przez Polskę neutralności klimatycznej do 2050 r.

WAKACJE. DARMOWE PRZEJAZDY PKP I PKS W LIPCU ORAZ SIERPNIU DLA DZIECI I MŁODZIEŻY¹⁰⁶

To będą najdroższe wakacje od lat, ceny paliw przekroczyły barierę 8 zł za litr benzyny i oleju napędowego. Wiele polskich rodzin nie pojedzie nawet do dziadków, ponieważ rodziców nie będzie stać na bilety kolejowe czy autobusowe.

Rząd chwali się świetnymi wpływami do budżetu, ale nie słysząc, aby ze strony premiera Mateusza Morawieckiego czy partii rządzącej padały pomysły, które pomogłyby Polkom i Polakom wyjechać na wakacje. Lewica ma konkretną propozycję, która przyniesie ulgę milionom polskich rodzin - stuprocentową zniżkę na bilety PKP i PKS w miesiącach lipcu i sierpniu dla dzieci, młodzieży i studentów do 26 roku życia.

STUPROCENTOWA ZNIŻKA NA BILETY

- Jesteśmy przed stacją paliw pana prezesa Daniela Obajtka i widzimy 8,01 zł, ale martwi nas to, że przed ósemką widzimy wolne miejsce. Jakby partia rządząca przewidywała, że ósemkę zastąpi zero, ale zero będzie poprzedzone jedynką – mówił poseł Tomasz Trela podczas spotkania z dziennikarzami. - Dziwi nas też to, że w sobotę na swojej wielkiej imprezie Jarosław Kaczyński mówił przez godzinę, ale nie powiedział absolutnie nic jak przez najbliższe tygodnie miesiące będzie pomagał Polkom i Polakom, którzy każdego dnia odczuwają drożyznę Zarówno tankując swoje samochody jak i chodząc na codziennie zakupy, czy wykupując lekarstwa w aptece – ocenił polityk Lewicy.

106. Dodano: 07.06.2022 14:31, <https://klub-lewica.org.pl/aktualnosci/2217-wakacje-darmowe-przejazdy-pkp-i-pks-w-lipcu-oraz-sierpniu-dla-dzieci-i-mlodziezy>

Pomysł Lewicy to nowelizacja ustawy o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego, która umożliwi darmowe przejazdy transportem publicznym dzieciom i młodzieży do 26 roku życia. Koszt tego rozwiązania to 1 mld złotych pochodzący z budżetu państwa.

KRYZYS ENERGETYCZNY. „BEZ POMOCY RZĄDU TRANSPORT PUBLICZNY W POLSCE UPADNIE”¹⁰⁷

- Kiedy i w jaki sposób rząd zamierza wesprzeć transport publiczny w związku z kryzysem energetycznym? – dopytywali na konferencji prasowej posłowie Lewicy Magdalena Biejat, Paulina Matysiak oraz Arkadiusz Iwaniak i zapowiedzieli złożenie interpelacji do premiera oraz ministra transportu. W ich ocenie, jeżeli nie podjęte zostaną odpowiednie działania, wykluczenie transportowe w Polsce będzie jeszcze większe niż jest dotychczas.

TRANSPORT PUBLICZNY POTRZEBUJE TARCZY ANTYKRYZYSOWEJ

- Transport publiczny nie jest przedsiębiorstwem, która może przesunąć np. swoją produkcję w godziny wieczorne, ponieważ funkcjonuje w konkretnych godzinach. Dojeżdżamy do pracy, dojeżdżamy do szkoły w konkretnych godzinach i w konkretnych godzinach wracamy. Tutaj nie ma możliwości przesuwania poboru mocy na te taryfy, które są tańsze. To jest też kwestia np. zdjęcia ceny z dostępu do infrastruktury kolejowej, która byłaby wszystkim przewoźnikom kolejowym, którzy funkcjonują w naszym kraju, tym państwowym jak Intercity, ale także przewoźnikom regionalnym uruchamianych przez poszczególne samorządy – mówiła podczas konferencji prasowej posłanka Paulina Matysiak. - Fundusz Rozwoju Przewozów Autobusowych także wymaga bardzo istotnej zmiany – podkreśliła.

Zdaniem Lewicy należy zwiększyć dotychczasową stawkę dopłaty z FRPA za kilometr, która dziś wynosi zaledwie 3 zł. Po drugie, podmiot ubiegający się o wsparcie z Funduszu powinien mieć obowiązek prowadzenia minimalnej liczby linii autobusowych, które powinny funkcjonować w danym momencie. W tej chwili można zawnieioskować nawet o jedno połączenie, co wcale nie przeciwdziała wykluczeniu komunikacyjnemu. Fundusz Rozwoju Przewozów Autobusowych powinien też zawierać samorządami umowy wieloletnie, aby zapewnić stabilność wprowadzonych rozwiązań. Komunikacja zbiorowa w miastach również powinna zostać objęta wsparciem tej instytucji, ponieważ duże ośrodki mierzą się z takimi samymi problemami jak linie autobusowe na terenach wiejskich.

107. Dodano: 12.10.2022 10:48, <https://klub-lewica.org.pl/aktualnosci/2335-kryzys-energetyczny-bez-pomocy-rzadu-transport-publiczny-w-polsce-upadnie>

Interpelacja nr 286 do ministra infrastruktury w sprawie kształtowania infrastruktury drogowej w obszarach centrów miast

Data wpływu: 03-12-2019

Szanowny Panie Ministrze,

dane na temat ofiar śmiertelnych wypadków drogowych w Polsce są alarmujące. Według raportu Biura Ruchu Drogowego Komendy Głównej Policji w 2018 roku 803 pieszych poniosło śmierć w wyniku potrącenia. Piesi wraz z rowerzystami stanowią 38% śmiertelnych ofiar wypadków, a w dużych miastach ich udział wynosi aż 60%. Głównym czynnikiem wpływającym na śmiertelność w wypadkach drogowych jest nadmierna prędkość, dlatego szczególnie dla obszarów zabudowanych należy wdrożyć rozwiązania legislacyjne, infrastrukturalne i organizacyjne, które pozwolą na uspokojenie ruchu.

W związku z powyższym proszę o odpowiedź na pytania dotyczące rozwiązań legalizacyjnych, które mogą znacznie wpłynąć na bezpieczeństwo pieszych.

Czy ministerstwo planuje zwiększenie liczby fotoradarów (obecnie jest ich zaledwie ponad 400)?

Czy zostanie przywrócone prawo do instalowania nieoznakowanych fotoradarów przez gminy?

Czy ministerstwo planuje rezygnację z dopuszczenia podwyższonego nocnego limitu prędkości w miastach do 60km/h w godzinach 23:00 - 5:00, kiedy warunki widoczności są gorsze?

Czy minister powoła krajowego pełnomocnika ds. bezpieczeństwa ruchu drogowego?

Z wyrazami szacunku

Interpelacja nr 1099 do ministra - członka Rady Ministrów w sprawie zwiększenia ochrony drzew w miastach i przy drogach

Data wpływu: 29-12-2019

Szanowny Panie Ministrze,

drzewa pełnią wiele ważnych funkcji, zarówno w miastach, jak i poza nimi, np. wzdłuż dróg. Zieleń wysoka m.in. ułatwia retencjonowanie wody, oczyszcza i nawilża powietrze, jak również daje cień i ochłódę w upalne

dni. Co więcej, rola drzew rośnie w obliczu postępujących zmian klimatycznych. Dbalność o bioróżnorodność jest kluczowym elementem w zakresie przystosowania przestrzeni miast i regionów do coraz wyższych temperatur i zwiększenia częstotliwości występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych.

Niestety, inwestycje polegające na przebudowie dróg czy budowie kompleksów biurowych lub mieszkaniowych, a nawet te mające na celu rewitalizację danego obszaru, zazwyczaj wiążą się z bezrefleksyjną wycinką dojrzałych drzew. Sytuację pogorszyła nowelizacja ustawy o ochronie przyrody, która weszła w życie 1 stycznia 2017 r. i umożliwiła wycięcie kilku milionów drzew. Według raportu Najwyższej Izby Kontroli, w 2017 r. bilans usuniętych drzew i nowych nasadzeń, w tym kompensacyjnych, był niekorzystny aż w siedmiu województwach. Warto również zauważyć, że sadzonka nie ma takiej samej wartości jak dojrzałe drzewo - według opracowań naukowych np. jeden duży buk produkuje tyle tlenu ile ok. 1700 jego 10-letnich sadzonek. Gospodarka przestrzenna związana z zielenią powinna więc być prowadzona dwutorowo i polegać zarówno na skutecznej pielęgnacji drzew, jak i urządzaniu w sposób przemyślany kolejnych alei, szpalerów czy parków.

Należy zatem udostępnić samorządom i innym organom administracji publicznej narzędzia prawne zwiększające ochronę drzew i ułatwiające tworzenie nowych terenów zielonych, jak również umożliwiające prowadzenie kontroli w zakresie zarządzania drzewami, również przez podmioty prywatne. Regulacje te powinny być wypracowane przy współpracy z przedstawicielami samorządów i organizacji zajmujących się ochroną przyrody.

W związku z powyższym proszę o udzielenie odpowiedzi na następujące pytania:

Czy ministerstwo planuje wprowadzić regulacje prawne zwiększające poziom ochrony drzew zlokalizowanych w miastach i wzdłuż dróg? Jeśli tak, jakie to będą rozwiązania?

Czy przygotowywane są zmiany w prawie mające ułatwić urządzenie terenów zielonych w miastach i wzdłuż dróg? Jeśli tak, jakie to będą zmiany?

Jaki jest harmonogram procedowania ww. zmian?

Z wyrazami szacunku

Interpelacja nr 4196 do prezesa Rady Ministrów w sprawie możliwych opóźnień w realizacji „Programu budowy 100 obwodnic”

Data wpływu: 07-04-2020

Szanowny Panie Premierze!

Epidemia SARS-CoV-2 w Polsce dopiero się zaczyna, a już widać, że jej skutki będą tragiczne. Zatrzymanie handlu, części transportu, turystyki i rozrywki to silny cios w polską gospodarkę w dużej mierze nastawioną na wewnętrzną konsumpcję i eksport towarów do UE. Im dłużej blokada wywołana koronawirusem będzie w Polsce i Europie trwać, tym większe żniwo gospodarcze zbierze. Najczarniejszy ze scenariuszy zakłada, że naszą gospodarkę może czekać pierwsza od początku lat 90. recesja, na którą w żaden sposób nie jesteśmy przygotowani. To może wpędzić polskie firmy w poważne problemy, a dla wielu oznacza koniec działalności. Nasza gospodarka niestety ma jedną z najniższych stóp oszczędności wśród krajów rozwiniętych. Kryzys ten dotyczył będzie również branży inwestycyjno-budowlanej.

Sytuacja w gospodarce może być gorsza niż obecne prognozy – 12 marca eksperci Polskiego Instytutu Ekonomicznego przewidywali, że epidemia COVID-19 obniży wzrost PKB w Polsce w 2020 r. o 0,4–1,3 pkt proc. Te prognozy są już jednak nieaktualne. Obecnie eksperci PIE prognozują recesję. Przy założeniu, że ograniczenia w aktywności gospodarczej zostaną zdjęte z końcem czerwca – zmiana PKB w 2020 r. wyniesie -0,7 proc., co oznacza to, że epidemia obniży wzrost PKB o 4,2 pkt proc. (z prognozowanych wcześniej 3,5 proc.).

Według statystyk ok. 1/3 Polaków żyje „od pierwszego do pierwszego”. Przedsiębiorstwa, ze względu na ograniczenia w aktywności gospodarczej, nie mogą funkcjonować normalnie, więc zwalniają pracowników i liczba osób bezrobotnych rośnie. Nieunikniony jest wzrost liczby osób, które będą musiały zdać się na wsparcie państwa i skorzystać z programów socjalnych – zasiłków dla bezrobotnych, dodatków mieszkaniowych, wzrośnie liczba osób wnioskujących o mieszkania komunalne czy zasiłki z pomocy społecznej. Państwo będzie musiało pomóc obywatelom, by zapobiec masowemu ubożeniu społeczeństwa i wielu indywidualnym dramatom. Obecnie rządowa tarcza antykryzysowa, mimo że pozostawia wiele grup przedsiębiorców i pracowników bez wsparcia, na jakie liczą, również oznacza ogromne wydatki dla państwa polskiego – zarówno z budżetu centralnego, jak i ze środków pozostających w dyspozycji już nadmiernie obciążonych samorządów, które także powinny otrzymać rekompensaty na kontynuację zadań wykonywanych na rzecz mieszkańców.

Jeśli przewidywania ekspertów się sprawdzą, epidemia koronawirusa może spowodować nie spowolnienie gospodarcze, ale recesję. To z kolei wiąże się ze znacznie mniejszymi wpływami do budżetu państwa, w obliczu których trzeba będzie nadać absolutny priorytet ocaleniu miejsc pracy i zapewnieniu bytu obywatelom, by nie dopuścić do rosnącego ubóstwa, dwucyfrowego bezrobocia i spirali długów, co odbiłyby się na całym pokoleniu Polek i Polaków. Plan realizacji inwestycji planowanych przez rząd będzie musiał ulec znacznym zmianom i w związku z tym niemożliwa będzie realizacja wielu z nich.

Ogłoszony przez rząd „Program budowy 100 obwodnic” planowany na lata 2020–2030 został wyceniony na kwotę blisko 28 mld zł. Czy w związku z obecną sytuacją w Polsce i na świecie, prognozowaną obniżką wpływów do budżetu, ministerstwo przeprowadziło weryfikację tych planów? Czy planowane jest opóźnienie ich realizacji? Jeśli tak, to o jaki okres? Na jakim etapie obecnie znajduje się realizacja każdej z obwodnic wymienionej w tabeli poniżej i jakie środki już zostały zaangażowane? Prosimy o przekazanie tabelarycznego zestawienia inwestycji, w którym ujęte zostaną odpowiedzi na powyższe pytania.

Interpelacja nr 4485 do ministra infrastruktury w sprawie programu „Kolej+” w woj. kujawsko-pomorskim

Data wpływu: 15-04-2020

Szanowny Panie Ministrze!

Epidemia COVID-19 w Polsce trwa nieco ponad miesiąc, a już widać, że jej skutki będą tragiczne. Zatrzymanie handlu, części transportu, turystyki i rozrywki to silny cios w polską gospodarkę w dużej mierze nastawioną na wewnętrzną konsumpcję i eksport towarów do UE. Kryzys ten dotyczył będzie również branży inwestycyjno-budowlanej.

Oprócz wielkich rządowych inwestycji zagrożone będą również te mniejsze, ale bardzo wyczekiwane przez lokalne społeczności, do których należy zaliczyć rządowy projekt „Kolej+”, który ma przyczynić się do eliminowania wykluczenia komunikacyjnego dzięki możliwości uzupełniania sieci kolejowej o nowe połączenia, które przede wszystkim zapewnią pasażerom dostęp do komunikacji międzywojewódzkiej.

Premier Mateusz Morawiecki w swoim exposé omawiał problemy wykluczenia społecznego, w tym wykluczenia transportowego Polek i Polaków: „Przez 25 lat pojawiają się na naszych drogach coraz to lepsze samochody, ale drogi były coraz gorsze i zwijaliśmy linie kolejowe. W kolejnej dekadzie

musimy skoncentrować się na znaczącej poprawie komunikacji powiatowej i gminnej, na poprawie komunikacji drogowej i kolejowej. Na to będziemy przeznaczать więcej środków, również z budżetu państwa, i liczę na bliską współpracę ze wszystkimi samorządami”.

Pan Minister rozwinął tą myśl podczas IX Kongresu Kolejowego 13 listopada 2019 r: „Kolej to koło zamachowe gospodarki. Dlatego nie można zapomnieć, że na przełomie 2015 i 2016 roku i producenci i usługodawcy byli głodni zamówień. Widmo zmniejszania potencjału było bardzo blisko. Dziś mogę powiedzieć, że jednym z beneficjentów tego, co robimy na kolei są też wszyscy ci, którzy pracują przy przebudowie polskiej kolei – nie tylko infrastrukturalnej, ale i taborowej. Jestem przekonany, że efektem tych wszystkich działań, będzie dalszy wzrost dobrze funkcjonującej kolei w Polsce”.

Mając powyższe na uwadze zwracamy się do Pana Ministra z pytaniami:

Jakie miejscowości w województwie kujawsko-pomorskim zostaną objęte programem „Kolej+”?

Jakie środki zostały przeznaczone na realizację przedmiotowego programu w województwie kujawsko-pomorskim?

Jak prezentuje się harmonogram prac w ramach programu „Kolej+” w województwie kujawsko-pomorskim?

Z poważaniem

Interpelacja nr 5127 do ministra infrastruktury w sprawie dofinansowania przewoźników autobusowych

Data wpływu: 25-04-2020

Zielona Góra, 24 kwietnia 2020 r.

Szanowny Panie Ministrze,

w następstwie epidemii koronawirusa branża transportowa, w szczególności firmy zajmujące się zbiorowym przewozem osób, boją się o swoją przyszłość, a wiele z nich stanęło na skraju bankructwa. Ze względu na brak ruchu lokalnego (dzieci nie jeżdżą do szkół, dorośli do pracy, brak turystów) przewoźnicy ograniczyli kursy bądź całkowicie je zawiesili. Skutkiem tego jest brak przychodów, przy jednoczesnej konieczności pokrywania kosztów.

Do tej pory państwo dofinansowywało przejazdy ulgowe, jednak w chwili

obecnej brak jest podstaw do dofinansowań. Bez utrzymania dotacji na dotychczasowym poziomie firmy te nie dadzą rady przetrwać. Rząd nawołuje do przewoźników o zatrzymanie taboru oraz niezwalnianie pracowników, nie dając przy tym odpowiedniego wsparcia finansowego. Aby zachować płynność finansową, firmy te potrzebują właściwej pomocy ze strony państwa.

W związku z powyższym zwracamy się do Pana Ministra z następującymi pytaniami:

1. Jaką jeszcze, poza dotychczasową, zamierza Pan Minister uruchomić pomoc dla branży transportu zbiorowego?
2. Czy Pan Minister planuje utrzymanie dotowania firm transportu zbiorowego, bez dotychczasowego sposobu rozliczeniowego? Jeżeli tak, to w jaki sposób?

Z poważaniem

Interpelacja nr 27505 do ministra infrastruktury w sprawie realizacji projektu „Budowa Szczecińskiej Kolei Metropolitalnej”

Data wpływu: 11-10-2021

Szanowny Panie Ministrze!

Z niepokojem obserwujemy doniesienia dotyczące stanu zaawansowania projektu „Budowa Szczecińskiej Sieci Metropolitalnej”. To bardzo ważna inwestycja dla mieszkańców naszego województwa. Termin zakończenia prac i oddania do eksploatacji budowanych i remontowanych linii kolejowych planowany był na wrzesień 2022 rok. Niestety wszystko wskazuje na to, że jest to termin, którego nie uda się dotrzymać co grozi utratą dofinansowania z UE w wysokości 512 mln złotych!

W związku z tym proszę o odpowiedź na następujące pytania:

1. Jak wygląda realizacja harmonogramu inwestycji i stan zaawansowania prac zgodnie z podpisaną umową?
2. Jakie są powody opóźnień w realizacji inwestycji i jakie działania w tej sprawie podejmowało PKP PLK?
3. Czy były podejmowane działania naprawcze w stosunku do głównego wykonawcy TRAKCJA SA i czy był plan przejęcia tej spółki przez PKP PLK?
4. Czy ministerstwo podejmowało działania w KE dotyczące możliwości

przedłużenia terminu rozliczenia otrzymanego dofinansowania projektu?

5. Czy w sprawie realizacji tego projektu Ministerstwo Infrastruktury podejmowało działania nadzorcze jeśli tak, to jakie i kiedy?

Proszę o pilną odpowiedź i interwencję w sprawie tego priorytetowego projektu realizowanego w województwie zachodniopomorskim.

Z wyrazami szacunku

Interpelacja nr 29281 do ministra infrastruktury w sprawie problemów z transportem zbiorowym w woj. kujawsko-pomorskim

Data wpływu: 12-12-2021

Szanowny Panie Ministrze,

29 listopada 2021 r. doszło do zerwania negocjacji przewozowych przez samorząd województwa kujawsko-pomorskiego z przewoźnikiem Arriva na przejazdy kolejowe na liniach niezelektryfikowanych. W trakcie sejmiku poinformowano, że oferta przedstawiona przez Arrivę znacznie przekracza środki, które samorząd województwa może przeznaczyć na realizację tego zadania, a negocjujący w imieniu tej spółki menedżerowie nie byli skłonni do jakichkolwiek negocjacji kosztowych.

Zupełnie inaczej przedstawia jednak sytuację przewoźnik, mówiąc, że ostateczna oferta nie została przedstawiona, a o odrzuceniu ich oferty dowiedzieli się nie, jak to zwykle bywa, w komunikacie przesłanym do spółki, ale z telewizji z transmisji obrad sejmiku. Arriva wyraziła także zdziwienie argumentem, że jej oferta jest zbyt droga, gdyż zakres usług znacznie odbiegał od innych oferentów, a sama cena zawierała parametry, których nie da się jednoznacznie porównać.

Arriva podkreśliła również, że w przeciwieństwie do innych przewoźników dysponuje taborem spalinowym, a powierzenie przewozów spółce Polregio może spowodować trudności komunikacyjne w województwie, likwidację kolejowych linii komunikacyjnych (np. linię nr 207 Grudziądz-Toruń oraz Chełmża-Toruń obsługiwać będzie autobusowa komunikacja zastępcza) lub może skutkować niewystarczającą ilością wagonów niezbędnych do przewozu pasażerów na zakontraktowanych trasach. Wszystko to może skutkować chaosem i odcięciem komunikacyjnym dla tysięcy pasażerów.

W związku z powyższym bardzo proszę o odpowiedź na pytania:

Czy ministerstwo monitoruje wydarzenia w województwie kujawsko-po-

morskim mogące odciąć dużą część lokalnej społeczności od jakiegokolwiek transportu zbiorowego?

Czy ministerstwo podjęło działania mające na celu zabezpieczenie interesów lokalnej społeczności wynikające z potrzeb transportowych?

Czy ministerstwo monitoruje sytuację dotyczącą transportu zbiorowego w innych województwach?

Z wyrazami szacunku

5.4. Wnioski i rekomendacje

Wnioski

1. Pandemia COVID-19 przyspieszyła proces zmniejszenia skali korzystania z miejskiego transportu publicznego. Tworzy to dodatkowe wyzwania dla JST w zakresie zapewnienia równowagi finansowej procesu jego transformacji w kierunku zeroemisyjnym, bowiem zwiększa to prawdopodobieństwo powiększania się luki między dochodami ze sprzedaży biletów i potrzebami inwestycyjnymi.

2. Potrzeby użytkowników samochodów osobowych w miastach w zakresie zapewnienia im wysokiej dostępności przestrzeni miejskiej (parkingi, drogi dojazdowe do obiektów publicznych, dostępność komunikacyjna centrów miast) nadal dominuje nad myśleniem w kategoriach pro-ekologicznego kształtowania przestrzeni publicznej z uwzględnieniem osób korzystających głównie z miejskiego transportu publicznego.

3. Proces żywiłowej suburbanizacji tworzy nowe wyzwania infrastrukturalne dla gmin ze względu na rosnące koszty zaspokojenia potrzeb bytowych mieszkańców terenów podmiejskich, którzy mają mniej korzystny pod względem lokalizacji dostęp do systemu usług publicznych niż osoby mieszkające w centralnych obszarach miast.

4. Planowanie samorządowych działań inwestycyjnych jest traktowane jako instrument maksymalizacji szans na reelekcję bądź wzmocnienie istniejących wpływów politycznych, co oznacza możliwość faworyzowania interesów i potrzeb konkretnej grupy mieszkańców kosztem zapewnienia funkcjonalnej integracji samorządowej infrastruktury w wymiarze całej gminy. Logika cyklu wyborczego niejednokrotnie dominuje nad koniecznością realizacji danej inwestycji infrastrukturalnej służącej całej lokalnej społeczności.

5. Pandemia COVID-19 ukazała, że zapewnienie bezpieczeństwa informacji na poziomie administracji samorządowej oraz ewidencji zasobów informatycznych powinno opierać się na standaryzacji procesu świadczenia usług publicznych w wymiarze cyfrowym.

Rekomendacje

1. Za wskazane należy uznać rozwijanie projektu Giełdy Miejskich Technologii (obecnie pod egidą Polskiego Funduszu Rozwoju) w celu wzmocnienia postaw proinnowacyjnych wśród decydentów samorządowych oraz za-

pewnienia im mechanizmu instytucjonalnego do testowania nowych rozwiązań technologicznych dotyczących problemów i wyzwań rozwojowych przed którymi stoją gminy.

2. Organy administracji samorządowej powinny w bezkosztowy sposób korzystać z kanałów komunikacji z obywatelami, które są stosowane przez firmy wobec ich klientów (np. wysyłka wiadomości SMS do mieszkańców danej gminy w związku z wystąpieniem sytuacji kryzysowej lub pojawieniem się potrzeby dokonania konsultacji z mieszkańcami danej JST w ramach budżetu obywatelskiego lub tworzenia strategii rozwoju gminy). Taka regularna komunikacja będzie służyła wzmocnieniu poczucia podmiotowości obywatelskiej na poziomie lokalnym.

3. JST powinny zastanowić się nad stworzeniem podstaw do uzyskania niezależności energetycznej od krajowych dostawców prądu - np. poprzez stworzenie miejskich farm fotowoltaicznych lub farm wiatrowych.

4. Budowanie infrastruktury pieszej i rowerowej w gminach powinno odbywać się w ramach wypracowanej na poziomie krajowym polityki rowerowej i pieszej, która umożliwiłaby standaryzację zasad działania takiej infrastruktury oraz regulowała normy dotyczące jej budowania.

5. Internet Rzeczy powinien stać się centralnym elementem tworzenia rozwiązań informatycznych w zakresie monitorowania oraz optymalizacji wykorzystania infrastruktury miejskiej w celu redukcji kosztów jej funkcjonowania - np. zarządzanie ruchem drogowym, dostarczanie wody, realizacja zasady niezależności energetycznej danej JST.

6.

Demografia i seniorzy w latach 2016-2022

6.1. Diagnoza i uwarunkowania

Prognozy demograficzne oraz aktualizowane corocznie dane statystyczne, zarówno z poziomu ogólnopolskiego jak i wojewódzkiego wskazują już od ponad 10 lat, że Polska wkracza nieubłaganie w okres depresji demograficznej, które niesie ze sobą szereg wyzwań natury społecznej, ekonomicznej, cywilizacyjnej o skali dotychczas niespotykanej w historii ewolucji oraz rozwoju państwa dobrobytu¹⁰⁸. Przedmiotem omówienia będą te dane GUS, które dotyczą kwestii starzenia się społeczeństwa (wzrostu udziału seniorów w populacji mieszkańców Polski) oraz dotyczą wybranych czynników warunkujących możliwości wzrostu dzietności w naszym kraju zarówno na poziomie ogólnopolskim jak i na poziomie poszczególnych województw/miast wojewódzkich w latach 2015-2021 (uwzględniając także prognozy demograficzne do 2050 r.). Ludność w wieku produkcyjnym obejmuje ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn to wiek 18–64 lata, a dla kobiet dla kobiet wiek 18–59 lat. Natomiast ludność w wieku nieprodukcyjnym składa się z ludności w wieku przedprodukcyjnym, tj. do 17 lat oraz ludność w wieku poprodukcyjnym (mężczyźni – 65 lat i więcej, kobiety – 60 lat i więcej).

Dane Rocznika Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2022 wskazują, że:¹⁰⁹

1. w 2021 r. 22749 tys. mieszkańców miast (59,8% ogółu) oraz 15287 tys. mieszkańców wsi (40,2% ogółu);
2. w 2021 r. było 18322,9 tys. mężczyzn oraz 19584 tys. kobiet (w 2015 r. 18598, tys. mężczyzn oraz 19832,2 tys. kobiet);
3. w 2021 r. struktura wiekowa osób w wieku 65 i więcej lat obejmowała 6382,0 tys. osób w wieku 65–84 lat (w 2015 r. 5372,0 tys. osób) oraz 793,2 osób w wieku 85 lat i więcej (w 2015 r. 704,4 tys. osób)
4. w 2021 r. w wieku poprodukcyjnym było 2869,3 tys. mężczyzn (w 2015 r. 2367,4 tys. mężczyzn) oraz 5660,4 tys. kobiet (w 2015 r. 5165,8 tys. kobiet);
5. w 2021 r. PŁODNOŚĆ KOBIET, czyli liczba urodzeń żywych na 1000 kobiet w wieku lat 15–49 lat wynosiła 38 urodzeń żywych (w 2015 r. było to 40 urodzeń).

108. *Zob. Państwo dobrobytu wobec zmian demograficznych: Wyzwania, inspiracje i kierunki działań publicznych / R. Bakalarczyk, P. Potocki. Warszawa: Fundacja im. Friedricha Eberta; Fundacja Centrum im. Ignacego Daszyńskiego, 2022. <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/warschau/19657.pdf>*

109. *GUS, Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2022...*, s. 205–208, s. 218.

Analiza danych BDL GUS ujawnia następujące prawidłowości na poziomie województw (tabele nr 21-24):

1. - wg prognozy ludności w województwach na lata 2030-2050 województwami, w których o ponad 200 tys. osób w tym okresie zmniejszy się liczba ludności będą następujące województwa: śląskie (-564,6 tys. osób), łódzkie (-307,3 tys. osób), lubelskie (-285,2 tys. osób), dolnośląskie (-278 tys. osób), kujawsko-pomorskie (-204,9 tys. osób);

2. w 2030 r. prawdopodobnie w 5 województwach będzie mieszkało blisko 52% ludności naszego kraju (woj. mazowieckie, woj. śląskie, woj. wielkopolskie, woj. małopolskie, woj. dolnośląskie);

3. - ludność na 1 km² w latach 2016-2021 najbardziej (powyżej zmiany w skali ogólnopolskiej) zmniejszyła się województwach: śląskim, świętokrzyskim, łódzkim, opolskim, kujawsko-pomorskim, lubelskim, lubuskim, zachodniopomorskim, a wzrosła w woj. małopolskim, woj. pomorskim, woj. mazowieckim;

- odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem w latach 2016-2021 wzrósł w największym stopniu (powyżej zmiany w skali ogólnopolskiej) w województwach: zachodniopomorskim, warmińsko-mazurskim, lubuskim, świętokrzyskim, kujawsko-pomorskim, lubelskim, łódzkim, dolnośląskim, śląskim, opolskim;

- ludność w wieku przedprodukcyjnym w 2021 r. stanowiła blisko 1/5 ludności w czterech województwach: pomorskim, wielkopolskim, mazowieckim, małopolskim;

Natomiast w odniesieniu do miast wojewódzkich można wskazać, że (tabela nr 25-26):

1. pod względem zmiany liczby kobiet w wieku prokreacyjnym (15-49 lat) na 1000 mieszkańców w latach 2016-2021 najbardziej poprawiła się pozycja (przesunięcie w górę rankingu o 3 lub więcej miejsc) Warszawy, Poznań, Gdańsk, Kraków, Wrocław, natomiast uległa pogorszeniu pozycja (spadek o 5 miejsc) Rzeszów, Olsztyn, Białystok, Toruń;

2. pod względem wartości współczynnika płodności - urodzenia żywe na 1000 kobiet w wieku 15-49 lat w 2021 r. pięć pierwszych pozycji zajmowały następujące miasta - Białystok, Rzeszów, Gdańsk, a na trzech ostatnich pozycjach znajdowały się Katowice, Olsztyn, Gorzów Wielkopolski.

Tabela 21. Prognoza ludności w województwach na lata 2030-2050, w tys.
(ogółem)

	2030	2035	2040	2045	2050
POLSKA	37185,1	36476,8	35668,2	34817,4	33950,6
DOLNOŚLĄSKIE	2773,4	2709,1	2637,9	2565,6	2495,4
KUJAWSKO-POMORSKIE	2003,9	1959,7	1908,8	1854,5	1799,0
LUBELSKIE	1995,8	1932,9	1862,5	1787,6	1710,6
LUBUSKIE	979,7	957,9	932,7	905,8	878,6
ŁÓDZKIE	2306,4	2231,6	2153,0	2074,9	1999,1
MAŁOPOLSKIE	3403,1	3383,9	3354,6	3319,3	3279,4
MAZOWIECKIE	5418,3	5400,9	5374,7	5347,6	5318,7
OPOLSKIE	902,0	865,1	825,8	785,2	744,6
PODKARPACKIE	2067,7	2029,6	1982,5	1928,6	1870,3
PODLASKIE	1121,8	1092,5	1058,8	1021,7	982,3
POMORSKIE	2334,0	2323,4	2306,7	2287,1	2265,7
ŚLĄSKIE	4245,2	4107,9	3964,6	3821,5	3680,6
ŚWIĘTOKRZYSKIE	1157,4	1116,6	1071,6	1024,4	976,9
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	1370,6	1336,3	1296,4	1252,9	1207,9
WIELKOPOLSKIE	3470,9	3434,7	3389,0	3339,6	3287,9
ZACHODNIOPOMORSKIE	1634,8	1594,7	1548,9	1501,0	1453,3

Źródło: GUS, Rocznik Statystyczny Województw 2022. Tablice w formacie XLSX w pliku ZIP, Data publikacji: 29.12.2022, https://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5515/4/17/1/rsw_2022_wersja_polska.zip [03.01.2023]

Tabela 22. Ludność na 1 km² w latach 2016-2021

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
DOLNOŚLĄSKIE	146	146	145	145	146	145
KUJAWSKO-POMORSKIE	116	116	116	115	113	112
LUBELSKIE	85	85	84	84	82	81
LUBUSKIE	73	73	73	72	71	70
ŁÓDZKIE	136	136	135	135	133	131
MAŁOPOLSKIE	223	223	224	225	226	226
MAZOWIECKIE	151	151	152	153	155	155
OPOLSKIE	106	105	105	104	102	101
PODKARPACKIE	119	119	119	119	117	117
PODLASKIE	59	59	59	58	57	57
POMORSKIE	126	127	127	128	129	129
ŚLĄSKIE	370	369	368	366	358	355
ŚWIĘTOKRZYSKIE	107	107	106	105	102	101
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	59	59	59	59	57	57
WIELKOPOLSKIE	117	117	117	117	118	117
ZACHODNIOPOMORSKIE	75	75	74	74	73	72

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Tabela 23. Odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem w latach 2016-2021

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
POLSKA	16,4	17,0	17,5	18,1	18,5	18,9
DOLNOŚLĄSKIE	17,0	17,7	18,4	19,0	19,3	19,8
KUJAWSKO-POMORSKIE	15,9	16,5	17,1	17,7	18,4	18,9
LUBELSKIE	16,9	17,4	18,0	18,6	19,4	19,8
LUBUSKIE	15,5	16,2	16,9	17,6	18,3	18,9
ŁÓDZKIE	18,3	18,9	19,5	20,1	20,8	21,2
MAŁOPOLSKIE	15,7	16,2	16,6	17,0	17,2	17,5
MAZOWIECKIE	16,7	17,2	17,7	18,1	18,1	18,4
OPOLSKIE	17,1	17,6	18,2	18,8	19,2	19,7
PODKARPACKIE	15,4	15,9	16,4	16,9	17,5	17,8
PODLASKIE	16,5	16,9	17,3	17,8	18,3	18,7
POMORSKIE	15,3	15,8	16,4	16,9	17,2	17,6
ŚLĄSKIE	17,3	18,0	18,6	19,2	19,6	20,1
ŚWIĘTOKRZYSKIE	17,8	18,4	19,0	19,7	20,6	21,1
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	14,7	15,3	15,9	16,6	17,5	18,1
WIELKOPOLSKIE	15,2	15,7	16,3	16,8	17,2	17,6
ZACHODNIOPOMORSKIE	16,2	17,0	17,7	18,5	19,3	19,9

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Tabela 24. Ludność w wieku przedprodukcyjnym w latach 2016-2021

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
POLSKA	17,9	18,0	18,1	18,1	18,4	18,4
DOLNOŚLĄSKIE	16,8	16,9	17,0	17,1	17,2	17,3
KUJAWSKO-POMORSKIE	18,1	18,1	18,0	18,0	18,4	18,4
LUBELSKIE	17,7	17,7	17,6	17,6	18,1	18,1
LUBUSKIE	18,1	18,1	18,1	18,1	18,3	18,3
ŁÓDZKIE	16,8	16,9	16,9	17,0	17,2	17,3
MAŁOPOLSKIE	18,9	18,9	19,0	19,0	19,2	19,3
MAZOWIECKIE	18,7	18,9	19,0	19,2	19,3	19,4
OPOLSKIE	15,9	15,9	15,9	16,0	16,5	16,6
PODKARPACKIE	18,4	18,3	18,2	18,2	18,9	18,9
PODLASKIE	17,4	17,4	17,4	17,5	18,1	18,2
POMORSKIE	19,4	19,6	19,6	19,7	19,7	19,8
ŚLĄSKIE	16,8	16,9	17,0	17,1	17,4	17,5
ŚWIĘTOKRZYSKIE	16,7	16,6	16,6	16,5	17,0	17,0
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	18,4	18,4	18,3	18,2	18,6	18,5
WIELKOPOLSKIE	19,2	19,3	19,3	19,4	19,5	19,6
ZACHODNIOPOMORSKIE	17,3	17,3	17,3	17,2	17,4	17,4

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Tabela 25. Liczba kobiet w wieku prokreacyjnym (15-49 lat) na 1000 mieszkańców w latach 2016-2021

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
BIALYSTOK	249	246	243	240	241	240
BYDGOSZCZ	233	231	229	228	230	229
GDAŃSK	239	237	236	237	253	253
GORZÓW WIELKOPOLSKI	233	231	230	229	230	230
KATOWICE	224	222	220	218	228	228
KIELCE	231	229	227	225	224	223
KRAKÓW	248	247	245	246	264	264
LUBLIN	243	241	239	237	241	240
ŁÓDŹ	223	222	221	220	227	226
OLSZTYN	250	248	244	241	244	243
OPOLE	234	232	230	228	238	238
POZNAŃ	242	240	239	237	257	257
RZESZÓW	254	252	250	249	248	249
SZCZECIN	233	232	231	231	237	236
TORUŃ	245	243	241	239	241	239
WARSZAWA	243	243	243	244	263	263
WROCLAW	244	242	242	241	261	261
ZIELONA GÓRA	238	237	235	235	238	237

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://analizy.monitorrozwoju.pl/>

Tabela 26. Współczynnik płodności - urodzenia żywe na 1000 kobiet w wieku 15-49 lat w latach 2016-2021

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
BIAŁYSTOK	43,12	49,21	48,35	46,34	45,03	43,39
BYDGOSZCZ	39,2	41,96	40,31	38,7	36,23	36,39
GDAŃSK	49,62	51,07	50,73	49,88	43,26	41,94
GORZÓW WIELKOPOLSKI	40,86	43,46	41,14	39,49	37,96	32,82
KATOWICE	41,25	42,62	42,76	41,18	38,63	35,37
KIELCE	38,57	41,03	40,64	38,26	37,07	36,32
KRAKÓW	46,37	48,47	49,75	49,41	42,92	41
LUBLIN	41,34	43,82	44,62	44,81	41,83	40,81
ŁÓDŹ	39,49	40,99	40,94	39,19	37,59	36,12
OLSZTYN	39,23	44,69	48,74	41,83	37,3	35,12
OPOLE	41,68	45,61	43,4	45,34	42,1	36,73
POZNAŃ	47,03	49,6	48,75	47,26	41,22	39,36
RZESZÓW	45,38	47,08	47,77	45,87	45,56	42,74
SZCZECIN	39,38	41,98	41,45	39,56	37,26	36,7
TORUŃ	42,37	42,82	41,45	40,68	39,8	35,69
WARSZAWA	49,18	49,69	49,16	48,96	42,18	40,25
WROCLAW	45,75	46,36	48,89	48,31	41,28	40,59
ZIELONA GÓRA	40,07	43,44	42,34	40,25	37,52	38,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://analizy.monitorrozwoju.pl/>

6.2. Aktywność tego obszaru samorządu terytorialnego w latach 2016-2022

Z punktu widzenia odpowiedniego zaplanowania strategii realizacji polityki senioralnej w wymiarze czasowym oraz narzędzi kluczową rolę odgrywa takie trafne rozpoznanie potrzeb seniorów zarówno na poziomie ogólnopolskim jak i lokalnym w celu takiego przygotowania lokalnej polityki senioralnej, która będzie komplementarna pod względem celów z celami i środkami polityki senioralnej na szczeblu ogólnopolskim. Pozycja seniorów jako grupy wiekowej o określonych potrzebach zdrowotnych, psychologicznych, społecznych jest zróżnicowana ze względu na dostęp do usług publicznych na obszarach miast i na terenach wiejskich. W tej części raportu zostaną zaprezentowane etapy tworzenia lokalnej polityki senioralnej, fragmenty dokumentu *Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. BEZPIECZEŃSTWO - UCZESTNICTWO – SOLIDARNOŚĆ* dotyczące obszarów działań wobec seniorów oraz propozycje konkretnych działań składających się na te obszary, fragmenty Strategia Demograficzna 2040 z 2022 r. dotyczące wykorzystania potencjału JST do wpływania na poziom dzietności w wymiarze lokalnym i regionalnym. Warto także dodać, że dużą rolę w zakresie wzrostu podmiotowości seniorów jako ważnych aktorów lokalnego życia publicznego może odgrywać gminna rada seniorów, bowiem: 1. ma ona charakter konsultacyjny, doradczy i inicjatywny; 2. jest tworzona z własnej inicjatywy rady gminy lub na wniosek zainteresowanych środowisk; 3. składa się z przedstawicieli osób starszych oraz przedstawicieli podmiotów działających na rzecz osób starszych; 4. ta rada może głosić do uprawnionych podmiotów wnioski o podjęcie inicjatywy uchwałodawczej¹¹⁰.

Aby rozpocząć realizację lokalnej polityki senioralnej konieczne jest odpowiednie zaplanowanie etapów, które mają służyć zaspokojeniu potrzeb jak największej liczby osób z tej grupy wiekowej na terenie danej gminy. Strategia służąca do wdrożenia tej polityki powinna uwzględniać zarówno kontekst programowy na poziomie krajowym jak i regionalnym. W ujęciu modelowym tworzenie lokalnej strategii polityki senioralnej składa się z czterech etapów: 1. diagnoza stanu faktycznego (aspekt teoretyczny - uwarunkowania prawne oraz aspekt badawczy - analiza danych ilościowych o charakterze pierwotnym i wtórnym), 2. ustalenie celów oraz odpowiadających im wskaźników (wartość liczbowa wskaźnika określającego stan docelowy wyznaczana jest przez horyzont osiągnięcia danego celu), 3. wybór ścieżki działania (sposób dojścia do stanu docelowego przy wykorzystaniu

110. Zob. art. 5c ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 1990 nr 16 poz. 95).

posiadanych zasobów), 4. realizacji każdego z celów ma służyć zdefiniowanie konkretnych działań zapewniających skuteczność w ich osiągnięciu.¹¹¹ Należy także zauważyć, iż tak zaprojektowana strategia musi uwzględniać cele i założenia strategii rozwoju gminy, zwłaszcza jej wymiar integracyjny, w tym przypadku chodzi o wzmocnienie solidarności międzypokoleniowej.

Uchwała nr 161 Rady Ministrów z dnia 26 października 2018 r. w sprawie przyjęcia dokumentu *Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. BEZPIECZEŃSTWO - UCZESTNICTWO - SOLIDARNOŚĆ* (M.P. 2018 poz. 1169, Data wejścia w życie: 2018-12-01) wskazuje cztery obszary, w których władze publiczne (inicjująca i programująca funkcja władzy państwowej oraz funkcja wspierająca i wdrażająca realizowana przez JST) powinny zapewnić seniorom dostęp do usług publicznych nakierowanych na zaspokojenie ich potrzeb. Są tą następujące obszary: obszar I - wzmocnienie samodzielności tej grupy wiekowej i dopasowanie środowiska zamieszkania do potrzeb niesamodzielnych osób starszych (m.in. standaryzacja usług pomocowych i opiekuńczych, likwidacja barier funkcjonalnych, rozwój terapii zajęciowej); obszar II - optymalny dostęp do usług zdrowotnych/rehabilitacyjnych/opiekuńczo-pielęgnacyjnych oferowanych niesamodzielnym seniorom (m.in. rozwój opieki geriatrycznej, standaryzacja usług pielęgnacyjnych i opiekuńczych na poziomie placówek publicznych i niepublicznych); obszar III - rozwój sieci usług środowiskowych i instytucjonalnych przeznaczonych dla niesamodzielnych seniorów (m.in. rozwój różnych form opieki nad seniorami o charakterze stałym lub czasowym, stworzenie systemu współpracy instytucji zajmujących się pomocą społeczną i opieką zdrowotną na różnych poziomach podziału terytorialnego kraju); obszar IV - stworzenie publicznego systemu wspierania opiekunów niesamodzielnych seniorów (m.in. poprzez poradnictwo, konsultacje, system szkoleń i nabywania kwalifikacji, wprowadzenie mechanizmów instytucjonalnych służących okresowemu odciążeniu opiekunów)¹¹². Przegląd tych propozycji wskazuje, że kluczowymi kwestiami są: wypracowanie standaryzacji usług publicznych oraz zmniejszenie zakresu różnic związanych z treścią oraz jakością świadczonych usług między system instytucji publicznych i niepublicznych.

Przykładowe propozycje działań w tych obszarach, w których JST mają pełnić wspierającą i wdrażającą: 1. realizacja kampanii społecznych służących przeciwdziałaniu negatywnym stereotypom starości w ramach współpracy przedszkoli/szkół z organizacjami senioralnymi w latach 2018-2030 (działanie ciągłe); 2. minimalizowanie barier

111. J. Podgórska-Rykala, CZY, PO CO I JAK PRZYSTĄPIĆ DO TWORZENIA POLITYKI SENIORALNEJ W GMINIE?, ANALIZA CELOWA nr 10/2022, s. 9, https://frdl.org.pl/static/upload/store/frdl/ANALIZY_CELOWE/POLITYKA_SENIORALNA.pdf

112. Uchwała nr 161 Rady Ministrów z dnia 26 października 2018 r. w sprawie przyjęcia dokumentu *Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. BEZPIECZEŃSTWO - UCZESTNICTWO - SOLIDARNOŚĆ*, M.P. 2018 poz. 1169, s. 60, s. 64, s. 67, s. 70, <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20180001169/O/M20181169.pdf>

architektonicznych poprzez takie działania jak dostosowanie przestrzeni publicznej oraz infrastruktury, zwiększanie świadomości mieszkańców, włączenie seniorów i ich organizacji w procesy decyzyjne dotyczące usuwania tych barier w latach 2018-2030 (działanie ciągłe); 3. wspieranie aktywności i rozwoju organizacji o różnym stopniu instytucjonalizacji, które grupują seniorów w latach 2018-2020; 4. promowanie tworzenia gminnych rad seniorów w latach 2018-2020; 5. wprowadzenie obowiązku uwzględniania w gminnych/powiatowych/wojewódzkich strategiach obejmujących kwestie społeczne problematyki senioralnej i konsultowanie tej tematyki z gminnymi radami seniorów, 6. rozwijanie wolontariatu wśród seniorów oraz włączanie ich w działania służące integracji lokalnej społeczności w latach 2018-2030 (działanie ciągłe); 7. promowanie aktywności sportowej i rekreacyjnej seniorów w latach 2018-2030 (działanie ciągłe); 8. wspieranie osób ze starszych grup wiekowych, które pozostają bez pracy i jej poszukują poprzez zapewnienie im dostępu do programów aktywizacji zawodowej oferowanych przez urzędy pracy w latach 2018-2030 (działanie ciągłe); 8. wspieranie inicjatyw JST na rzecz tworzenia mieszkań chronionych¹¹³. Skuteczność tych zaprezentowanych powyżej działań zależy od stopnia współpracy takich podmiotów polityki społecznej jak rodzina, państwo, samorząd terytorialny, organizacje pozarządowe. W sytuacji istniejącego kryzysu zaufania obywateli do instytucji władzy publicznej, reaktywności publicznych systemów decyzyjnych oraz utrzymującego się od lat niskiego poziomu kapitału społecznego może to być cel trudny do pełnego osiągnięcia.

Uchwała nr 224 Rady Ministrów z dnia 15 listopada 2022 r. w sprawie ustanowienia polityki publicznej pt. *Strategia Demograficzna 2040*, M.P. 2022 poz. 1196 (data wejścia w życie: 2022-12-09) wskazuje na istotną rolę JST w zakresie zmniejszania skali kryzysu demograficznego, w który na naszych oczach wkracza Polska (od 2018 r. obserwujemy wzrost różnicy między zgonami i urodzeniami, co skutkuje ujemnym przyrostem naturalnym): „Samorządy terytorialne posiadają bardzo szeroki zakres uprawnień, umożliwiającą istotny wpływ na warunki życia i dietność mieszkańców na swoim terenie. Możliwości samorządów kryją się zwłaszcza w zapewnianiu dostępności infrastruktury i usług społecznych służących rodzinie. Działania takie mogą być szczególnie efektywne w przypadku harmonizacji swoich działań z działaniami na szczeblu centralnym oraz na wyższych szczeblach samorządów.”¹¹⁴ Trzeba wskazać, że relatywnie lepszą pozycję w zakresie promowania wzrostu dietności, w świetle przedstawionych wcześniej danych sondażowych, mają metropolie i obszary miejskie znajdujące się na terenie województw charakteryzujących się gęstszą siecią

113. *Uchwała nr 161 Rady Ministrów z dnia 26 października 2018 r. w sprawie przyjęcia dokumentu Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. BEZPIECZEŃSTWO - UCZESTNICTWO - SOLIDARNOŚĆ*, M.P. 2018 poz. 1169, s. 74 - 75, s. 77 - 80, s. 82, s. 84, s. 106., <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20180001169/O/M20181169.pdf>

114. Tekst ogłoszony: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20220001196/O/M20221196.pdf>

osadniczą (Warszawa, Kraków, Poznań, Trójmiasto, Wrocław)¹¹⁵. Czynnikiem, który jest traktowany jako drugorzędna przesłanka zarówno w *Strategii Demograficznej 2040* jak i innych dokumentach rządowych, które opisują warunki wzrostu skuteczności polityki demograficznej państwa, jest ideologizacja kwestii zakładania rodzin i posiadania dzieci traktowanego przez część polityków po prawej stronie sceny politycznej jako moralnego obowiązku kobiety. Na to nakłada się również represyjna polityka państwa w zakresie warunków dopuszczalności przerywania ciąży. W takiej sytuacji nawet najbardziej rozbudowana i hojna pod względem finansowym polityka ludnościowa nakierowana na cel pronatalistyczny będzie musiała zderzyć się z murem oporu społecznego kobiet dążących do zachowania swojej podmiotowości w sferze świadomego macierzyństwa.

115. Zob. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, *Krajowa Polityka Miejska 2030, 2022*, s. 41, <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/polityka-miejska>

6.3. Działania i propozycje lewicy parlamentarnej

STRATEGIA NA SREBRNĄ REWOLUCJĘ¹¹⁶

GUS podał pierwsze wyniki spisu powszechnego, które pokazują, iż srebrna rewolucja staje się faktem. W ciągu ostatnich 10 lat w Polsce przybyło blisko 2 mln seniorów. Jeszcze w 2011 r. kobiety po „60” i mężczyźni po „65” roku życia było w naszym kraju 6,5 mln. Obecnie liczba seniorów wzrosła do prawie 8,5 mln.

Z pewnością nie jest to jednorodna grupa społeczna, ale z pewnością świadoma swoich problemów, dlatego też klub parlamentarny Lewicy rozpoczął dialog z przedstawicielami organizacji zrzeszających seniorów oraz ekspertami zajmującymi się problematyką zdrowotną, czy też społeczną. W poniedziałek 23 maja 2022 r. w Sejmie odbyły się konsultacje dotyczące sytuacji seniorów i senierek w Polsce.

- Dziękuję wszystkim, którzy wzięli udział w spotkaniu. Uzyskaliśmy wiele odpowiedzi na stawiana przez nas pytania. Lewica konsultuje wszystkie projekty ustaw, ale w tym wypadku nie chcemy rozmawiać o gotowym projekcie, ale wspólnie rozpocząć pracę od samego początku – mówił Krzysztof Gawkowski, przewodniczący KP Lewica.

Jak podkreślił polityka senioralna powinna wynikać z jasnej strategii na 5 i 10 najbliższych lat. - Mamy świadomość starzejącego się społeczeństwa oraz problemów demograficznych. Jeżeli dziś nie wdrożymy systemowych rozwiązań, to koszty rozwiązywania problemów, które już dziś możemy zdefiniować, w przyszłości będą wyższe – podkreślił. - Przepisy przygotowywane ad hoc bardzo często rodzą ogromne problemy – dodał.

SREBRNA REWOLUCJA

- Dla nas seniorzy są dobrem narodowym, to bardzo aktywna grupa społeczna, która wnosi do dochodu narodowego oraz życia społecznego ogromną wartość. Należy pamiętać, że wśród nich są również osoby, które wymagają stałej opieki – mówiła posłanka Wanda Nowicka, koordynatorka programów senioralnych Lewicy.- Mówiąc o polityce senioralnej, mówimy o bardzo wielu aspektach. Musi być bardzo zróżnicowana, bo skierowana do grup, które mają różne potrzeby i oczekiwania – podkreśliła polityczka Lewicy. Jak zauważyła emerytki i emeryci z powodu szalejącej inflacji są grupą społeczną szczególnie narażoną na popadanie w biedę. Nowicka w imieniu Lewicy ogłosiła powołanie Stałej Rady Konsultacyjnej Środowisk Senioralnych i Ekspertów Lewicy, która będzie się regularnie

116. Dodano: 24.05.2022 08:50, <https://klub-lewica.org.pl/aktualnosci/2202-strategia-na-srebrna-rewolucja>

spotykać i wypracowywać wieloletnią strategię oraz rozwiązania systemowe.

Podczas sejmowego spotkania nakreślono szereg bardzo ważnych problemów osób „60 plus”. Dyskutanci mówili o negatywnym wpływie pandemii na zdrowie fizyczne i psychiczne seniorów. Samotność, izolacja zwiększyła potrzebę pomocy psychologicznej. Osoby urodzone w analogowym świecie mają obecnie coraz większe kłopoty w odnalezieniu się w cyfrowej rewolucji, które właśnie przez COVID-19 nabrała tempa. Cyfrowe wykluczenie powoduje niemożność załatwienia codziennych spraw. Osoby bez Internetu, konta bankowego, maila, profilu zaufanego, czy też komórki mają ograniczony dostęp do rozmaitych dóbr.

Kolejnym problemem jest brak systemowego wsparcia dla opieki rodzinnej nad osobami niesamodzielnymi i chorobami demencyjnymi. 95% przebywa w rodzinach, tylko 5% - w opiece instytucjonalnej.

- Państwo musi wziąć na siebie odpowiedzialność rozwiązania tych problemów – oświadczyła posłanka Wanda Nowicka.

Interpelacja nr 2151 do ministra zdrowia w sprawie opieki geriatrycznej

Data wpływu: 10-02-2020

Szanowny Panie Ministrze,

według prognozy ludności dla Polski do roku 2050 liczna ludności w wieku senioralnym będzie wzrastać. W 2030 r. liczba seniorów 65+ dojdzie do prawie 9 milionów, 80-latków będzie prawie 2,5 miliona. W 2050 r. szacuje się, że liczba seniorów 65+ wzrośnie do ponad 11 milionów, a liczba 80-latków wzrośnie do ponad 3,5 miliona. Monitoring wyników prognozy ludności Polski z 2017 r. potwierdza założone prognozy. Według ekspertów w Polsce wciąż brakuje geriatrów w systemie opieki zdrowotnej pomimo formalnego priorytetu.

W związku z powyższym proszę o udzielanie odpowiedzi na następujące pytania:

Jaka jest aktualnie liczba pracujących w swojej specjalności geriatrów w Polsce z podziałem na województwa? Proszę o porównanie od roku 2015.

Ile jest aktualnie oddziałów geriatrycznych w Polsce z podziałem na województwa? Proszę o porównanie od roku 2015.

Ile jest aktualnie łóżek szpitalnych na oddziałach geriatrycznych w Polsce z podziałem na województwa? Proszę o porównanie od roku 2015.

Jakie działania planuje podjąć resort zdrowia w celu zwiększenia oddziałów geriatrycznych w całej Polsce?

Z wyrazami szacunku

Interpelacja nr 6800 do prezesa Rady Ministrów w sprawie braku właściwej polityki senioralnej

Data wpływu: 24-05-2020

Szanowny Panie Premierze,

trwający kryzys uderza najbardziej w grupy wykluczone, tj. m.in. seniorów. Obecna sytuacja obnażyła słabości rządowej polityki senioralnej i rażące niedofinansowanie sektora, w szczególności usług opiekuńczych. Zapewnienie godnej starości wymaga oprócz kwiatów i pięknych słów również odpowiednich nakładów finansowych państwa.

Obecnie w Polsce osób po 80. roku życia jest 4,4%. Szacuje się, iż w 2040 roku odsetek takich osób będzie około dwa razy większy – 9,5%. Usługi opiekuńcze dla starszych osób w ich miejscach zamieszkania są trudno dostępne, a obecnie stało się to znacznie trudniejsze. Raport NIK z 2018 r. wskazuje, że aż w 20% gmin takich usług wobec starszych osób nie świadczone. Wedle zestawień OECD w Polsce w 2018 r. na opiekę długoterminową przeznaczono 0,4% PKB, natomiast średnia w krajach rozwiniętych wynosiła 1,7% PKB.

W okresie epidemii seniorzy zostali również odcięci od działalności kulturalnej, klubów seniora, uniwersytetów trzeciego wieku i innych miejsc rozrywki. Mają utrudniony kontakt ze swoją społecznością. Nie mają również dostępu do potrzebnych zabiegów. Seniorzy stali się mniej aktywni społecznie, a tym samym cięższa jest identyfikacja problemów, z jakimi się zmagają.

W związku z powyższym uprzejmie proszę Pana Premiera o odpowiedzi na następujące pytania:

1. Czy rząd planuje podniesienie nakładów na opiekę długoterminową dla osób starszych do średniego poziomu dla krajów rozwiniętych (z ok. 0,4% PKB do 1,7% PKB)?

2. Czy rząd planuje rozwijać jakość usług opiekuńczych w warunkach domowych, a jeśli tak, to w jaki sposób?
3. Czy rząd planuje wprowadzić mechanizmy, które umożliwią przygotowanie oraz wyposażenie opiekunów/opiekunek na czas pandemii, a jeśli tak, to na czym by one polegały?
4. Czy rząd przewiduje wprowadzenie szczególnego wynagrodzenia dla opiekunów/opiekunek, a jeśli tak, to w jakiej wysokości?
5. Czy rząd planuje wypracować i monitorować standardy bezpieczeństwa i jakości usług opiekuńczych, a jeśli tak, to w jaki sposób?
6. Czy rząd planuje zwiększyć dostęp seniorów do innych usług niż tylko opiekuńcze, a jeśli tak, to w jaki sposób i jakie miałyby to być usługi?
7. Czy rząd przewiduje zapewnienie i wspomaganie inicjatyw międzypokoleniowych i senioralnych, a jeśli tak, to jakich i w jaki sposób?

Z poważaniem

Interpelacja nr 26964 do ministra rodziny i polityki społecznej w sprawie wysokości dotacji rządowych na aktywizację seniorów i opiekę nad nimi

Data wpływu: 16-09-2021

Szanowna Pani Minister,

w 2021 roku zapowiedziano kontynuację finansowanych z budżetu państwa programów dotyczących aktywizacji seniorów i opieki na seniorami. Seniorzy zwracają uwagę na to, że faktyczny zasięg tych programów jest zbyt mały, a kwoty na ich realizację są niewystarczające w skali kraju, biorąc pod uwagę zakres potrzeb oraz wzrost kosztów we wszystkich obszarach działalności. Wskazują także na nierównomierny podział środków z różnych programów na poszczególne gminy.

W związku z powyższym uprzejmie proszę Panią Minister o udzielenie odpowiedzi na następujące pytanie:

Ile pieniędzy przyznało Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej na programy dotyczące aktywizacji seniorów i opieki nad seniorami na poszczególne gminy województwa śląskiego w latach 2018-2020? Proszę o wykazanie nazwy programu, podmiotu, który otrzymał dotację w danym roku, celu, na który przyznano dotację, oraz wysokości przyznanej kwoty.

Z poważaniem

6.4. Wnioski i rekomendacje

Wnioski

1. Jakość funkcjonowania medycznej opieki geriatrycznej wymaga zmian systemowych – organizacyjnych, finansowych, wizerunkowych. Seniorzy nadal mają ograniczony dostęp do usług zdrowotnych składających się na ten dedykowany im podsystem opieki zdrowotnej. JST w ograniczonym stopniu zmieniają ten stan rzeczy ze względu na bariery związane z małą liczbą lekarzy-geriatrów oraz zbyt niskim stanem świadomości społecznej w tym obszarze.

2. Powiązania między poziomem lokalnym a krajowym działań skierowanych na poprawienie jakości życia seniorów jako grupy wiekowej o określonych potrzebach ekonomicznych, psychologicznych, społecznych, zdrowotnych są niewystarczające. Wydaje się, że wojewoda jako przedstawiciel rządu w terenie powinien pełnić rolę koordynatora tej współpracy między władzą centralną a samorządem terytorialnym.

3. Proces zróżnicowanego stanu zaawansowania poszczególnych województw w zakresie procesu starzenia się społeczeństwa jest faktem. Brakuje przesłanek demograficznych (malejąca liczba kobiet w wieku prokreacyjnym, współczynnik płodności), aby ten stan zmienić w perspektywie najbliższych lat.

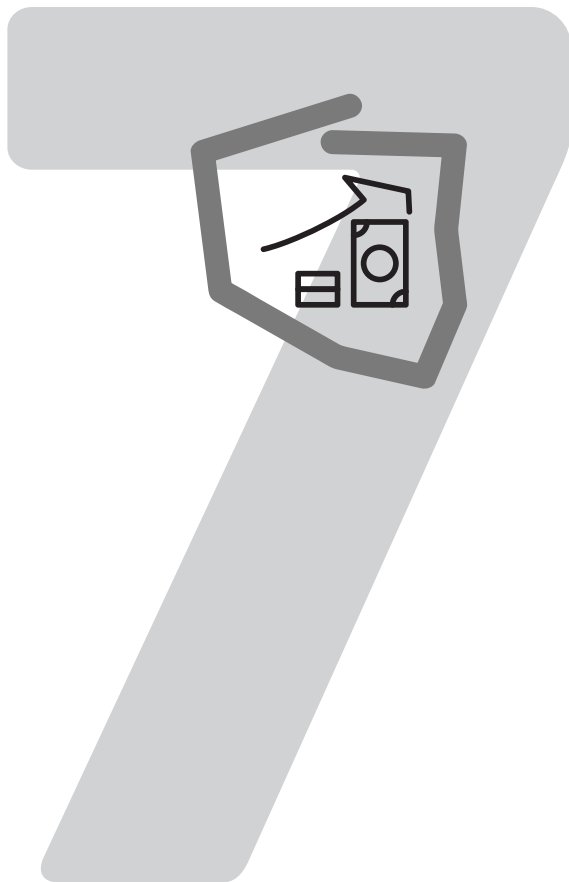
4. Istnieją różnice w zakresie potencjału do zatrzymania tego stanu rzeczy pomiędzy stolicami województw (zwłaszcza metropoliami) a mniejszymi ośrodkami miejskimi. W dużym mieście kobiety, planujące urodzenie dziecka, mają większe szanse na pracę zapewniającą dochody na poziomie umożliwiającym zapewnienie dziecku odpowiedniej opieki żłobkowej, uzyskanie dostępu do usług zdrowotnych wyższej jakości dla ich dzieci, uwzględnienie potrzeb młodych matek w strategiach rozwoju JST.

5. Rządowy program „Rodzina 500+”, który wszedł w życie w kwietniu 2016 r., nie spełnił funkcji efektywnego narzędzia pronatalistycznej polityki ludnościowej, stał się bowiem głównie narzędziem zmniejszania ubóstwa wśród rodzin wielodzietnych. Samorząd terytorialny poradził sobie skutecznie z rolą partnera rządu we wdrażaniu tego programu.

Rekomendacje¹¹⁷

1. Wzmocnienie już istniejących oraz rozszerzenie mechanizmów instytucjonalnych oraz finansowych stosowanych przez JST w zakresie opieki nad kobietami w ciąży oraz w okresie po porodzie. Niwelowanie różnic w dostępie do tej opieki na obszarach wiejskich w porównaniu z miastami, zwłaszcza większymi ośrodkami miejskim.
2. Zróżnicowanie, oparte na kryterium stopnia już istniejącego potencjału demograficznego oraz organizacyjnego gmin w zakresie stosowanych w obecnej edycji programu „MALUCH+” (lata 2022 - 2029) instrumentów finansowych, które będą uwzględniały w większym stopniu instytucje dziennych opiekunów. Temu działaniu powinien także towarzyszyć systematyczny monitoring potrzeb rodzin posiadających dzieci (na poziomie regionalnym oraz lokalnym).
3. Konieczne jest wzmocnienie finansowe oraz kadrowe narzędzi lokalnej polityki rodzinnej w celu umożliwienia rodzinom wielodzietnym realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczej - m.in. poprzez zwiększenie dostępności do centrów lub punktów interwencji kryzysowej, stworzenie mechanizmów wsparcia dzieci z rodzin wielodzietnych, które wchodzą w dorosłość, (w zakresie zaspokajania ich potrzeb mieszkaniowych przez gminy).
4. Zwiększenie skali tworzenia i realizacji lokalnych programów polityki senioralnej w oparciu o pełne wykorzystanie mechanizmów prawnych dotyczących funkcjonowania gminnych rad seniorów. Konieczne jest różnicowanie narzędzi ułatwiających zaspokojenie potrzeb seniorów poprzez JST w zakresie aktualnej sytuacji życiowej danego seniora - zwłaszcza pod kątem zakresu ich obecnej samodzielności życiowej.
5. System wsparcia osób w starszych w środowisku zamieszkania wymaga wyraźnej zmiany w zakresie misji działania, źródeł finansowania, współpracy gmin z organizacjami pozarządowymi w tym obszarze. Należy rozważyć wzmocnienie mechanizmów instytucjonalnych kreujących większą solidarność międzypokoleniową poprzez położenie większego nacisku na wykorzystanie mechanizmu wolontariatu młodzieży oraz młodych dorosłych w obszarze realizacji zadań publicznych związanych z realizacją celów lokalnej polityki społecznej dotyczących seniorów.

117. Na podstawie: *Państwo dobrobytu wobec zmian demograficznych: Wyzwania, inspiracje i kierunki działań publicznych* / R. Bakalarczyk, P. Potocki. Warszawa: Fundacja im. Friedricha Eberta; Fundacja Centrum im. Ignacego Daszyńskiego, 2022, s. 30 i nast., <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/warschau/19657.pdf>

7.

Finanse i fundusze europejskie w latach 2016-2022

7.1. Diagnoza i uwarunkowania

„ANALIZA WYKONANIA BUDŻETU PAŃSTWA I ZAŁOŻEŃ POLITYKI PIENIĘŻNEJ W 2021 ROKU” przygotowana przez NIK wskazuje, że wskaźniki finansowe dotyczące JST w latach 2016-2021 kształtowały się następująco:¹¹⁸

1. wynik podsektora instytucji samorządowych w 2021 r. wynosił 15,9 mld zł (w 2016 r. 5,0 mld zł);

2. dochody ogółem JST w 2021 r. to 333,4 mld zł (ich struktura: dochody własne 158,6 mld zł, CIT 14,3 mld zł, PIT 62,1 mld zł, podatek od nieruchomości 26,1 mld zł, dotacje celowe 92,5 mld zł, subwencja ogólna 82,3 mld zł), natomiast w 2016 r. dochody ogółem JST wynosiły 213,7 mld zł (ich struktura: dochody własne 106,7 mld zł, CIT 7,4 mld zł, PIT 41,1 mld zł, podatek od nieruchomości 20,8 mld zł, dotacje celowe 53,9 mld zł, subwencja ogólna 53,0 mld zł);

3. wydatki ogółem JST w 2021 r. były na poziomie 316,0 mld zł (ich struktura: wydatki majątkowe 51,8 mld zł, wydatki bieżące 264,1 mld zł, dotacje 27,6 mld zł, świadczenia 59,4 mld zł, wynagrodzenia i pochodne 103,8 mld zł), w 2016 r. wydatki ogółem JST wynosiły 206,0 mld zł (ich struktura: wydatki majątkowe 25,8 mld zł, wydatki bieżące 180,2 mld zł, dotacje 17,5 mld zł, świadczenia 35,6 mld zł, wynagrodzenia i pochodne 73,6 mld zł);

4. udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych w 2021 r. w przypadku gmin kształtowały się na poziomie 47 391,6 mln zł (w 2018 r. 38 807,2 mln zł), udziały powiatów wynosiły 12 706,4 mln zł (w 2018 r. 10 466,8 mln zł), udziały województw wynosiły 1 983,4 mln zł (w 2018 r. 1 633,8 mln zł);

5. udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych w 2021 r. w odniesieniu do gmin stanowiły kwotę 4 182,4 mln zł (w 2018 r. 2 846,8 mln zł), w przypadku powiatów wynosiły 877,7 mln zł (w 2018 r. 593,8 mln zł), natomiast udziały województw kształtowały się na poziomie 9 239,9 mln zł (w 2018 r. 6 257,0 mln zł).

Na poziomie poszczególnych województw sytuacja finansowa JST w odniesieniu do ich wartości w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyglądała w latach 2016-2016 następująco (tabele nr 27-30):

118. Najwyższa Izba Kontroli, ANALIZA WYKONANIA BUDŻETU PAŃSTWA I ZAŁOŻEŃ POLITYKI PIENIĘŻNEJ W 2021 ROKU, Zatwierdzona przez KOLEGIUM NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI w dniu 8 czerwca 2022 roku, s. 337, s.340, s. 145, s. 147, <https://www.nik.gov.pl/plik/id,26023.pdf> [06.01.2023].

1. dochody na 1 mieszkańca w zł (gminy łącznie z miastami na prawach powiatu) - podatek dochodowy od osób fizycznych - wynosiły w 2021 r. więcej (powyżej poziomu ogólnopolskiego) w woj. mazowieckim, śląskim, dolnośląskim, pomorskim,, natomiast były najniższe (poniżej poziomu 1000 zł) w woj. warmińsko-mazurskim, świętokrzyskim, lubelskim, podkarpackim;

2. dochody na 1 mieszkańca w zł (gminy łącznie z miastami na prawach powiatu) - podatek dochodowy od osób prawnych - ukształtowały się w 2021 r. na poziomie wyższym od poziomu ogólnopolskiego w woj. mazowieckim, wielkopolskim, pomorskim, śląskim, dolnośląskim, a wielkość tego wskaźnika znalazła się poniżej poziomu 100 zł w woj. kujawsko-pomorskim, opolskim, zachodniopomorskim, podkarpackim, świętokrzyskim, podlaskim, lubelskim, warmińsko-mazurskim;

3. wydatki inwestycyjne JST w zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2016-2021 najbardziej wzrosły (ponad 2,5-krotnie) w woj. zachodniopomorskim, warmińsko-mazurskim, lubelskim, natomiast w ujęciu kwotowym ten wzrost w latach 2016-2021 był największy - w porównaniu z poziomem ogólnopolskim - w woj. zachodniopomorskim, lubelskim, warmińsko-mazurskim, małopolskim, podlaskim, podkarpackim, kujawsko-pomorskim, świętokrzyskim;

4. średni poziom środków z UE na finansowanie programów i projektów JST w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2016-2021 były najwyższy (powyżej 50 zł) w woj. lubuskim, dolnośląskim, podkarpackim, lubelskim, kujawsko-pomorskim, w 2021 r. wartość tego wskaźnika była wyższa od 50 zł w odniesieniu do woj. podkarpackiego, zachodniopomorskiego, lubuskiego, lubelskiego, a wartość najniższą (poniżej 30 zł) miał on w woj. pomorskim, mazowieckim, wielkopolskim.

Tabela 27. Dochody na 1 mieszkańca w zł - udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych (gminy łącznie z miastami na prawach powiatu) w latach 2016-2021

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
POLSKA	917,98	1 001,82	1 136,08	1 253,20	1 234,82	1 399,28
DOLNOŚLĄSKIE	963,44	1 057,56	1 207,81	1 341,14	1 308,94	1 499,22
KUJAWSKO-POMORSKIE	765,49	836,89	930,26	1 030,87	1 020,81	1 149,82
LUBELSKIE	621,62	667,97	755,28	832,90	827,30	948,93
LUBUSKIE	761,16	837,87	962,53	1 060,23	1 016,68	1 135,77
ŁÓDZKIE	862,24	940,91	1 065,49	1 177,37	1 167,89	1 329,63
MAŁOPOLSKIE	854,22	950,15	1 099,43	1 219,35	1 199,46	1 365,63
MAZOWIECKIE	1 465,33	1 590,10	1 809,04	1 989,48	1 903,62	2 158,85
OPOLSKIE	697,38	766,01	860,69	949,52	949,88	1 069,61
PODKARPACKIE	581,43	637,15	717,59	800,35	793,77	901,79
PODLASKIE	686,64	752,75	853,66	946,93	946,60	1 084,55
POMORSKIE	937,62	1 031,70	1 161,79	1 271,24	1 271,65	1 423,13
ŚLĄSKIE	1 054,87	1 126,52	1 262,30	1 371,64	1 365,96	1 537,67
ŚWIĘTOKRZYSKIE	615,43	678,02	758,73	841,53	847,03	966,86
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	663,33	715,98	809,52	889,82	878,56	995,33
WIELKOPOLSKIE	889,41	981,92	1 117,65	1 246,99	1 224,94	1 375,49
ZACHODNIOPOMORSKIE	792,10	870,97	983,34	1 078,45	1 075,68	1 219,82

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Tabela 28. Dochody na 1 mieszkańca w zł - udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób prawnych (gminy łącznie z miastami na prawach powiatu) w latach 2016-2021

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
POLSKA	64,47	72,63	84,38	95,16	99,33	124,26
DOLNOŚLĄSKIE	75,80	89,07	93,89	97,80	102,85	124,84
KUJAWSKO-POMORSKIE	48,39	48,15	52,63	66,34	73,10	99,31
LUBELSKIE	28,00	31,04	36,62	42,17	44,20	57,78
LUBUSKIE	42,30	48,82	51,01	48,31	63,96	104,09
ŁÓDZKIE	53,80	53,72	65,64	72,79	76,56	109,92
MAŁOPOLSKIE	54,47	56,11	71,79	82,84	83,63	107,85
MAZOWIECKIE	145,17	179,00	207,45	228,42	233,54	248,88
OPOLSKIE	41,79	42,24	50,42	48,34	58,58	94,33
PODKARPACKIE	33,27	36,14	44,45	43,57	54,89	71,96
PODLASKIE	28,37	31,77	35,61	38,09	43,88	60,50
POMORSKIE	62,23	70,39	80,94	109,23	98,13	128,80
ŚLĄSKIE	57,10	62,73	78,58	93,71	85,54	126,97
ŚWIĘTOKRZYSKIE	25,12	24,42	34,60	42,32	48,99	60,74
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	27,96	25,84	35,24	33,98	44,97	49,90
WIELKOPOLSKIE	77,04	81,98	87,29	99,12	107,05	139,55
ZACHODNIOPOMORSKIE	39,74	42,47	44,26	49,82	57,56	77,22

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Tabela 29. Wydatki inwestycyjne JST w zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2016-2021

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
POLSKA	635,2	871,0	1 328,3	1 275,8	1 221,5	1 266,1
DOLNOŚLĄSKIE	710,9	908,8	1 458,0	1 111,6	991,4	1 208,8
KUJAWSKO-POMORSKIE	536,6	718,6	1 183,0	1 190,1	1 131,8	1 218,3
LUBELSKIE	580,6	842,5	1 380,9	1 453,5	1 376,8	1 517,7
LUBUSKIE	574,8	892,5	1 373,0	1 260,5	1 204,5	1 205,0
ŁÓDZKIE	642,3	766,2	1 078,8	1 184,5	1 171,9	1 158,4
MAŁOPOLSKIE	687,2	835,5	1 158,3	1 170,9	1 225,1	1 392,0
MAZOWIECKIE	738,3	1 012,3	1 413,3	1 361,8	1 183,4	1 246,3
OPOLSKIE	637,9	770,0	1 262,1	1 337,1	1 061,0	986,7
PODKARPACKIE	556,0	1 032,0	1 595,9	1 354,4	1 305,3	1 244,1
PODLASKIE	633,5	1 162,2	2 045,5	1 999,8	1 675,8	1 323,7
POMORSKIE	684,9	879,6	1 519,0	1 494,5	1 202,5	1 161,4
ŚLĄSKIE	571,2	681,8	1 056,5	1 084,3	1 148,2	1 153,8
ŚWIĘTOKRZYSKIE	495,9	783,1	1 389,9	1 387,3	1 241,8	1 138,3
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	465,6	797,4	1 284,1	1 139,5	1 223,4	1 244,1
WIELKOPOLSKIE	711,9	958,4	1 280,5	1 194,3	1 224,8	1 286,1
ZACHODNIOPOMORSKIE	585,1	890,7	1 383,7	1 290,9	1 611,2	1 775,7

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Tabela 30. Środki z UE w zł na finansowanie programów i projektów w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2016-2021

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Średnia z lat 2016-2021
POLSKA	28,1	31,5	45,2	47,5	43,0	37,7	38,8
DOLNOŚLĄSKIE	57,7	44,9	61,5	62,2	57,2	37,8	53,6
KUJAWSKO-POMORSKIE	41,0	31,5	53,4	73,3	52,9	48,8	50,2
LUBELSKIE	28,5	40,6	59,4	60,3	67,0	53,3	51,5
LUBUSKIE	33,7	51,2	78,0	75,3	60,5	60,4	59,9
ŁÓDZKIE	22,3	25,3	30,2	32,1	28,0	30,7	28,1
MAŁOPOLSKIE	30,5	32,1	49,7	57,1	59,9	44,2	45,6
MAZOWIECKIE	15,0	24,9	39,4	38,2	28,2	22,1	28,0
OPOLSKIE	29,2	35,2	52,8	47,7	40,8	48,9	42,4
PODKARPACKIE	40,8	44,8	58,0	57,1	54,4	64,2	53,2
PODLASKIE	25,7	33,5	39,3	41,9	41,4	43,2	37,5
POMORSKIE	22,8	24,8	31,9	41,9	30,3	25,2	29,5
ŚLĄSKIE	24,0	24,7	31,7	34,1	36,4	30,9	30,3
ŚWIĘTOKRZYSKIE	31,4	37,8	48,7	43,3	37,1	38,5	39,5
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	27,6	34,7	48,0	45,4	43,1	42,5	40,2
WIELKOPOLSKIE	16,4	22,5	35,6	37,9	25,9	21,9	26,7
ZACHODNIOPOMORSKIE	28,6	31,5	53,4	50,9	66,3	61,1	48,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

7.2. Aktywność tego obszaru samorządu terytorialnego w latach 2016-2022

Dokument *Krajowa Polityka Miejska 2030* w części „Wyzwanie IX: Poprawa zdolności inwestycyjnych miast” wskazuje, że jedną z kluczowych barier rozwoju miast, biorąc pod uwagę różne źródła finansowania inwestycji JST, jest za mała skala korzystania z mechanizmu partnerstwa publiczno-prywatnego (PPP) na poziomie tworzenia strategii inwestycyjnych przez JST. W dokumencie tym jego autorzy wskazują, że: „Podstawą sukcesu w realizacji projektu PPP jest nie tylko dobrze przygotowana dokumentacja i skutecznie rozstrzygnięte postępowanie mające na celu wybór partnera prywatnego, ale przede wszystkim płynna, wieloletnia współpraca podmiotu publicznego i partnera prywatnego w całym okresie realizacji umowy PPP.”¹¹⁹ Stosowanie mechanizmu PPP wymaga zatem od JST doboru wiarygodnego partnera z sektora prywatnego oraz dysponowania zasobami ludzkimi o odpowiednich kompetencjach zarządczych oraz wiedzy specjalistycznej z zakresu specyfiki procesu inwestycyjnego realizowanego przez sektor prywatny.

W celu poprawienia zdolności inwestycyjnych miast w *Krajowej Polityce Miejskiej 2030* zaproponowano cztery grupy rozwiązań: 1. zwiększenie odporności dochodowej JST - m.in. zwiększenie samodzielności JST i systemu finansów JST, podniesienie elastyczności dochodowej, aktywizacja dochodowa JST); 2. promocja PPP w działaniach inwestycyjnych miast - m.in. działania edukacyjne, wspieranie działań promocyjnych strony rządowej w zakresie stosowania mechanizmu PPP przez JST; 3. rozwój lokalnych rynków pracy oraz tworzenie ekosystemów innowacji - m.in. dedykowane programy nakierowane na rozwój kapitału ludzkiego, działalność centrów edukacji nieformalnej, współpraca w trójkącie samorząd-uczelnia-biznes, profesjonalizacja i kompleksowa obsługa inwestorska oferowana przez JST; 4. wzmocnienie współpracy na rzecz zintegrowanych polityk rozwoju na poziomie lokalnym i ponadlokalnym - m.in. wzmocnienie koordynacyjnej funkcji organu wykonawczego JST w stosunku do jednostek organizacyjnych i komunalnych osób prawnych, aby dzięki temu osiągnąć wyższą jakość zarządzania strategicznego JST w odniesieniu do sfery inwestycji¹²⁰. Podsumowując, przedstawione powyżej propozycje zmierzają w kierunku stworzenia silniejszych lub wypracowania nowych relacji między JST a segmentem biznesowym otoczenia zewnętrznego samorządu terytorialnego, co ma służyć wypracowaniu komplementarnego wobec

119. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, *Krajowa Polityka Miejska 2030*, 2022, s. 122, <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/polityka-miejska>

120. Tamże, s. 124-128.

finansowania z budżetu centralnego mechanizmu inwestycji samorządowych.

Eksperti, pomimo istnienia różnych rządowych programów rozwojowych, dostrzegają, że skala wydatków inwestycyjnych w latach 2018-2021 na poziomie wszystkich szczebli JST zmniejszyła się do poziomu porównywalnego z tym, który był w 2014 r.¹²¹ W drugiej edycji Programu Inwestycji Strategicznych (Rządowy Fundusz Polski Ład) działającej na podstawie uchwały Rady Ministrów nr 205/2022 z dnia 13 października 2022 r. zmieniająca uchwałę Rady Ministrów nr 84/2021 w sprawie ustanowienia Rządowego Funduszu Polski Ład: Programu Inwestycji Strategicznych wg stanu na 19.12.2022 przyznano łącznie 63,4 mld zł dofinansowania (łącznie finansowanie powyżej 3 mld zł: infrastruktura drogowa 30 mld 811 mln zł, infrastruktura wodno-kanalizacyjna 11 mld 299 mln zł, infrastruktura sportowa 4 mld 372 mln zł, infrastruktura edukacyjna 3 mld 411 mln zł)¹²². Na podstawie analizy struktury grupy JST, które otrzymały dotacje w ramach różnych rządowych programów rozwojowych w ostatnich latach eksperci wskazują, że polityka rządu obozu Zjednoczonej Prawicy dotycząca wsparcia finansowego JST skupia się na realizacji dwóch celów: 1. wspieranie finansowe jest kierowane głównie do małych gmin, czemu towarzyszy zmniejszanie skali finansowania średnich oraz dużych miast; 2. powtarzalny schemat udzielania większego wsparcia finansowego JST związanym z rządzącym obozem¹²³. Tak więc mechanizm inwestycyjny, który stosuje rząd, w fazie deklaracji ma zapewnić zwiększenie stopnia równomierności rozwoju cywilizacyjnego poszczególnych wspólnot lokalnych poprzez niwelowanie barier inwestycyjnych wynikających z wielkości danej JST, ale w rzeczywistości stanowi strukturalne wzmocnienie politycznej polaryzacji polskiego społeczeństwa w wymiarze terytorialnym.

Pomimo stworzenia przez prawicowy rząd systemu Rządowego Funduszu Polski Ład: Programu Inwestycji Strategicznych, który można uznać za przejaw recentralizacyjnych tendencji w zakresie modelu relacji między władzą państwową a samorządem terytorialnym w naszym kraju, sytuacja finansowa JST w warunkach rosnącej inflacji i dużego wzrostu płac w 2022 r. stała się trudna, doszło bowiem do zaburzenia logiki funkcjonowania systemu zasilania finansowego JST z budżetu centralnego w obszarze dochodów z podatku od osób fizycznych. Jej przejawami są: 1. ubytek dochodów własnych (na skutek pojawienia się luki między prognozami i rzeczywistymi wpływami podatkowymi - łączny ubytek udziałów JST w PIT wynosi 19,3 mld zł w 2022 r.); 2. rosnąca luka w finansowaniu systemu oświaty

121. P. Swianiewicz, J. Flis, *Janosikowe kumotry – podwójne standardy rządowych dotacji*, Fundacja im. Stefana Batorego, Warszawa 2022, s. 1, https://www.batory.org.pl/wp-content/uploads/2022/07/Janosikowe_kumotry_podwójne_standardy_rzadowych_dotacji.pdf [04.01.2023].

122. Bank Gospodarstwa Krajowego, *Inwestycje*, <https://www.bgk.pl/inwestycje/>

123. P. Swianiewicz, J. Flis, *Janosikowe kumotry...*, s. 8.

(rosnąca różnica między częścią oświatową subwencji ogólnej i wydatkami bieżącymi w oświacie - wzrost tej różnicy z 0,5 mld zł rocznie do 2,9 mld zł rocznie); 3. wyraźny wzrost wydatków bieżących na skutek rosnących kosztów utrzymywania miejsc pracy finansowanych przez JST oraz cen energii (na wydatki komunalne wpływa także koszt pomocy dla uchodźców z Ukrainy)¹²⁴. Skala tej rosnącej dysproporcji między możliwościami finansowymi JST a stroną kosztową zadań publicznych, które muszą one realizować są przykłady budżetów polskich metropolii zaplanowanych na 2023 r. - np. w Warszawie deficyt budżetowy został zaplanowany na poziomie 4,1 mld zł (będzie najwyższy od 15 lat), w Rzeszowie deficyt budżetowy na 2023 r. ma osiągnąć poziom 235 mln zł (po raz pierwszy od 21 lat występuje taka sytuacja).

Należy także zauważyć, iż przedłużające się w 2022 r. problemy związane z akceptacją Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) sprawiły, że 2023 r. będzie trudnym czasem dla JST pod względem zapewnienia sobie środków finansowych z Unii Europejskiej na realizację celów klimatyczne oraz odnoszących się do transformacji cyfrowej. W latach 2014-2021 (perspektywa finansowa 2014–2020) skumulowane dochody UE gmin (w zł) w przeliczeniu na jednego mieszkańca na poziomie poszczególnych typów JST przedstawiał się następująco w województwach:¹²⁵

1. w gminach woj. lubelskiego były one najwyższe (2 167 zł), a w gminach woj. wielkopolskiego były one najniższe (887 zł) - województwa wschodniej Polski miały najwyższą wartość tego wskaźnika;

2. w miastach na prawach powiatu woj. śląskiego i woj. podkarpackiego były one najwyższe (odpowiednio: 4 622 zł oraz 4 320 zł), a najniższą wartość tego wskaźnika charakteryzowało się woj. mazowieckie (1 721 zł);

3. najwyższą wartość tego wskaźnika miały powiaty woj. lubelskiego (683 zł) oraz woj. podlaskie (681 zł), natomiast najniższe skumulowane dochody UE na jednego mieszkańca były w woj. mazowieckim (285 zł) oraz woj. wielkopolskim (297 zł);

4. w przypadku województw samorządowych najwyższe skumulowane dochody UE na jednego mieszkańca miało woj. podlaskie (2 099 zł), a najniższą wartość tego wskaźnika miało woj. mazowieckie (559 zł).

Na koniec rozważań przedstawionych w tej części raportu należy również wspomnieć, że lata 2020-2022, czyli sekwencja kryzysów

124. Związek Miast Polskich, *Ubytki w dochodach z PIT na tle finansów JST w warunkach kryzysu*, 16.09.2022, s. 1, s. 2, https://prod-zmp.s3.pl-waw.scw.cloud/uploads/attachment/file/5906/Ubytki_w_dochodach_z_PIT_na_tle_finans_w_JST_w_warunkach_kryzysu.pdf

125. KRAJOWA RADA REGIONALNYCH IZB OBRACHUNKOWYCH, *Sprawozdanie z działalności regionalnych izb obrachunkowych i wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego w 2021 ROKU*, Warszawa 2022, s. 347, s. 367, s. 389, s. 405, https://rio.gov.pl/download/attachment/109/sprawozdanie_za_2021_r.pdf

(pandemia COVID-19, poziom inflacji nienotowany od lat 90. ub. wieku, wojna w Ukrainie, kryzys energetyczny) sprawiły, że otoczenie zewnętrzne JST stało się wysoce niestabilne, co wyraźnie zmniejsza możliwości sporządzania dla różnych JST trafnej Wieloletnia prognozy finansowej zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1634, z późn. zm.). Zdaniem skarbników JST (gmin, powiatów, miast na prawach powiatu), którzy uczestniczyli w badaniu ankietowym na temat zarządzania finansami lokalnymi w 2018 r. aż osiem czynników uzyskało ponad 50% wskazań jako bardzo ważne i raczej ważne przeszkody w tworzeniu realnych wieloletnich prognoz finansowych: 1. trudności z oceną dostępności środków z UE, 2. trudności z hierarchizacją przedsięwzięć inwestycyjnych, 3. trudności z prognozowaniem dochodów z majątku samorządu, 4. zmienność stóp oprocentowania kredytów, 5. duża zmienność otoczenia gospodarczego wpływającego na dochody samorządu, 6. duża zmienność otoczenia gospodarczego wpływającego na wydatki samorządu, 7. niestabilność prawa w odniesieniu do dochodów samorządów, 8. niestabilność prawa w odniesieniu do zadań samorządów¹²⁶. TA przedstawiona powyżej lista barier w rzetelnym sporządzeniu Wieloletniej prognozy finansowej nie straciła na znaczeniu, a w ostatnich trzech latach niewątpliwie zmienność legislacyjna oraz problemy z dostępem do środków finansowych z KPO uczyniły proces przygotowania WPF jeszcze bardziej złożonym wyzwaniem z zakresu zarządzania finansami samorządowymi.

126. Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej, ZARZĄDZANIE FINANSAMI LOKALNYMI W OPINIACH SKARBNIKÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO, 2019, s.46, <https://frdl.org.pl/static/upload/store/import/wp-content/uploads/2019/10/zarzadzanie-finansami-lokalnymi-w-opiniach-skarbnikow-jst.pdf>

7.3. Działania i propozycje lewicy parlamentarnej

Poselski projekt ustawy o subwencji rekompensującej dla jednostek samorządu terytorialnego NR DRUKU 442¹²⁷

Dla wielu sektorów epidemia oznacza 100-procentowy spadek obrotów. Z punktu widzenia przedsiębiorcy oznacza to wstrzymane jakiejkolwiek aktywności gospodarczej. Z punktu widzenia gmin, powiatów i województw oznacza to znaczny spadek dochodów z udziałów we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz z podatku dochodowego od osób prawnych. Środki te przeznaczone są na bieżące utrzymanie wspólnot lokalnych – m.in. oświetlenie uliczne, gospodarka komunalna, transport publiczny, utrzymanie instytucji kultury. Proponowana ustawa zakłada rekompensatę dla jednostek samorządu terytorialnego z tytułu utraconych dochodów z PIT i CIT. Nie są to wszystkie utracone dochody samorządu terytorialnego. Wiele z nich zawiesiło bądź umorzyło podatek od nieruchomości i podatek transportowy. Większość samorządowych zakładów budżetowych straciła znaczną część przychodów. Rosną również wydatki, związane z pomocą społeczną oraz przeciwdziałaniem rozprzestrzenianiu się wirusa SARS-CoV-2. To samorządowcy w całej Polsce zapewniają podstawowy dostęp do środków ochronnych. Proponujemy, by subwencja rekompensująca od państwa dla samorządu wynosiła połowę utraconych w 2020 roku dochodów z udziałów w PIT i CIT. W ten sposób rozkłada się koszty kryzysu gospodarczego pomiędzy samorząd terytorialny a państwo. Proponujemy również przekazywanie przez państwo dotacja celowej na wykonanie obowiązków samorządu związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych. To w samorządach, w mniejszych i średnich miastach okaże się jak głęboki będzie kryzys gospodarczy wywołany koronawirusem. Dlatego państwo powinno wspierać samorządowców w staraniach o ratowanie miejsc pracy i zapewnienie bezpiecznych warunków życia mieszkańców.

127. Koalicyjny Klub Parlamentarny LEWICY, Projekty ustaw Koalicyjnego Klubu Parlamentarnego Lewicy: LISTOPAD 2019 - SIERPIEŃ 2020, s. 28, https://klub-lewica.org.pl/images/dokumenty/lewica_ustawy_net.pdf [05.01.2023]

ZGŁASZAMY POPRAWKĘ DO BUDŻETU ZWIĘKSZAJĄCĄ SUBWENCJĘ OŚWIATOWĄ NA 2020 R.¹²⁸

Budżet na oświatę w 2020 r. jest za mały - ocenili na wspólnej konferencji prasowej przedstawiciele Lewicy i ZNP. Negatywne skutki niedofinansowania edukacji odczują wszyscy: uczniowie, nauczyciele i samorządy. Posłanka Lewicy Agnieszka Dziemianowicz-Bąk i poseł Tomasz Trela zgłosili poprawkę do projektu ustawy budżetowej, która zakłada zwiększenie subwencji oświatowej w bieżącym roku. Poprawka zakłada, iż subwencja oświatowa na ten rok zostałaby zwiększona łącznie o 774 mln zł. Skąd taka kwota? Prawie 689 mln zł ma pochodzić ze zmniejszenia budżetu Wojsk Obrony Terytorialnej, a ponad 85 mln zł z redukcji Funduszu Kościelnego. Budżet, w którym edukacja jest niedofinansowana nigdy nie może się nazwać zrównoważonym. Pytamy się Ministra Edukacji Narodowej: ilu w Polsce pracuje dziś nauczycieli?

LEWICA ZA USTALENIEM ZASADY ŚCISŁEGO POWIĄZANIA ZADAŃ DLA SAMORZĄDÓW Z ICH FINANSOWANIEM Z BUDŻETU PAŃSTWA¹²⁹

Na zaproszenie Klubu Parlamentarnego Lewicy, 6 lutego 2020 r. w Sali Kolumnowej Sejmu, pod patronatem Wicemarszałka Włodzimierza Czarzastego, odbyła się konferencja poświęconą problemom funkcjonowania samorządu terytorialnego.

W spotkaniu uczestniczył kandydat Lewicy na prezydenta RP Robert Biedroń, parlamentarzyści oraz 300 samorządowców i samorządowczyń z całego kraju.

Jesteśmy i wspólnie pracujemy, żeby służyć naszym lokalnym społecznościom oraz rozwiązywać ich problemy - deklarowali uczestnicy konferencji.

Rok 2020 jest rokiem Polskich samorządów. Przygotowujemy się do obchodów ich 30-lecia. Jednakże nie towarzyszy nam przy tym entuzjazm, dlatego że samorządy stają się coraz bardziej zależne od władz centralnych. Decyzje podejmowane przez rząd uderzają w władze samorządowe, a więc uderzają też w zwykłych ludzi.

Dziś rząd PiSu próbuje zniszczyć samorządy na dwóch płaszczyznach. Pierwsza z nich to kompetencyjna i finansowa. Druga zaś to deprecjonowanie władz lokalnych.

128. Dodano: 24.01.2020 18:22, <https://klub-lewica.org.pl/aktualnosci/1151-zglaszamy-poprawke-do-budzetu-zwiekszajaca-subwencje-oswiatowa-na-2020-r>

129. Dodano: 06.02.2020 15:26, <https://klub-lewica.org.pl/aktualnosci/1164-lewica-za-ustaleniem-zasady-scislego-powiazania-zadan-dla-samorzadow-z-ich-finansowaniem-z-budzetu-panstwa>

Podczas konferencji klub Lewicy podpisał z samorządowcami deklarację na rzecz współpracy.

My, samorządowcy i samorządowczynie od wielu lat obserwujemy zwiększającą się liczbę zadań samorządu terytorialnego, za którymi nie podążają dodatkowe środki finansowe. Konstytucja RP w artykule 167 stanowi: „Jednostkom samorządu terytorialnego zapewnia się udział w dochodach publicznych odpowiednio do przypadających im zadań”.

W trosce o rozwój naszych wspólnot lokalnych i właściwe wykonywanie powierzonych zadań, oczekujemy zwiększenia poziomu ich finansowania. Fundamentem właściwej współpracy rządu i samorządu terytorialnego powinien być nie tylko właściwy podział zadań, ale również środków.

Dlatego deklarujemy współpracę z Klubem Parlamentarnym Lewicy w tworzeniu rozwiązań w kierunku:

Zwiększenia udziału jednostek samorządu terytorialnego w przychodach z podatku CIT i PIT.

Ustanowieniu udziału jednostek samorządu terytorialnego w przychodach z podatku VAT.

Ustaleni zasady ścisłego powiązania zadań samorządu terytorialnego z finansowaniem z budżetu państwa.

Gminy, powiaty i województwa stanowią krwioobieg państwa, a ich prawidłowe funkcjonowanie to gwarancja zrównoważonego rozwoju państwa i bezpieczeństwa nas wszystkich.

Koalicyjny Klub Parlamentarny Lewicy

UCHWAŁY SAMORZĄDÓW O „STREFACH WOLNYCH OD LGBT” MOGĄ NARUSZAĆ WYTYCZNE WS. POBIERANIA UNIJNYCH FUNDUSZY, APELUJEMY DO WOJEWODÓW O ICH UCHYLENIE¹³⁰

Parlamentarny zespół ds. równouprawnienia społeczności LGBT+ i zespół ds. miast występują do organów europejskich, by zbadały uchwały anty-LGBT+ podejmowane przez polskie samorządy, uchwały te mogą naruszać wytyczne w sprawie pobierania unijnych funduszy.

Apelujemy do wojewodów - nominatów prawicowego obozu rządzącego o uchylenie uchwał dyskryminujących osoby LGBT+. Przestańcie ośmieszać

130. Dodano: 11.02.2020 19:14, <https://klub-lewica.org.pl/aktualnosci/1167-uchwaly-samorzadow-o-strefach-wolnych-od-lgbt-moga-naruszac-wytyczne-ws-pobierania-unijnych-funduszy-apelujemy-do-wojewodow-o-ich-uchylenie>

nasz kraj na arenie międzynarodowej! Cała Europa mówi o homofobicznym nastawieniu Polski wobec swoich obywateli.

REKOMPENSATA ZA STRATY SAMORZĄDÓW PONIESIONE W WYNIKU PANDEMII KORONAWIRUSA – SKŁADAMY PROJEKT USTAWY¹³¹

W kryzysie wywołanym pandemią, samorzady mogą stracić nawet 20 mld zł z powodu mniejszych wpływów z PIT i CIT. Wiele samorządów zawiesiło bądź umorzyło podatek od nieruchomości i podatek transportowy, by pomóc obywatelom. Większość samorządowych zakładów budżetowych straciła znaczną część przychodów. Rosną również wydatki, związane z pomocą społeczną oraz przeciwdziałaniem rozprzestrzeniania się wirusa. To jednostki samorządu terytorialnego w całej Polsce zapewniają podstawowy dostęp do środków ochronnych. Dlatego trzeba im pomóc.

Lewica składa w Sejmie projekt ustawy o rządowej subwencji, rekompensującej samorządom straty powstałe w wyniku pandemii. Projekt zakłada m.in. dofinansowanie przez państwo 50 proc. strat samorządów.

KOŁO RATUNKOWE DLA SAMORZĄDÓW:

Subwencja rekompensująca:

- Proponujemy dodanie do subwencji ogólnej dla samorządów w 2020 roku jednorazowej części rekompensującej, która obejmie dochody utracone w wyniku zagrożenia ekonomicznego w następstwie wystąpienia COVID-19 oraz stosowania ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19.

- Rekompensata wyniesie połowę utraconych w 2020 roku dochodów z udziałów we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz z podatku dochodowego od osób prawnych.

- Połowę, bo państwo i samorząd powinny solidarnie podzielić się kosztami epidemii COVID-19.

Dotacja celowa:

- Ustawa z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 dała premierowi możliwość nakładania na samorzady zadań związanych z walką z epidemią. I słusznie!

¹³¹. Dodano: 25.05.2020 14:07. <https://klub-lewica.org.pl/aktualnosci/1319-rekompensata-za-straty-samorzadow-poniesione-w-wyniku-pandemii-koronawirusa-skladamy-projekt-ustawy>

- Ale PiS zapomniał dać samorządom pieniądze na realizację tych zadań. Dlatego naprawiamy ten błąd i dajemy państwu możliwość zapłacenia samorządom za realizację zadań, które realizowały w ramach walki z koronawirusem.

Lista zadań – pożytecznych społecznie – za które samorzady mogą rządowi wystawić rachunek jest długa:

- dodatkowe wydatki związane z wyborami prezydenckimi
- obsługa urzędnicza wsparcia dla przedsiębiorców
- zapewnienie środków bezpieczeństwa w żłobkach i przedszkolach.
- Samorzady wykonały tę robotę. Teraz mają prawo wystawić rządowi za rachunek, a Lewica mówi do premiera Morawieckiego – ZAPŁAĆ!
- Skoro ktoś wykonał za rząd robotę, to rząd powinien za to zapłacić w formie dotacji celowej.

50% REKOMPENSATY Z POWODU STRAT SAMORZĄDÓW Z PIT I CIT

70% PODATKU PIT DLA SAMORZĄDÓW¹³²

Dochody samorządów spadają. Pierwszym źródłem kłopotów jest pandemia, która doprowadziła do spadku PKB i tym samym zmniejszyła ich wpływy z PIT i CIT. Wiele lokalnych wspólnot zawiesiło bądź umorzyło podatek od nieruchomości i podatek transportowy, aby pomóc obywatelom. Większość samorządowych zakładów budżetowych straciła też znaczną część przychodów.

Drugim powodem spadku dochodów małych ojczyzn była obniżka podatku PIT z 18% na 17% oraz zwolnienie z tego podatku osób przed 26 rokiem życia. Ubytki z tego tytułu szacuje się na 6 mld złotych.

Nowe pomysły rządu zaprezentowane w Polskim Ładzie to dalsze zmniejszanie dochodów samorządów, które poniosą określone straty w związku ze zmianami w systemie podatkowym i zwiększeniem kwoty wolnej przy jednoczesnym podwyższeniu składki zdrowotnej. Rząd planuje zmniejszyć wpływy z daniny, którą dzieli się min. z samorządami i zwiększyć wpływy z daniny, którą nie dzieli się min. z miastami czy powiatami. Wspólnoty lokalne na tej operacji mogą stracić nawet 11 mld złotych.

132. Dodano: 24.05.2021 13:04, <https://klub-lewica.org.pl/aktualnosci/1754-70-podatku-pit-dla-samorzadow>

Lewica nie zgadza się na dalsze uszczuplanie dochodów samorządów. Zwiększanie kwoty wolnej to dobra polityka, ale zmniejszanie dochodów małych ojczyzn to zły pomysł. Zwłaszcza, że przed nami ogromne wyzwania związane z wydatkowaniem ogromnych pieniędzy z Unii Europejskiej, na które trzeba mieć wkład własny. Obecnie rząd jedną ręką tworzy możliwości przewidziane w Krajowym Planie Odbudowy, a drugą ręką tą z napisem Polski Ład te możliwości ogranicza.

Remedium na tą sytuację jest zwiększenie udziału jednostek samorządu terytorialnego w podatku PIT do 70%, co przewiduje projekt ustawy złożony przez Lewicę.. Dzięki czemu nasze małe ojczyzny wciąż będą mogły realizować usługi publiczne z dziedziny edukacji czy ochrony zdrowia, z drugiej będą mogły uczestniczyć w nowych projektach inwestycyjnych. Lewica składa projekt ustawy, który zakłada przekazanie 70% dochodów z podatku PIT do samorządów. Polki i Polacy doceniają pracę lokalnych wspólnot, ale bez pieniędzy i one nie będą tak skuteczne jak dotychczas.

Zgodnie z pomysłem Lewicy zwiększenie udziału jednostek samorządu terytorialnego w podatku dochodowym od osób fizycznych wyglądałoby następująco:

- 1) z 39,34% do 53,80% dla gmin;**
- 2) z 10,25% do 14,02% dla powiatów;**
- 3) z 1,60% do 2,19% dla województw.**

Małe ojczyzny powinny również otrzymać rekompensaty za utracone dochody w wyniku zmian w przepisach wchodzących w życie w roku poprzednim. Ich wysokość powinien określać minister właściwy do spraw finansów publicznych, po zasięgnięciu opinii Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego. Kwota części rekompensującej subwencji ogólnej każdorazowo określi ustawa budżetowa.

POPRAWKI LEWICY DO BUDŻETU NA 2021 R. POLSKA GOSPODARKA POTRZEBUJE 3R: RESTARTU OCHRONY ZDROWIA, RESTARTU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI ORAZ RESTARTU INWESTYCJI SAMORZĄDOWYCH¹³³

Wychodzimy z założenia, że gospodarka potrzebuje szybkiej akcji dotacyjnej, która wesprze tych, którzy tracą pracę lub już nie pracują oraz firmy, które dzisiaj z powodu pandemii nie funkcjonują. Proponujemy utworzenie państwowego funduszu celowego, który będzie funkcjonował w latach 2021-2023 – Funduszu Odbudowy Gospodarki. W okresie funkcjonowania tego funduszu, powinien on dysponować kwotą 163 mld złotych. Skąd pieniądze w tym Funduszu? 42 mld mają pochodzić z Funduszu Odbudowy UE, który w tej chwili jest dyskutowany oraz 20 mld złotych z budżetu państwa, które można uzyskać poprzez różne przesunięcia. Tymi środkami będziemy mogli dysponować, o ile premier Mateusz Morawiecki nie zawetuje budżetu Unii Europejskiej, ponieważ wtedy Fundusz Odbudowy będzie niedostępny.

Proponowane przez nas przesunięcia w budżecie to min. wydatki na wojsko, które są planowane na poziomie 2,2% PKB. Powinny one ulec zmniejszeniu do 2% PKB, czyli tyle ile wynoszą nasze zobowiązania wobec NATO. Szanujemy polskie wojsko, ale te 0,2% potrzebne są, aby ratować polską gospodarkę, mówimy tu o 4,7 mld złotych. Planujemy przeniesienie rezerw związanych ze zdrowiem, one powinny zasilić ten Fundusz kwotą około 6 mld złotych. Likwidacji powinien ulec Fundusz Inwestycji Kapitałowych, co dałoby 2,7 mld złotych. Planowany budżet na przyszły rok jest niedoszacowany, jeżeli chodzi o dochody, w zakresie wpłaty z NBP oraz dywidendy ze spółek skarbu państwa. Z tych źródeł do Funduszu Odbudowy Gospodarki powinno wpłynąć 3,5 mld złotych.

Jakie są cele proponowanego Funduszu? Napędzanie gospodarki poprzez 3R – restart ochrony zdrowia, restart przedsiębiorczości oraz restart inwestycji samorządowych.

Proponujemy skupić się na tym co najważniejsze. Najwięcej środków z FOG powinniśmy przeznaczyć na ochronę zdrowia – 26 mld. Z czego 16 mld złotych to restart inwestycji w szpitale, a 10 mld to zwiększenie wydatków na Narodowy Fundusz Zdrowia.

Stabilności potrzebują zarówno przedsiębiorcy, jak i pracownicy. W ramach restartu przedsiębiorczości proponujemy 10 mld złotych na program wznawiania działalności, przez dziesiątki tysięcy przedsiębiorstw, a które nie mogły prowadzić działalności w trakcie pandemii lub została ona

133. Dodano: 26.11.2020 12:05, <https://klub-lewica.org.pl/aktualnosci/1526-poprawki-lewicy-do-budzetu-na-2021-r-polska-gospodarka-potrzebuje-3r-restartu-ochrony-zdrowia-restartu-przedsiębiorczości-oraz-restartu-inwestycji-samorządowych>

ograniczona. Mowa tu o branżach: gastronomicznej, czy też fitness.

18 mld złotych z Funduszu Odbudowy Gospodarki ma trafić na restart samorządów, z czego 12 mld ma przypaść na dofinansowanie inwestycji oraz 6 mld na nowoczesną edukację. Do każdej inwestycji samorządu Fundusz Odbudowy Gospodarki dopłaci 50% projektu, aby móc realizować nowe inwestycje i tworzyć miejsca pracy. Pieniądze na szkoły mają pozwolić przystosować je do nauki zdalnej.

FOG zdrowie

FOG przedsiębiorczosc

FOG samorząd

Interpelacja nr 13558 do prezesa Rady Ministrów w sprawie sytuacji finansowej samorządów lokalnych

Data wpływu: 30-10-2020

Panie Premierze!

Sytuacja polskich samorządów wykonujących zadania publiczne staje się co roku coraz trudniejsza. Wprowadzone zmiany w podatku PIT powodują, że samorządy lokalne tracą swoje dochody od kilku do kilkudziesięciu milionów złotych rocznie. Nie zwalnia to poszczególne gminy od realizacji planowanych i bardzo potrzebnych inwestycji, wprowadzania programów zdrowotnych czy zapewniania odpowiedniego poziomu nauczania we wszystkich placówkach oświatowych, czyli wszystkich tak potrzebnych zadań dla mieszkańców.

Ostatnie pięć lat to brak pewności samorządów, że ich budżety będą miały dochody, w tym rekompensaty państwa, zgodne z nałożonymi na nich obowiązkami. Pomimo że w latach 2016-2019 nastąpił wzrost dochodów jednostek samorządu terytorialnego, jednak niestety nie był on na tyle wysoki, żeby zbilansować wzrost wydatków związanych m.in. ze wzrostem kosztów pracy, cen energii usług i materiałów oraz zakresu zadań, które muszą realizować samorządy. Niestety jednocześnie w ww. okresie nastąpiło radykalne zwiększenie dysproporcji między wielkością części oświatowej subwencji ogólnej a wydatkami bieżącymi oświaty, w których tylko pensje nauczycielskie rosły w każdym kolejnym roku szybciej niż subwencja oświatowa. Po tych kilku latach wydatki na edukację w niektórych gminach ze środków własnych wyniosły łącznie ponad 400 milionów złotych.

Panie Premierze,

brak rekompensat finansowych dla jednostek samorządu terytorialnego i nałożone na nie obowiązki są sprzeczne z zapisami Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej:

„Art. 167. Dochody jednostek samorządu terytorialnego.

1. Jednostkom samorządu terytorialnego zapewnia się udział w dochodach publicznych odpowiednio do przypadających im zadań.
2. Dochodami jednostek samorządu terytorialnego są ich dochody własne oraz subwencje ogólne i dotacje celowe z budżetu państwa.
3. Źródła dochodów jednostek samorządu terytorialnego są określone w ustawie.
4. Zmiany w zakresie zadań i kompetencji jednostek samorządu terytorialnego następują wraz z odpowiednimi zmianami w podziale dochodów publicznych”.

Panie Premierze,

wraz z posłankami i posłami Lewicy apeluję do Pana jako Prezesa Rady Ministrów o podjęcie skutecznych działań, których efektem będzie powstanie systemu rekompensat uzupełniających ubytki w dochodach własnych samorządów będących skutkiem obowiązujących przepisów prawnych szkodliwych dla społeczności lokalnych.

Panie Premierze, proszę o odpowiedź na następujące pytania:

Kiedy Pan jako Prezes Rady Ministrów podejmie skuteczne działania, których efektem będzie powstanie systemu rekompensat uzupełniających ubytki w dochodach własnych samorządów, będących skutkiem obowiązujących przepisów prawnych szkodliwych dla lokalnych społeczności?

Proszę o podanie terminu, kiedy przedstawi Pan jako Premier rządu konkretne rozwiązania służące i wspierające polskie samorzady oraz jego mieszkańców.

Kiedy ostatecznie rząd przekaze środki finansowe (100% rekompensat za zlecone zadania) dla samorządów lokalnych za lata 2016-2020?

Z poważaniem

Interpelacja nr 14586 do prezesa Rady Ministrów w sprawie uwag samorządów lokalnych do projektu ustawy o zmianie ustawy o podatkach i opłatach lokalnych

Data wpływu: 13-11-2020

Szanowny Panie Premierze,

samorządowcy z terenów, na których znajduje się infrastruktura kolejowa zwracają się z prośbą o uwzględnienie ich uwag do projektu ustawy o zmianie ustawy o podatkach i opłatach lokalnych.

Samorządowcy między innymi wyrażają następujące stanowisko w tej sprawie cyt.: „(...) Pozytywnie oceniamy doprecyzowanie zakresu zwolnienia od podatku od nieruchomości określonych w art. 7 ust. 1 ustawy o podatkach i opłatach lokalnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1170).

Projektowane zwolnienie dotyczy części nieruchomości zajętej wyłącznie na wykonywanie zadań zarządcy infrastruktury kolejowej, o których mowa w art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym lub wykonywanie usług operatora obiektu infrastruktury usługowej w rozumieniu ustawy z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym. Taka regulacja ograniczy problemy z interpretacją tego zwolnienia i nadużywanie go przez nieuczciwych przedsiębiorców. Dotychczasowe brzmienie przepisu nie uzależniało zwolnienia od zajęcia nieruchomości na ww. cele.

Projektowana ustawa wprowadza w art. 7 ust. 1 pkt 1 lit. d nowe zwolnienie dotyczące gruntów, budynków i budowli, które tworzą infrastrukturę nieczynną w rozumieniu art. 4 pkt 1b ustawy z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym. Natomiast w art. 7 ust. 1 pkt 1a zostało zniesione ograniczenie czasowe (3 lata) zwolnienia gruntów, budynków i budowli pozostałych po likwidacji linii kolejowych lub ich odcinków. Powyższe zmiany rozszerzają zakres zwolnienia z opodatkowania podatkiem od nieruchomości, co w naszej opinii, uszczupli dochody gmin z tytułu podatku od nieruchomości, wprowadzi nierówne traktowanie przedsiębiorców, dlatego opiniujemy ją negatywnie.

W projektowanych rozwiązaniach dodano pkt 1c, który zwalnia z podatku grunty, które znajdują się w posiadaniu podmiotu zarządzającego obszarem kolejowym i położone w granicach obszaru kolejowego w rozumieniu ustawy z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym (Dz. U. z 2020 r. poz. 1043), w części, w której nie są zajęte na prowadzenie działalności gospodarczej. Przepis ten daje możliwość nadużywania go. Trudno ustalić wysokość podatku i ograniczone zostaną wpływy z tego tytułu, dlatego opiniujemy negatywnie”.

Panie Premierze:

1. Czy rząd przewiduje wprowadzenie do niniejszego projektu ustawy uwag składanych przez samorządy, dotyczących uszczuplenia dochodów w poszczególnych gminach?
2. Czy i kiedy zostaną wprowadzone zmiany zaproponowane przez samorządowców w projekcie ustawy?
3. Czy w przypadku nieuwzględnienia uwag samorządów będą im wypłacane rekompensaty z tytułu strat związanych z mniejszym wpływem z podatku od nieruchomości?

Z poważaniem

Interpelacja nr 16681 do prezesa Rady Ministrów w sprawie Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych

Data wpływu: 16-12-2020

Szanowny Panie Premierze!

Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych to w skali całego kraju 6 miliardów złotych na inwestycje w samorządach lokalnych. 5 mld ma zostać przeznaczonych dla gmin i miast na prawach powiatu i 1 mld dla powiatów ziemskich. Nikt nie neguje, że w czasach kryzysu gospodarczego spowodowanego epidemią COVID-19 wsparcie dla jednostek samorządu terytorialnego ze strony państwa jest konieczne. Szczególnie, gdy mówimy o wsparciu bezzwrotnym. Inną kwestia jest natomiast sprawiedliwy podział tych środków w oparciu o kryteria merytoryczne.

W związku z powyższym proszę Pana Premiera o odpowiedź na następujące pytania:

1. Ile miast, w zależności od liczby mieszkańców, uzyskało wsparcie z funduszu? Proszę o przedstawienie danych dla miast powyżej 500 tys. mieszkańców, powyżej 100 tys. mieszkańców i poniżej 100 mieszkańców.
2. Jakie kryteria merytoryczne decydują o przyznaniu wsparcia? Czy instytucja zarządzająca funduszem przygotowała algorytm służący stworzeniu listy rankingowej wnioskodawców? Jeśli tak, proszę o jego udostępnienie.

Proszę również o udostępnienie listy wszystkich projektów, którym przyznano wsparcie w ramach funduszu, oraz projektów, którym nie przyznano wsparcia. Proszę o podanie nazwy wnioskującej jednostki samorządu terytorialnego oraz wielkości przyznanego lub nieprzyznanego wsparcia.

Z poważaniem

Interpelacja nr 34091 do prezesa Rady Ministrów w sprawie funduszy z Programu Inwestycji Strategicznych dla miasta Świdnicy

Data wpływu: 07-06-2022

Szanowny Panie Premierze!

Poinformowany przez prezydent Świdnicy panią Beatę Moskal-Słaniewską pragnę zwrócić uwagę na fakt zastanawiającego podziału środków z Programu Inwestycji Strategicznych (dalej: programu) na Dolnym Śląsku. Wyniki obu dotychczasowych edycji wskazują, iż gmina Świdnica (miasto) zostaje pominięta w rozdziale środków. W przeliczeniu na jednego mieszkańca gmina Świdnica miasto uzyskała 87,14 zł środków na inwestycje w najniższym progu – dla porównania wielokrotnie mniejsze gminy uzyskiwały zdecydowanie wyższe środki (np.: Świdnica [gm. wiejska] – 288,83 zł/mieszk.; Strzegom – 409,99 zł/mieszk.; Dobromierz – 959,85 zł/mieszk.; Marcinowice – 1587,67 zł/mieszk.)[1].

Wyniki II naboru programu każą ponowić wysuwane już wcześniej przez samorządowców wątpliwości dotyczące przejrzystości zasad i kryteriów podziału środków[2]. Podziału środków dokonuje Prezes Rady Ministrów w oparciu o rekomendację komisji ds. wsparcia programu oraz Banku Gospodarstwa Krajowego, mając stosunkowo duży zakres swobody decyzyjnej[3].

W związku z powyższym uprzejmie proszę Pana Premiera o:
Udzielenie informacji o wynikach oceny wniosków dla gminy Świdnica-miasto przeprowadzonej przez komisję ds. wsparcia programu.

Odpowiedź na pytanie: Czy w przypadku gminy Świdnica-miasto nie zdecydowano o przyznaniu środków z programu pomimo rekomendacji komisji ds. wsparcia programu?

[1] Wyniki II etapu PIS w przeliczeniu na liczbę mieszkańców gminy za: <https://www.gov.pl/web/premier/wyniki-ii-naboru> [dostęp 6.06.2022].

[2] Por. <http://um.swidnica.pl/pages/posts/apeluja-o-sprawiedliwy-podzial-srodkow-w-ramach-rzadowego-funduszu-polski-lad-4120.php> [dostęp 6.06.2022].

[3] Por. par. 3 ust. uchwały nr 84/2021 Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2021 r. w sprawie ustanowienia Rządowego Funduszu Polski Ład: Programu Inwestycji Strategicznych (za: <https://www.gov.pl/web/premier/program-inwestycji-strategicznch>) [dostęp 6.06.2022]).

7.4. Wnioski i rekomendacje

Wnioski

1. Zwiększa się zakres występowania oraz poziom intensywności oddziaływania na budżety JST następujących czynników: obciążenie wydatkami sztywnymi, wydatki dotyczące inwestycji infrastrukturalnych - rosnące koszty spowodowane przez wysoką inflację, zmniejszający się potencjał demograficzny gmin, rosnące koszty obsługi długu.

2. Opóźnienia, związane z uruchomieniem przez JST środków unijnych z kolejnej perspektywy finansowej oraz pogarszająca się sytuacja gospodarcza kraju, będą powodowały zmniejszanie się zakresu samodzielności finansowej JST. Efektem tego zjawiska jest rosnące uzależnienie skali dochodów budżetów JST od programów oraz rządowych funduszy. Program „Polski Ład” wprowadził mechanizm stabilizowania dochodów JST poprzez ich udziały w podatkach dochodowych PIT oraz CIT, natomiast mechanizm obliczania wyjściowego poziomu referencyjnej kwoty dochodów jest obciążony błędem prognostycznym wynikającym ze sposobu tworzenia wieloletnich prognoz finansowych.

3. Kryteria podziału części rozwojowej subwencji ogólnej nie są powiązane z poziomem ubytku dochodów z podatku dochodowego od osób fizycznych. To stanowi poważne wyzwanie w zakresie zarządzania finansami danej JST, gdy ta część pełni funkcję kompensującą w zakresie dochodów utraconych przez JST na skutek zmniejszenia się skali dochodów z podatku dochodowego od osób fizycznych.

4. Fundusz sołecki oraz budżet obywatelski - mimo swojego niewielkiego udziału w całości wydatków danej JST - są istotnym elementem aktywizacji lokalnej społeczności w zakresie kształtowania lokalnej tożsamości oraz postaw obywatelskich wśród osób tworzących wspólnotę lokalną.

5. Narasta skala wyzwań w zakresie tworzenia trafnych i opartych na realistycznych przesłankach wieloletnich prognoz finansowych, bowiem podstawy prawne ich tworzenia nie są stabilne – raczej pełnią funkcję mechanizmu kontrolnego aktywności finansowej JST niż neutralnego politycznie mechanizmu zapewnienia poprawności działania systemu zarządzania finansami lokalnymi.

Rekomendacje

1. Należy rozpocząć dyskusję o charakterze eksperckim na temat stworzenia mechanizmów bieżącej kontroli sytuacji finansowej zarówno JST jak

również spółek komunalnych. Zwiększeniu stopnia racjonalności wydatków spółek komunalnych będzie służyło także zmniejszenie skali upolitycznienia tych podmiotów.

2. Wskazane jest wzmocnienie pozycji prawnej skarbników JST, bowiem są oni dysponentami pamięci instytucjonalnej danej JST w obszarze lokalnej polityki finansowej oraz zapewniają ciągłość i stabilność instytucjonalną funkcjonowania danej JST niezależnie od cykli wyborczych.

3. Należy rozważyć wprowadzenie prawnego mechanizmu równorzędnego traktowania w aktywności JST realizacji zadań odnoszących się do kwestii użyteczności publicznej jak i aktywności biznesowej nakierowanej na osiągnięcie zysku.

4. Rząd powinien stworzyć mechanizmy wsparcia finansowego gmin w sytuacji wzrostu ryzyka podniesienia kosztów obsługi długu (tworzonego poprzez finansowanie zewnętrzne) zaciągniętego w ramach realizacji procesów inwestycyjnych.

5. Należy zwiększyć udział JST w dochodach z podatku od osób fizycznych oraz rozważyć wprowadzenie mechanizmu subwencji w zakresie finansowania zadań z obszaru lokalnej polityki społecznej, co wynika z procesu starzenia się społeczeństwa oraz konieczności zapewnienia stabilnego finansowania realizacji potrzeb seniorów przez gminy.

PODSUMOWANIE

Lata 2016-2022 to okres, w którym samorząd terytorialny w Polsce musiał zmierzyć się z różnymi wyzwaniami związanymi z koniecznością adaptacji do zmian legislacyjnych odnoszących się do sfery edukacji, źródeł finansowania, wzrostu kosztów funkcjonowania, niekorzystnych trendów demograficznych, czynników związanych ze zmianami klimatycznymi. Niejednokrotnie prawicowa koalicja uchwałała w Sejmie ustawy w sposób, który zmniejszał wyraźnie szanse JST na wyrażenie swojej opinii w sprawie danego projektu (przykładem jest tzw. dekomunizacja nazw budowli, obiektów i urzędzeń użyteczności publicznej). Należy wskazać, że Senatowi po 2019 r. udawało się częściowo hamować negatywne skutki działania tego mechanizmu. Warto też zauważyć, że Komisja Wspólna Rządu i Samorządu Terytorialnego coraz częściej przestaje odgrywać rolę istotnego ogniwa w procesie opiniowania rządowych aktów prawnych dotyczących samorządu terytorialnego. Także opinie i stanowiska wyrażane przez organizacje grupujące przedstawicieli JST nierzadko były pomijane lub traktowane przez obóz Zjednoczonej Prawicy jako przeszkody w procesie legislacyjnym. Do negatywnych zjawisk należy zaliczyć także kwestię wyrażania opinii/stanowisk anty-LGBT przez niektóre JST w Polsce. Samorząd terytorialny w Polsce w najbliższych latach będzie musiał zmierzyć się z kilkoma wyzwaniami:

- 1) **wyzwanie cyfrowe** - zmniejszenie skali wykluczenia cyfrowego wśród seniorów oraz dalsza cyfryzacja działań organów samorządu terytorialnego;
- 2) **wyzwanie ekologiczne** - monitorowanie oraz zmniejszenie kosztów ekologicznych działalności gospodarczej na terenie danej wspólnoty lokalnej poprzez działania inwestycyjne w zakresie zielonej infrastruktury oraz działania edukacyjne;
- 3) **wyzwanie demograficzne** - adaptacja metod oraz zasad działania JST do potrzeb osób w wieku poprodukcyjnym w celu minimalizowania prawdopodobieństwa wystąpienia zjawiska wykluczenia społecznego wśród osób należących do tej grupy wiekowej;
- 4) **wyzwanie edukacyjne** - dopasowanie struktury organizacyjnej oraz zasobów kadrowych oświaty na poziomie lokalnym do zróżnicowanej sytuacji na lokalnych rynkach pracy oraz możliwości korzystania z nauczania online;
- 5) **wyzwanie obywatelskie** - reaktywizacja organizacji pozarządowych po okresie stagnacji wynikającej ze zmniejszonej skali działania tych organi-

zacji w okresie pandemii COVID-19 w celu zwiększenia poziomu kapitału społecznego;

6) **wyzwanie migracyjne** - stworzenie mechanizmów trwałej integracji ze społecznościami lokalnymi uchodźców z Ukrainy, którzy zdecydują się na pozostanie w naszym kraju;

7) **wyzwanie energetyczne** - zapewnienie jak największej niezależności energetycznej JST w wymiarze lokalnym oraz regionalnym poprzez inicjowanie oraz współudział w inwestycjach dotyczących odnawialnych źródeł energii.

Jednocześnie należy zaznaczyć, iż znalezienie najlepszych sposobów poradzenia sobie z tymi wyzwaniami musi być realizowane w warunkach pogłębiania procesów integracji europejskiej, a nie jej osłabiania. Przedstawione powyżej wyzwania mają swoje źródła w problemach pojawiających się na poziomie krajowym lub wyższym. Dlatego też samorząd terytorialny w naszym kraju powinien być traktowany przez władze centralne jako partner w procesie umacniania podmiotowej roli Polski w Unii Europejskiej oraz kluczowe ogniwo w procesie dialogu społecznego i obywatelskiego, który gwarantuje zachowanie pokoju społecznego w sytuacji pojawienia się sekwencji różnego rodzaju kryzysów w latach 2020-2022.

Spis tabel

Tabela 1. Struktura radnych w organach uchwałodawczych JST wg płci (kobiety).....	11
Tabela 2. Gospodarka odpadami komunalnymi w latach 2017-2021 (masa zebranych odpadów komunalnych przeznaczonych do recyklingu, w tonach).....	37
Tabela 3. Ścieki komunalne oczyszczane na 100 km ² w latach 2016-2021 (w dekametrach sześciennych, 1 dam ³ = 1000 m ³).....	38
Tabela 4. Zużycie energii elektrycznej na 1 mieszkańca ogółem (w kWh) w latach 2016-2021.....	39
Tabela 5. Ilość zmieszanych odpadów komunalnych zebranych w ciągu roku przypadająca na 1 mieszkańca (kg) w latach 2016-2021.....	40
Tabela 6. Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi w ciągu roku na 1 mieszkańca (m ³) w latach 2016-2021.....	41
Tabela 7. Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych na 1 km ² powierzchni JST w ciągu roku (t/km ²) (dane powiatowe) w latach 2016-2021.....	42
Tabela 8. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w latach 2016-2021.....	78
Tabela 9. Mieszkania na 1000 mieszkańców w latach 2016-2021.....	79
Tabela 10. Zasoby mieszkaniowe gmin (komunalne) - zmiana liczby mieszkań (porównanie roku 2020 z rokiem 2016).....	80
Tabela 11. Zaległości w opłatach za mieszkania w zasobach gminnych – (porównanie roku 2020 z rokiem 2016), dane w tys. zł.....	81
Tabela 12. Uczniowie przypadający na 1 oddział w szkołach podstawowych w latach 2016-2021.....	104
Tabela 13. Nauczyciele pełnozatrudnieni i niepełnozatrudnieni w przeliczeniu na etaty (szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży bez specjalnych) w latach 2016-2021.....	105
Tabela 14. Zdawalność egzaminów maturalnych w latach 2016-2021 w % (ogółem).....	106

Tabela 15. Dzieci do lat 6 włącznie w przedszkolach (bez specjalnych) prowadzone przez jednostki samorządu gminnego w latach 2016-2021.....	107
Tabela 16. Drogi publiczne ogółem na 10 tys. ludności w latach 2016-2021 (w km).....	144
Tabela 17. Drogi gminne i powiatowe otwartej nawierzchni na 10 tys. ludności w latach 2016-2021.....	145
Tabela 18. Drogi dla rowerów na 10 tys. ludności w latach 2016-2021 (w km).....	146
Tabela 19. Przewozy pasażerskie na 1 mieszkańca w latach 2016-2021...147	
Tabela 20. Pojazdy samochodowe zarejestrowane w 2021 r.....	148
Tabela 21. Prognoza ludności w województwach na lata 2030-2050, w tys. (ogółem).....	175
Tabela 22. Ludność na 1 km ² w latach 2016-2021.....	176
Tabela 23. Odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem w latach 2016-2021.....	177
Tabela 24. Ludność w wieku przedprodukcyjnym w latach 2016-2021.....	178
Tabela 25. Liczba kobiet w wieku prokreacyjnym (15-49 lat) na 1000 mieszkańców w latach 2016-2021.....	179
Tabela 26. Współczynnik płodności - urodzenia żywe na 1000 kobiet w wieku 15-49 lat w latach 2016-2021.....	180
Tabela 27. Dochody na 1 mieszkańca w zł - udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych (gminy łącznie z miastami na prawach powiatu) w latach 2016-2021.....	194
Tabela 28. Dochody na 1 mieszkańca w zł - udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób prawnych (gminy łącznie z miastami na prawach powiatu) w latach 2016-2021.....	195
Tabela 29. Wydatki inwestycyjne JST w zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2016-2021.....	196
Tabela 30. Środki z UE w zł na finansowanie programów i projektów w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2016-2021.....	197

